

I skrivelse till riksrevisionsverket den 4 oktober 1968 har skogsstyrelsen anfört följande:

»Genom förordningen den 8 mars 1968 (nr 62) har Kungl. Maj:t i överssammelse med riksdagens beslut funnit gott bestämma det promillettal med vilket skogsvårdsavgift enligt förordningen den 28 juni 1946 (nr 324) skall utgå för år 1968 till 0,9 promille.

Enligt inhämtad uppgift från statistiska centralbyrån beträffande taxeringsutfallet för år 1968 uppgår underlaget för beräkning av skogsvårdsavgift till 10 695,3 milj. kr. Motsvarande underlag föregående år var 10 948 milj. kr.

Med utgångspunkt från ovannämnda promillettal och med tillämpning av 10 695,3 milj. kr. som underlag skulle inkomsten av skogsvårdsavgifter för budgetåret 1968/69 kunna förväntas bli 9,6 milj. mot det i riksstaten för nämnda budgetår upptagna beloppet 10,2 milj. kr.

Emellertid brukar inkomstutfallet på förevarande område alltid avvika något från det utifrån teoretiska utgångspunkter beräknade beloppet. Följande uppställning visar utvecklingen under åren 1963—1968.

Promillettal	Underlagssumma		I riksstaten upptaget belopp		Verkliga inkomster
	År	Milj. kr.	Budgetår	Milj. kr.	
1,0	1963	10 196,8	1963/64	10,2	10,100
1,0	1964	10 091,9	1964/65	10,2	10,134
1,0	1965	10 067,4	1965/66	10,2	10,423
0,9	1966	10 945,6	1966/67	10,2	10,418
0,9	1967	10 948,0	1967/68	10,2	9,871
0,9	1968	10 695,3	1968/69	10,2	

De fastighetstaxeringsvärden som fastställdes år 1965 har använts fr. o. m. 1966 års taxering dvs. inkomståret 1965. 1966 års skogsvårdsavgift har gett utslag på statsinkomsterna budgetåret 1966/67.

Beträffande inkomsterna av samma avgift för budgetåret 1969/70 skulle vid oförändrad underlagssumma skogsvårdsavgiften för år 1969 rent matematiskt behöva tas ut med 0,954 promille för att ifrågavarande inkomster skulle uppgå till 10,2 milj. kr. En höjning av skogsvårdsavgiften till en promille för år 1969 borde vid oförändrad underlagssumma (10 695,3 milj. kr.) medföra 10,7 milj. kr. i inkomster.

Den ovan intagna uppställningen visar bl. a. att underlagssumman för år 1967 ökat med 2,4 milj. kr. jämfört med motsvarande summa för år 1966. Trots denna ökning av skatteunderlaget minskade skatteinkomsterna från 10,418 milj. kr. budgetåret 1966/67 till 9,871 milj. kr. budgetåret 1967/68 dvs. med drygt 0,5 milj. kr.

Sätts rent matematiskt underlagssumman för år 1967 och inkomsterna för budgetåret 1967/68 i relation till underlagssumman för år 1968 skulle inkomsterna budgetåret 1968/69 uppgå till 9,643 milj. kr. dvs. understiga det i riksstaten upptagna beloppet 10,2 milj. kr. med drygt 0,5 milj. kr.

Skogsstyrelsen vill emellertid i nuvarande läge föreslå att promillesatsen och inkomsterna upptas till oförändrade 0,9 promille och 10,2 milj. kr. för år 1969 resp. budgetåret 1969/70.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln skogsvårdsavgifter för budgetåret 1968/69 till 10 200 000 kr. och föreslår, i avvaktan på beslut om promilletalets storlek, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med likaledes 10 200 000 kr.

Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat	3,0	3,0	4,0	4,0	3,5
Redovisat	3,5	3,5	3,2	2,0	.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter för budgetåret 1968/69 till 3 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med likaledes 3 000 000 kr.

Arvsskatt och gåvoskatt

Arvs- och gåvoskatt utgår enligt förordning den 6 juni 1941 (nr 416) med därefter genom förordning den 21 maj 1964 (nr 310) företagna ändringar. Skattskyldig är den som genom arv eller testamente eller genom gåva förvärvar egendom. Befriade från skyldighet att erlagga arvs- och gåvoskatt är staten och vissa stiftelser samt från att erlagga gåvoskatt dessutom kyrka, landsting, primärkommuner och hushållningssällskap. Upphörden av arvsskatt och gåvoskatt ombesörjs av länsstyrelserna. Enligt förordningen skall skatten jämte ränta, där sådan påförts, betalas till länsstyrelsen i det län dit vederbörande underrätt hör, om underrätten är beskattningsmyndighet, i annat fall till den länsstyrelse som är beskattningsmyndighet. Inbetalning skall ske till postgirokonto hos länsstyrelsen.

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat	140,0	155,0	170,0	210,0	200,0
Redovisat	144,6	167,4	191,6	206,1	.
Därav influten gåvoskatt ca	13,0	11,7	15,9	14,7	.

Länsstyrelserna har i skrivelser till riksrevisionsverket beräknat inkomsterna på titeln arvsskatt och gåvoskatt till 186 milj. kr. för budgetåret 1968/69 och till 188 milj. kr. för budgetåret 1969/70. Under juli—september 1968 har i arvs- och gåvoskatt redovisats sammanlagt 44,1 milj. kr. mot 56,5 milj. kr. under motsvarande tid föregående budgetår.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln arvsskatt och gåvoskatt för budgetåret 1968/69 till 200 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 210 000 000 kr.

Lotterivinstskatt

Enligt förordning den 28 september 1928 (nr 376) utgår skatt på vinst i svenskt lotteri och på vinst vid dragning på premieobligationer om vinstens värde överstiger 100 kr. i fråga om varu- eller tombolalotteri och 25 kr. i fråga om penninglotteri. Fr. o. m. den 1 juli 1966 höjdes genom förordning den 27 maj 1966 (nr 219) värdet för skattepliktig varu- eller penningvinst till 200 resp. 50 kr. Skatten utgår för närvarande med 20 % på premieobligationsvinst och med 30 % av vinstens värde på annan vinst. Vid beräkning av skattebeloppet skall i vinstens värde inräknas den på vinsten belöpande skatten. Lotteriets anordnare eller premieobligationens utfärdare skall innehålla så stor del av vinsten, som motsvarar den stadgade skatten på densamma. Det åligger lotteriarrangör att erlagga den på vinsterna belöpande skatten genom insättning på postgirokonto hos kontrollstyrelsen, som är beskattningsmyndighet.

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat	92,0	110,0	100,0	95,0	95,0
Redovisat	110,8	103,8	90,4	91,6	.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 11 november 1968 har kontrollstyrelsen beräknat inkomsterna av lotterivinstskatt till 95 milj. kr. för innevarande budgetår och till 100 milj. kr. för budgetåret 1969/70. Kontrollstyrelsen har härvid anfört följande:

»Lotterivinstskatt inflöt under budgetåret 1967/68 med 91,6 milj. kr. Under tiden juli—oktober 1967 erlades 24,5 milj. kr. och under samma tid 1968 har influtit 25,4 milj. kr. Ökningen utgör 3,6 %.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln lotterivinstskatt för budgetåret 1968/69 till 95 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 100 000 000 kr.

Stämpelskatt och stämpelavgift

Stämpelskatt utgår enligt stämpelskatteförordningen den 21 maj 1964 (nr 308) och omfattar förvärv av fast egendom och tomträtt, in-teckning för fordran, förvärv av registreringspliktigt fartyg, emission av aktier, obligationer och vissa andra svenska värdepapper, insatser i svenska kommanditbolag, vissa transaktioner med utländska värdepapper samt lotterier. Inom

det skattepliktiga området utgår stämpelskatt med vissa undantag (bl. a. för stat och kommun) enligt följande beräkningsgrunder.

Vid förvärv av fast egendom och tomträtt skall stämpelskatt erläggas med en krona för varje fullt hundratal kronor av egendomens värde dock lägst tio kronor. Förvärvas egendom av juridisk person utgår skatten i regel med dubbelt belopp. Då inteckning för fordran beviljas eller då ansökan om sådan inteckning förklaras vilande skall stämpelskatt utgå med fyra kronor för varje fullt tusental kronor av det kapitalbelopp, för vilket inteckning beviljas eller ansökan om inteckning förklaras vilande. Vid förvärv av registreringspliktigt fartyg med ett värde av minst 25 000 kr. skall stämpelskatt erläggas med en krona för varje fullt hundratal kronor av fartygets värde vid tiden för förvärvet. Vid emission av aktier, obligationer och vissa andra svenska värdepapper utgår stämpelskatt vad avser aktier med tio öre för varje fullt tiotal kronor av aktiens nominella belopp eller, om högre belopp skall betalas för aktierna, av det högre beloppet och vad avser obligationer och andra skuldebrev med 60 öre för varje påbörjat hundratal kronor av skuldebrevets nominella belopp. För lotteri skall under vissa förutsättningar stämpelskatt utgå med fem kronor för varje fullt hundratal kronor av insatsbeloppet i den mån detta överstiger 15 000 kr.

Stämpelavgift utgår enligt förordning den 21 maj 1964 (nr 309) om ändring i förordningen den 6 november 1908 (nr 129) vid köp och byte av fondpapper.

Enligt stämpelkungörelsen skall influtna stämpelmedel inlevereras till kontrollstyrelsen resp. sjöfartsstyrelsen, som är uppbördsmyndigheter fr. o. m. den 1 januari 1965.

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln stämpelskatt och stämpelavgift framgår av efterföljande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat	190,0	200,0	205,0
Redovisat	184,6	232,1	.

K o n t r o l l s t y r e l s e n har i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket beräknat inkomsterna av stämpelskatt och stämpelavgift till 235 milj. kr. för budgetåret 1968/69 och till 245 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och därvid anført bl. a. följande:

»Under budgetåret 1967/68 inflöt 229,4 milj. kr. Under tiden juli—oktober 1968 har influtit 77,1 milj. kr. mot 66,4 milj. kr. under motsvarande tid föregående år. Ökningen utgör 16,1 %. Vid bedömningen av ökningstakten för innevarande budgetår bör dock beaktas att skatteintäkten under vissa månader föregående budgetår var exceptionellt stor. Med hänsyn härtill torde den procentuella ökningen från föregående till innevarande budgetår i dess helhet bli väsentligt mindre än 16 %. De större posterna under denna titel hänför sig till stämpelskatten på lagfarter och inteckningar. Expansionen på fastighetsmarknaden kan väntas fortsätta.»

Sjöfartsstyrelsen uppskattar inkomsterna av stämpelskatt vid förvärv av registreringspliktiga fartyg till 3,7 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1968/69 och 1969/70.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln stämpelskatt och stämpelavgift för budgetåret 1968/69 till 240 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 250 000 000 kr.

2. Automobilskattemedel

Fordonsskatt

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat	550,0	600,0	620,0	940,0	1 000,0
Redovisat	544,8	578,8	617,2	865,7	.

Enligt förordning den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt skall för automobil eller släpvagn, som efter vad särskilt är stadgat, blivit här i riket registrerad, årligen erläggas skatt enligt i förordningen meddelade bestämmelser. Skattesatserna har justerats vid flera tillfällen, senast genom förordning den 24 februari 1967 (nr 38), som gäller fr. o. m. den 1 januari 1968. Enligt denna förordning uppjusterades fordonsskattens grund- och tilläggsavgifter med 50 % och utgår för år räknat med:

Typ av fordon	Grundavgift Kronor	Tilläggsavgifter kr/påbörjat 100-tal kg			
		Kilogram 901—	3 001—	5 001—	7 001—
Personbil	165	42			
Lastbil	165	55	96		180
Buss	165	49		82	
Tvåhjulig lätt motorcykel	45				
Tvåhjulig tung motorcykel utan sidvagn	60				
Motorcykel med sidvagn och trehjulig motorcykel ..	90				

För släpfordon utgår skatten enligt följande:

Avgift	Totalvikt ¹
120 kr.	Högst 999 kg
180 kr.	» 1 499 kg
240 kr.	» 1 999 kg
360 kr.	» 2 999 kg
600 kr.	» 4 999 kg
840 kr.	» 7 999 kg
1 080 kr.	» 10 999 kg
1 320 kr.	» 13 999 kg
1 800 kr.	Över 13 999 kg

¹ Totalvikt = tjänstevikt + tillåten maximilast

Genom förordning den 26 januari 1968 (nr 13) har fr. o. m. den 1 januari 1970 vägtrafikförordningen ändrats så, att indelningsgrunden för lätt resp. tung motorcykel avser cylindervolym i stället för tjänstevikt.

Ordinarie uppbörd av skatten äger rum fr. o. m. år 1963 under tiden 10 februari—4 mars varje år. Enligt förordning den 3 november 1967 (nr 605) och den 20 september 1968 (nr 488) gäller att beträffande skattebelopp överstigande 1 500 kr. betalningsanstånd kan medges intill utgången av maj, augusti resp. november månad. Tidpunkten är beroende av skattens storlek.

Utvecklingen av beståndet (netto) av olika fordonsslag under de senaste åren enligt centrala bilregistret belyses av följande uppställning.

Antal fordon vid utgången av resp. år samt förändring av fordonsbeståndet under året

	1963	1964	1965	1966	1967
Personbilar	1 556 005	1 665 782	1 792 671	¹ 1 889 193	1 967 248
	+ 131 956	+ 109 777	+ 126 889	+ 96 522	+ 78 055
Lastbilar	130 979	133 650	131 554	133 286	137 796
	+ 2 370	+ 2 671	— 2 096	+ 1 732	+ 4 510
Bussar	9 703	10 104	10 295	11 027	12 083
	+ 547	+ 401	+ 191	+ 732	+ 1 056
Motorcyklar	107 343	87 774	64 419	51 401	47 712
	— 18 696	— 19 569	— 23 355	— 13 018	— 3 689
Släpfordon	49 622	59 580	70 433	82 361	97 195
	+ 6 575	+ 9 958	+ 10 853	+ 11 928	+ 14 834

¹ Preliminär uppgift

Under de tio första månaderna av år 1968 har nyinregistrerats 165 782 personbilar och 11 718 lastbilar. Under samma tid 1967 var antalet nyinregistrerade fordon 143 176 resp. 11 288.

I nedanstående tablå, vilken sammanställts med hjälp av centrala bilregistrets antalsberäkning per 31/12 1967 per skattegrupp har fordonsskatten framräknats för budgetåren 1968/69 och 1969/70.

	Medel- skatt per fordon kr.	1968/69 Antal fordon i tusental	Total- skatt milj. kr.	1969/70 Antal fordon i tusental	Total- skatt milj. kr.
Personbilar	242	2 060	498	2 160	523
Lastbilar	2 767	140	387	142	393
Bussar	3 268	125	41	135	44
Motorcyklar	56	45	2	44	2
Släpfordon	470	105	49	115	54
Utöver huvuddebiteringen inflytande skatt			38		40
Summa fordonsskatt			1 015		1 056

I skrivelser till riksrevisionsverket har länsstyrelserna upptagit inkomsterna av fordonsskatt till 953 milj. kr. för budgetåret 1968/69 och till 996 milj. kr. för budgetåret 1969/70.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln fordonsskatt för budgetåret 1968/69 till 1 000 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 1 050 000 000 kr.

Bensin- och brännoljeskatt

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat	1 265,0	1 525,0	1 645,0	1 760,0	1 800,0
Redovisat	1 323,4	1 537,0	1 659,2	1 696,2	.

Gällande bestämmelser för bensinskatt återfinns i förordning den 7 april 1961 (nr 372). Enligt bestämmelserna i denna förordning skall bensinskatt erläggas för bensin och andra motorbränslen, som innehåller minst 70 viktprocent bensin, samt för alkohol och alkoholblandningar avsedda för användning till motordrift. Den som inom riket tillverkar bensin är skyldig att vara registrerad hos kontrollstyrelsen. Den som i större omfattning återförsäljer eller förbrukar bensin eller håller bensin i lager må efter ansökan registreras hos kontrollstyrelsen. Skattskyldighet inträder för bensin, som av den som är registrerad levereras till köpare som icke är registrerad, eller tas i anspråk för annat ändamål än försäljning samt för bensin, som av annan än registrerad införs till riket, när införseln sker. Skattskyldig är den registrerade eller eljest den för vars räkning införseln äger rum. När skatt skall utgå vid införsel är generaltullstyrelsen beskattningsmyndighet. I fråga om skatt som skall utgå i andra fall är kontrollstyrelsen beskattningsmyndighet. Genom förordning den 15 december 1961 (nr 626) höjdes bensinskatten från 33 öre till 38 öre för liter fr. o. m. år 1962 och genom förordning den 9 april 1965 (nr 78) med ytterligare 5 öre till 43 öre för liter fr. o. m. den 1 juli 1965.

Enligt förordning den 29 maj 1964 (nr 352), vilken trädde i kraft den 1 juli 1964, skall särskild skatt (gasolskatt) erläggas för gasol och annan vara, som helt eller till huvudsaklig del består av gasformiga kolväten och som används till drift av motor i motorfordon. Skattskyldig är ägare av motorfordon, som är inrättat för att drivas med gasol. Den som är skattskyldig enligt denna förordning skall vara registrerad hos kontrollstyrelsen, vilken även är beskattningsmyndighet. Skatten utgår med 29 öre för liter utom i fråga om buss, vars tjänstevikt överstiger 3 000 kilogram, då skatten utgör 22 öre för liter.

Brännoljeskatt utgår enligt förordning den 15 december 1961 (nr 653) för brännolja, som är ägnad att användas till drift av motor i motorfordon. Begreppet motorfordon har härvid samma innebörd som i vägtrafikförordningen. Den som inom riket tillverkar brännolja är skyldig att vara regist-

rerad hos kontrollstyrelsen och den som i större omfattning försäljer brännolja må efter ansökan registreras hos kontrollstyrelsen. Även förbrukare, som förbrukar brännolja för såväl drift av motor i motorfordon som för annat ändamål, må efter ansökan registreras hos kontrollstyrelsen. Skattskyldighet inträder för registrerad tillverkare och registrerad leverantör, då brännolja levereras till köpare, som icke är registrerad, eller tas i anspråk för annat ändamål än försäljning, för registrerad förbrukare då obeskattad brännolja påfylls bränsletank i motorfordon, vartill han är ägare, eller av honom överläts till den som icke är registrerad samt för den som icke är registrerad, då brännolja för hans räkning införs till riket och då obeskattad brännolja påfylls bränsletank till motorfordon vartill han är ägare. Skatten utgår med 31 öre för liter för registrerad leverantör eller vid införsel till riket och i annat fall med 34 öre för liter.

Skatt utgår icke för mineraloljeprodukt, som införs till riket för att vid oljeraffinaderi användas uteslutande såsom råvara vid tillverkning av bensin. Dessutom är från beskattning undantagen bensin och motorsprit, som används för järnvägsdrift, civil och militär luftfart, avprovning av motorer och annat tekniskt ändamål än motordrift. Vidare är efter särskild prövning av kontrollstyrelsen bensin, som förbrukats eller försålts för förbrukning vid produktion av skattepliktig elkraft, undantagen från beskattning.

Beskattningsmyndighet är vid införsel generaltullstyrelsen och i övriga fall kontrollstyrelsen.

K o n t r o l l s t y r e l s e n har i skrivelse till riksrevisionsverket den 11 november 1968 anfört följande:

»B e n s i n s k a t t

Nettoinkomsten av bensinskatt har under budgetåret 1967/68 utgjort 1 409,2 milj. kr.

Under tiden juli—oktober 1968 har bensinskatt influtit med 553,5 milj. kr. (juli—oktober 1967 531,1 milj. kr.). Enligt uppgifter inhämtade från oljeföretagen torde under november och december 1968 inkomsten av bensinskatt bli ungefärligen 143,0 resp. 119,0 milj. kr. (motsvarande månader 1967 inflöt 140,6 resp. 106,4 milj. kr.). Under tiden juli—december 1968 beräknas därför inkomsten av bensinskatt bli ca 5 % högre än under motsvarande tid föregående år.

Inkomsten av bensinskatt under tiden januari—juni 1968 uppgick till 631,1 milj. kr. Med en uppskattad årlig konsumtionsökning av 5 % kan inkomsten under tiden januari—juni 1969 beräknas bli $(1,05 \times 631,1 =)$ 662,7 milj. kr. Kontrollstyrelsens uppbörd under budgetåret 1968/69 kan följaktligen beräknas till $(553,5 + 143,0 + 119,0 + 662,7 =)$ avrundat 1 480 milj. kr.

Under antagande av en fortsatt årlig ökning av konsumtionen av bensin med 5 % beräknar kontrollstyrelsen skatteinkomsten under budgetåret 1969/70 till 1 555 milj. kr. och under budgetåret 1970/71 till 1 630 milj. kr.

Brännolja-skatt (inkl. gasolskatt)

Nettoinkomsten av brännolja-skatt har under budgetåret 1967/68 utgjort 298,4 milj. kr.

Under tiden 1 juli—30 november 1967 inflöt brännolja-skatt med 142,7 milj. kr. Under motsvarande tid 1968 beräknas skatteinkomsten bli ca 156,0 milj. kr., vilket innebär en ökning med 9,3 %.

Enligt uppgifter från oljeföretagen torde inkomsten av brännolja-skatt under tiden december 1968—juni 1969 bli ca 6 % högre än under motsvarande tid föregående budgetår, då nettoinkomsten utgjorde 155,7 milj. kr. Skatteinkomsten under tiden december 1968—juni 1969 kan alltså beräknas till $(1,06 \times 155,7 =) 165,0$ milj. kr.

Kontrollstyrelsens uppbörd under budgetåret 1968/69 kan således beräknas till $(156 + 165 =) 321$ eller avrundat 320 milj. kr. Gasolskatt har under tiden juli—oktober 1968 influtit med endast omkring 1 000 kr.

Under antagande att konsumtionsökningen framdeles blir 6 % per år beräknar kontrollstyrelsen skatteinkomsten under budgetåret 1969/70 till avrundat 340 milj. kr. och under budgetåret 1970/71 till avrundat 360 milj. kr.

Den sammanlagda inkomsten av bensin- och brännolja-skatt kan följaktligen anges till $(1\,480 + 320 =) 1\,800$ milj. kr. för budgetåret 1968/69 och $(1\,555 + 340 =) 1\,895$ milj. kr. för budgetåret 1969/70 samt $(1\,630 + 360 =) 1\,990$ milj. kr. för budgetåret 1970/71.»

Statens jordbruksnämnd har i skrivelse till riksrevisionsverket den 7 november 1968 anfört följande:

»Under budgetåret 1967/68 har i — schablonmässigt beräknade — restitutioner av skatt på bensin till jordbrukstraktorer och skördetröskor utbetalats 11,3 milj. kr. Nyanskaffningen av bensindrivna traktorer har stagnerat och någon nämnvärd ökning av det nuvarande beståndet förutses inte för de närmaste åren. Däremot torde man alltså kunna räkna med en uppgång av antalet bensindrivna skördetröskor. Förutsatt att nuvarande schablonbelopp inte ändras, kan restitutionsutbetalningen uppskattas till 11,4 milj. kr. för budgetåret 1968/69, 11,5 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och 11,6 milj. kr. för budgetåret 1970/71.»

Enligt kontrollstyrelsens och jordbruksnämndens beräkningar skulle inkomsterna på titeln bensin- och brännolja-skatt kunna uppskattas till 1 788,6 milj. kr. under budgetåret 1968/69 och till 1 883,5 milj. kr. under budgetåret 1969/70.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln bensin- och brännolja-skatt för budgetåret 1968/69 till 1 800 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 1 900 000 000 kr.

3. Allmän arbetsgivaravgift

Enligt förordning den 6 juni 1968 (nr 419) skall allmän arbetsgivaravgift erläggas till staten fr. o. m. den 1 januari 1969. Avgiften skall erläggas av arbetsgivare och av fysisk person vilken haft inkomst av här i riket bedriven rörelse eller av här belägen jordbruksfastighet som han själv brukar. Även staten och kommunerna är skyldiga att erlägga avgift.

För arbetsgivare utgår avgiften med 1 % av summan av vad han under året utgivit som lön till arbetstagare i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad. För vissa redare beräknas dock allmän arbetsgivaravgift efter en lägre procentsats. Vid beräkning av arbetsgivaravgiften skall hänsyn ej tas till arbetstagare vars lön under året ej uppgått till 300 kr. eller till arbetstagare som ej är obligatoriskt försäkrad enligt lagen om yrkesskadeförsäkring.

För fysisk person som haft inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet som brukas av honom utgår allmän arbetsgivaravgift (s. k. egenavgift) med 1 % av sådan inkomst i den mån arbetsgivare ej skall erlagga allmän arbetsgivaravgift för inkomsten. Inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet som ej uppgår till 500 kr. per år och förvärvskälla skall ej tas med vid beräkning av egenavgift.

Beträffande debitering och uppbörd av allmän arbetsgivaravgift gäller i stort sett vad som föreskrivits för avgifter till sjukförsäkring och till försäkring för tilläggspension.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 8 november 1968 har riksförsäkringsverket beräknat inkomsterna på riksstatstiteln allmän arbetsgivaravgift till 285 milj. kr. för budgetåret 1968/69 och till 740 milj. kr. för budgetåret 1969/70.

Konjunkturinstitutet har på basis av främst sina lönesummeberäkningar uppskattat att på riksstatstiteln allmän arbetsgivaravgift för budgetåret 1968/69 kommer att inflyta 320 milj. kr. och för budgetåret 1969/70 775 milj. kr.

Eftersom arbetsgivaravgiften påförs fr. o. m. den 1 januari 1969 saknas här liksom för mervärdeskatten nedan ett empiriskt material till vägledning för beräkningarna. Speciella svårigheter föreligger att mer precist uppskatta arbetsgivaravgiftens storlek och utveckling. Liksom under avsnittet för mervärdeskatten vill riksrevisionsverket påpeka nödvändigheten av att verket snarast möjligt får tillgång till sådant dataunderlag att kalkylerna för den allmänna arbetsgivaravgiften i fortsättningen kan baseras på mer fullständiga analyser.

Under hänvisning till ovanstående beräknar riksrevisionsverket inkomsterna på titeln allmän arbetsgivaravgift för budgetåret 1968/69 till 300 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 750 000 000 kr.

4. Tullar och acciser

Tullmedel

Förändringarna i de beräknade och behållna inkomsterna av tullmedel under de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande sammanställning.

	Debiterad uppbörd	Influten brutto- inkomst	Utbeta- lade resti- tutioner	Redovisad netto- inkomst	Beräknat i riks- staten
	Milj. kr.				
Budgetåret 1963/64	1 047,6	1 045,1	86,3	958,8	900,0
» 1964/65	1 156,3	1 171,7	113,5	1 058,1	950,0
» 1965/66	1 177,1	1 179,2	91,7	1 087,5	1 100,0
» 1966/67	1 074,6	1 084,1	99,8	984,2	1 130,0
» 1967/68	1 045,6	1 036,2	86,4	949,8	950,0

Tullmedlen har i riksstaten för innevarande budgetår upptagits med 880 milj. kr.

Enligt av generaltullstyrelsen meddelade uppgifter har den influtna bruttouppbörden för varje månad under budgetåren 1963/64—1967/68 samt det löpande budgetårets fyra första månader uppgått till följande belopp:

Influten tulluppbörd månadsvis, milj. kr.

	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Juli	82,4	85,5	93,7	76,0	69,0	82,8
Aug.	76,7	84,0	92,1	92,1	81,8	72,7
Sept.	89,2	96,6	105,5	94,1	88,5	81,9
Okt.	89,4	90,1	97,1	89,6	93,8	96,8
Nov.	82,4	94,1	107,6	96,5	88,3	
Dec.	91,0	103,9	108,3	96,3	88,4	
Jan.	85,7	86,5	92,6	89,5	87,1	
Febr.	81,8	94,6	85,9	82,6	86,3	
Mars	89,0	117,2	111,6	103,6	91,9	
April	98,7	97,9	89,7	94,3	89,7	
Maj	83,9	100,3	94,3	81,8	86,3	
Juni	94,8	121,1	100,6	87,7	85,3	
Summa	1 045,1	1 171,7	1 179,2	1 084,1	1 036,2	

I skrivelse till riksrevisionsverket den 8 november 1968 har generaltullstyrelsen beträffande beräkningen av tullmedelsinkomsterna samt vissa andra av tullverket redovisade statsinkomster framhållit följande:

»Den svenska utrikeshandeln har under år 1968 ytterligare ökat. Import- och exportvärdena för årets två första kvartal överstiger motsvarande värden för år 1967 med 7,4 respektive 8,9 procent. För det tredje kvartalet i år är importvärdet 8,4 procent större än motsvarande värde för år 1967, vilket tyder på en tilltagande ökningstakt för importen. Tullverkets influtna bruttouppbörd på riksstatstitlar för de tre första kvartalen år 1968 har däremot minskat med 1 procent vid jämförelse med samma period år 1967. Såvitt avser uppbörden av tullmedel uppgår minskningen till 2 procent. Denna minskning beror delvis på de enligt åtagandena i den s. k. Kennedyronden från och med den 1 juli 1968 genomförda sänkningarna av vissa tullsatser. Vissa uppgifter om import och export samt tullverkets influtna bruttouppbörd på riksstatstitlar lämnas här nedan.

	Årsbelopp	Kvartalsbelopp		III	IV
		I	II		
Importvärde (milj. kr.) 1966..	23 704	6 104	5 847	5 471	6 282
1967..	24 319	6 126	5 916	5 864	6 413
Prel. 1968..		6 671	6 204	6 358	
Exportvärde (milj. kr.) 1966..	22 071	5 051	5 675	5 136	6 209
1967..	23 422	5 398	6 380	5 256	6 388
Prel. 1968..		6 022	6 282	6 247	
Tullverkets influtna brutto- uppbörd (milj. kr.) 1966..	1 252	322	319	294	317
1967..	1 198	314	301	274	309
Prel. 1968..		306	301	273	

Vid beräkningen av inkomsterna har Styrelsen förutsatt, att ekonomiska och politiska förhållanden inte i någon väsentlig utsträckning ändrar villkoren för den svenska utrikeshandeln. — — —

På grund av Sveriges åtaganden i Kennedyronden påbörjades den 1 juli 1968 sänkningen av vissa tullsatsen i tulltaxan. Inom industrivaruumrådet berör tullsänkningarna cirka 70 procent av den tullbelagda handeln mellan de viktigare handelsländerna. Tullsänkningen sker i etapper. Således avtrappades två femtedelar den 1 juli 1968 och resten avtrappas med en femtedel den 1 januari vart och ett av åren 1970, 1971 och 1972. Ungefär hälften av alla tullar skall halveras. Genomsnittligt kommer de totala tullsänkningarna att uppgå till 35—40 procent av de tidigare tullsatserna. Enligt i maj 1967 företagna beräkningar väntades detta tullsänkingsprogram fullt genomfört medföra en minskning av tulluppbörden med omkring 300 milj. kr. för år. Förnyade beräkningar har gett i stort sett samma resultat. Under budgetåret 1968/69 beräknas således avtrappningen medföra en sänkning av uppbörden med 120 milj. kr. samt för budgetåren 1969/70 och 1970/71 med ytterligare 30 respektive 60 milj. kr.

Den slutliga avvecklingen av tullen för varor, som är berättigade till områdesbehandling enligt EFTA-konventionen, genomfördes den 31 december 1966. Nuvarande uppbörd av tull belöper således i huvudsak på varor från andra länder än dem, som biträtt EFTA-konventionen. — — —

Såsom framgår — — — uppgick uppbörden av tull för varor från andra än EFTA-länder under budgetåren 1966/67 och 1967/68 till respektive 956 och 985 milj. kr. Under samma budgetår uppgick importvärdena till respektive 15 516 och 16 441 milj. kr. Med hänsyn bl. a. till dels Konjunkturinstitutets bedömning av konjunkturläget, enligt vilken värdet av importen väntas öka med 7 procent under vart och ett av åren 1968 och 1969, dels den minskning av tulluppbörden som åtagandena i Kennedyronden beräknats medföra, har bruttouppbörden av tull för varor från andra än EFTA-länder beräknats till 935 milj. kr. för budgetåret 1968/69 samt till 970 och 975 milj. kr. för budgetåren 1969/70 respektive 1970/71. Även i fråga om varor som införes från länder som biträtt EFTA-konventionen kan tull utgå. Detta gäller bl. a. i de fall, då konventionens bestämmelser för tullfrihet inte iakttages. Uppbörden av tull för varor från EFTA-länder för innevarande budgetår beräknas till cirka 40 milj. kr. För innevarande budgetår kan dessutom uppbörden av vissa avgifter och ersättningar, som redovisas som tullmedel, beräknas till 5 milj. kr. Den sammanlagda bruttouppbörden av tullmedel för budgetåret 1968/69 skulle således utgöra $(935 + 40 + 5 =) 980$ milj. kr.

För budgetåren 1969/70 och 1970/71 beräknar Styrelsen bruttouppbörden av tullmedel till respektive 1 015 och 1 020 milj. kr. — — —

Från uppbördsbeloppen avgår restitutioner av tullmedel. Under budgetåren 1966/67 och 1967/68 uppgick dessa till 100 respektive 86 milj. kr. De särskilda restitutionsbestämmelserna inom EFTA-området, vilka trädde i kraft den 31 december 1966, bör föranleda att restitutionsbeloppen fortsätter att minska. För vart och ett av budgetåren 1968/69, 1969/70 och 1970/71 uppskattar Styrelsen restitutionerna av tullmedel till respektive 80, 75 och 70 milj. kr.

Styrelsen beräknar nettouppbörden av tullmedel för budgetåren 1968/69, 1969/70 och 1970/71 till respektive (980 — 80 =) 900, (1 015 — 75 =) 940 och (1 020 — 70 =) 950 milj. kr.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln tullmedel för budgetåret 1968/69 till 900 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 940 000 000 kr.

Allmän varuskatt

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat	3 400,0	5 400,0	5 800,0	6 800,0	4 800,0
Redovisat	3 478,2	5 019,5	5 785,3	6 571,7	.

De redovisade inkomsterna på titeln har fr. o. m. budgetåret 1964/65 med fördelning på olika månader sammanställts i efterföljande tablå.

Influten allmän varuskatt månadsvis, milj. kr.

	1964/65		1965/66		1966/67		1967/68		1968/69	
	Influ-	Ök-	Influ-	Ök-	Influ-	Ök-	Influ-	Ök-	Influ-	Ök-
	tet	ning	tet	ning	tet	ning	tet	ning	tet	ning
		i % ¹		i % ¹		i % ¹		i % ¹		i % ¹
Juli ...	537	+ 8,0	747	+ 39,0	903	+ 20,9	1 051	+ 16,4	1 131	+ 7,6
Aug. ..	10		13		17		20		21	
Sept. ..	513	+ 8,9	687	+ 33,9	852	+ 24,0	987	+ 15,8	1 064	+ 7,8
Okt. ..	14		17		23		22			
Nov. ..	573	+ 11,5	849	+ 48,2	951	+ 12,0	1 061	+ 11,6		
Dec. ..	— 9		— 5		— 4		— 1			
Jan. ..	699	+ 13,1	1 045	+ 49,5	1 129	+ 8,0	1 300	+ 15,1		
Febr. ..	14		14		20		24			
Mars ..	503	+ 8,8	752	+ 49,5	866	+ 15,2	989	+ 14,2		
April ..	13		17		16		39			
Maj ...	578	+ 13,8	860	+ 48,8	954	+ 10,9	1 051	+ 10,2		
Juni ..	33		22		58		29			
Summa	3 478	+ 10,3	5 019	+ 44,3	5 785	+ 15,3	6 572	+ 13,6		

¹ Från föregående budgetår.

Enligt förordning den 1 december 1959 (nr 507) skall allmän varuskatt fr. o. m. år 1960 erläggas för varor, som försäljs eller på annat sätt tillhandahålls eller tas i anspråk inom riket samt för varor, som införts till

riket. Allmän varuskatt skall även erläggas för tjänsteprestation, ifall denna huvudsakligen har avseende på skattepliktiga varor samt innefattar förfärdigande på beställning, uthyrning, servering, reparation, underhåll, ändring eller rengöring. Från den principiella skatteplikten för varor undantas råvaror och emballage, som används i jordbruket och dess binärningar, levande djur, jord, sand, grus och sten, drivmedel och andra bränslen, fiskefartyg, bogserbåtar, livräddningskryssare, större fartyg, luftfartyg, viss krigsmateriel, dagstidningar, receptbelagda läkemedel, direktförsålda konstverk m. m. Enligt förordning den 29 april 1960 (nr 82), som trädde i kraft den 1 maj 1960, föreligger icke heller skattskyldighet för begagnade bilar.

Den allmänna varuskatten höjdes genom förordning den 15 december 1961 (nr 625) fr. o. m. 1962 från 4 till 6 % av beskattningsvärdet, genom förordning den 9 april 1965 (nr 75) fr. o. m. den 1 juli 1965 till 9,1 % av beskattningsvärdet och genom förordning den 24 februari 1967 (nr 35) fr. o. m. den 1 mars 1967 till 10 % av beskattningsvärdet. Enligt förordning den 9 april 1965 skall skatten beräknas allenast på 60 % av den skattepliktiga omsättningen för rörelse i vad avser tillhandahållande och uttag av monteringsfärdiga hus, fabriksstillverkad betongmassa samt maskiner och andra döda inventarier med en beräknad varaktighetstid av mer än tre år för stadigvarande användning i jordbruk, skogsbruk, rörelse eller annan yrkesmässig verksamhet.

Skattskyldighet åvilar, bortsett från de fall då allmän varuskatt skall utgå vid införsel till riket och i vissa fall för jordbruksprodukter, den som yrkesmässigt försäljer skattepliktig vara eller yrkesmässigt utför skattepliktig tjänsteprestation. Beskattningsvärdet utgör vid tillhandahållande av vara eller tjänsteprestation vederlaget och vid uttag av vara ur rörelse varans saluvärde enligt ortens pris. I vederlag och saluvärde inräknas beloppet av den allmänna varuskatten. Allmän varuskatt är preliminär eller slutlig. Skatten kan i förekommande fall påföras såsom kvarstående allmän varuskatt eller tillkommande allmän varuskatt. Preliminär allmän varuskatt redovisas och erläggs, i avräkning på slutlig allmän varuskatt, i allmänhet för en redovisningsperiod om två månader, senast den 18 i månaden närmast efter utgången av den redovisningsperiod, som skatten avser. Debitering av slutlig, tillkommande och kvarstående allmän varuskatt åvilar länsstyrelse. Enligt förordning den 15 december 1961 (nr 625) skall skattskyldig fr. o. m. 1962 vid debitering av slutlig allmän varuskatt gottskrivas, förutom inbetald preliminär allmän varuskatt, kostnadsersättning beräknad i förhållande till den skattepliktiga omsättningen. Enligt tidigare gällande bestämmelser fick skattskyldig tillgodogöra sig kostnadsersättning genom efter vissa grunder beräknat avdrag vid inbetalningen av preliminär allmän varuskatt.

Allmän varuskatt, som skall utgå vid införsel till riket, fastställs och uppbärs av tullverket i den ordning, som är föreskriven beträffande tull. Skatt-

skyldighet åvilar den för vars räkning införseln sker. I sin förenämnda skrivelse har generaltullstyrelsen uppskattat allmän varuskatt vid införsel till 40 milj. kr. för budgetåret 1968/69.

För allmän varuskatt i vissa fall för jordbruksprodukter gäller särskilda bestämmelser, vilka bl. a. innebär att allmän varuskatt för produkter från jordbruksfastighet som ägare eller brukare uttar för egen förbrukning eller försäljer till konsument uppbärs i samband med den allmänna skatteuppbörden. Allmän varuskatt för jordbruksprodukter, som under budgetåren 1966/67 och 1967/68 uppgick till 18,7 resp. 21,9 milj. kr. utgjorde 23,0 milj. kr. vid 1968 års taxering. Motsvarande belopp kommer under budgetåret 1968/69 att omföras från titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m. till titeln allmän varuskatt.

Med hänsyn till den hittillsvarande utvecklingen av uppbörden beräknar ämbetsverket inkomsterna på titeln allmän varuskatt till 4 800 000 000 kr. för innevarande budgetår. Riksrevisionsverket föreslår, att efter budgetåret 1968/69 inflytande allmän varuskatt redovisas under titeln övriga diverse inkomster och att titeln allmän varuskatt därefter utgår ur riksstaten.

Mervärdeskatt

Enligt förordning den 6 juni 1968 (nr 430) med därefter genom förordning den 29 november 1968 (nr 580) företagna ändringar skall allmän omsättningsskatt enligt mervärdeskatteprincipen erläggas till staten fr. o. m. den 1 januari 1969. Samtidigt upphör förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt att gälla. Mervärdeskatten utgår på värdet av de omsatta skattepliktiga objekten och tjänsterna i varje produktions- eller distributionsled samt, i fråga om importen, på importvärdet. Mervärdeskatt utgår ej vid export, men skattskyldighet föreligger likväl för exportörer i syfte att undanröja en skattebelastning på exporterade varor och tjänster.

Skattskyldig är den som inom landet i yrkesmässig verksamhet omsätter skattepliktig vara, byggnad eller tjänst eller till landet importerar skattepliktig vara.

Med *vara* avses här materiellt ting som inte utgör mark eller byggnad. I beskattningshänseende föreligger ingen skillnad mellan råvaror och färdiga konsumtions- och kapitalvaror eller mellan nya och begagnade varor. Som skattepliktig vara räknas även växande skog, odling och annan växtlighet, när försäljning sker utan samband med avyttring av marken, samt avverkningsrätt och annan jämförlig rättighet, rätt att ta jord, sten eller annan naturprodukt, rätt till jakt, fiske eller bete, rätt till fotografisk bild eller sådan film som avser reklam, information eller undervisning.

Från skatteplikt för vara har undantagits vissa fartyg och luftfartyg, viss krigsmateriel till staten, vissa läkemedel, elektrisk kraft, värme, gas och an-

nat bränsle för uppvärmning eller energialstring, allmänna nyhetstidningar och vissa andra publikationer, vissa konstverk, begagnad personbil, när sådan bil omsätts inom landet, vissa importvaror, vatten från vattenverk samt varulager, inventarier och andra tillgångar, när överlåtelse sker i samband med överlåtelse av verksamheten, fusion eller liknande förfarande.

Byggnad är skattepliktig, när den utgör lagertillgång i byggnadsrörelse. Med lagertillgång avses här sådana byggnader som byggnadsföretagare uppför i egen regi för försäljning.

Tjänst är skattepliktig, när tjänsten avser

1. skattepliktig vara och innefattar tillverkning på beställning, uthyrning, servering, formgivning, montering, reparation, kontroll, analys, underhåll, ändring eller rengöring,

2. mark och innefattar undersökning, planering, jordförbättring, schaktning, sprängning, borrhning, dränering eller utfyllning,

3. växande skog, odling eller annan växtlighet och innefattar röjning, plantering, uppskattning, märkning, gödsling, beskärning, gallring, avverkning eller växtskydd,

4. byggnad, annan anläggning, som enligt förordningen om mervärdeskatt utgör fastighet, stängsel eller dylikt och innefattar uppförande, anläggande, rivning, reparation, ändring eller underhåll,

5. projektering, ritning, konstruktion eller därmed jämförlig tjänst beträffande mark, byggnad eller annan anläggning som enligt förordningen om mervärdeskatt utgör fastighet,

6. transport av vara eller förmedling av sådan tjänst,

7. rumsuthyrning i hotellrörelse eller liknande verksamhet,

8. automatisk databehandling eller skrivbyråverksamhet,

9. reklam eller annonsering.

Skatteplikt för tjänsteprestationer föreligger således ej för bl. a. banktjänster, försäkringstjänster, sjukhusvård, undervisning, tjänster tillhandahållna av läkare, tandläkare, advokater, revisorer och frisörer. Vidare faller resetjänster och hela nöjesområdet utanför skatteplikten.

Mervärdeskatten utgör 10 % av beskattningsvärdet. Detta värde utgörs i princip av det pris eller vederlag, som kunden i varje särskilt fall betalar eller faktureras, med skattens belopp inräknat. I vissa särskilda fall utgår skatten på reducerade beskattningsvärden. Sålunda utgör beskattningsvärdet endast 60 % av totala vederlaget eller saluvärdet inklusive skatt i fråga om försäljning eller uttag av byggnad eller monteringsfärdigt hus, servering, rumsuthyrning i hotellrörelse eller liknande, byggnads- och anläggningsentreprenader eller andra tjänster som avser fastighet. Vidare utgör beskattningsvärdet endast 20 % av totala vederlaget inklusive skatt i fråga om arbeten som avser yttre vatten- och avloppsledning, väg, gata, bro, spåranläggning, flygfält, hamn, kanal eller annan farled samt tjänster som tillhandahålls av arkitekter, byggnadskonsulter och liknande.

Skattesatsen 10 % på priset inklusive skatt motsvarar ett pålägg av ca 11,11 % på priset före skatt. Reduceringsreglerna motsvarar ett faktiskt skatteuttag av 6 % resp. 2 % på priset inklusive skatt. Detta motsvarar ett pålägg av ca 6,38 % resp. ca 2,04 % på priset före skatt.

Redovisning av mervärdeskatt skall ske löpande för bestämda redovisningsperioder. Varje sådan period är en sluten enhet och varje redovisning avser således slutlig skatt. Enligt reglerna om skattskyldighetens inträde, skall skatt redovisas antingen på grundval av influtna kontanta likvider under varje redovisningsperiod, s. k. kontantnässig redovisning, eller på grundval av uppkomna fordringar enligt faktureringen under redovisningsperiod s. k. bokföringsmässig redovisning. Redovisningsskyldighet föreligger inte så länge det kan antas att den skattepliktiga omsättningen under närmast följande tolv månadersperiod inte kommer att överstiga 10 000 kr. Den som är skattskyldig för omsättning inom landet skall anmäla sig för registrering hos länsstyrelsen i det län, där den verksamhet drivs som anmälan avser. Varje skattskyldig som inte är undantagen från redovisningsskyldighet skall utan anmaning deklarera mervärdeskatt för varje verksamhet för vilken han har blivit särskilt registrerad. Deklaration skall lämnas för varje redovisningsperiod under vilken verksamheten drivs. Därvid skall den skattskyldige uppge all den skatt, som belöper på hans skattepliktiga omsättning inom landet under resp. period, s. k. utgående skatt. Från summan utgående skatt, får han i deklarationen dra av all den skatt som hans leverantörer påfört honom för inköp av varor, tjänster etc. för den skattepliktiga verksamheten under perioden, dvs. avdrag får ske för ingående skatt. Den skattskyldige är således redovisningsskyldig till staten för skillnaden mellan utgående och ingående skatt. Redovisningsperiod omfattar i regel två kalendermånader. Perioderna är januari och februari, mars och april, maj och juni, juli och augusti, september och oktober samt november och december. För mindre verksamheter kan dock redovisningsperiod fastställas till fyra, sex eller tolv månader. Deklaration skall lämnas till länsstyrelsen i registreringslänet senast den 5 i andra månaden efter utgången av den redovisningsperiod, som deklarationen avser. Skatt för viss redovisningsperiod förfaller till betalning den dag då deklarationen senast skall lämnas, dvs. den 5 i andra månaden efter periodens utgång.

Speciella svårigheter uppstår vid denna första prognosering av mervärdeskatten. Helt naturligt saknas vid detta prognostillfälle ett empiriskt material till vägledning för såväl kalkyler som eventuella modellstudier. Riksrevisionsverket tvingas därför använda en så schablonmässig beräkningsmetod att de erhållna prognoserna får bedömas som mycket osäkra.

Metoden innebär att först prognoseras vad en bibehållen allmän varuskatt skulle inbringat. Därefter har i samråd med konjunkturinstitutet skatteunderlagens storlek beräknats för dels mervärdeskatt och dels allmän varuskatt i enlighet med institutets konjunkturbedömning fram t. o. m. 2:a

halvåret 1969. De så erhållna kvoterna mellan skatteunderlagen för mervärdeskatt resp. allmän varuskatt har multiplicerats in på respektive prognoserade belopp för den allmänna varuskatten. Eftersom konjunkturinstitutets prognoser endast sträcker sig t. o. m. 2:a halvåret 1969 måste riksrevisionsverket för 1:a halvåret 1970 schablonmässigt bestämma relationen och har därvid valt att sätta den till 90 %.

Resultaten av beräkningarna framgår av nedanstående tabell.

Budgetår	Månad för skatteinflöde	Skatteinflödet baserat på konsumtionen m. m. under perioden	Beräknat belopp för en bibehållen allmän varuskatt	Beräknad relation mellan skatteunderlagen för mervärdeskatt resp. allmän varuskatt	Beräknat belopp för mervärdeskatt		
1968/69	Jan	Nov—Dec 1968	1 391 25				
	Febr					d:o	
	Mars	Jan—Febr 1969	1 048 25			0,93 »	997
	April						
	Maj	Mars—April 1969	1 114 30			» »	1 064
	Juni						
				Summa	2 061		
1969/70	Juli	Maj—Juni 1969	1 199 21	0,93 »	1 135		
	Aug					d:o	
	Sept	Juli—Aug 1969	1 128 25	0,91 »	1 049		
	Okt					d:o	
	Nov	Sept—Okt 1969	1 203 —	» »	1 095		
	Dec					d:o	
	Jan	Nov—Dec 1969	1 474 25	» »	1 364		
	Febr					d:o	
	Mars	Jan—Febr 1970	1 111 25	0,90 »	1 022		
	April					d:o	
	Maj	Mars—April 1970	1 181 30	» »	1 090		
	Juni					d:o	
				Summa	6 755		

Riksrevisionsverket vill i detta sammanhang påpeka nödvändigheten av att verket snarast möjligt får tillgång till sådant dataunderlag att kalkylerna för mervärdeskatten i fortsättningen kan baseras på mer fullständiga analyser.

Under hänvisning till ovanstående beräknar riksrevisionsverket inkomsterna på titeln mervärdeskatt för budgetåret 1968/69 till 2 100 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 6 800 000 000 kr.

Särskilda varuskatter

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat.....	430,0	350,0	390,0	365,0	415,0
Redovisat	420,4	349,5	368,1	384,5	.

Särskild varuskatt utgår enligt förordning den 25 maj 1941 (nr 251), som omtrycktes i förordning den 25 november 1960 (nr 612) med därefter företagna ändringar.

Enligt förordning den 9 april 1965 (nr 76) utgår särskild varuskatt fr. o. m. den 1 juli 1965 med 50 % på choklad- och konfektyrvaror, puder, nagellack och likartade skönhetsmedel samt på parfymer, hårvatten etc.

I samband med den provisoriska lösningen av vissa problem för livsmedelsindustrin till följd av Sveriges anslutning till EFTA infördes genom förordning den 3 juni 1960 (nr 258) utjämningskatt på vissa choklad- och konfektyrvaror samt på wafers och biskuits. Fr. o. m. den 1 juli 1966 höjdes utjämningskatten enligt förordning den 27 maj 1966 (nr 224) från 50 öre till 60 öre för kilogram av de skattepliktiga varorna.

Genom förordning den 16 december 1966 (nr 656) infördes fr. o. m. den 1 januari 1967 utjämningskatt på öl av typ B och starköl. För öl av typ B utgår skatten med 3 öre per liter och för starköl med 4 öre per liter. Enligt förordning den 6 juni 1968 (nr 360) utgår utjämningskatt för vissa slag av mandelmassa med 35 öre för kilogram fr. o. m. den 1 juli 1968.

Genom förordning den 30 juni 1943 (nr 477), som i sin helhet med vissa ändringar omtrycktes i förordning den 25 mars 1960 (nr 118), utgår särskild pälsvaruskatt, dels i form av en styckeskatt på inom riket yrkesmässigt beredda, lösa pälsskinn och dels i form av en värdeskatt för vissa till riket införda pälsvaror m. m. Gällande styckeskatter framgår av Kungl. Maj:ts kungörelse den 25 juli 1968 (nr 461). Värdeskatten utgår fr. o. m. 1962 med procenttal varierande från 2 till 10 %.

Enligt förordning den 25 november 1960 (nr 615) utgår försäljningskatt fr. o. m. den 1 januari 1961 med 20 % för guldsmedsvaror dock att minimiskatten per kalenderår för registrerad försäljare med skattepliktig försäljning skall utgöra 1 200 kr. För mattor utgår försäljningskatten med likaledes 20 %, vartill kommer särskild skatt för importerade mattor varierande mellan 1 000 kr. och 10 000 kr. för 100 kg. Minimiskatten per år utgör 1 200 kr. i det fall försäljningen enbart avser egen tillverkning och eljest 3 600 kr.

Varuskatterna uppbärs av kontrollstyrelsen vid tillverkning resp. försäljning inom riket samt vid import av hos kontrollstyrelsen registrerad importör och av generaltullstyrelsen vid import av annan än hos kontrollstyrelsen registrerad importör.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen beräknat de inkomster, som uppbärs av styrelsen, för budgetåren 1968/69 och 1969/70 till 375 resp. 390 milj. kr. Styrelsen har beträffande beräkningarna anfört:

»a) Särskild varuskatt och utjämningskatt på choklad- och konfektyrvaror inflöt under budgetåret 1967/68 till

kontrollstyrelsen med 208,0 milj. kr., vilket innebär en ökning sedan året före med 10,3 milj. kr. eller 5,2 %. Inkomsten under månaderna juli—oktober 1968 uppgick till endast 59,1 milj. kr. mot 60,2 milj. kr. året före. Här föreligger sålunda en minskning i skatteutfallet med 1,1 milj. kr. eller 1,8 %. Denna minskning torde stå i ett visst samband med den ovanligt varma och torra sommaren, som kan antas ha riktat efterfrågan från choklad- och konfektyrvaror mot varor av mer läskande art såsom drycker och glass. I den mån minskningen beror på angivna förhållande, kan en återhämtning förväntas inträda från och med november månad eller möjligen först från och med december månad 1968. En ständigt ökad import av choklad- och konfektyrvaror, i stor utsträckning bedriven av importörer, som inte är registrerade hos kontrollstyrelsen utan betalar skatt till tullverket, ger ytterligare en förklaring till den vikande tendensen i skatteutfallet för kontrollstyrelsens del. I den mån som det sistnämnda är fallet, kan emellertid ett motsvarande ökat skatteutfall förväntas framkomma hos generaltullstyrelsen.

Under angivna premisser räknar kontrollstyrelsen med att skatteutfallet för återstående del av innevarande budgetår (november 1968—juni 1969) skall öka med omkring 4 % jämfört med motsvarande period budgetåret före. Detta skulle innebära en total skatteinkomst på i runt tal 215 milj. kr. för budgetåret 1968/69.

För budgetåret 1969/70 förefaller en ökning med ytterligare 4 % sannolik vilket skulle ge i runt tal 225 milj. kr. och för budgetåret 1970/71 kan beräknas en ytterligare ökning med 4 % till i runt tal 235 milj. kr.

b) Särskild varuskatt på tekniska preparat har under budgetåret 1967/68 influtit med 93 milj. kr. och under tolv månadersperioden oktober 1967—september 1968 med 96,4 milj. kr. Skatten har under senare år företett en ökning årligen med ca 5 %. Kontrollstyrelsen beräknar därför inkomsten av denna skatt till 100 milj. kr., 105 milj. kr. och 110 milj. kr. för budgetåren 1968/69, 1969/70 och 1970/71 resp.

c) Försäljningsskatt på guldsmidsarbeten och knutna mattor inflöt under budgetåret 1967/68 med 54,2 milj. kr. Under tiden juli—oktober 1968 erlades 15,0 milj. kr. mot 15,1 milj. kr. under samma tid 1967.

Med hänsyn till att någon ökning av skatteintäkten inte ägt rum och då marknadsläget inom hithörande branscher är något osäkert, beräknas intäkterna för budgetåret 1968/69 till 54 milj. kr., för budgetåret 1969/70 till 56 milj. kr. och för budgetåret 1970/71 till 59 milj. kr.

d) Pålsva r u s k a t t, avseende inom landet beredda skinn, har under budgetåret 1967/68 influtit med cirka 4 milj. kr. Denna skatt har under senare år gett en tämligen konstant inkomst, varför styrelsen beräknar inkomsten under vart och ett av budgetåren 1967/68, 1968/69 och 1969/70 till oförändrat 4 milj. kr.»

Generaltullstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket anfört följande:

»För de till särskilda varuskatter hörande avgiftsslagen särskild varuskatt (utjämningskatt härunder inbegripen), pålsvaruskatt och försäljningskatt redovisade tullverket under sistförflutna budgetår en nettouppbörd av respektive 19,5, 5,5 och 0,6 milj. kr., eller sammanlagt 25,6 milj. kr. Under de fyra första månaderna av innevarande budgetår har influtit 9,8 milj. kr., vilket är omkring 21 procent mer än under samma tid år 1967. Från och

med den 1 juli 1968 utgår vid införsel särskild avgift för vissa bakverk, som innehåller choklad. Denna utjämningsavgift redovisas som särskild varus katt. Från samma tidpunkt skall utjämningskatt betalas för mandelmassa som importeras. Den till tullverket inflytande uppbörden av särskilda varus katter för budgetåren 1968/69, 1969/70 och 1970/71 beräknar Styrelsen till respektive 30, 32 och 34 milj. kr.»

De av kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen gjorda beräkningarna innebär en sammanlagd inkomst på titeln särskilda varuskatter under bud getåren 1968/69 och 1969/70 på 405 resp. 422 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln särskilda varuskatter för budgetåret 1968/69 till 405 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budget året 1969/70 uppförs med 420 000 000 kr.

Omsättningsskatt på motorfordon

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat	300,0	350,0	530,0	350,0	350,0
Redovisat	312,5	318,5	314,0	309,3	.

Omsättningsskatt på motorfordon utgår enligt förordning den 23 novem ber 1956 (nr 545), som trädde i kraft den 1 december 1956, i vissa fall när fordonet av tillverkare eller registrerad importör levereras till köpare eller uttas från rörelse utan samband med försäljning. För skattepliktigt fordon som införs till riket av annan än registrerad importör utgår omsättnings skatt, när fordonet införs i riket. Skattepliktiga fordon är personbilar, så dana med skåp-, stationsvagns- eller personbilskarosseri utrustade last bilar, vilkas tjänstevikt ej överstiger 1 800 kg, samt motorecyklar, allt i den mån fordonen icke tidigare är eller varit upptagna i bilregister.

För personbilar och lastbilar skall omsättningsskatten utgå med det an tal kronor som motsvarar viss procent av det tal, vilket anger fordonets tjänstevikt uttryckt i kilogram. Detta procenttal, som fr. o. m. den 1 januari 1966 utgick med 155 %, höjdes genom förordning den 15 november 1968 (nr 532) till 190 % fr. o. m. den 20 november 1968. För bilar med högre tjänste vikt än 1 600 kg skall därjämte tillägg göras med visst belopp för varje fullt femtiotal kilogram, varmed tjänstevikten överstiger 1 600 kg. Detta belopp höjdes genom nyssnämnda förordning från 195 kr. till 240 kr. Skatten av rundas i förekommande fall till närmast lägre helt tiotal kronor. För motor cyklar är skatten oförändrad och utgår med 255 kr. om tjänstevikten ej

överstiger 75 kg, och med 335 kr. för tjänstevikt mellan 75 och 160 kg samt eljest med 505 kr.

Inkomsterna på titeln redovisas av kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen.

Kontrollstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse beträffande omsättningsskatt på motorfordon anfört följande:

»Denna skatt inbringade under budgetåret 1967/68 305,9 milj. kr. Under tiden juli—oktober 1968 har influtit 99,0 milj. kr. Under motsvarande tid föregående budgetår inflöt 79,5 milj. kr. Ökningen utgör 24,7 %. Under tiden november 1967—juni 1968 inflöt således 226,4 milj. kr. En motsvarande ökning under återstående del av innevarande budgetår (november 1968—juni 1969) skulle vid oförändrad skattesats ge en intäkt under budgetåret av cirka 380 milj. kr.

Enligt prop. nr 138/1968 föreslås en höjning av skatten fr. o. m. den 20 november 1968 från 155 till 190 % av det tal, som motsvarar tjänstevikten uttryckt i kilogram. Om förslaget antages, kommer skattesatsen sålunda att höjas med 22,6 %. Enligt från bilbranschen inhämtade uppgifter, som konfirmeras av konjunkturinstitutets bedömning, har man att vänta en ökad försäljning av nya bilar. Man räknar sålunda med cirka 240 000 bilar år 1969 och under de därpå följande åren med ytterligare viss ökning.

Då det torde finnas anledning räkna med att utvecklingstakten blir något lägre än vad ovan antagits, anser kontrollstyrelsen att man för budgetåret 1968/69 inte bör räkna med högre skatteintäkt än 400 milj. kr. För budgetåret 1969/70 beräknas en skatteintäkt av 450 milj. kr. och för budgetåret 1970/71 500 milj. kr.»

Generaltullstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse beräknat uppbörden till 5 milj. kr. för vardera budgetåret 1968/69 och 1969/70.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln omsättningsskatt på motorfordon för budgetåret 1968/69 till 400 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 450 000 000 kr.

Tobaksskatt

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat	1 040,0	1 200,0	1 260,0	1 500,0	1 500,0
Redovisat	1 094,1	1 204,1	1 348,6	1 489,8	.

Enligt förordning den 16 juni 1961 (nr 394) med därefter senast genom förordning den 2 februari 1968 (nr 3) företagna ändringar utgår tobaksskatt med vissa efter varans myckenhet bestämda belopp. För cigarrer och cigariller samt cigaretter utgår skatt enligt följande sammanställning

		Vikt för 1 st. gram		Belopp för 1 st. öre
Cigarrer och cigariller	I.....	t. o. m. 1,7		10,5
	II.....	över 1,7	t. o. m. 3,0	13,5
	III.....	» 3,0	» 5,0	15,4
	IV.....	» 5,0		20,8
Cigarretter	I.....	t. o. m. 0,85		9,9
	II.....	över 0,85	t. o. m. 1,20	15,4
	III.....	» 1,20	» 1,55	19,4
	IV.....	» 1,55	» 1,90	23,4
	V.....	» 1,90		27,4

Tobaksskatt för röktnobak, tuggtobak och snus utgår med 58,00, 21,60 resp. 9,10 kr. för kilogram. För cigarrettpapper och cigarretthylsor utgår skatt med 5 öre för varje påbörjad längd av 100 mm av ett blad eller en hylsa för framställning av en cigarrett.

Den som inom riket tillverkar tobaksvaror, cigarrettpapper eller cigarretthylsor för försäljning är skyldig att vara registrerad hos kontrollstyrelsen och den som för återförsäljning till riket inför tobaksvaror må efter ansökan registreras hos kontrollstyrelsen. Beskattningsmyndigheter är ifråga om vara som av annan än registrerad införts till riket generaltullstyrelsen och i övriga fall kontrollstyrelsen.

I sin förenämnda skrivelse har k o n t r o l l s t y r e l s e n beträffande tobaksskatt anfört följande:

»Under budgetåret 1967/68 har tobaksskatt influtit med 1 476,5 milj. kr.

Inkomsten på titeln tobaksskatt hade för sagda budgetår beräknats till 1 500 milj. kr. Minskningen i inkomsten beror på att konsumtionen av cigarretter med lägre skattesats per cigarrett ökat, medan konsumtionen av cigarretter med högre skattesats per cigarrett i motsvarande grad minskat. Till kontrollstyrelsen deklarerad försäljning av cigarretter av grupp I (lägre skattesats) utgjorde sålunda för budgetåret 1966/67 600 milj. st. och för budgetåret 1967/68 1 400 milj. st. Motsvarande antal var för cigarretter av grupp II och högre grupper (högre skattesatser) 8 400 milj. st. respektive 7 600 milj. st.

Kontrollstyrelsen har från bl. a. Svenska Tobaks Aktiebolaget inhämtat uppgifter om den skatt som beräknas komma att inlevereras till statsverket under innevarande och följande två budgetår.

Med ledning av sålunda inhämtade uppgifter beräknar styrelsen inkomsten av tobaksskatt under budgetåret 1968/69 till 1 520 milj. kr., under budgetåret 1969/70 till 1 555 milj. kr. och under budgetåret 1970/71 till 1 590 milj. kr.»

G e n e r a l t u l l s t y r e l s e n har i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket beräknat de av styrelsen redovisade inkomsterna av tobaksskatt till 3 milj. kr. för vardera budgetåret 1968/69 och 1969/70.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln tobaksskatt för budgetåret 1968/69 till 1 525 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 1 560 000 000 kr.

Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag

Inkomsterna från partihandelsbolag hänför sig i första hand till aktiebolaget Vin- & spritcentralen jämte vissa agentbolag.

I sin förenämnda skrivelse har kontrollstyrelsen meddelat, att inleveranserna av vinstmedel enligt uppgift från aktiebolaget Vin- & spritcentralen beräknas till 25 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1968/69 och 1969/70.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag för budgetåret 1968/69 till 25 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med likaledes 25 000 000 kr.

Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag

Detaljhandeln med rusdrycker handhas av ett för hela riket gemensamt företag, Systemaktiebolaget.

Beträffande rusdrycksförsäljningsmedlen av detaljhandelsbolag har kontrollstyrelsen i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket meddelat, att vinstinleveransen till statsverket under vart och ett av budgetåren 1968/69 och 1969/70 beräknas uppgå till 50 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag för budgetåret 1968/69 till 50 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med likaledes 50 000 000 kr.

Skatt på sprit

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat	1 475,0	1 500,0	1 800,0	1 800,0	1 950,0
Redovisat	1 502,9	1 589,6	1 731,5	1 787,2	.

Skatt på sprit utgår enligt förordning den 24 maj 1957 (nr 209) med däri senast genom förordning den 2 februari 1968 (nr 2) företagna ändringar.

För spritdrycker utgår omsättningsskatt dels med en grundavgift för liter dels ock med en procentavgift. Grundavgiften utgör fr. o. m. den 5 februari

1968 38 öre för varje hel volymprocent alkohol. Procentavgiften motsvarar 50 % av utminuteringspriset, vilket utgörs av det belopp, som, skatten inberäknad, betingas vid varornas utminutering.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen anfört följande:

»Skatt på sprit inflöt under budgetåret 1967/68 med 1 787,2 milj. kr. och under tiden juli—oktober 1968 med 592,8 milj. kr.

Före den senaste skattehöjningen på sprit i februari 1968 räknade man med en årlig uppgång i spritkonsumtionen med 1 å 2 %, vilket med hänsyn till befolkningstillväxten innebär en konstant konsumtion per individ. Efter nämnda skattehöjning synes kurvan ha vänt nedåt, i det att konsumtionssiffran för tredje kvartalet 1968 ligger inte mindre än 7 % under motsvarande siffra för 1967. Förhållandet får ses mot bakgrund av den fortgående ökningen av vin- och maltdryckskonsumtionen. Särskilt mellanölet visar mycket stark uppgång, varom mera nedan. Då ingenting tyder på att denna utveckling skulle vara avslutad, synes det realistiskt att tills vidare räkna med något minskad konsumtion av spritdrycker. Den av statsmakterna eftersträfvade förskjutningen av försäljningen från starkare till svagare drycker skulle nu alltså vara på väg att realiseras.

Skatten på sprit inbringar för närvarande ca 36,60 kr. per liter och den beskattade kvantiteten spritdrycker uppgick under budgetåret 1967/68 till 52,7 milj. liter. Med hänsyn till vad nyss anförts om den aktuella försäljningsutvecklingen torde man för innevarande budgetår inte kunna räkna med mer än ca 50 milj. liter, vilket ger en skatteinkomst av $(50 \times 36,60 =)$ 1 830 milj. kr.

Utgår man från att inkomsten av skatt på sprit under månaderna juli—oktober normalt motsvarar ca 33 % av inkomsten för helt budgetår erhålles en beräknad inkomst under budgetåret 1968/69 av $(592,8 : 0,33 =)$ 1 796 milj. kr.

Den fortsatta konsumtionsutvecklingen är ytterligt svårbedömbär. Mycket talar för en fortsatt minskning, men då enligt tidigare erfarenheter efterfrågan på spritdrycker vid en oförändrad prisnivå i allmänhet tenderat att stiga, torde man för de närmaste åren försiktigtvis böra räkna med oförändrad konsumtionsvolym och skatteinkomst.

Kontrollstyrelsen beräknar inkomsten av skatt på sprit till 1 825 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1968/69, 1969/70 och 1970/71.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln skatt på sprit för budgetåret 1968/69 till 1 825 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med likaledes 1 825 000 000 kr.

Skatt på vin

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat	140,0	145,0	165,0	175,0	205,0
Redovisat	137,0	146,8	171,7	190,7	.

Enligt förordning den 24 maj 1957 (nr 209) utgår omsättningsskatt för vin dels med en grundavgift för liter dels ock med en procentavgift. Grundav-

giften utgår senast genom förordning den 2 februari 1968 (nr 2) med 3 kr. 80 öre för vin med en alkoholhalt överstigande 14 volymprocent (starkvin) samt med 72 öre för annat vin (lättvin). Procentavgiften motsvarar 36 % av utminuteringspriset, vilket utgörs av det belopp, som, skatten inberäknad, betingas vid varornas utminutering. För inom landet tillverkat vin utgår omsättningsskatt dessutom med en särskild tillverkningsavgift av 50 öre för liter, om vinets alkoholhalt överstiger 14 volymprocent eller vinet är mousserande eller därmed jämförligt, men eljest av 20 öre för liter.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av skatt på vin anfört följande:

»Skatt på vin inflöt under budgetåret 1967/68 med 190,7 milj. kr. och under tiden juli—oktober 1968 med 59,7 milj. kr.

Tendensen i vinförsäljningen är sedan flera år tillbaka uppåtgående, dock endast i fråga om lättvin, där den årliga ökningen är ca 10 %. I fråga om starkvin är efterfrågan praktiskt taget konstant sedan flera år tillbaka. Lättvinet svarar numera för 3/4 av hela vinkonsumtionen. Skatten på vin inbringar för närvarande i genomsnitt per år 9,65 kr per liter starkvin och 3,45 kr. per liter lättvin. Dessa förhållanden sammantagna medför en årlig inkomstökning med ca 5 %.

Konsumtionen av vin under budgetåret 1968/69 kan beräknas till 42,8 milj. liter, varav 10,1 milj. liter starkvin och 32,7 milj. liter lättvin. På grund härav skulle skatteinkomsten under budgetåret 1968/69 kunna beräknas till $(10,1 \times 9,65 + 32,7 \times 3,45 =) 210,3$ eller avrundat 210 milj. kr.

Inkomsten av skatt på vin under de fyra första månaderna av budgetåret motsvarar erfarenhetsmässigt 29 % av inkomsten för hela budgetåret. För innevarande budgetår skulle man på grund härav kunna räkna med $(59,7 : 0,29 =) 206$ eller avrundat 205 milj. kr. och för vart och ett av de två följande budgetåren ytterligare 10 milj. kr.

Kontrollstyrelsen beräknar inkomsten till 205 milj. kr. under budgetåret 1968/69, 215 milj. kr. under budgetåret 1969/70 och 225 milj. kr. under budgetåret 1970/71.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln skatt på vin för budgetåret 1968/69 till 205 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 215 000 000 kr.

Skatt på malt- och läskedrycker

Skatt på malt- och läskedrycker utgår jämlikt förordning den 27 maj 1960 (nr 253) med ändring den 3 juni 1965 (nr 286) om tillverkning och beskattning av malt- och läskedrycker. Allt efter alkoholstyrkan indelas malt- och läskedryckerna i fyra grupper enligt följande sammanställning.

Maltdryck	Viktprocent alkohol		Skatt per liter Kr.
	Över	Högst	
Lättöl		1,8	0: 12
Öl typ A	1,8	2,8	0: 48
Öl typ B	2,8	3,6	0: 96
Starköl	3,6		1: 41

¹ Före 1 oktober 1965 2,8.

Skatt på läskedrycker utgår med 33 öre för liter.

I riksstaten för budgetåret 1968/69 är inkomsten av skatt på malt- och läskedrycker upptagen med 360 milj. kr.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av skatt på malt- och läskedrycker anfört följande:

»Under de tre senaste budgetåren har skatten på malt- och läskedrycker influtit med följande belopp i milj. kr.

Budgetår och månader	Malt- drycker milj. kr.	Därav stark- öl	öl typ B	öl typ A	lagrat lättöl	Läske- drycker	Summa	Beräk- nat i riks- staten
1965/66	171,4	17,0	78,9	73,5	2,0	81,1	252,5	250
1966/67	221,0	16,4	148,1	54,6	1,9	88,8	309,8	270
1967/68	259,5	38,9	172,5	46,4	1,7	88,3	347,8	360
juli—okt. 1966	80,7	6,1	51,9	22,0	0,7	33,0	113,7	
juli—okt. 1967	91,3	7,1	64,7	18,9	0,6	32,4	123,7	
juli—okt. 1968	111,0	16,4	77,1	16,7	0,8	35,4	146,4	

Som framgår av denna sammanställning har maldryckskonsumtionen ökat mycket starkt under de båda senaste budgetåren. Det bör dock beaktas, att mellanölet infördes först den 1 oktober 1965 och att under tiden 1 november 1967—14 juli 1968 starköl försöksvis fick säljas på samma villkor som öl i Göteborgs- och Bohus samt Värmlands län. Denna försöksverksamhet har under budgetåret 1967/68 medfört en ökning av skatteintäkten med uppskattningsvis 8 milj. kr. Utan denna försöksverksamhet skulle alltså inkomsten på skattetiteln ha stannat vid ca 340 milj. kr. På motsvarande sätt skulle inkomsten under tiden juli—oktober 1968 utan denna försöksverksamhet ha stannat vid ca 143 milj. kr.

Inkomsten på denna skattetitel under månaderna juli—oktober motsvarar i allmänhet 36 å 37 % av inkomsten under hela budgetåret mot ca 30 % för vin och 33 % för spritdrycker. Skillnaden sammanhänger med att konsumtionen av malt- och läskedrycker är förhållandevis stor under sommarmånaderna — är sommaren mycket varm kan procenttalet närma sig 40 — medan vinkonsumtionen är speciellt stor under julmånaden och spritkonsumtionen slutligen är jämnare fördelad på olika månader. Räknar man med att 37 % redan influtit — sommaren 1968 var jämförelsevis varm och vacker — erhålles för innevarande budgetår en slutsumma av $(3,3 + 143 : 0,37 =)$ 390 milj. kr.

Av sistnämnda belopp torde dock ca 20 milj. kr. kunna skrivas på den varma sommars konto. Vid normala värderleksförhållanden skulle följaktligen skatteinkomsten ha ökat med ca 30 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1967/68 och 1968/69. Denna uppgång härrör företrädesvis från mellanölet, för vilken dryck introduktionsprocessen ännu ej synes vara avslutad. Man torde därför få räkna med en liknande tillväxttakt under de närmast följande två åren.

Kontrollstyrelsen beräknar med ledning av det anförda inkomsten till 390 milj. kr. under budgetåret 1968/69, 400 milj. kr. under budgetåret 1969/70 och 430 milj. kr. under budgetåret 1970/71.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln skatt på malt- och läskedrycker för budgetåret 1968/69 till 390 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 400 000 000 kr.

Energiskatt

Allmän energiskatt utgår enligt förordning den 31 maj 1957 (nr 262), som i sin helhet med vissa ändringar omtrycktes i förordning den 29 maj 1964 (nr 350). Allmän energiskatt skall erläggas för bensen och gasol, vissa bränslen såsom kol, koks, motorbrännolja och eldningsolja samt elektrisk kraft. Med bensen avses härvid samtliga i förordningen om bensinskatt angivna skattepliktiga varuslag och med gasol vara, för vilken skatt skall erläggas enligt förordningen om gasolskatt. Energiskatt för bensen utgår med nio öre för liter och för gasol med sju öre för liter. För elektrisk kraft utgår skatten med 10 % av kraftens beskattningsvärde för kraft som förbrukas i industriell rörelse med en förbrukning av mer än 40 000 kilowattimmar för driftställe under helt beskattningsår. För annan elektrisk kraft utgår skatten med 7 % av kraftens beskattningsvärde. Beskattningsvärdet är lika med summan av de avgifter, som förbrukaren har att erlägga för den elektriska kraften.

För andra bränslen gällande skattesatser framgår av nedanstående sammanställning.

Bränsle	Skattesats
Stenkol	12 kr. för ton
Stenkolsstybb samt stenkolsbriketter m. m.	6 » » »
Brunkolsbriketter	6 » » »
Koks	14 » » »
Koksstybb och koks briketter	6 » » »
Motorbrännoljor, eldningsoljor och bunkeroljor, skatteklass I	25 » » m ³
Motorbrännoljor, eldningsoljor och bunkeroljor, skatteklass II	16 » » »

Beträffande energiskatt på bensen och gasol gäller i fråga om skattskyldighet och beskattningsmyndighet samma bestämmelser som för bensinskatt och gasolskatt. Övrig energiskatt redovisas av kontrollstyrelsen samt av generaltullstyrelsen beträffande skatt på bränslen som införs till riket av annan än den som är registrerad hos kontrollstyrelsen.

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat	700,0	745,0	800,0	870,0	900,0
Redovisat	708,0	779,3	804,5	846,5	.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av de inkomster som uppbärs av styrelsen anfört följande:

»a) Energiskatt på elektrisk kraft

Den inhemska förbrukningen av annan kraft än kraft för bandrift ökade budgetåret 1967/68 med ca 9 % jämfört med budgetåret innan (45,2 TWh resp. 41,5 TWh). Ökningen för budgetåret 1966/67 var jämfört med budgetåret dessförinnan ca 5 %.

Under budgetåret 1967/68 inflöt energiskatt på elektrisk kraft med 207,1 milj. kr. I detta belopp ingår ca 6 milj. kr inbetalade i juni månad av viss skatteredovisande distributör, som annars alltid redovisar motsvarande skattebelopp under juli månad. Jämförelsetalet vid förevarande inkomstberäkning bör därför vara $(207 - 6 =) 201$ milj. kr. I förhållande till budgetåret 1966/67 då inkomsten uppgick till 186 milj. kr innebär detta en ökning med 8 %.

I Centrala Driftledningens publikation 'Elkonsumtion, prognos 1965—1975' har lämnats en prognos beträffande elförbrukningens ökning. Enligt prognosen kommer ökningstakten att successivt minska fram till år 1975.

Kontrollstyrelsen beräknar därför att ökningstakten blir något lägre för innevarande budgetår eller 7,5 %. Skatteintäkten för budgetåret 1968/69 kan således anges till $(1,075 \times 201 - 6 =) 210$ milj. kr. För budgetåret 1969/70 räknar kontrollstyrelsen med att skatteintäkten ökar med 6,5 %, varför den bör upptagas till 230 milj. kr. För budgetåret 1970/71 kan skatteintäkten anges till 245 milj. kr.

b) Energiskatt på bensin och gasol

Nettoinkomsten har under budgetåret 1967/68 utgjort 295,4 milj. kr.

Inkomsten av energiskatt på bensin utgör i princip 20,93 % av inkomsten av bensinskatt, enär förhållandet mellan skattesatserna är 9 till 43 (i detta sammanhang kan bortses från energiskatten på gasol som under juli—oktober 1968 understeg 300 kr.)

Med utgångspunkt härifrån och med ett tillägg av 0,4 milj. kr för den energiskatt på lättbensin, som inlevereras av gasverk och för vilken bensinskatt inte utgår, beräknar kontrollstyrelsen nettoinleveransen under budgetåret 1968/69 till 309,8 eller avrundat 310 milj. kr och under budgetåret 1969/70 till 325 milj. kr. samt under budgetåret 1970/71 till 341 milj. kr.

c) Energiskatt på andra bränslen än bensin och gasol.

Nettoinkomsten under de sex senaste budgetåren framgår av nedanstående sammanställning.

Budgetår	Fasta bränslen milj. kr.	Motor- brännolja	Eldnings- olja 1—2	Eldningsolja 3 och högre	Summa
1962/63	20,9	25,3	120,3	92,0	258,5
1963/64	17,6	27,8	121,2	96,4	263,0
1964/65	15,7	31,3	131,1	106,8	284,9
1965/66	12,9	35,3	158,3	119,8	326,3
1966/67	11,8	36,2	157,3	123,5	328,8
1967/68	10,5	38,5	165,2	128,9	343,1

Budgetår	Procentuell förändring från föregående budgetår				Summa
	Fasta bränslen milj. kr.	Motorbränslen milj. kr.	Eldningsolja 1—2 milj. kr.	Eldningsolja 3 och högre milj. kr.	
1963/64	— 15,8	9,9	0,7	4,8	1,7
1964/65	— 10,8	12,6	8,2	10,8	8,3
1965/66	— 17,8	12,8	20,7	12,2	14,5
1966/67	— 8,6	2,5	— 0,6	3,0	0,8
1967/68	— 11,0	6,4	5,0	4,4	4,3

Inkomsten av energiskatt på andra bränslen än bensin och gasol påverkas kraftigt av medeltemperaturens avvikelser från den normala under en eldningssäsong. Under eldningssäsongen 1966/67 låg medeltemperaturen i landet mycket över normalvärdet, vilket förklarar den ringa uppgången i skatteinkomsterna på eldningsolja under budgetåret 1966/67. Under eldningssäsongen 1967/68 var medelvärdena för temperaturen nära de normala.

Under tiden 1 juli—10 november 1968 har energiskatt på andra bränslen än bensin och gasol influtit med 119 milj. kr. Under tiden 11 november 1967—30 juni 1968 inflöt 218,9 milj. kr. Under antagande av en normal årlig uppgång med 6 % kan inkomsten under tiden 11 november 1968—30 juni 1969 beräknas till 232,0 milj. kr.

Kontrollstyrelsen beräknar följaktligen inkomsten under budgetåret 1968/69 till $(119 + 232 =)$ avrundat 350 milj. kr. Under antagande av en fortsatt ökning av bränslekonsumtionen med 6 % beräknar styrelsen skatteinkomsten under budgetåret 1969/70 till 370 milj. kr. och under budgetåret 1970/71 till 390 milj. kr.

Den sammanlagda energiskatten skulle i enlighet med det anförda komma att uppgå till $(210 + 310 + 350 =)$ 870 milj. kr. för budgetåret 1968/69 och $(230 + 325 + 370 =)$ 925 milj. kr. för budgetåret 1969/70 samt $(245 + 341 + 390 =)$ avrundat 975 milj. kr. för budgetåret 1970/71.»

Generaltullstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket beräknat de inkomster som uppbärs av tullverket till 1 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1968/69 och 1969/70.

De av kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen gjorda beräkningarna innebär en sammanlagd inkomst på titeln energiskatt under budgetåren 1968/69 och 1969/70 på 871 resp. 926 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln energiskatt för budgetåret 1968/69 till 870 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 925 000 000 kr.

Särskild skatt på motorbränslen

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat	.	200,0	215,0	223,0
Redovisat	25,5	204,1	211,0	.

Enligt förordning den 4 februari 1966 (nr 21), som trädde i kraft den 7 februari 1966, skall till staten erläggas särskild skatt på bensin, motorbrännolja och gasol. Skatten utgår med 5 öre för liter för bensin och brännolja och med 4 öre för liter för gasol.

Skatten, som är motiverad av det samhällsekonomiska och statsfinansiella läget, skall till skillnad från de s. k. automobilskattemedlen inte vara föremål för specialdestination. Skatten redovisas under tullar och acciser.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av särskild skatt på motorbränslen anfört följande:

»Nettoinkomsten av denna skatt har under budgetåret 1967/68 utgjort 211,0 milj. kr.

Inkomsten av särskild skatt på motorbränslen förhåller sig till inkomsten av bensinskatt som 5 till 43 och till inkomsten av brännoljeskatt som 5 till 31,5 (sistnämnda tal motsvarar den genomsnittliga brännoljeskatten i öre per liter).

Med utgångspunkt härifrån beräknar kontrollstyrelsen inkomsten under budgetåret 1968/69 till $(172,1 + 50,8 =) 222,9$ eller avrundat 223 milj. kr och under budgetåret 1969/70 till $(180,8 + 54,0 =) 235$ milj. kr samt under budgetåret 1970/71 till $(189,5 + 57,1 =) 247$ milj. kr.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna av särskild skatt på motorbränslen för budgetåret 1968/69 till 223 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 235 000 000 kr.

Investeringsavgift

Enligt förordning den 24 februari 1967 (nr 44) med därefter genom förordning den 3 mars 1967 (nr 68) och den 12 maj 1967 (nr 162) företagna ändringar skall till staten erläggas investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten som igångsätts under tiden 1 mars 1967—30 september 1968. Avgiften är selektiv och har till primär uppgift att begränsa det icke prioriterade byggandet. Den utgår för sådana byggnadsobjekt som bl. a. bensinstationer, bilverkstäder, parkeringshus, butiks-, kontors- eller banklokaler, kommunala förvaltningsbyggnader, samlingslokaler, idrottsanläggningar samt vissa fritidshus.

Investeringsavgiften utgår med 25 % av den totala byggnadskostnaden och erläggs av den för vars räkning arbetet utförs (byggherren). Denne skall innan avgiftsbelagt byggnadsarbete påbörjas avlämna skriftlig deklaration med uppgift om den beräknade byggnadskostnaden till länsstyrelsen i det län där byggnadsplatsen är belägen. Länsstyrelsen fastställer därvid preliminär avgift och förelägger byggherren att inbetala denna omgående eller, om arbetet icke igångsatts, senast när detta sker. När byggnadsarbetet slutförts skall byggherren lämna länsstyrelsen deklaration med uppgift om den verkliga byggnadskostnaden varefter den slutliga avgiften fastställs.

De redovisade inkomsterna av investeringsavgiften för budgetåret 1966/67 uppgick till 51 900 kr. och för budgetåret 1967/68 till 4 676 014 kr. I riksstaten för budgetåret 1968/69 har titeln uppförts med ett formellt belopp av 1 milj. kr. Under perioden juli—september 1968 har på titeln redovisats 690 900 kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln investeringsavgift till 1 000 000 kr. för budgetåret 1968/69.

II. Uppbörd i statens verksamhet

De under rubriken »Uppbörd i statens verksamhet» upptagna inkomstittlarna beräknades i riksstaten för budgetåret 1967/68 till ett belopp av 755,2 milj. kr. och gav enligt budgetredovisningen en sammanlagd nettoinkomst av 798,8 milj. kr. Hur den redovisade nettoinkomsten fördelar sig på de olika uppbördstitlarna framgår av bilaga A.

Riksstaten för budgetåret 1968/69 upptar under rubriken »Uppbörd i statens verksamhet» en sammanlagd inkomstsumma av 747,0 milj. kr. Beträffande samtliga de under denna rubrik upptagna inkomstitlarna, utom vattendomstolsavgifter och bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m. har riksrevisionsverket från vederbörande myndigheter erhållit uppgifter om de belopp, med vilka inkomsterna på titlarna i fråga kan beräknas inflyta under vart och ett av budgetåren 1968/69 och 1969/70. Med stöd av myndigheternas uppgifter har riksrevisionsverket, såsom framgår av bilaga B, beräknat utfallet av inkomstsumman under »Uppbörd i statens verksamhet» under budgetåret 1968/69 till 782,3 milj. kr.

För budgetåret 1969/70 har riksrevisionsverket på sätt framgår av närslutna bilaga C under denna rubrik beräknat ett sammanlagt belopp av 793,7 milj. kr., vilket är 11,4 milj. kr. mer än vad som beräknats för innevarande budgetår.

Riksrevisionsverket vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 28 maj 1968 uppdrog åt ämbetsverket att i samråd med riksförsäkringsverket och statens personalpensionsverk utreda och inkomma med förslag till lämpligt administrativt förfarande för utbetalning och uppbörd i myndigheternas redovisning och på riksstaten av de belopp som hänförs till statsmyndigheternas pensions- och andra socialförsäkringskostnader m. m. samt utgifterna för utgående pensioner. Beträffande nyssnämnda kostnader hade redan tidigare i anvisningarna för myndigheternas anslagsframställningar för budgetåret 1969/70 förutsatts att de skulle inräknas i riksstatsanslagen för de verksamheter kostnaderna hänförde sig till.

I underdånig skrivelse den 6 november 1968 har riksrevisionsverket framlagt ett förslag som i huvudsak innebär att de olika statsmyndigheternas

lönkostnadspålägg liksom de ersättningar som på grund av det s. k. arbetsgivarinträdet inflyter till statsverket från försäkringskassorna skall tillgodoföras en särskild inkomsttitel, förslagsvis kallad pensionsmedel m. m. Denna titel skall å andra sidan belastas med utgifterna för utbetalda pensionsförmåner och sådana arbetsgivaravgifter av olika slag som staten har att erlagga för sina anställda.

Om detta förslag genomförs, tillkommer sålunda för budgetåret 1969/70 en ny inkomsttitel, medan däremot titeln personalsjukpenningar m. m. utgår.

Riksrevisionsverket har i övrigt funnit anledning göra särskilda uttalanden endast beträffande följande inkomstitlar.

Expeditionsavgifter. Denna inkomsttitel är i gällande riksstat uppförd med 67 milj. kr.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 11 november 1968 har kontrollstyrelsen anfört följande:

»Under budgetåret 1967/68 inflöt 53,9 milj. kr. Innevarande budgetår har uppbörden t. o. m. oktober uppgått till 22,3 milj. kr. Under samma tid föregående år inkom 17,2 milj. kr. Ökningen utgör 29,7 %. Den stora ökningen beror i huvudsak på en fr. o. m. den 1 juli 1968 gällande ny avgiftslista med högre avgiftsbelopp än tidigare.

Med hänsyn härtill beräknar kontrollstyrelsen intäkterna under denna titel till 70 milj. kr. för budgetåret 1968/69, till 72 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till 75 milj. kr. för budgetåret 1970/71.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln expeditionsavgifter för budgetåret 1968/69 till 70 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 72 000 000 kr.

Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m. Enligt lag den 29 maj 1964 (nr 322) förstatligades polismyndigheten m. m. fr. o. m. den 1 januari 1965. Enligt lag den 20 november 1964 (nr 645) förstatligades de kommunala domstolarna, rådhusrätterna, fr. o. m. den 1 januari 1965 i stad som intill utgången av år 1964 var skyldig att hålla rådhusrätt. Uppbördsväsendet och den verksamhet i övrigt som ombesörjdes av uppbördsförvaltningen i vissa städer förstatligades fr. o. m. den 1 januari 1967 enligt lag den 27 maj 1966 (nr 241). Detta innebär, att kommunerna för framtiden inte har några ekonomiska förpliktelser beträffande polis-, åklagar-, exekutions-, domstols- och uppbördsväsendet. Enligt ovannämnda lagar samt lag den 11 december 1964 (nr 829) skall kommunerna under en övergångsperiod av fem år med början fr. o. m. 1965 resp. 1967 bidra till statsverkets kostnader för verksamheten. Uppbörden av dessa bidrag handhas av länsstyrelserna och sker då förskotten på kommunalskatten utbetalas på så sätt att en sjättedel av bidraget avräknas från förskottet på

kommunalskatten vid ett vart av de sex utbetalningstillfällena under året. Bidragen beräknas och fastställs av riksrevisionsverket.

Bidragen för polisväsendet, domstolsväsendet och uppbördsväsendet uppgår till 988, 106 resp. 124 milj. kr. Efter statens övertagande av huvudmannaskapet för polisväsendet samt vissa städers domstols-, åklagar-, exekutions- och uppbördsväsende m. m. åligger det vidare kommunerna att bidra till statsverkets kostnader för pensionering av personal inom dessa verksamhetsgrenar som övergått från kommunal till statlig tjänst.

Kapitalvärdet av kommunernas sammanlagda andelar av pensionskostnaderna utgör 521 milj. kr. Enligt lag den 16 december 1966 (nr 681) utgår ränta på bidrag årligen med fyra procent under de två första åren fr. o. m. den dag staten övertagit huvudmannaskapet och därefter med sex procent. För år då bidrag skall betalas beräknas ränta som om hela betalningen under året skulle ske den 1 juli. Bidrag jämte ränta betalas antingen med hela beloppet senast år 1970 eller med flera lika stora årliga belopp under högst femton år fr. o. m. år 1970.

Under budgetåret 1967/68 inflöt på titeln bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m. 222,9 milj. kr. I riksstaten för innevarande budgetår är titeln uppförd med 128 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m. till 146 000 000 kr. för budgetåret 1968/69 och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 95 000 000 kr.

Bidrag till riksförsäkringsverket och försäkringsrådet. I skrivelse till riksrevisionsverket den 8 november 1968 har riksförsäkringsverket beräknat inkomsterna på denna titel till 7,5 milj. kr. för innevarande budgetår och till 10,0 milj. kr. för budgetåret 1969/70. Verket har därvid anfört följande:

»På denna riksstatstitel redovisas följande inkomster:

1) tilläggsavgifter enligt 16 § första stycket lagen om försäkring för olycksfall i arbete och 39 § första stycket lagen om yrkesskadeförsäkring såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för riksförsäkringsverkets och försäkringsrådets verksamhet,

2) bidrag enligt 39 § andra stycket sistnämnda lag till bestridande av nämnda omkostnader,

3) ersättning från riksförsäkringsverkets yrkesskadeförsäkringsfond för verkets bestyr med förvaltningen av fonden,

4) ersättning från riksförsäkringsverkets trafiklivräntefond för verkets bestyr med livränterörelse enligt lagen om trafikförsäkring å motorfordon,

5) ersättning till riksförsäkringsverket för handhavande av den frivilliga pensionsförsäkringen.

Yrkesskadeförsäkringen äger fr. o. m. år 1969 rum enbart i riksförsäkringsverket, som kommer att löpande inleverera tilläggsavgifter enligt p. 1)

ovan till statsverket. Då socialförsäkringsbolagens bidrag enligt p. 2) ovan å andra sidan inbetalas i efterskott, faller på budgetåret 1969/70 förutom den löpande tilläggsavgiften för hela försäkringen även socialförsäkringsbolagens sista bidrag å ca 2 milj. kr. för kalenderåret 1968. Liknande dubbelbetalning uppstår delvis redan under budgetåret 1968/69, då socialförsäkringsbolagen inbetalar bidrag å 1,7 milj. kr. för kalenderåret 1967 medan riksförsäkringsverket fr. o. m. januari 1969 inlevererar tilläggsavgifter för hela försäkringen.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på ifrågavarande titel till 7 500 000 kr. för budgetåret 1968/69 och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 10 000 000 kr.

Personalsjukpenningar m. m. Genom arbetsgivarinträde fr. o. m. budgetåret 1963/64 erhåller staten de sjukpenningar m. m. som tillkommer statens anställda med rätt till sjuklön. Dessa sjukpenningar skall för personal vid affärsverken levereras till vederbörande verk och för personal hos statsförvaltningen i övrigt tillgodoföras riksstatens inkomstsida, fr. o. m. budgetåret 1964/65 inkomstiteln personalsjukpenningar m. m.

Riksförsäkringsverket har i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket beräknat inkomsterna på denna titel till ca 90 milj. kr för innevarande budgetår och till ca 95 milj. kr för budgetåret 1969/70.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln personalsjukpenningar m. m. för budgetåret 1968/69 till 90 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 95 000 000 kr.

Inkomster vid karolinska sjukhuset. I skrivelse till riksrevisionsverket den 18 oktober 1968 har karolinska sjukhuset beräknat inkomsterna på denna titel till 131 925 000 kr. för budgetåret 1968/69 och till 105 813 000 kr. för budgetåret 1969/70.

För budgetåret 1967/68 har på titeln redovisats 101 332 502 kr. I riksstaten beräknades inkomsterna till 71 milj. kr. Enligt av karolinska sjukhuset hittills tillämpad praxis bokförs på titeln under budgetåret debiterade belopp och ej kassamässigt influtna. De av karolinska sjukhuset för budgetåren 1968/69 och 1969/70 nu gjorda beräkningarna avser dock kassamässiga belopp.

Då i riksstaten upptagna övriga uppbördstitlar beräknas och redovisas enligt den kassamässiga principen kommer fr. o. m. budgetåret 1969/70 kassaprimipien att tillämpas jämväl för karolinska sjukhusets inkomstitel.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln till 90 000 000 kr. för budgetåret 1968/69 och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 106 000 000 kr.

Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk. I skrivelse till riksrevisionsverket den 8 oktober 1968 har trafiksäkerhetsverket beräknat inkomsterna på denna titel till 12,6 milj. kr. för budgetåret 1968/69 och till 14,9 milj. kr. för budgetåret 1969/70. Vid sina beräkningar har verket förutsatt att verkets framställning om höjning av avgiften för prov för körkort och trafik kort från 50 till 75 kr. fr. o. m. den 1 januari 1969 vinner bifall.

Under ovan angivna förutsättning beräknar riksrevisionsverket inkomsterna på ifrågakarande titel till 12 000 000 kr. för budgetåret 1968/69 och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 15 000 000 kr.

Fyr- och båkmedel. I skrivelse till riksrevisionsverket den 8 november 1968 har generaltullstyrelsen beräknat inkomsterna av fyr- och båkmedel till 40 milj. kr. för budgetåret 1968/69 och till 41 milj. kr. för budgetåret 1969/70. Styrelsen har därvid anför:

»Fyr- och båkavgift skall från och med den 1 februari 1968 erläggas tolv gånger per år i stället för som tidigare tio gånger. Ökningen av uppbörden från 33,5 milj. kr. under budgetåret 1966/67 till 35,7 milj. kr. under budgetåret 1967/68 torde ha berott på dels nämnda ändring, dels den något livligare fartygstrafiken. Under juli—oktober i år har influtit 11,5 milj. kr., vilket är 2,1 milj. kr. mer än under samma tid föregående år. Under tolv månadersperioderna juli 1967—juni 1968 och september 1967—augusti 1968 var det ankomna lastfartygstonnaget 3 respektive 6 procent högre än under motsvarande period ett år tidigare. Med hänsyn härtill anser Styrelsen, att uppbörden av fyr- och båkmedel bör beräknas till 40 milj. kr. för budgetåret 1968/69 samt till 41 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1969/70 och 1970/71.»

Riksrevisionsverket uppskattar i anslutning till generaltullstyrelsens beräkning inkomsterna på ifrågakarande titel till 40 000 000 kr. för budgetåret 1968/69 och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 41 000 000 kr.

Lotspenningar. I skrivelse till riksrevisionsverket den 11 oktober 1968 har sjöfartsstyrelsen beräknat inkomsterna på denna titel till 29 milj. kr. för såväl budgetåret 1968/69 som för budgetåret 1969/70. Styrelsen har därvid anför följande:

»Från den 1 juli 1968 har lotstaxans grundbelopp ökat med 20 kr. Samtidigt gjordes vissa ändringar i lotsförordningen, vilka medförde att en del tidigare avgiftsrabatter bortföll. Inkomstökningen till följd av dessa avgiftsändringar har uppskattats till 1,9 milj. kr. per år. Styrelsen räknar dock för budgetåret 1968/69 med en ökning av endast ca 1,3 milj. kr. till totalt 29 milj. kr., vilket belopp även upptages för de två följande budgetåren. Hänsyn har därvid tagits till minskad lotsningsfrekvens som följd av bl. a. koncentration av fartygsanlöpen och i medeltal större fartyg.

Sjöfartsavgifterna är under omprövning av sjöfartsutredningen, vilken väntas framlägga sitt förslag under hösten 1968. Ett nytt avgiftssystem kan

innebära väsentliga avvikelser från de för budgetåren 1969/70 och 1970/71 beräknade beloppen.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln lotspenningar till 29 000 000 kr. för budgetåret 1968/69 och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med likaledes 29 000 000 kr.

Inkomst av myntning och justering. I skrivelse till riksrevisionsverket den 11 oktober 1968 har mynt- och justeringsverket anfört följande:

»Inkomstberäkningen för budgetåret 1968/69 resp. 1969/70 baserades på prägling av 130 milj. st. mynt i valörerna 2 och 1 kronor av silverlegering, 50, 25 och 10 ören av kopparnickel och 5, 2 och 1 ören av brons till ett värde av 30 milj. kr.

I allmänna rörelsen utelöpande mynt ökade under tiden 1/10 1967—30/9 1968 med 44 milj. kr. till 553 milj. kr. (exkl. 5 kronor). Behållningen av skiljemynt i valörerna 2 kronor — 1 öre var i Sveriges Riksbank och mynt- och justeringsverket den 30 september 1967 28 milj. kr. och den 30 september 1968 13 milj. kr. Legeringspriset per kg silvermynt var i oktober 1967 133: 47 kr. per kg men har på grund av höjda silverpriser stigit till 167: 28 kr. per kg. Kungl. Maj:t har den 3 maj och den 6 juni 1968 bemyndigat mynt- och justeringsverket att mynta ut 2 kronor resp. 1 kronor av kopparnickel. Priset per kg kopparnickel är för 2 kronor 14: 84 kr. och för 1 kronor 28: 45 kr. per kg. Därvid förutsättes att kopparnicket inköps i form av präglingsfärdiga myntplattor. Verket har under året präglat 2 kronor och provpräglar för närvarande 1 kronor av kopparnickel.

Med hänsyn till nämnda förändringar beräknar verket för budgetåret 1968/69 en prägling av 150 milj. st. mynt till ett värde av 38 milj. kr., vilket motsvarar verkets nuvarande myntproduktion. Inkomsten av myntning blir 17 milj. kr. med nu gällande priser på metaller och halvfabrikat.

Verket förutsätter att myntpräglingen under budgetåren 1969/70 och 1970/71 får samma omfattning som under innevarande budgetår och att valörerna 2 kronor—10 öre tillverkas av kopparnickel. Inkomsten av myntning uppskattas till 30 milj. kr. för budgetåret 1969/70 resp. 1970/71.

Inkomsten av justering beräknas för budgetåret 1968/69 till 3,4 milj. kr., 1969/70 till 3,5 milj. kr. och för 1970/71 till 3,5 milj. kr.

Sammanlagda inkomsten av myntning och justering blir under budgetåret 1968/69 20,4 milj. kr., 1969/70 33,5 milj. kr. och 1970/71 33,5 milj. kr.

Myntlagstiftningen och därmed sammanhängande frågor är under utredning. Inkomstberäkningen är baserad på nu gällande myntserie.»

Under förutsättning av oförändrad myntserie beräknar riksrevisionsverket inkomsterna på titeln inkomst av myntning och justering för budgetåret 1968/69 till 20 400 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 33 500 000 kr.

Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt. I skrivelse till riksrevisionsverket den 3 oktober 1968 har statens centrala frökontrollanstalt anfört följande:

»Då en revidering av taxan för anstaltens avgiftsbelagda verksamhet kan komma att genomföras innevarande budgetår lämnas inkomstberäkning såväl efter nuvarande taxa som efter förslaget till reviderad taxa.

	Enligt nuvarande taxa	Enligt ny taxa baserad på full kostnadsteckning
1968/69	4 700 000	
1969/70	5 200 000	5 500 000
1970/71	5 400 000	5 500 000

Anstaltens inkomster är beroende av årsmånsvariationer, men den fortgående ökningen av statsplomberingsverksamheten kan beräknas medföra ökade inkomster enligt gällande taxa. Såsom vi i vår rapport föregående år framhöll kan däremot en ny taxa för den avgiftsbelagda verksamheten medföra en minskad analysering samt återgång till s. k. hemmaproducerat utsäde, vilket skulle avsevärt reducera anstaltens inkomster. I ovanstående beräkning har emellertid i båda alternativen förutsatts en fortgående stegrad statsplomberingsverksamhet.»

I avvaktan på ställningstagande till ovan angivna taxehöjning beräknar riksrevisionsverket inkomsterna på riksstatstiteln inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt till 4 700 000 kr. för budgetåret 1968/69 och föreslår, att titeln uppförs med 5 200 000 kr. för budgetåret 1969/70.

III. Diverse inkomster

Bötesmedel. De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat	44,0	46,0	44,0	60,0	85,0
Redovisat	40,5	48,3	59,4	73,9	.

Bötesmedlens fördelning på parkeringsbot, ordningsbot och övriga böter för de senaste tre budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68
Parkeringsbot	8,0	12,2	16,2
Ordningsbot	—	1,0	3,9
Bötesmedel i övrigt	40,3	46,2	53,8
Summa	48,3	59,4	73,9

Enligt av riksrevisionsverket från länsstyrelserna och rikspolisstyrelsen infordrade uppgifter beräknas inkomsterna av bötesmedel för budgetåren 1968/69 och 1969/70 till 83,0 resp. 85,2 milj. kr. Under juli—september 1968 har influtit 17,9 milj. kr. mot 15,0 milj. kr. under motsvarande tid föregående år.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln bötesmedel för budgetåret 1968/69 till 85 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 95 000 000 kr.

Totalisatormedel. De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat.....	77,0	85,0	85,0	90,0	100,0
Redovisat	77,6	79,6	91,9	98,4	.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 11 oktober 1968 har lantbruksstyrelsen under hänvisning till en inom styrelsens husdjursbyrå upprättad promemoria uppskattat inkomsten av totalisatormedel till 102 milj. kr. för innevarande budgetår och till 105 milj. kr. för budgetåret 1969/70. I promemorian anförts följande:

»För beräkning av totalisatormedlen under budgetåren 1968/69 och 1969/70 har en jämförelse verkställts mellan omsättning och statens andel för tredje kvartalet 1967 och samma kvartal 1968. Omsättningssumman har under sagda perioder uppgått till respektive 169 360 184 kr. och 182 299 503 kr., varjämte statens andel belöpte sig till respektive 24 153 514 kr. och 25 187 563 kr.

Omsättningen har alltså ökat med 12 939 319 kr. (7,64 %) och statens andel med 1 034 049 kr. (4,28 %). Att procenttalet för statens andel är relativt lågt torde främst få tillskrivas de fr. o. m. 1 februari 1968 gällande nya fördelningsskalorna.

Statens inkomst under titeln 'Totalisatormedel' beräknas, under förutsättning av oförändrade vinstavdrag, fördelningsskalor och vadformer, för budgetåren 1968/69, 1969/70 och 1970/71 till respektive 102 milj. kr., 105 milj. kr. och 108 milj. kr.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln totalisatormedel för budgetåret 1968/69 till 102 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 105 000 000 kr.

Tipsmedel. De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat.....	105,0	135,0	135,0	135,0	136,0
Redovisat	121,5	130,7	131,5	132,1	.

Aktiebolaget Tipstjänst har i skrivelse till riksrevisionsverket den 8 november 1968 anfört följande:

»För budgetåret 1968/69

Antalet tävlingsveckor beräknas komma att uppgå till 51 st. eller en mindre än under budgetåret 1967/68, under förutsättning att s. k. Intertotomatcher kunna arrangeras även nästa sommar.

Veckoomsättningen varierar betydligt, varför inget bestämt kan sägas om den slutliga årsomsättningen.

De första 13 ordinarie tävlingsveckorna — med svenska eller engelska

tävlingsobjekt — under det nya budgetåret fr. o. m. den 10—11/8 t. o. m. den 2/11 1968 uppvisa i influtna tipsinsatser ett belopp av Kr. 71 220 776: 55. Motsvarande siffra för samma antal tävlingsveckor föregående år var Kr. 68 611 723: 95. Insatsbeloppets ökning utgör Kr. 2 609 052: 60 eller 3,8 % under denna tid.

Eftersom föregående års tipsomsättning för de ordinarie tävlingsveckorna uppgick till Kr. 264 621 061: 60 och antalet ordinarie tävlingsveckor till 46 st., innebär detta en medelomsättning av Kr. 5 752 631: 77 per tävlingsvecka. Med 45 st. ordinarie tävlingsveckor skulle omsättningen ha uppgått till Kr. 258 868 429: 65. Tillämpas ovan angiven ökningsprocent — 3,8 % — å denna beräknade omsättning innebär detta ett till Kr. 268 705 429: 30 ökat insatsbelopp. Till detta belopp kommer sedan tipsomsättningen på de extra tävlingsomgångarna med Intertotofotboll under 4 veckor i juli och 1 vecka i augusti 1968 med Kr. 18 434 502: 80 och beräknad omsättning under 1 vecka i juni 1969 med ca Kr. 4 000 000: —, varför totalomsättningen skulle komma att uppgå till Kr. 291 139 932: 10. Med samma nettovinstprocent som föregående år — 32 % — skulle nettovinsten approximativt komma att utgöra Kr. 93 200 000: —. Härtill kommer den av Riksdagen beslutade extra skatten om 5 öre för varje 35-öresrad eller — uttryckt i procent — cirka 14,3 % å tipsinsatsbeloppet. Radskatten å den ovan beräknade högre omsättningen skulle därför komma att uppgå till approximativt Kr. 41 600 000: —. Till sammans skulle inleveransen för detta budgetår således belöpa sig till Kr. 134 800 000: —. För ordningens skull få vi också nämna att vinstskatt kommer att inlevereras till ett beräknat belopp av Kr. 38 000 000: —.

För budgetåret 1969/70 samt 1970/71

För dessa år torde tävlingsveckornas antal komma att uppgå till 51 st. eller samma antal som under innevarande budgetår. Att redan nu beräkna omsättningen är emellertid ytterst svårt, varför det torde vara ändamålsenligast att tills vidare räkna med samma inleverans för 1969/70 och 1970/71 som för 1968/69 eller i vinst cirka Kr. 93 200 000: — och i radskatt cirka Kr. 41 600 000: — eller tillsammans Kr. 134 800 000: —. Likaledes torde vinstskatten kunna beräknas uppgå till cirka Kr. 38 000 000: —. För samtliga budgetår måste bolaget reservera sig för oförutsedda händelser, som helt kunna förändra det ekonomiska resultatet.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln tipsmedel för budgetåret 1968/69 till 135 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med likaledes 135 000 000 kr.

Lotterimedel. De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Riksstat.....	130,0	135,0	135,0	190,0	163,0
Redovisat	129,9	131,8	135,7	162,7	.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 2 oktober 1968 har Svenska penninglotteriet AB för budgetåret 1968/69 beräknat kunna inleverera ett belopp av 159 milj. kr. att tillgodoföras titeln lotterimedel. Under månaderna

juni—oktober 1968 har försäljningen av antalet lottsedlar minskat med mellan 60 000—20 000 per månad i förhållande till motsvarande tid föregående år. För månaderna november 1968—maj 1969 räknar penninglotteriet med en minskad försäljning av 20 000 st. lottsedlar per månad.

Vid den av bolaget för budgetåret 1968/69 verkställda beräkningen har inleveransen av statsverket tillkommande belopp av avgifter för försålda lotter uppskattats till 152,1 milj. kr., medan i form av vinst på bolagets verksamhet beräknats komma att på förevarande titel inflyta 6,9 milj. kr. Inleveransen under första hälften av budgetåret 1968/69 av statsverket tillkommande belopp av avgifter för försålda lotter avser dragningarna under månaderna juli—november 1967 och kan därför redan nu exakt angivas. Den uppgår till 75,2 milj. kr. vilket är 2,1 milj. kr. mindre än vad som inlevererades under motsvarande period föregående år.

För budgetåret 1969/70 har bolaget uppskattat inleveranserna till samma belopp som beräknats för innevarande budgetår eller 159 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln lotterimedel för budgetåret 1968/69 till 159 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med likaledes 159 000 000 kr.

Övriga diverse inkomster. Denna inkomsttitel tillgodoförs bl. a. inflytande belopp resp. belastas med restitutioner av vissa äldre skatter.

De på ifrågakommande titel för budgetåret 1967/68 redovisade inkomsterna uppgick till netto 88,4 milj. kr. Bland inkomsterna märks återbetalning av kostnader för svenska FN-styrkor med 10,8 milj. kr., restavgifter (redovisas fr. o. m. budgetåret 1968/69 som särskild titel under uppbörd i statens verksamhet) med netto 31,4 milj. kr., ersättning från allmänna pensionsfonden för statsverkets kostnader för den allmänna tilläggs pensioneringen med 8,5 milj. kr. samt ersättning för täckande av socialförsäkringsavgifter och pensionskostnader med 8,4 milj. kr.

Titeln har i riksstaten för budgetåret 1968/69 uppförts med 75 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln övriga diverse inkomster för budgetåret 1968/69 till 75 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 100 000 000 kr. Häri ingår då allmän varuskatt för jordbruksprodukter som skall omföras från inkomstskatttiteln i juni 1970 (1969 års taxering).

B. Inkomster av statens kapitalfonder**I. Statens affärsverksfonder****Försvarets fabriksverk**

De till statsverket inlevererade samt i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade överskotten för försvarets fabriksverk för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Budgetår	Driftin- komster	Drift- kostnader	Därav: Avsättning av vinstmedel för särskilda dis- positioner	Över- skott	Inlevererat till statsverket	Beräknat i riksstaten
1963/64....	168,0	164,9	5,1	3,1	3,1	3,0
1964/65....	198,3	193,9	5,2	4,4	4,4	3,9
1965/66....	234,4	229,3	13,3	5,1	5,1	5,1
1966/67....	270,6	263,6	6,4	7,1	7,1	6,5
1967/68....	381,4	370,6	12,4	10,8	10,8	10,0

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av försvarets fabriksverk upptagits 12 milj. kr.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 13 november 1968 har försvarets fabriksverk beräknat överskotten för budgetåren 1968/69 och 1969/70 till 10 471 000 kr. resp. 15 080 000 kr. enligt efterföljande uppställning (1 000 kr.).

Budgetår	Ränta på ka- pitalbehållning (6 %)	Hysesintäkter från försvarets ma- terielverk	Summa
1968/69	10 267	204	10 471
1969/70	14 800	280	15 080

Sammanställningen av intäkter och kostnader framgår av nedan intagna driftstater. För jämförelse redovisas även driftstat och utfall för budgetåret 1967/68.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln försvarets fabriksverk för budgetåret 1968/69 till 10 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 15 000 000 kr.

Försvarets fabriksverks fonds driftstat (milj. kr.)

	1967/68		1968/69		1969/70	1970/71
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
<i>Intäkter</i>						
Fakturering						
Svenska Beställare						
Försvarsbeställningar	188,7	179,9	275,0	270,0	260,0	255,0
Civila beställningar	23,3	31,5	20,0	25,0	26,0	28,0
Tvätteriverksamheten	50,0	55,2	69,0	65,0	80,0	94,0
Utländska beställare	39,0	40,5	45,0	40,0	44,0	40,0
=	301,0	307,1	409,0	400,0	410,0	417,0
Intäkter vid försäljning av överskottsmateriel	4,5	7,7	8,5	10,5	15,5	21,0
Diverse intäkter	1,0	2,3	1,8	1,8	2,5	2,5
Särskilda uppbördsmedel	18,8	26,2	15,7	18,7	15,4	10,7
Summa intäkter	325,3	343,3	435,0	431,0	443,4	451,2
<i>Kostnader</i>						
Gemensamma driftkostnader	27,0	28,6	34,5	32,0	34,0	35,0
Vissa kostnader för försöks- och utvecklingsarbeten m m	8,8	6,8	9,1	9,0	8,0	8,0
Driftkostnader vid fabriker						
Avlöningar	¹ 119,9	¹ 124,5	145,7	145,7	144,0	138,0
Material	¹ 93,0	¹ 96,8	125,0	125,0	120,0	116,0
Diverse driftkostnader	¹ 55,4	¹ 64,0	40,0	40,0	35,5	32,0
Avsättning till värdeminskningskonto	6,6	7,0	5,1	5,3	7,2	9,0
Särskild avsättning till värdeminskningskonto	0,0	—	2,0	2,0	—	—
=	274,9	292,3	317,8	318,0	306,7	295,0
Driftkostnader vid tvätterier						
Avlöningar			34,5	32,0	40,0	46,5
Material			4,9	4,6	5,5	6,5
Diverse driftkostnader			13,0	12,0	14,5	17,0
Avsättning till värdeminskningskonto			2,6	2,6	3,8	4,7
=	²	²	55,0	51,2	63,8	74,7
Kostnader vid försäljning av överskottsmateriel						
Avlöningar till tjänstemän	1,6	1,5	1,9	1,9	2,2	2,5
Omkostnader	2,3	2,3	2,2	2,3	2,6	3,0
Material	—	—	4,0	6,0	11,0	16,0
=	3,9	3,8	8,1	10,2	15,8	21,5
Driftkostnader vid vissa försvarets materielverk tillhöriga anläggningar för krigstillverkning	0,7	1,0	0,4	0,4	0,3	0,2
Summa kostnader	315,3	332,5	424,9	420,8	428,6	434,4
<i>Överskott</i>	10,0	10,8	10,1	10,2	14,8	16,8
Inleverans						
därav:						
Från föregående budgetår	—	—	—	—	—	—
Årets överskott	10,0	10,8	10,1	10,2	14,8	16,8

¹ Inkluderar även driftkostnader vid tvätterier samt centrala verkstaden i Arboga.² Se not 1.

Postverket

De till statsverket inlevererade samt i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade överskotten för postverket för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Budgetår	Den egentliga poströrelsen			Postbanken: vinst	Summa	Inlevererat till statsverket	Beräknat i riksstaten
	Inkomster	Driftkostnader	Överskott				
1963/64.....	809,3	807,3	2,0	14,0	16,0	5,1	1,0
1964/65.....	924,7	906,5	18,2	—	18,2	26,0	45,0
1965/66.....	983,9	982,7	1,2	—	1,2	3,2	5,0
1966/67.....	1 120,4	1 105,4	15,0	—	15,0	11,2	35,0
1967/68.....	1 216,0	1 209,8	6,2	—	6,2	15,0	17,0

Överskotten har redovisats enligt följande (milj. kr.).

Budgetår	Överskott	Därav inlevererat till statsverket under budgetåret				
		1963/64	64/65	65/66	66/67	67/68
1963/64.....	16,0	5,0	11,0	.	.	.
1964/65.....	18,2	.	15,0	3,2	.	.
1965/66.....	1,2	.	.	—	1,2	.
1966/67.....	15,0	.	.	.	10,0	5,0
1967/68.....	6,2	.	.	.	.	6,2

Under budgetåret 1967/68 hade postverket utöver ovanstående överskott inlevererat 3,8 milj. kr. som skall avräknas på inleveransen av överskottet för budgetåret 1968/69.

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av postverket upptagits ett belopp av 5 milj. kr.

Poststyrelsen har i skrivelse till riksrevisionsverket den 14 november 1968 beräknat överskotten för budgetåren 1968/69 och 1969/70 till 20 milj. kr. resp. 18 milj. kr.

Beträffande de beräknade inkomsterna och utgifterna har poststyrelsen anfört följande:

»Styrelsens beräkningar av resultaten på riksstatstiteln Postverket för budgetåren 1968/69, 1969/70 och 1970/71 redovisas i bifogade sammanställningar, som också innehåller uppgift på utfallet av driftstaten för budgetåret 1967/68 satt i relation till de beräknade beloppen.

Beträffande sistnämnda uppgift kan nämnas att minskningen av de stora posterna på såväl intäkts- som kostnadssidan, Porton och Tjänstepost resp. Löner m. m., praktiskt taget helt kan tillskrivas den omständigheten att volymutvecklingen i verket till följd av konjunkturavmattningen kom att ligga på en betydligt lägre nivå än vad som beräknades i maj 1967.

¹ Skillnaden mellan här upptagna inkomster och utgifter och av postverket redovisade belopp förklaras av att vissa salderingar vidtagits vid upprättandet av statens bokslut.

I beräkningarna för de tre nu aktuella budgetåren har hänsyn tagits endast till beslutade prisändringar från den 1 januari 1969. Personalkostnaderna har räknats i 1968 års nivå.

Överskottet för budgetåret 1968/69 beräknas nu liksom i den för budgetåret fastställda driftstaten till 20 milj. kr. Intäkterna har beräknats bli ca 4 milj. kr. större, vilket praktiskt taget helt kan tillskrivas de nya avgifterna i tidningsrörelsen. Av kostnadsökningen på 4 milj. kr. faller huvudparten på kostnaderna för transporter.

Budgetåret 1969/70 beräknas ge ett överskott på 18 milj. kr.

För budgetåret 1970/71 har Styrelsen räknat med ett överskott på 10 milj. kr. Ett överskottsbelopp av denna storlek synes för nämnda år ligga väl i linje med det förslag till avkastningskrav som för Postverkets del framlagts i affärsverksutredningens nu offentliggjorda betänkande.

Av sammanställningarna framgår i vad mån inleveranserna av överskottsmedlen beräknas ansluta sig till de bokförda överskotten.»

Intäkter (milj. kr.)

Intäktsslag	1967/68		1968/69		1969/70	1970/71
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
1	2	3	4	5	6	7
Porton	746,0	711,6	768,0	767,0	780,5	801,0
Tjänstepost	128,0	124,8	133,3	133,0	135,0	140,0
Tidningar	82,2	85,6	91,7	95,2	99,4	99,4
Transitersättning m. m.	8,6	9,2	10,9	12,6	13,1	11,1
Uppdrag åt staten	46,5	47,7	37,8	38,8	41,5	43,9
För driftkostnader ianspråktaga ränteintäkter	284,0	279,0	297,0	295,0	294,0	319,0
Industrierna	1,7	2,0	2,0	2,5	2,5	2,6
Diligenstrafiken	18,9	19,5	20,4	20,4	20,4	20,4
Fastighetsförvaltningen m. m.	3,6	3,4	3,6	3,6	3,6	3,6
Centralupphandlingen	28,0	28,6	30,0	30,0	31,5	31,5
Vinst vid försäljning av anläggnings- tillgångar	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Övriga intäkter	36,0	40,4	29,9	30,5	30,1	27,7
Summa intäkter	1 383,6	1 352,0	1 424,7	1 428,7	1 451,7	1 500,3
Summa kostnader	1 366,3	1 345,8	1 404,6	1 409,0	1 433,7	1 490,6
Resultat	+ 17,3	+ 6,2	+ 20,1	+ 19,7	+ 18,0	+ 9,7
Avrundat	+ 17,0	+ 6,0	+ 20,0	+ 20,0	+ 18,0	+ 10,0
Inleverans		15,0		11,2	19,0	11,0
Därav						
Från föregående budgetår		5,0		—	5,0	4,0
Årets överskott		6,2		11,2	14,0	7,0
För nästföljande budgetår		3,8		—	—	—

Riksrevisionsverket beräknar under de av poststyrelsen angivna förutsättningarna inkomsterna av postverket under budgetåret 1968/69 till 11 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 19 000 000 kr.

Kostnader (milj. kr.)

Kostnadsslag	1967/68		1968/69		1969/70	1970/71
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
1	2	3	4	5	6	7
<i>Personalkostnader</i>						
Löner m. m.	851,8	823,0	861,0	859,9	864,5	879,0
Övriga avlöningsförmåner	105,9	105,9	112,3	112,6	112,5	114,9
Pensioner m. m.	112,5	115,7	123,4	120,8	129,1	134,1
Allmän arbetsgivaravgift					9,3	9,4
<i>Sakkostnader</i>						
Transporter	91,3	92,3	96,8	100,6	105,5	106,0
Fastigheter och förhyrda lokaler	61,9	59,7	64,4	65,8	69,1	75,2
Inventarier och förbrukningsartiklar	67,8	67,7	74,4	74,9	69,4	90,6
Centralupphandlingens inköp för andra myndigheter	23,0	24,1	24,0	24,0	25,0	25,0
Avsättning till vårdeminskningskonto	10,0	10,8	11,0	11,0	11,8	12,5
Övriga sakkostnader	42,1	46,6	37,3	39,4	37,5	43,9
Summa kostnader	1 366,3	1 345,8	1 404,6	1 409,0	1 433,7	1 490,6

Televerket

De till statsverket inlevererade samt i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade överskotten för televerket för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Budgetår	Drift-inkomster	Drift-kostnader	Överskott	Inlevererat till statsverket	Beräknat i riksstaten
1963/64	1 513,2	1 399,5	113,7	35,0	120,0
1964/65	1 765,5	1 692,7	72,8	50,0	140,0
1965/66	1 916,2	1 770,6	145,5	123,6	20,0
1966/67	2 249,6	2 058,9	190,6	150,4	170,0
1967/68	2 439,3	2 246,7	192,6	215,0	215,0

Överskotten har redovisats enligt följande (milj. kr.).

Budgetår	Överskott	Balanse- rade över- skott av radioli- censmedel	Netto att in- leve- ra	Därav inlevererat till statsverket under budgetåret 1963/64 64/65 65/66 66/67 67/68				
1963/64	113,7	29,9	83,8	—	1,9	81,9	.	.
1964/65	72,8	31,2	41,6	.	—	41,6	.	.
1965/66	145,5	60,1	85,4	.	.	—	85,4	.
1966/67	190,6	35,9	154,7	.	.	.	65,0	89,7
1967/68	192,6	9,2	183,4	.	.	.	.	125,3

Televerkets driftstat (milj. kr.)

	1967/68		1968/69		1969/70	1970/71
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
<i>Inlätker</i>						
Telefon						
Inträdesavgifter	67,6	64,3	62,2	62,5	62,5	63,7
Abonnemangs- och samtalsavgifter	1 856,4	1 805,0	1 937,6	1 898,2	1 992,5	2 090,8
=	1 924,0	1 869,3	1 999,8	1 960,7	2 055,0	2 154,5
Telex	37,0	35,6	43,0	37,9	41,2	41,2
Telegraf	41,3	46,4	40,0	46,6	46,6	46,6
Ljudradio	103,7	104,5	79,8	77,2	3,2	— 6,9
Television	242,8	248,7	303,9	303,2	455,0	467,0
Ersättning för viss rundradioverksamhet	26,9	26,9	29,5	29,5	34,9	38,5
Övrig radio	10,5	9,4	12,5	12,5	13,5	14,4
Anläggningsavgifter	28,0	35,6	28,0	30,0	30,0	30,0
Övriga intäkter	55,1	62,9	54,5	65,1	66,0	66,8
Summa intäkter	2 469,3	2 439,3	2 591,0	2 562,7	2 745,4	2 852,1
<i>Kostnader</i>						
Avlöningar m. m.	413,8	424,9	429,3	437,6	442,1	452,2
Pensioner m. m.	152,6	152,4	164,1	164,1	172,5	181,5
Övriga personalkostnader	67,7	75,4	83,6	82,5	89,0	89,3
Lokalkostnader	42,3	50,5	51,5	53,3	55,8	56,4
Sveriges Radio						
Ljudradio	87,5	87,5	92,5	108,5	101,1	104,9
Television	154,4	149,2	183,1	183,1	229,6	257,6
Radiohusen (Byggnadsstyrelsen) ..	7,0	16,2	14,4	13,9	13,2	19,4
Andel av anslaget Ersättning för viss rundradioverksamhet	21,6	21,6	23,4	23,4	26,5	28,8
=	270,5	274,5	313,4	328,9	370,4	410,7
Underhåll m. m.						
Fastigheter	15,0	21,3	21,5	22,0	23,4	24,8
Telefon-, telegraf- och radioanläggningar	540,8	519,6	565,6	559,7	593,8	613,3
=	555,8	540,9	587,1	581,7	617,2	638,1
Övriga omkostnader						
Kontorsmateriel m. m.	27,2	29,0	30,9	30,9	35,6	35,9
Frakt- och transportkostnader ..	34,3	38,3	43,7	43,7	49,7	53,9
Förrädsutgifter	22,3	22,3	21,3	22,3	22,9	24,6
Postavgifter m. m.	19,9	20,2	20,0	20,3	20,3	20,3
Ränta på rundradiofonderna m. m.	21,0	22,9	18,3	18,1	12,9	9,8
Övriga räntor	5,5	1,3	6,4	5,5	6,0	6,3
Rikstelefonkatalogen	28,0	27,6	30,0	30,0	32,0	34,0
Verktyg och instrument	30,7	33,8	31,1	33,1	34,1	35,1
Diverse utgifter	30,3	30,3	25,5	31,4	32,4	33,4
=	219,2	225,7	227,2	235,3	245,9	253,3
Kostnader för arbeten som ersättes ..	28,0	14,1	28,0	30,0	30,0	30,0
Avsättning till värdeminskningsskonto	473,1	488,3	525,4	545,1	586,1	611,7
Summa kostnader	2 222,9	2 246,7	2 409,6	2 458,5	2 609,0	2 723,2
Ljudradio- och televisionsradioavgiftsmedel som balanseras	7,2	9,2	— 21,5	— 45,8	— 34,7	— 77,6
Överskott	239,3	183,4	202,8	150,0	171,1	206,5
Inleverans		215,0		74,9	129,3	110,8
därav:						
Från föregående budgetår		89,7		58,1	129,3	110,8
Årets överskott		125,3		16,8	—	—

Den 1 juli 1968 återstod 58,1 milj. kr. av 1967/68 års överskott att inleverera.

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av televerket upptagits ett belopp av 173 milj. kr.

Televerket har i skrivelse till riksrevisionsverket den 12 november 1968 beräknat överskotten för budgetåren 1968/69 och 1969/70 till 150 milj. kr. resp. 171 milj. kr. I skrivelsen anför televerket följande:

»Televerkets beräknade intäkter, driftkostnader och överskott för ifrågasvarande budgetår framgår av bifogad sammanställning. Beräkningen har skett under förutsättning av fast prisnivå och en investeringsverksamhet för budgetåret 1969/70 i enlighet med televerkets förslag i skrivelse den 30.8. 1968.

I avsättningen till värdeminskningsskonto — — —, vilken är liktydig med 'Avskrivningsmedel inom fonden', har i likhet med vad som skett för budgetåren 1954/55—1967/68, medräknats en extra avsättning motsvarande en del av den inkomstökning för televerket, som uppstått genom de höjda enträdesavgifterna för telefonabonnemang. För budgetåren 1968/69—1970/71 har denna extra avsättning upptagits till 15,0 milj. kronor, vilket är samma belopp som medgivits tidigare.

Med utgångspunkt från nu föreliggande likviditetsprognos har inleveranserna av överskottsmedel beräknats till ca 75 milj. kronor för budgetåret 1968/69, ca 130 milj. kronor för budgetåret 1969/70 samt ca 110 milj. kronor för budgetåret 1970/71.

För budgetåren 1968/69—1970/71 har, som framgår av driftstatssammanställningen, de balanserade ljudradio- och televisionsradioavgiftsmedlen beräknats till — 45,8 milj. kronor, — 34,7 milj. kronor samt — 77,6 milj. kronor resp. budgetår. Enl. beslut av 1957 och 1959 års riksdagar skall underskott (fondminskning) som uppstår på rundradiorörelsen inlevereras till statsverket tillsammans med televerkets övriga överskottsmedel. De fondminskningar, som nu beräknas uppkomma för rundradiorörelsen, kommer kraftigt att påverka televerkets likviditet. Som en följd härav avviker de beräknade inleveranserna av överskottsmedel relativt mycket från de bokförda överskotten.

Som ovan anförts har föreliggande beräkning gjorts under förutsättning av oförändrat kostnadsläge. Om denna förutsättning visar sig orealistisk avser televerket att vidtaga vissa åtgärder till förbättring av överskott och inleveranser.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln televerket för budgetåret 1968/69 till 75 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 130 000 000 kr.

Statens järnvägar

De redovisade resultaten för statens järnvägar för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Budgetår	Driftin- komster	Driftkost- nader	Överskott (+) resp. under- skott (—)	Inlevererat till stats- verket	Beräknat i riksstaten
1963/64	1 736,5	1 786,5	— 50,0	—	—
1964/65	2 103,6	2 102,6	+ 1,0	1,0	1,0
1965/66	2 217,5	2 181,1	+ 36,3	25,0	60,0
1966/67	2 281,9	2 280,8	+ 1,1	12,3	115,0
1967/68	2 361,1	2 341,0	+ 20,1	20,1	119,0

Överskotten har redovisats enligt följande (milj. kr.).

Budgetår	Överskott	Därav inlevererat till statsverket under budgetåret			
		1964/65	65/66	66/67	67/68
1964/65	1,0	1,0	.	.	.
1965/66	36,3	.	25,0	11,3	.
1966/67	1,1	.	.	1,0	0,1
1967/68	20,1	.	.	.	20,0

Den 1 juli 1968 återstod 0,1 milj. kr. av 1967/68 års överskott att inleverera.

I riksstaten för innevarande budgetår är inkomstiteln statens järnvägar uppförd med 30 milj. kr.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 26 november 1968 angående statens järnvägars driftresultat för budgetåren 1968/69—1970/71 har järnvägsstyrelsen anfört följande:

»Konjunkturinstitutet beräknar i sin höstrapport, att den totala industriproduktionen kommer att öka med 6 % 1968 och med 5,5 % 1969. Produktionstillväxten under 1968 avspeglas i en ökning av SJ godstrafikvolym, särskilt av lapplandsmalm, men även ifråga om övrig trafik. Den sistnämnda ökningen avser t. o. m. september transporter till och från utlandet, men under oktober och senare har ökningen varit så påtaglig, att den tyder på en mer allmän förbättring av transportkonjunkturen inom landet. Trafikutvecklingen hittills och studier av sambandet mellan industriproduktionens och vagnslasttrafikens relativa förändringar tyder dock på att godstrafiken exkl. lapplandsmalm blir något lägre än som förutsatts i driftstaten för 1968/69. Även för 1969/70 och 1970/71 beräknas trafikvolymen bli lägre än som tidigare prognosticerats. Prognoserna för lapplandsmalm bygger på uppgifter från LKAB. Dessa visar att den tidigare beräknade trafikökningen kommer att accentueras ytterligare.

Persontrafiken inkl. busstrafiken väntas bli betydligt mindre än som framgår av driftstaten och tidigare prognoser. Detta beror bl. a. på en nyligen beslutad, sedan flera år principbehandlad, försäljning till KSL av buss- trafikrörelsen i Storstockholmsområdet. Denna trafik utgår ur SJ rörelse fr. o. m. februari 1969.

Intäktsberäkningarna har för hela prognosperioden i stort sett grundats på nuvarande taxenivå. Förhandlingar pågår om nya fraktavtal för lapplandsmalm, som skall gälla fr. o. m. 1969. I prognosen har förutsatts att de

¹ Skillnaden mellan här upptagna inkomster och utgifter och av statens järnvägar redovisade belopp förklaras av att vissa av statens järnvägar salderade inkomster avseende avsättning till värdeminskningskonto m. m. vid upprättandet av statens bokslut tillförts både inkomst- och utgiftssidan.

Statens järnvägars driftstat (milj. kr.)

	1967/68		1968/69		1969/70	1970/71
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
<i>Intäkter</i>						
Järnvägs-, färje- och biltrafik						
Persontrafik	689,0	643,9	661,0	630	630	630
Posttrafik	55,0	46,9	50,0	50	45	45
Godstrafik, exkl. lapplandsmalm	1 096,0	1 020,9	1 105,0	1 090	1 110	1 140
Godstrafik, lapplandsmalm	204,0	228,5	239,0	250	255	260
Ersättning för drift av icke lönsamma järnvägslinjer	194,0	194,0	205,0	205	220	218
Ersättning från SL	112,0	110,6	132,0	105	84	96
Hysesverksamhet och övriga rörelsegrenar	18,0	18,5	18,0	19	20	20
Diverse intäkter	26,0	39,5	29,0	31	31	31
Summa intäkter	2 394,0	2 302,7	2 439,0	2 380	2 395	2 440
<i>Kostnader</i>						
Järnvägs- och färjedrift						
Driftavdelningen						
Centralt	22,7	15,4	16,3			
Distriktsexpeditioner	26,8	24,5	28,2			
Stationer	509,9	506,5	505,0			
Lokstationer	350,6	347,6	342,9			
Färjetrafik	24,7	26,0	32,6			
Kommersiella avdelningen						
Centralt	13,0	10,6	11,2			
Resebyråer	19,0	20,6	21,1			
Banavdelningen						
Centralt	78,5	70,9	76,8			
Distriktsexpeditioner	31,4	31,0	32,4			
Banunderhållsområden	232,9	230,5	215,0			
Elektrounderhållsområden	31,3	31,9	31,4			
Signalunderhållsområden	28,6	27,6	28,0			
Teleunderhållsområden	13,1	12,3	13,2			
Elektrobyggnaderna	—	—	2,8			
Maskinavdelningen						
Centralt	6,1	6,0	6,3			
Huvudverkstäder, underhåll av rullande materiel	140,2	135,6	141,1			
Huvudverkstäder i övrigt	9,7	7,4	9,0			
Ekonomiavdelningen	16,7	15,7	16,8			
Administrativa avdelningen	35,4	34,8	38,1			
Utvecklingsavdelningen	11,1	9,8	11,0			
Gemensamma (övergripande)						
Avskrivningar för affärsbanenätet	186,0	185,9	196,0			
Pensioner och livräntor m. m.	277,3	272,5	} 365,1			
Arbetsgivaravgift till ATP	79,3	80,8				
Arbetsgivaravgift till sjukförsäkring samt kostnader för grupplivförsäkring	35,5	37,0	36,1			
Ersättning från försäkringskassor	— 15,1	— 22,6	— 22,0			
Övriga gemensamma kostnader	6,2	0,8	5,5			
Allmän arbetsgivaravgift	—	—	5,9			
Diverse rörelsegrenar						
Biltrafik (exkl. avskrivningar)	151,7	153,2	160,7			
Biltrafik, avskrivningar	24,3	19,7	19,7			
Hysesverksamhet (exkl. avskrivningar)	10,5	10,1	9,7			
Hysesverksamhet, avskrivningar	1,9	1,9	0,8			
Övriga	0,8	0,6	0,5			

	1967/68		1968/69		1969/70	1970/71
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
Återföring av i ovanstående kostnader ingående kalkylmässiga merkostnader för prisstegringar	— 17,0	— 22,0	— 20,0			
Summa kostnader	2 343,0	2 282,6	2 337,2	2 285	2 285	2 298
Överskott	50,9	20,1	101,8	95	110	142
Inleverans		20,0		85	110	142
därav:						
Från föregående budgetår		—		0	10	10
Årets överskott		20,0		85	100	132
Förräntningskrav	119,0	118,5	133,0	132	135	142

nya avtalen kommer att ge samma resultat som de nuvarande vid motsvarande kvantiteter. Pågående förhandlingar om nytt posttrafikavtal med retroaktiv verkan fr. o. m. juni 1966 har förutsatts komma att ge högre intäkter än det hittills tillämpade avtalet.

SJ har för budgetåret 1968/69 fått ett anslag om 205 milj. kronor som ersättning för drift av olönsamma järnvägslinjer. I anslagsframställningen för 1969/70 har SJ hemställt om ersättning med 220 milj. kronor. Häre ingår 4 milj. kronor i ersättning för att reducerad taxa tillämpas för stycke gods som förs över till bil vid järnvägsnedläggning. Beräkningen grundas på en framskrivning av intäkter och kostnader enligt 1966 års separatredovisning med beaktande av kända och anteciperade löne-, pris- och taxeändringar samt nedläggningar t. o. m. 1969/70. För budgetåret 1970/71 har SJ beräknat motsvarande ersättningsbelopp till 218 milj. kronor.

Till grund för beräkningen av driftkostnaderna ligger hypotesen att 1968 års lönenivå blir bestående under prognosperioden. Den reviderade prognosen för trafikutvecklingen, budgetutfallet under tredje kvartalet 1968 och försäljningen av busstrafiken i Storstockholmsområdet till KSL har medfört, att driftkostnaderna nu beräknas bli lägre än som framgår av driftstaten för 1968/69 och tidigare prognoser.

SJ har för budgetåret 1968/69 fått Kungl. Maj:ts bemyndigande att i resultatutjämnande syfte utnyttja högst 30 milj. kronor av tidigare avsatta pensionsmedel. För 1969/70 och 1970/71 har räknats med fortsatt sådant bemyndigande.

I driftstaten för 1968/69 har förutsatts, att lagerreserven kommer att minskas med 20 milj. kronor. I prognosen för detta budgetår har räknats med samma bokslutsdisposition. För 1969/70 och 1970/71 har däremot någon motsvarande bokslutsdisposition inte anteciperats.

Enligt statsmakternas beslut har förräntningskravet reducerats med skillnaden mellan faktiska pensionsutgifter och försäkringstekniskt beräknade pensionskostnader på det ersättningsberättigade nätet. Denna skillnad har beräknats till 19 milj. kronor för 1968/69 och till 23 milj. kronor för vart och ett av de båda följande budgetåren.

Under ovan angivna förutsättningar och antaganden har intäkter, kostnader, överskott m. m. för budgetåren 1968/69—1970/71 uppskattats till i bifogade tablå upptagna belopp. Som jämförelse anges motsvarande budgeterade och bokförda belopp för budgetåret 1967/68. Enligt beräkningarna

kommer överskotten budgetåren 1968/69, 1969/70 och 1970/71 att uppgå till 95, 110 respektive 142 milj. kronor efter ovan angivna bokslutsdispositioner. Inleveranserna av överskottsmedel under de tre budgetåren beräknas till 85, 110 respektive 142 milj. kronor.»

Under de av järnvägsstyrelsen angivna förutsättningarna beräknar riksrevisionsverket inkomsterna för statens järnvägar under budgetåret 1968/69 till 85 000 000 kr. samt föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 110 000 000 kr.

Luftfartsverket

De i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade resultaten för luftfartsverket för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning (milj. kr.).

Budgetår	Drift- inkomster	Drift- kostnader	Överskott (+) resp. under- skott (—)	Inlevererat till stats- verket	Beräknat i riks- staten
1963/64	38,9	49,2	— 10,3	.	.
1964/65	43,7	57,4	— 13,6	.	.
1965/66	58,4	64,5	— 6,1	.	.
1966/67	70,7	72,8	— 2,1	.	.
1967/68	101,4	87,8	+ 13,6	13,6	14,5

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av luftfartsverket upptagits 15,1 milj. kr.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 13 november 1968 har luftfartsverket beräknat överskotten för budgetåren 1968/69 och 1969/70 till 14 milj. kr. resp. 16 milj. kr.

Sammansättningen av intäkter och kostnader framgår av nedan intagna driftstater, vilka även utvisar att de beräknade inleveranserna till statsverket överensstämmer med beräknade överskott för resp. budgetår. För jämförelse redovisas även driftstat och utfall för budgetåret 1967/68.

Luftfartsverkets driftstat (milj. kr.)

	1968/69 Drift- stat	1969/70 Beräk- ning	1970/71 Beräk- ning
Intäkter			
Flygplatserna			
Trafikintäkter:			
landningsavgifter	35,4	37,4	42,8
passageraravgifter	34,5	37,6	40,6
parkerings- och hangaravgifter	1,2	1,2	1,3
stationstjänst	6,3	6,4	6,6
Övriga intäkter	17,7	18,4	19,3
Centralförvaltningen, exkl. luftfartsinspektionen ..	1,0	1,0	1,0
Luftfartsinspektionens avgifter	2,5	2,7	2,8
Driftbidrag till luftfartsverket	8,5	9,0	7,0
Summa intäkter	107,0	113,7	121,4

	1968/69 Drift- stat	1969/70 Beräk- ning	1970/71 Beräk- ning
<i>Kostnader</i>			
Ledning och gemensamt	1,2	1,2	1,3
Driftavdelningen			
Centralt	11,6	13,1	14,0
Flygplatserna:			
Ledning och gemensamt	3,8	4,0	4,3
Avskrivning	11,6	12,4	13,4
Flygsäkerhetstjänst	24,1	26,8	28,3
Markttjänst	15,9	16,9	17,6
Stationstjänst	5,0	5,3	5,6
=	60,4	65,4	69,2
Ekonomiavdelningen	1,0	1,1	1,2
Administrativa avdelningen	8,1	9,5	10,4
Luftfartsinspektionen	3,6	3,7	4,1
Oförutsett	7,0	3,5	3,5
Summa kostnader	92,9	97,5	103,7
Överskott	14,1	16,2	17,7
Inleverans:			
årets överskott	14,1	16,2	17,7
<i>Intäkter</i>			
		1967/68 Drift- stat	Utfall
Landnings- och parkeringsavgifter		26,4	37,5
Passageraravgifter		26,9	34,8
Stationstjänst m. m.		5,0	7,3
Hyror och arrenden m. m.		4,0	4,3
Hangaravgifter		0,6	0,6
Upplåtelseavgifter m. m.		6,2	7,7
Bilparkeringsavgifter		1,9	2,1
Luftfartsinspektionens avgifter		2,3	2,7
Bidrag från kommun, landsting m. m.		0,2	0,7
Diverse inkomster		1,2	1,8
Driftbidrag till luftfartsverket		22,5	1,9
Summa intäkter		97,2	101,4
<i>Kostnader</i>			
Centralförvaltningen: Avlöningar		8,1	8,0
Centralförvaltningen: Omkostnader		1,3	1,3
Flygplatsorganisationen: Avlöningar		17,3	17,6
Flygplatsorganisationen: Omkostnader		3,0	2,8
Underhåll m. m. av flygplatser		9,0	9,0
Hyres- och arrendeavgifter m. m.		0,3	0,4
Stationstjänst		3,9	4,0
Underhåll och drift av radioanläggningar och teleutrustning		12,1	11,6
Väderlekstjänst		7,0	6,8
Bidrag till ICAO m. m.		0,8	0,7

	1967/68 Drift- stat	Utfall
Pensioner och ATP-avgifter	3,2	2,6
Avskrivningar	11,4	21,5
Ersättning till flygvapnet	1,3	1,0
Diverse kostnader	0,7	0,5
Oförutsett	3,3	—
Summa kostnader	82,7	87,8
Överskott	14,5	13,6
Inleverans:		
årets överskott		13,6

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln luftfartsverket för budgetåret 1968/69 till 14 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 16 000 000 kr.

Statens vattenfallsverk

De till statsverket inlevererade samt i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade överskotten för statens vattenfallsverk för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Budgetår	Drift- inkomster	Drift- kostnader	Överskott	Inlevererat till stats- verket	Beräknat i riksstaten
1963/64	719,5	426,7	292,8	275,5	260,0
1964/65	765,1	448,4	316,7	308,8	285,0
1965/66	836,4	515,8	320,6	310,7	300,0
1966/67	862,6	552,9	309,7	310,6	310,0
1967/68	956,8	624,1	332,7	334,7	320,0

Överskotten har redovisats enligt följande (milj. kr.).

Budgetår	Överskott	Därav inlevererat till statsverket under budgetåret				
		1963/64	64/65	65/66	66/67	67/68
1963/64	292,8	200,0	92,8	.	.	.
1964/65	316,7	.	216,0	100,7	.	.
1965/66	320,6	.	.	210,0	110,6	.
1966/67	309,7	.	.	.	200,0	109,7
1967/68	332,7	.	.	.	.	225,0

Den 1 juli 1968 återstod 107,7 milj. kr. av 1967/68 års överskott att inleverera.

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av statens vattenfallsverk upptagits ett belopp av 335 milj. kr.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 25 oktober 1968 har statens vatten-

Statens vattenfallsverks driftstat (milj kr)

	1967/68		1968/69	1969/70	1970/71
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Beräkning	Beräkning
<i>Inkomster</i>					
Kraftverk					
Inkomster av elektrisk energi	883,6	923,1	968,4	1 024	1 103
Diverse inkomster	20,8	25,5	22,5	27	28
=	904,4	948,6	990,9	1 051	1 131
Kanalverk					
Trafikavgifter	8,3	7,6	8,9	9	9
Diverse inkomster	0,3	0,6	0,2	—	—
=	8,6	8,2	9,1	9	9
Summa inkomster	913,0	956,8	1 000,0	1 060	1 140
<i>Driftkostnader</i>					
Kraftverk					
Kostnader för drift och underhåll av särskilda förvaltningsobjekt					
Fastigheter inkl. bostäder	5,9	5,5	5,7	6	6
Primärstationer och vattenregleringsanläggningar	60,1	66,6	72,9	76	81
Stam- och primärled	10,4	24,1	10,8	} 67	} 74
Sekundärstationer	19,1	22,2	20,0		
Sekundärled, tertiärstationer, tertiärled och kvartärsnät	23,0	27,9	28,0		
Diverse distributionsanläggningar ..	3,1	2,2	2,9	} 37	} 42
Gemensamma driftkostnader	30,3	30,3	31,7		
=	151,9	178,8	172,0	186	203
Bränslekostnader i värmekraftstationer	28,7	10,0	27,0	34	52
Kostnader för från främmande kraftverk inköpt kraft	33,3	32,4	39,0	43	44
Skatter	34,0	33,7	36,0	38	40
Allmänna omkostnader					
Centrala administrativa kostnader ..	17,2	16,5	19,0	} 31	} 33
Lokala administrativa kostnader	7,0	7,2	8,0		
Kostnader för planering och projektering	9,8	13,3	11,8	} 18	} 19
Kostnader för utveckling, forskning och standardisering	4,8	5,0	5,4		
Övriga omkostnader					
Gratifikationer, belöningar och studieresor	0,2	0,2	0,2	} 15	} 16
Propaganda och upplysningsverksamhet	1,8	2,7	2,5		
Representationskostnader	0,3	0,2	0,3		
Postavgifter	1,6	1,6	1,9	} 21	} 23
Pensionsutgifter	18,7	19,2	19,9		
Avskrivning av inventarier	5,8	5,8	6,3	7	8
Civilförsvar, driftvärn, ränta på rörlig kredit samt diverse och oförutsebara kostnader	7,4	16,8	13,0	15	16
Summa allmänna omkost.	74,6	88,5	88,2	92	99
Avsättning till värdeminskningsskonto ..	257,3	272,4	289,0	309	334
=	579,8	615,8	651,2	702	772

	1967/68		1968/69	1969/70	1970/71
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Beräkning	Beräkning
Kanalverk					
Kostnader för drift och underhåll av särskilda förvaltningsobjekt	3,9	4,0	4,5	7	7
Kostnader för lotsning	1,9	1,8	1,9		
Skatter	0,0	0,0	0,0		
Allmänna omkostnader	1,7	1,8	1,8		
Avsättning till värdeminskningsskonto	0,7	0,7	0,7	1	1
=	8,2	8,3	8,8	8	8
Summa driftkostnader	588,0	624,1	660,0	710	780
Överskott					
Kraftverk	324,6	332,8	339,7	349	359
Kanalverk	0,4	— 0,1	0,3	1	1
Summa överskott	325,0	332,7	340,0	350	360
Inleverans		334,7	340,0	350	360
därav:					
Från föregående budgetår		109,7	107,7	108	108
Årets överskott		225,0	232,3	242	252

fallsverk beräknat överskotten för budgetåren 1968/69 och 1969/70 till 340 milj. kr. resp. 350 milj. kr.

Sammansättningen av intäkter och kostnader samt hur beräknad inleverans av överskotten fördelar sig på budgetår framgår av ovan intagna driftstater. För jämförelse redovisas även driftstat och utfall för budgetåret 1967/68.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna av statens vattenfallsverk till 340 000 000 kr. för budgetåret 1968/69 samt föreslår, att ifrågavarande inkomster för budgetåret 1969/70 upptas till 350 000 000 kr.

Domänverket

De bokförda inkomsterna och utgifterna för domänverket samt överskotten för de senast förflutna fem kalenderåren jämte de i rikshuvudboken redovisade och de till statsverket inlevererade överskotten för motsvarande budgetår framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Räken- skapsår	In- komster	Drift- kost- nader	Över- skott	Budgetår	Över- skott	Inleve- rerat till stats- verket	Beräk- nat i riks- staten
1963	571,6	547,4	24,2	1963/64	24,8	24,2	20,0
1964	632,0	601,3	30,7	1964/65	36,3	30,7	30,0
1965	657,1	629,2	27,9	1965/66	18,7	14,0	35,0
1966	673,3	655,3	18,0	1966/67	21,0	31,9	30,0
1967	681,2	676,1	5,1	1967/68	3,4	5,1	15,0

Hela 1967 års överskott på 5,1 milj. kr. inlevererades under budgetåret 1967/68.

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av domänverket upptagits ett belopp av 5 milj. kr.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 14 november 1968 har domänstyrelsen rörande beräkningen av ifrågavarande titel för budgetåren 1968/69 och 1969/70 yttrat följande:

»I såväl domänstyrelsens generalförslag för 1967 och 1968 som i den av Kungl. Maj:t fastställda driftstaten för ifrågavarande år har kostnaden för ATP och den allmänna sjukförsäkringen samt grupplivförsäkringen — till den del de icke beräknats skola belasta förnyelsefonden — upptagits som särskilda poster. I domänverkets bokföring fördelas dessa poster i form av sociala pålägg på de skilda verksamheterna.

Utfallet för 1967 samt ny beräkning för 1968 satt i relation till de fastställda driftstaterna redovisas i bilagda sammanställning, varvid korrigering gjorts för berörda sociala kostnader. Styrelsen beräknar överskottet för 1968 till oförändrat 5 milj. kr. Uppkommande överskottsmedel kommer att inlevereras under juni månad 1969.

I fråga om beräkningarna av inkomsterna under budgetåren 1969/70 och 1970/71 får styrelsen framhålla, dels att domänverkets räkenskapsår är kalenderår, dels att Kungl. Maj:t i nådigt brev den 6 juni 1968 fastställt nya grunder för domänverkets förvaltning av statens skogar m. m. samt ändring i domänverkets ekonomiska befogenheter m. m. Bl. a. skall såväl markfonden som förnyelsefonden för återväxtkostnader upplösas per den 31 december 1968. Vidare har Kungl. Maj:t, som befriat domänverket från skyldigheten att före den 1 december avge förslag till driftstat, anbefallt domänverket att senast den 15 mars 1969 inkomma med förslag till budget för år 1969 samt att före utgången av nämnda år inkomma med underlag för bedömningen av avkastningen från domänfonden för kalenderåren 1970—1974.

Även om budgetarbetet inom verket i stort fortskridit i sedvanlig takt måste, på grund av att den formella uppställningen av budgeten för 1969 ännu icke avgjorts, vissa till budgetarbetet hörande arbetsuppgifter senareläggas. Bl. a. har verkningarna av en övergång till årliga avskrivningar icke slutgiltigt undersökts. Styrelsen har icke heller tagit ställning till vilken funktion de per den 1 januari 1969 nybildade investerings- och dispositionsfonderna komma att få i den nya ordningen.

Budgetförslaget för 1969 som skall inges senast den 15 mars 1969 torde därför även i formellt hänseende komma att avvika från nuvarande driftstat. Styrelsen ser sig därför ur stånd att för närvarande lämna något specificerat driftstatsförslag för kalenderåren 1969 och 1970.

Styrelsen föreslår att inkomsterna på riksstatstiteln 'Domänverket' för budgetåret 1969/70 upptages med 5 milj. kr. För kalenderåret 1970 förväntas dock ett något förbättrat avsättningsläge varför styrelsen föreslår att inkomsterna för budgetåret 1970/71 upptages med 10 milj. kr.»

Domänstyrelsen har i bilaga lämnat följande uppgifter rörande domänverkets bokförda resp. beräknade inkomster och utgifter (efter vissa salderingar) samt överskott för vart och ett av åren 1967—1968 (milj. kr.).

Domänverkets driftstat (milj. kr.)

	1967		1968		1969
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning
<i>Intäkter</i>					
Skogsdomäner	400,2	408,1	394,2	402,0	
Jordbruksdomäner	9,1	10,5	9,7	10,2	
Räntor	2,2	1,8	1,6	1,6	
Summa intäkter	411,5	420,4	405,5	413,8	
<i>Kostnader</i>					
För domänverket gemensamma kostnader:					
Kostnader för domänstyrelsen	14,9	14,6	15,6	15,6	
Övriga gemensamma kostnader	43,5 ¹ - 10,0	34,4	47,3 ¹ - 10,9	36,8	
Kostnadsräntor	2,0	2,6	3,0	3,0	
Oförutsedda kostnader	6,2		5,6		
Kostnader för statens skogsförvaltning:					
Administrationskostnader	44,4	45,7	47,4	48,0	
Egentliga förvaltningskostnader	242,6 ¹ + 10,0	275,4	239,4 ¹ + 10,9	263,3	
Avsättning till förnyelsefonden för återväxtkostnader m. m. (10 % av domänverkets beräknade bruttoinkomst av skogsmedel)	38,4	37,9	37,6	37,3	
Kostnader för statens jordbruksförvaltning:					
Administrationskostnader	0,3	0,3	0,4	0,4	
Egentliga förvaltningskostnader	4,2	4,4	4,3	4,4	
Summa kostnader	396,5	415,3	400,5	408,8	
Överskott	15,0	5,1	5,0	5,0	
Inleverans			5,1		5,0

¹ Korrigering för ATP, sjukförsäkring m. m.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln domänverket för budgetåret 1968/69 till 5 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med likaledes 5 000 000 kr.

II. Riksbanksfonden

Ifrågavarande inkomsttitel är i gällande riksstat uppförd med 200 milj. kr. I en från riksbanken till riksrevisionsverket den 10 oktober 1968 avlåten skrivelse har förevarande inkomsttitel beräknats till 200 milj. kr. för såväl budgetåret 1968/69 som för budgetåret 1969/70.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln riksbanksfonden för budgetåret 1968/69 till 200 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med likaledes 200 000 000 kr.

III. Statens allmänna fastighetsfond

Statens allmänna fastighetsfond omfattar fr. o. m. budgetåret 1967/68 sju delfonder, nämligen slottsbyggnadernas, kriminalvårdsstyrelsens, beskickningsfastigheternas, karolinska sjukhusets, akademiska sjukhusets, byggnadsstyrelsens och generaltullstyrelsens delfonder. Allmänna fastighetsfonden tillkommande ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler skall i vad avser byggnadsstyrelsens delfond fastställas med ledning av de kalkylerade hyresvärdena för olika fastigheter, varefter överskottet beräknas såsom skillnaden mellan de på delfondens stat upptagna inkomsterna och utgifterna för delfonden. Beträffande övriga delfonder utom slottsbyggnadernas delfond gäller däremot, att ifrågavarande ersättning skall bestämmas så, att ett överskott erhålls motsvarande full förräntning av det på resp. delfonder disponerade statskapitalet. I olikhet med övriga delfonder under fastighetsfonden avses slottsbyggnadernas delfond icke skola redovisa något överskott.

I skrivelse den 28 november 1968 har riksrevisionsverket avgivit utlåtande över de av de särskilda förvaltningsmyndigheterna avgivna förslagen till stat för de olika delfonderna av allmänna fastighetsfonden samt därvid framlagt förslag till stat för fonden för budgetåret 1969/70. I enlighet med detta förslag skulle överskotten på de särskilda delfonderna upptas till de i efterföljande sammanställning angivna beloppen (kronor):

Slottsbyggnadernas delfond	1 000
Kriminalvårdsstyrelsens delfond	7 050 000
Beskickningsfastigheternas delfond	2 695 000
Karolinska sjukhusets delfond	3 060 000
Akademiska sjukhusets delfond	1 695 000
Byggnadsstyrelsens delfond	77 230 000
Generaltullstyrelsens delfond	280 000
Summa	92 011 000

Riksrevisionsverket föreslår sålunda, att överskottet på statens allmänna fastighetsfond i riksstaten för budgetåret 1969/70 uppförs med 92 011 000 kr.

IV. Försvarets fastighetsfond

Fonden består av tre delfonder: kasernbyggnaders och befästningars delfonder samt försvarets forskningsanstalts delfond. Såsom överskott för vardera delfonden skall bokföras ett belopp motsvarande för budgetåret 1969/70 6 % av den på resp. delfond vid budgetårets ingång redovisade kapitalbehållningen.

Riksrevisionsverket beräknar överskottet på försvarets fastighetsfond för budgetåret 1968/69 till 77 807 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 83 262 000 kr.

V. Statens utlåningsfonder

I särskilda skrivelser har nedanstående myndigheter uppskattat inkomsterna från de av dem förvaltade hithörande fonderna för budgetåret 1969/70 enligt följande:

	Kronor
Utrikesdepartementet.....	55 000
Styrelsen för internationell utveckling	23 000
Statskontoret	30 200 000
Lantbruksstyrelsen	1 700 000
Bostadsstyrelsen	730 690 000
Riksbanken	9 431 000
Riksgäldskontoret	64 000
Summa	772 163 000

Med ledning av de framlagda beräkningarna föreslår riksrevisionsverket, att överskotten från statens utlåningsfonder för budgetåret 1969/70 upptas till sammanlagt 772 169 000 kr. Beträffande överskottens fördelning på de olika fonderna får riksrevisionsverket hänvisa till tabellbilagan (bilaga C).

VI. Fonden för låneunderstöd

Enligt inhämtade upplysningar har statskontoret, lantbruksstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, bostadsstyrelsen, riksbanken och riksgäldskontoret uppskattat avkastningen av resp. delfonder för budgetåret 1969/70 till följande belopp:

	Kronor
Statskontorets delfond	14 000 000
Lantbruksstyrelsens delfond.....	0
Arbetsmarknadsstyrelsens delfond	22 000 000
Bostadsstyrelsens delfond	315 000
Riksbankens delfond.....	200 000
Riksgäldskontorets delfond	1 220 000
Summa	37 735 000

Riksrevisionsverket föreslår, att inkomsterna under fonden för låneunderstöd för budgetåret 1969/70 upptas till 37 736 000 kr. med den fördelning på delfonder, som anges i tabellbilagan (bilaga C).

VII. Fonden för statens aktier

På fonden för statens aktier var vid utgången av budgetåret 1967/68 bokförda av staten ägda aktier i följande aktiebolag, nämligen: Karlskronavarvet AB, Allmänna Bevaknings AB, AB Aerotransport, AB Transitotrafik, Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB), Svenska Tobaks AB, BS-

Konsult AB, AB Svensk Bilprovning, Nya System AB, Sveriges Investeringsbank AB, Sveriges Kreditbank, AB Svensk Exportkredit, AB Företagskredit, Uddevallavarvet AB, AB Industrikredit, Sveriges Centrala Restaurang AB, Svenska Lagerhus AB, Lantbruksnäringsgarnas Primärkredit AB, Lantbruksnäringsgarnas Sekundärkredit AB, AB Fjäråssand, Svenska Penninglotteriet AB, Norrbottens Järnverk AB, AB Svensk Torvförädling, Svenska Skifferolja AB, Svenska Reproduktions AB, AB Statens Skogsindustrier, AB Tips-tjänst, AB Ceaverken, Ruotivaare Gruv AB, AB Atomenergi, AB Statsgruvor och AB Oljetransit.

Enligt inhämtade upplysningar beräknas avkastningen av på fonden bokförda aktier under budgetåren 1968/69 och 1969/70 komma att inflyta från LKAB, Svenska Tobaks AB, AB Svensk Bilprovning, Nya System AB, Sveriges Kreditbank, AB Svensk Exportkredit, AB Industrikredit, Sveriges Centrala Restaurang AB, Svenska Penninglotteriet AB, Svenska Reproduktions AB, AB Tipstjänst och AB Statsgruvor. Av den staten tillfallande vinsten från LKAB som beräknas uppgå till 47 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1968/69 och 1969/70 avgår avsättning för stöd till industriellt forsknings- och utvecklingsarbete, vilken avsättning för vart och ett av nämnda budgetår uppskattas till 25 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln fonden för statens aktier för budgetåret 1968/69 till 50 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med likaledes 50 000 000 kr.

VIII. Statens pensionsfonder

I skrivelse till riksrevisionsverket den 8 november 1968 har riksförsäkringsverket beräknat inkomsten av folkpensioneringsfonden för budgetåret 1968/69 till 63,6 milj. kr. och för budgetåret 1969/70 till 67,7 milj. kr.

I särskilda skrivelser till riksrevisionsverket har statskontoret, statens personalpensionsverk och riksgäldskontoret beräknat inkomsterna av övriga såsom kapitalfonder redovisade pensionsfonder för budgetåret 1969/70 till 8 160 000 kr., 13 200 000 kr. resp. 40 000 kr.

I anslutning till ovanstående beräkningar föreslår riksrevisionsverket, att inkomsterna från statens pensionsfonder för budgetåret 1969/70 beräknas till sammanlagt 89 100 000 kr. Beträffande överskottens fördelning på de olika fonderna hänvisas till tabellbilagan (bilaga C).

IX. Diverse kapitalfonder

Fonden för kreditgivning till utlandet. I skrivelse till riksrevisionsverket den 10 oktober 1968 har riksgäldskontoret beräknat avkastningen av denna fond till 5,55 milj. kr. för budgetåret 1968/69 och till 4,35 milj. kr. för budgetåret 1969/70.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln fonden för kreditgivning till utlandet för budgetåret 1968/69 till 5 550 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1969/70 uppförs med 4 350 000 kr.

Övriga diverse kapitalfonder. I skrivelser från riksgäldskontoret, statens vägverk, sjöfartsstyrelsen, statskontoret, lantbruksstyrelsen och överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap har lämnats de uppgifter beträffande avkastningen av övriga diverse kapitalfonder, som framgår av följande sammanställning.

	1968/69 kronor	1969/70 kronor
Fonden för förslag till statsverket (riksgäldskontoret)	6 500 000	6 500 000
Statens vägverks förrådsfond (statens vägverk) . . .	14 321 000	14 872 000
Fonden för Södertälje kanalverk (sjöfartsstyrelsen)	52 000	60 000
Sjöfartsverkets fond (sjöfartsstyrelsen)	9 924 000	11 636 000
Statens datamaskinfond (statskontoret)	700 000	2 500 000
Jordfonden (lantbruksstyrelsen)	2 800 000	2 800 000
Arrendeegnahmefonden (lantbruksstyrelsen)	—	—
Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap (överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap)	1 420 000	1 620 000
Summa	35 717 000	39 988 000

Riksrevisionsverket förordar med stöd av föregående uppgifter, att inkomstiteln övriga diverse kapitalfonder för budgetåret 1969/70 uppförs med 39 988 000 kr.

Kapitalbudgetens inkomster

För finansiering av viss del av investeringarna på kapitalbudgeten används dels medel som blir tillgängliga genom årliga avskrivningar inom kapitalfonderna (avskrivningsmedel inom fonden) dels ock övriga inom fonderna för reinvestering disponibla medel (övriga kapitalmedel och övrig kapitalåterbetalning). Dessa medel redovisas på totalbudgetens inkomstsida i riksstaten under rubriken C. Beräknad övrig finansiering.

Riksrevisionsverket har i skrivelser från myndigheterna inhämtat uppgifter om avskrivningsmedlens och övriga kapitalmedels beräknade storlek under budgetåren 1968/69 och 1969/70.

Dessa uppgifter har sammanställts i efterföljande tablåer där även utfallet för budgetåret 1967/68 och de i riksstaten för budgetåret 1968/69 upptagna beloppen har intagits.

Beträffande avskrivningsmedel inom fonden lämnas följande kommentarer.

Televerket har i avsättning till värdeminskningsskonto för budgetåren 1968/69—1969/70 i likhet med vad som skett för budgetåren 1954/55—1967/68 medräknat en extra avsättning på 15 milj. kr. motsvarande en del av den inkomstökning för televerket, som uppstått genom de höjda inträdesavgifterna för telefonabonnemang.

Statens järnvägar har för budgetåret 1968/69 erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att i resultatutjämnande syfte utnyttja högst 30 milj. kr. av tidigare avsatta pensionsmedel. För 1969/70 har Statens järnvägar räknat med fortsatt sådant bemyndigande.

Avskrivningsmedel inom fonden

1 000 kr.

Fond	1967/68 Utfall	1968/69		1969/70 Enl myn- digheter- nas upp- gifter ¹
		Riksstat	Enl myndig- heternas uppgifter ¹	
<i>I. Statens affärsverksfonder</i>				
A. Försvarets fabriksverks fond ..	7 125	8 500	10 200	11 400
B. Postverkets » ..	10 792	11 000	11 000	11 800
C. Televerkets » ..	488 296	521 700	545 100	586 100
D. Statens järnvägars » ..	222 270	232 000	230 000	240 000
E. Luftfartsverkets » ..	21 483	12 000	11 600	12 400
F. Statens vattenfallsverks » ..	273 155	280 000	289 700	310 000
G. Domänverkets » ..	3	—	—	—
Summa	1 023 124	1 065 200	1 097 600	1 171 700
<i>II. Statens allmänna fastighetsfond</i>				
Kriminalvårdsstyrelsens delfond	1 831		2 066	2 214
Beskickningsfastigheternas »	396		408	398
Karolinska sjukhusets »	1 943		2 027	2 231
Akademiska sjukhusets »	1 630		2 441	2 583
Byggnadsstyrelsens »	30 606		² 30 981	² 32 162
Generaltullstyrelsens »	91		96	94
Summa	36 497	40 419	38 019	39 682
<i>III. Försvarets fastighetsfond</i>				
Kasernbyggnaders och befästning- ars delfonder	19 758		22 000	22 000
Försvarets forskningsanstalts del- fond	605		650	700
Summa	20 363	22 285	22 650	22 700
<i>VIII. Diverse kapitalfonder</i>				
Statens vägverks förrådsfond	44 480	48 000	48 250	48 650
Sjöfartsverkets fond	10 536	11 600	11 600	11 400
Statens datamaskinfond	2 623	3 940	2 700	5 900
Förrådsfonden för ekonomisk för- svarsberedskap	1 062	1 060	1 260	1 380
Summa	58 701	64 600	63 810	67 330
Totalt	1 138 685	1 192 504	1 222 079	1 301 412

¹ Efter vissa smärre justeringar på fastighetsfonderna.² Häri ingår 13,9 resp. 13,1 milj. kr. av licensmedel, som beräknas erforderliga för avskrivning av investeringar i radiohus och televisionshus.

Övriga kapitalmedel

1 000 kr.

Fond	1967/68 Utfall	1968/69		1969/70 Enl myn- digheter- nas upp- gifter
		Riksst	Enl myndig- heternas uppgifter	
I. <i>Statens affärsverksfonder</i>				
A. Försvarets fabriksverks fond ..	88	50	1 150	4 350
B. Postverkets » ..	6	1	1	1
C. Televerkets » ..	522	900	1 000	1 000
D. Statens järnvägars » ..	11 800	6 000	6 000	6 000
E. Luftfartsverkets » ..	— 649	500	100	100
F. Statens vattenfallsverks » ..	2 460	5 000	5 000	5 000
G. Domänverkets » ..	—	1	1	1
Summa	14 227	12 452	13 252	16 452
II. <i>Statens allmänna fastighetsfond</i>				
Byggnadsstyrelsens delfond	4 559		16 500	15 500
Generaltullstyrelsens »	102		300	200
Summa	4 661	800	6 800	5 700
III. <i>Försvarets fastighetsfond</i>				
Kasernbyggnaders och befästningars delfonder	5 608	1 000	2 000	2 000
Summa	5 608	1 000	2 000	2 000
V. <i>Fonden för låneunderstöd</i>				
Statsskontorets delfond	9 363		—	—
Lantbruksstyrelsens »	6		0	—
Arbetsmarknadsstyrelsens »	2 883		12 500	26 000
Bostadsstyrelsens »	3 231		1 200	1 000
Riksbankens »	2 868		1 400	900
Riksgäldskontorets »	2 493		2 600	2 600
Summa	20 844	19 463	17 700	30 500
VII. <i>Fonden för förlag till statsverket</i>	40 182	40 000	40 000	40 000
VIII. <i>Diverse kapitalfonder</i>				
Statens vägverks förrådsfond	827	100	100	200
Sjöfartsverkets fond	69	50	50	50
Statens datamaskinfond	—	1	1	1
Arrendeegnahmetsfonden	26	—	—	—
Förrådsfonden för ekonomisk för- svarsberedskap	535	1	1	1
Summa	1 457	152	152	252
Totalt	86 979	73 867	79 904	94 904

¹ Inkl. beskickningsfastigheternas delfond

Övrig kapitalåterbetalning

1 000 kr.

Fond	1967/68 Utfall	1968/69		1969/70 Enl myn- digheter- nas upp- gifter
		Riksstat	Enl myndig- heternas uppgifter	
Statens utlåningsfonder	1 23 656		18 735	17 842
Fonden för Södertälje kanalverk	116		117	117
Fonden för kreditgivning till utlandet ..	88 766		22 620	20 580
Summa	112 538	44 736	41 472	38 539

¹ Redovisas i budgetredovisningen som inkomst på investeringsanslag.

Riksrevisionsverket föreslår att kapitalbudgetens inkomster för budgetåret 1969/70 efter vissa smärre justeringar på fastighetsfonderna upptas i enlighet med myndigheternas ovannämnda förslag.

Sammanfattning

Riksrevisionsverkets förslag till beräkning av drift- och kapitalbudgetens inkomster under budgetåret 1969/70 och den nu företagna uppskattningen av inkomsterna under innevarande budgetår har utförts under antagande av en uppgång av 7 % för den totala lönesumman under 1968 och av 6 % under 1969. För de första månaderna under 1970 har schablonmässigt räknats med en uppgång av 6 %. Bolagens taxerade inkomster har förutsatts komma att öka med 10 % mellan 1968 och 1969 års taxeringar och därefter schablonmässigt med 5 % mellan 1969 och 1970 års taxeringar.

Slutresultatet av riksrevisionsverkets beräkning av statsinkomsterna under innevarande och nästkommande budgetår framgår av de såsom bilaga B resp. bilaga C fogade specifikationerna samt av den sammanfattande tabellen nedan, i vilken även de redovisade inkomsterna under budgetåret 1967/68 och riksstatssiffrorna för budgetåret 1968/69 medtagits för jämförelse.

Totalbudgetens inkomster (milj. kr.)

	1967/68 Utfall	1968/69		1969/70 Beräkning	Förändring från 1967/68 till ny ber. 1968/69	Förändring från ny ber. 1968/69 till 1969/70
		Riksstat	Ny beräkning			
<i>Driftbudgetens inkomster</i>						
Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.	12 885	14 200	14 000	16 300	+ 1 115	+ 2 300
Övriga skatter på inkomst, förmögenhet och rörelse.	553	527	562	588	+ 9	+ 26
Automobilskattemedel: ...	2 562	2 800	2 800	2 950	+ 238	+ 150
Fordonsskatt	866	1 000	1 000	1 050	+ 134	+ 50
Bensin- och brännoljeskatt	1 696	1 800	1 800	1 900	+ 104	+ 100
Allmän arbetsgivaravgift..	—	300	300	750	+ 300	+ 450
Tullar och acciser:	13 169	13 659	13 719	13 845	+ 550	+ 126
Tullmedel	950	880	900	940	— 50	+ 40
Allmän varuskatt	6 572	4 800	4 800	—	— 1 772	— 4 800
Mervärdesskatt	—	2 000	2 100	6 800	+ 2 100	+ 4 700
Särskilda varuskatter ...	385	415	405	420	+ 20	+ 15
Omsättningsskatt på motorfordon	309	350	400	450	+ 91	+ 50
Tobaksskatt	1 490	1 500	1 525	1 560	+ 35	+ 35
Skatt på sprit	1 787	1 950	1 825	1 825	+ 38	—
Skatt på vin	191	205	205	215	+ 14	+ 10
Skatt på malt- och läskedrycker	348	360	390	400	+ 42	+ 10
Energiskatt	847	900	870	925	+ 23	+ 55
Särskild skatt på motorbränslen	211	223	223	235	+ 12	+ 12
Övriga	81	76	76	75	— 5	— 1

	1967/68 Utfall	1968/69		1969/70 Beräk- ning	Föränd- ring från 1967/68 till ny ber. 1968/69	Föränd- ring från ny ber. 1968/69 till 1969/70
		Riks- stat	Ny be- räkning			
Uppbörd i statens verk- samhet:	799	747	782	794	— 17	+ 12
Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsen- det m. m.	223	128	146	95	— 77	— 51
Övriga	576	619	636	699	+ 60	+ 63
Diverse inkomster:	556	559	556	594	—	+ 38
Totalisatormedel	98	100	102	105	+ 4	+ 3
Tipsmedel	132	136	135	135	+ 3	—
Lotterimedel	163	163	159	159	— 4	—
Övriga	162	160	160	195	— 2	+ 35
Statens affärsverksfonder: ..	614	575	540	645	— 74	+ 105
Televerket	215	173	75	130	— 140	+ 55
Statens järnvägar	20	30	85	110	+ 65	+ 25
Statens vattenfallsverk..	335	335	340	350	+ 5	+ 10
Övriga	44	37	40	55	— 4	+ 15
Riksbanksfonden	150	200	200	200	+ 50	—
Statens allmänna fastig- hetsfond	47	49	49	92	+ 2	+ 43
Forsvarets fastighetsfond..	74	77	78	83	+ 4	+ 5
Statens utlåningsfonder: ..	508	643	629	772	+ 121	+ 143
Lånefonden för bostads- byggande	470	600	585	725	+ 115	+ 140
Övriga	38	43	44	47	+ 6	+ 3
Fonden för låneunderstöd .	20	32	30	38	+ 10	+ 8
Fonden för statens aktier..	45	50	50	50	+ 5	—
Statens pensionsfonder....	79	81	85	89	+ 6	+ 4
Diverse kapitalfonder	42	45	41	44	— 1	+ 3
<i>Säger för driftbudgeten</i>	<i>32 101</i>	<i>34 544</i>	<i>34 421</i>	<i>37 834</i>	<i>+ 2 320</i>	<i>+ 3 413</i>
<i>Kapitalbudgetens inkomster</i>						
Avskrivningsmedel och övriga kapitalmedel inom fonderna						
Statens affärsverks- fonder	1 037	1 078	1 111	1 188	+ 74	+ 77
Övriga kapitalfonder ...	188	189	191	208	+ 3	+ 17
Övrig kapitalåterbetal- ning	89	45	41	39	— 48	— 2
<i>Säger för kapitalbudgeten</i>	<i>1 315</i>	<i>1 311</i>	<i>1 343</i>	<i>1 435</i>	<i>+ 28</i>	<i>+ 92</i>
Totalbudgetens inkom- ster	33 416	35 855	35 764	39 269	+ 2 348	+ 3 505

Enligt nu föreliggande beräkningar skulle *inkomsterna på driftbudgeten* under budgetåret 1968/69 komma att uppgå till 34 421 milj. kr., vilket understiger i riksstaten upptaget belopp med 123 milj. kr. För budgetåret 1969/70 skulle inkomsterna komma att uppgå till 37 834 milj. kr., vilket skulle innebära en uppgång med 3 413 milj. kr. i jämförelse med de nu be-

räknade inkomsterna för budgetåret 1968/69 och en uppgång med 3 290 milj. kr. i jämförelse med gällande riksstat.

De totala *inkomsterna på kapitalbudgeten* beräknas uppgå till sammanlagt 1 343 milj. kr. under budgetåret 1968/69 mot 1 311 milj. kr. i riksstaten. För budgetåret 1969/70 skulle inkomsterna uppgå till 1 435 milj. kr., vilket innebär en uppgång med 92 milj. kr. i jämförelse med de nu beräknade inkomsterna för budgetåret 1968/69.

Totalbudgetens inkomster beräknas för budgetåret 1968/69 till 35 764 milj. kr. mot i riksstaten upptagna 35 855 milj. kr. och för budgetåret 1969/70 till 39 269 milj. kr.

Vid handläggningen av detta ärende har närvarit avdelningscheferna Mag-nander och Ehnбом samt revisionsdirektörerna Gadd och Säfström, var-jämte byrådirektören Andrén varit föredragande. Stockholm den 13 decem-ber 1968.

Underdånigst

LARS LINDMARK

STIG ANDRÉN

BILAGOR

Inkomster på driftbudgeten budgetåren 1963/64—1967/68

Tusental kronor

	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68
Skatter, avgifter m. m.					
<i>Skatter:</i>					
Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:					
Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.	8 545 054	10 629 283	11 927 710	12 668 661	12 884 760
Kupongskatt	8 460	8 686	9 162	11 191	10 057
Utskiftningsskatt och ersättnings-skatt	1 302	1 074	3 661	— 86	1 630
Skogsvårdsavgifter	10 100	10 134	10 423	10 418	9 871
Bevillningsavgifter för särskilda för-måner och rättigheter	2 727	3 527	3 522	3 156	1 963
Arvsskatt och gåvoskatt	152 331	144 617	167 356	191 579	206 092
Lotterivinstskatt	93 782	110 830	103 831	90 350	91 559
Stämpelskatt och stämpelavgift (Om-sättnings- och expeditiönsstämplar)	138 564	180 257	173 214	184 585	232 112
Säger för skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse	8 952 321	11 088 409	12 398 879	13 159 853	13 438 044
<i>Automobilskattemedel:</i>					
Fordonsskatt	509 811	544 820	578 833	617 193	865 685
Trafikomläggningsskatt	87 647	93 667	99 511	107 445	—
Bensin- och brännoljeskatt	1 222 635	1 323 444	1 537 039	1 659 193	1 696 241
Säger för automobilskattemedel	1 820 093	1 961 930	2 215 383	2 383 831	2 561 926
<i>Tullar och acciser:</i>					
Tullmedel	958 843	1 058 109	1 087 537	984 246	949 820
Allmän varuskatt	3 153 456	3 478 173	5 019 459	5 785 268	6 571 660
Särskilda varuskatter	418 333	420 403	349 461	368 086	384 531
Omsättningsskatt på motorfordon..	276 543	312 543	318 538	313 993	309 251
Regleringsavgift och accis på fettva-ror m. m.	7 088	290	39	35	26
Skatt på kaffe	18 386	—	—	—	—
Tobaksskatt	997 163	1 094 109	1 204 139	1 348 595	1 489 812
Rusdrycksförsäljningsmedel av parti-handelsbolag	20 041	22 641	25 205	30 499	25 245
Rusdrycksförsäljningsmedel av de-taljhandelsbolag	40 246	49 004	48 921	50 879	50 608
Skatt på sprit	1 456 429	1 502 946	1 589 564	1 731 494	1 787 235
Skatt på vin	137 079	136 958	146 840	171 680	190 671
Skatt på malt- och läskedrycker ...	215 616	200 433	252 489	309 832	347 799
Energiskatt	677 280	707 967	779 274	804 503	846 511
Särskild skatt på motorbränslen ...	—	—	25 527	204 102	210 980
Investeringsavgift	—	—	—	52	4 676
Säger för tullar och acciser	8 376 502	8 983 575	10 846 993	12 103 264	13 168 824
Säger för skatter	19 148 916	22 033 914	25 461 255	27 646 948	29 168 794

	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68
<i>Uppbörd i statens verksamhet:</i>					
Expeditionsavgifter	—	—	42 684	47 037	53 879
Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m.	—	141 395	374 642	276 433	222 877
Vattendomstolsavgifter	2 232	1 515	1 346	1 787	319
Inkomster vid kriminalvården	3 868	3 020	5 168	7 108	8 660
Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten.....	10 348	10 235	10 249	10 392	9 265
Bidrag till riksförsäkringsverket och försäkringsrådet.....	4 060	4 382	4 859	4 986	4 398
Personalsjukpenningar m. m.	—	42 489	48 590	54 665	83 619
Inkomster vid centrala sjukvårdsberedningen.....	14	23	24	24	21
Inkomster vid statens institut för folkhälsan	655	658	663	755	751
Inkomster vid statens bakteriologiska laboratorium	6 629	10 178	7 805	14 903	14 590
Inkomster vid statens farmaceutiska laboratorium	445	1 410	1 477	1 420	1 468
Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	876	961	824	911	895
Inkomster vid karolinska sjukhuset ..	50 613	61 174	64 169	74 804	101 333
Inkomster vid serafimerlasarettet	13 595	12 820	15 044	18 396	25 598
Inkomster vid Vipeholms sjukhus	.	.	.	.	1 374
Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	795	677	291	445	389
Inkomster vid statens mentalsjukhus..	49 173	48 182	47 935	34 144	—
Inkomster vid Vilhelmsro sjukhus	382	309	319	227	—
Inkomster vid arbetsmedicinska institutet	.	.	.	.	198
Exekutionsavgifter	—	1 868	7 217	6 453	6 714
Inkomster vid statens vägverk (väg- och vattenbyggnadsverket).....	1 422	1 334	1 352	1 497	1 662
Förrättningsavgifter vid statens bilinspektion	5 402	6 436	7 586	10 312	11 600
Avgifter för registrering av motorfordon	12 190	15 207	15 580	15 423	14 867
Försäljning av sjökort m. m.	817	1 125	1 618	1 725	1 536
Fyr- och båkmedel	21 549	21 571	26 625	33 522	35 687
Lotspenningar	13 896	15 682	15 271	23 025	27 717
Skeppsmättningsavgifter	657	587	684	834	1 696
Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	7 798	8 165	9 051	10 659	12 556
Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet	113	119	105	119	112
Inkomster vid länsarkitektorsorganisationen	1 071	980	804	658	681
Inkomster vid statens geotekniska institut	1 346	1 305	1 946	2 186	2 555
Inkomster av datamaskindrift vid statskontoret	1 335	2 832	751	—	—
Inkomst av myntning och justering ..	19 875	15 294	18 088	18 766	21 875
Kontrollstämpelmedel	2 150	2 391	2 207	1 991	1 882
Bidrag till banksinspektionen	1 909	2 031	2 305	2 598	2 690
Bidrag för revision av sparbankerna ..	464	539	604	616	748
Bidrag till försäkringsinspektionen....	1 648	1 841	1 596	2 279	2 209
Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	1 358	950	718	775	906
Inkomster vid statens provningsanstalt	3 765	4 683	5 187	6 796	7 119
Inkomster vid statens skeppsprovningsanstalt.....	1 725	2 084	2 517	2 961	3 068

	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68
Avgifter för granskning av biograf-film	263	262	255	243	262
Inkomster vid riksantikvarieämbetet ..	.	.	.	.	817
Inkomster vid odontologiska fakulteter-na (tandläkarhögskolorna)	416	794	1 002	896	1 045
Inkomster vid lantbruksnämnderna ..	1 461	1 531	1 737	1 737	2 404
Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri	—	—	—	841	796
Inkomster vid statens jordbruksnämnd	443	495	474	540	661
Inkomster vid statens centrala frökon-trollanstalt	3 663	3 645	4 017	4 442	5 046
Avgifter för växtskyddsinspektion m.m.	818	807	915	918	1 321
Inkomster vid statens lantbrukskemiska laboratorium (kontrollanstalt)	328	293	372	361	413
Inkomster vid statens maskinprov-ningar	366	329	486	476	538
Avgifter vid köttbesiktning	4 419	4 636	5 557	6 918	7 501
Inkomster vid statens veterinärmedi-cinska anstalt	2 125	2 215	2 430	3 106	3 051
Inkomster vid veterinärhögskolan	849	876	935	981	1 016
Inkomster vid lantmäteriväsendet	21 799	25 102	26 823	32 226	42 226
Inkomster vid rikets allmänna kart-verk	4 556	3 895	5 269	6 746	6 604
Avgifter för statskontroll av krigsma-terielltillverkningen	69	77	83	94	95
Inkomster vid statens institut för kon-sumentfrågor	417	528	859	1 056	1 209
Inkomster vid patent- och registrerings-väsendet (Patent- och varumärkes-samt registreringsavgifter)	17 817	20 669	21 962	24 700	29 327
Avgifter för registrering i förenings-m. fl. register	555	644	699	682	985
Inkomster av statens gruvegendom ..	4 490	4 920	7 726	11 839	5 991
<i>Säger för uppbörd i statens verksamhet</i>	<i>309 027</i>	<i>518 170</i>	<i>829 500</i>	<i>790 435</i>	<i>798 821</i>
Diverse inkomster:					
Bötesmedel	41 525	40 531	48 283	59 366	73 921
Totalisatormedel	74 520	77 645	79 624	91 874	98 448
Tipsmedel	112 394	121 503	130 695	131 494	132 129
Lotterimedel	124 935	129 894	131 792	135 730	162 745
Övriga diverse inkomster	54 764	134 424	87 710	108 231	88 385
<i>Säger för diverse inkomster</i>	<i>408 138</i>	<i>503 996</i>	<i>478 104</i>	<i>526 695</i>	<i>555 628</i>
<i>Säger för skatter, avgifter, m. m.</i>	19 866 081	23 056 080	26 768 859	28 964 079	30 523 243
Inkomster av statens kapitalfonder					
<i>Statens affärsverksfonder:</i>					
Försvarets fabriksverk	.	.	.	.	10 791
Postverket	5 073	25 983	3 237	11 165	15 022
Televerket	35 000	50 000	123 645	150 423	215 000
Statens järnvägar	—	1 000	25 000	12 342	20 071
Luftfartsverket	.	.	.	.	13 595
Statens vattenfallsverk	275 466	308 785	310 651	310 634	334 702
Domänverket	24 227	30 701	14 000	31 933	5 089
<i>Säger för statens affärsverksfonder</i>	<i>339 766</i>	<i>416 470</i>	<i>476 532</i>	<i>516 497</i>	<i>614 271</i>
<i>Riksbanksfonden</i>	<i>100 000</i>	<i>100 000</i>	<i>100 000</i>	<i>150 000</i>	<i>150 000</i>
<i>Statens allmänna fastighetsfond</i>	<i>33 934</i>	<i>42 960</i>	<i>46 025</i>	<i>50 539</i>	<i>47 034</i>

	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68
<i>Försvarets fonder:</i>					
Försvarets fastighetsfond	38 474	39 754	44 856	63 182	73 506
Försvarets fabriksfond	3 117	4 390	5 139	7 062	.
<i>Säger för försvarets fonder</i>	<i>41 592</i>	<i>44 144</i>	<i>49 995</i>	<i>70 245</i>	<i>73 506</i>
<i>Statens utlåningsfonder:</i>					
Utrikesförvaltningens lånefond	26	40	43	46	49
Biståndsförvaltningens lånefond	—	—	—	13	13
Värnpliktslånefonden	1	1	2	0	—
Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby	2	2	2	1	—
Statens bosättningslånefond	2 212	2 830	3 793	5 272	6 293
Vattenkraftslånefonden	285	346	343	323	316
Luftfartslånefonden	932	871	1 748	2 539	3 134
Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	1 311	1 365	1 948	1 822	2 032
Tullverkets båtlånefond	0	0	0	0	—
Statens lånefond för universitetsstudier	548	622	720	889	1 851
Allmänna studielånefonden	613	647	730	888	1 838
Lånefonden för inventarier i studentbostäder	252	369	413	566	774
Lånefonden för studentkårlokaler	—	—	—	3	6
Jordbrukets lagerhusfond	470	425	378	330	282
Jordbrukets maskinlånefond	1 156	1 246	1 350	1 462	811
Statens sekundärlånefond för jordbrukare	79	70	60	48	39
Fonden för supplementär jordbrukskredit	41	28	18	10	6
Kraftledningslånefonden	218	205	176	175	157
Elektrifieringslånefonden	0	0	0	0	—
Egnahemslånefonden	4 053	3 585	3 381	3 221	2 549
Arrendelånefonden	0	0	1	0	—
Arbetarsmåbrukslånefonden	—	—	—	0	—
Statens avdikningslånefond	2 105	2 014	2 091	1 946	1 972
Täckdikningslånefonden	1	0	0	—	—
Bevattningslånefonden	0	0	0	0	—
Fiskerilånefonden	650	697	797	927	756
Statens fiskredskapslånefond	0	1	1	9	—
Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. ...	—	—	91	96	92
Skogsväglånefonden	26	51	51	43	43
Statens skogslånefond	1	0	1	0	—
Lånefonden för insamling av skogsfrö	31	34	51	55	59
Sjöfartsverkets båtlånefond	0	—	—	—	—
Statens hantverks- och industrilånefond	5 345	5 874	7 755	9 815	10 289
Statens sekundärlånefond för rederinärningen	28	37	96	76	61
Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer	3 255	2 962	2 671	2 392	2 133
Lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen	11	8	4	2	—
Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden	228	174	130	89	53
Lånefonden för bostadsbyggande	307 942	335 766	367 795	420 726	470 220
Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin	623	633	645	652	887

	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68
Lånefonden för allmänna samlingslokaler	1 457	1 498	2 261	1 774	1 174
Övriga utlåningsfonder	—	—	—	—	16
<i>Säger för statens utlåningsfonder</i>	<i>333 902</i>	<i>362 401</i>	<i>399 543</i>	<i>456 214</i>	<i>507 906</i>
<i>Fonden för låneunderstöd</i>	<i>11 867</i>	<i>9 142</i>	<i>15 545</i>	<i>13 821</i>	<i>19 583</i>
<i>Fonden för statens aktier</i>	<i>82 297</i>	<i>107 527</i>	<i>37 774</i>	<i>92 813</i>	<i>44 769</i>
<i>Statens pensionsfonder:</i>					
Folkpensioneringsfonden	57 365	57 994	58 710	59 021	57 894
Civila tjänstepensionsfonden	1 739	1 779	1 818	1 847	1 886
Militära tjänstepensionsfonden	204	174	212	212	220
Allmänna familjepensionsfonden	5 194	5 229	5 481	5 508	5 724
Statens pensionsanstalts pensionsfond	11 420	11 793	12 132	12 291	12 858
Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	34	35	36	36	37
<i>Säger för statens pensionsfonder</i>	<i>75 955</i>	<i>77 003</i>	<i>78 391</i>	<i>78 915</i>	<i>78 620</i>
<i>Diverse kapitalfonder</i>	<i>41 778</i>	<i>40 963</i>	<i>42 255</i>	<i>47 581</i>	<i>42 492</i>
Säger för inkomster av statens kapitalfonder	1 061 090	1 200 610	1 246 060	1 476 623	1 578 180
Summa	20 927 171	24 256 689	28 014 920	30 440 702	32 101 424

Bilaga B

Beräkning rörande utfallet av driftbudgetens inkomstsida för budgetåret 1968/69

	I riksstaten beräknat belopp Tusental kr.	Beräknat utfall Tusental kr.
A. Skatter, avgifter, m. m.		
I. Skatter:		
1. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:		
a) Skatt på inkomst och förmögenhet m. m., <i>bevillning</i>	14 200 000	14 000 000
b) Kuponsskatt, <i>bevillning</i>	12 000	13 000
c) Utskiftningsskatt och ersättningsskatt, <i>be- villning</i>	1 000	1 000
d) Skogsvårdsavgifter, <i>bevillning</i>	10 200	10 200
e) Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, <i>bevillning</i>	3 500	3 000
f) Arvsskatt och gåvoskatt, <i>bevillning</i>	200 000	200 000
g) Lotterivinstskatt, <i>bevillning</i>	95 000	95 000
h) Stämpelskatt och stämpelavgift, <i>bevillning</i>	205 000	240 000
2. Automobilskattemedel:		
a) Fordonsskatt, <i>bevillning</i>	1 000 000	1 000 000
b) Bensin- och brännoljeskatt, <i>bevillning</i> ...	1 800 000	1 800 000
3. Allmän arbetsgivaravgift, <i>bevillning</i>	300 000	300 000
4. Tullar och acciser:		
a) Tullmedel, <i>bevillning</i>	880 000	900 000
b) Allmän varuskatt, <i>bevillning</i>	4 800 000	4 800 000
c) Mervärdeskatt, <i>bevillning</i>	2 000 000	2 100 000
d) Särskilda varuskatter, <i>bevillning</i>	415 000	405 000
e) Omsättningsskatt på motorfordon, <i>bevill- ning</i>	350 000	400 000
f) Tobaksskatt, <i>bevillning</i>	1 500 000	1 525 000
g) Rusdrycksförsäljningsmedel av partihan- delsbolag, <i>bevillning</i>	25 000	25 000
h) Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhan- delsbolag, <i>bevillning</i>	50 000	50 000
i) Skatt på sprit, <i>bevillning</i>	1 950 000	1 825 000
j) Skatt på vin, <i>bevillning</i>	205 000	205 000
k) Skatt på malt- och läskedrycker, <i>bevill- ning</i>	360 000	390 000
l) Energiskatt, <i>bevillning</i>	900 000	870 000
m) Särskild skatt på motorbränslen, <i>bevillning</i>	223 000	223 000
n) Investeringsavgift, <i>bevillning</i>	1 000	1 000
Säger för skatter	31 485 700	31 381 200
II. Uppbörd i statens verksamhet:		
1. Expeditionsavgifter	67 000	70 000
2. Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m.	128 000	146 000

	I riksstaten beräknat belopp Tusental kr.	Beräknat utfall Tusental kr.
3. Vattendomstolsavgifter	1 000	1 000
4. Inkomster vid kriminalvården	7 500	7 500
5. Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten .	8 800	10 600
6. Bidrag till riks försäkringsverket och försäkringsrådet	7 500	7 500
7. Personalsjukpenningar m. m.	85 000	90 000
8. Inkomster vid statens institut för folkhälsan	900	900
9. Inkomster vid statens bakteriologiska laboratorium	13 000	16 700
10. Inkomster vid statens farmaceutiska laboratorium	2 300	2 625
11. Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	1 300	1 870
12. Inkomster vid karolinska sjukhuset	90 000	90 000
13. Inkomster vid Vipeholms sjukhus m. m.	1 400	520
14. Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	400	400
15. Inkomster vid arbetsmedicinska institutet ...	300	250
16. Exekutionsavgifter	8 000	7 000
17. Restavgifter	35 000	35 000
18. Inkomster vid statens vägverk, att tillföras automobilskattemedlen	1 600	1 600
19. Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk, .. att tillföras automobilskattemedlen	12 000	12 000
20. Avgifter för registrering av motorfordon.....	18 000	16 500
21. Försäljning av sjökort m. m.	1 950	1 750
22. Fyr- och båkmedel	37 300	40 000
23. Lotspenningar	31 900	29 000
24. Skeppsmättningsavgifter	1 300	1 500
25. Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	11 500	11 500
26. Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet.....	125	175
27. Inkomster vid statens planverk	2 200	1 350
28. Inkomster vid statens geotekniska institut...	2 800	2 800
29. Inkomst av myntning och justering.....	13 700	20 400
30. Kontrollstämpelmedel	2 200	2 100
31. Bidrag till bankinspektionen	2 940	3 100
32. Bidrag för revision av sparbankerna	825	800
33. Bidrag till försäkringsinspektionen	2 160	2 280
34. Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	1 200	1 200
35. Inkomster vid statens provningsanstalt	7 000	8 000
36. Inkomster vid statens skeppsprovninganstalt	3 900	3 600
37. Avgifter för granskning av biograffilm	230	250
38. Inkomster vid riksantikvarieämbetet	1 600	1 600
39. Inkomster vid odontologiska fakulteterna ...	1 000	1 400
40. Inkomster vid lantbruksnämnderna	3 000	3 000
41. Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri.	880	880
42. Inkomster vid statens jordbruksnämnd	650	670
43. Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	4 700	4 700
44. Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.	1 400	1 400
45. Inkomster vid statens lantbrukskemiska laboratorium	600	800
46. Inkomster vid statens maskinprovningar	400	400
47. Avgifter vid köttbesiktning	7 300	7 600

	I riksstaten beräknat belopp Tusental kr.	Beräknat utfall Tusental kr.
48. Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	3 500	3 200
49. Inkomster vid veterinärhögskolan	1 150	1 150
50. Inkomster vid lantmäteriväsendet	60 700	55 800
51. Inkomster vid rikets allmänna kartverk	6 300	6 700
52. Avgifter för statskontroll av krigsmaterieltill- verkningen	95	124
53. Inkomster vid statens institut för konsument- frågor	1 110	1 200
54. Inkomster vid patent- och registreringsväsen- det	35 500	34 800
55. Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register	900	1 000
56. Inkomster av statens gruvegendom	4 000	8 100
Säger för uppbörd i statens verksamhet	747 015	782 294
III. Diverse inkomster:		
1. Bötesmedel	85 000	85 000
2. Totalisatormedel	100 000	102 000
3. Tipsmedel	136 000	135 000
4. Lotterimedel	163 000	159 000
5. Övriga diverse inkomster	75 000	75 000
Säger för diverse inkomster	559 000	556 000
Säger för skatter, avgifter m. m.	32 791 715	32 719 494
B. Inkomster av statens kapitalfonder		
I. Statens affärsverksfonder:		
1. Försvarets fabriksverk	12 000	10 000
2. Postverket, bevilning	5 000	11 000
3. Televerket	173 000	75 000
4. Statens järnvägar	30 000	85 000
5. Luftfartsverket	15 100	14 000
6. Statens vattenfallsverk	335 000	340 000
7. Domänverket	5 000	5 000
Säger för statens affärsverksfonder	575 100	540 000
II. Riksbanksfonden	200 000	200 000
III. Statens allmänna fastighetsfond	48 913	48 913
IV. Försvarets fastighetsfond	77 003	77 807
V. Statens utlåningsfonder	643 230	628 837
VI. Fonden för låneunderstöd	32 351	29 871
VII. Fonden för statens aktier	50 000	50 000
VIII. Statens pensionsfonder:		
1. Folkpensioneringsfonden	61 000	63 600
2. Civila tjänstepensionsfonden	1 800	1 950
3. Militära tjänstepensionsfonden	200	205
4. Allmänna familjepensionsfonden	5 400	5 950
5. Statens pensionsanstalts pensionsfond	12 300	13 000
6. Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	36	40
Säger för statens pensionsfonder	80 736	84 745

	I riksstaten beräknat belopp Tusental kr.	Beräknat utfall Tusental kr.
<i>IX. Diverse kapitalfonder:</i>		
1. Fonden för kreditgivning till utlandet	5 600	5 550
2. Övriga diverse kapitalfonder	39 300	35 717
Säger för diverse kapitalfonder	<i>44 900</i>	<i>41 267</i>
Säger för inkomster av statens kapitalfonder	<i>1 752 233</i>	<i>1 701 440</i>
Tillsammans	34 543 948	34 420 934

Bilaga C

Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1969/70

	Tusental kr.	Tusental kr.
A. Skatter, avgifter, m. m.		
I. Skatter:		
1. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:		
a) Skatt på inkomst och förmögenhet m. m., <i>bevillning</i>	16 300 000	
b) Kupongskatt, <i>bevillning</i>	13 500	
c) Utskiptningsskatt och ersättningsskatt, <i>bevillning</i>	1 000	
d) Skogsvårdsavgifter, <i>bevillning</i>	10 200	
e) Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, <i>bevillning</i>	3 000	
f) Arvsskatt och gåvoskatt, <i>bevillning</i>	210 000	
g) Lotterivinstskatt, <i>bevillning</i>	100 000	
h) Stämpelskatt och stämpelavgift, <i>bevillning</i>	250 000	16 887 700
2. Automobilskattemedel:		
a) Fordonsskatt, <i>bevillning</i>	1 050 000	
b) Bensin- och brännoljeskatt, <i>bevillning</i>	1 900 000	2 950 000
3. Allmän arbetsgivaravgift, <i>bevilln.</i>		750 000
4. Tullar och acciser:		
a) Tullmedel, <i>bevillning</i>	940 000	
b) Mervärdesskatt, <i>bevillning</i>	6 800 000	
c) Särskilda varuskatter, <i>bevillning</i>	420 000	
d) Omsättningsskatt på motorfordon, <i>bevillning</i>	450 000	
e) Tobaksskatt, <i>bevillning</i>	1 560 000	
f) Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag, <i>bevillning</i>	25 000	
g) Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag, <i>bevillning</i>	50 000	
h) Skatt på sprit, <i>bevillning</i>	1 825 000	
i) Skatt på vin, <i>bevillning</i>	215 000	
j) Skatt på malt- och läskedrycker, <i>bevillning</i>	400 000	
k) Energiskatt, <i>bevillning</i>	925 000	
l) Särskild skatt på motorbränslen, <i>bevillning</i>	235 000	13 845 000
II. Uppbörd i statens verksamhet:		34 432 700
1. Expeditionsavgifter	72 000	
2. Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m.	95 000	
3. Vattendomstolsavgifter	1 000	

	Tusental kr.	Tusental kr.
4. Inkomster vid kriminalvården	8 000	
5. Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten	11 500	
6. Bidrag till riksförsäkringsverket och försäkringsrådet	10 000	
7. Personalsjukpenningar m. m.	95 000	
8. Inkomster vid statens institut för folkhälsan	900	
9. Inkomster vid statens bakteriologiska laboratorium	25 900	
10. Inkomster vid statens farmaceutiska laboratorium	2 625	
11. Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	1 915	
12. Inkomster vid karolinska sjukhuset	106 000	
13. Inkomster vid Vipeholms sjukhus m. m.	115	
14. Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	500	
15. Inkomster vid arbetsmedicinska institutet	250	
16. Exekutionsavgifter	7 300	
17. Restavgifter	40 000	
18. Inkomster vid statens vägverk, <i>att tillföras automobilskattemedlen</i>	1 700	
19. Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk, <i>att tillföras automobilsskattemedlen</i>	15 000	
20. Avgifter för registrering av motorfordon	17 000	
21. Försäljning av sjökort m. m.	1 750	
22. Fyr- och båkmedel	41 000	
23. Lotspenningar	29 000	
24. Skeppsmättningsavgifter	1 500	
25. Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	12 400	
26. Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet	175	
27. Inkomster vid statens planverk	1 870	
28. Inkomster vid statens geotekniska institut	3 000	
29. Inkomst av myntning och justering	33 500	
30. Kontrollstämpelmedel	2 200	
31. Bidrag till bankinspektionen	3 300	
32. Bidrag för revision av sparbankerna	900	
33. Bidrag till försäkringsinspektionen	2 285	
34. Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	1 020	
35. Inkomster vid statens provningsanstalt	8 000	
36. Inkomster vid statens skeppsprovningsanstalt	4 100	
37. Avgifter för granskning av biograffilm	250	
38. Inkomster vid riksantikvarieämbetet	1 800	
39. Inkomster vid odontologiska fakulteterna	1 900	
40. Inkomster vid lantbruksnämnderna	3 000	
41. Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri	880	
42. Inkomster vid statens jordbruksnämnd	700	
43. Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	5 200	
44. Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.	1 400	
45. Inkomster vid statens lantbrukskemiska laboratorium	900	
46. Inkomster vid statens maskinprovningar	400	
47. Avgifter vid köttbesiktning	7 500	
48. Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	3 600	
49. Inkomster vid veterinärhögskolan	1 200	
50. Inkomster vid lantmäteriväsendet	58 400	
51. Inkomster vid rikets allmänna kartverk	6 800	
52. Avgifter för statskontroll av krigsmaterieltillverkningen	153	

	Tusental kr.	Tusental kr.
53. Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor	1 300	
54. Inkomster vid patent- och registreringsväsendet	35 600	
55. Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register	1 100	
56. Inkomster av statens gruvegendom	3 900	793 688
III. Diverse inkomster:		
1. Bötesmedel	95 000	
2. Totalisatormedel	105 000	
3. Tipsmedel	135 000	
4. Lotterimedel	159 000	
5. Övriga diverse inkomster	100 000	594 000
		35 820 388
B. Inkomster av statens kapitalfonder		
I. Statens affärsverksfonder:		
1. Försvarets fabriksverk	15 000	
2. Postverket, <i>bevillning</i>	19 000	
3. Televerket	130 000	
4. Statens järnvägar	110 000	
5. Luftfartsverket	16 000	
6. Statens vattenfallsverk	350 000	
7. Domänverket	5 000	645 000
II. Riksbanksfonden		200 000
III. Statens allmänna fastighetsfond:		
1. Slottsbyggnadernas delfond	1	
2. Kriminalvårdsstyrelsens »	7 050	
3. Beskickningsfastigheternas »	2 695	
4. Karolinska sjukhusets »	3 060	
5. Akademiska sjukhusets »	1 695	
6. Byggnadsstyrelsens »	77 230	
7. Generaltullstyrelsens »	280	92 011
IV. Försvarets fastighetsfond		83 262
V. Statens utlåningsfonder:		
1. Utrikesförvaltningens lånefond	55	
2. Biståndsförvaltningens lånefond	23	
3. Statens bosättningslånefond	7 500	
4. Vattenkraftslånefonden	300	
5. Luftfartslånefonden	3 450	
6. Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	1 950	
7. Statens lånefond för universitetsstudier . . .	900	
8. Allmänna studielånefonden	3 500	
9. Lånefonden för inventarier i studentbostäder	1 250	
10. Lånefonden för studentkårlokaler	8	
11. Jordbrukets lagerhusfond	250	
12. Jordbrukets maskinlånefond	1 200	
13. Statens sekundärlånefond för jordbrukare . .	26	
14. Fonden för supplementär jordbrukskredit . .	4	
15. Kraftledningslånefonden	140	
16. Egnahemslånefonden	1 900	
17. Statens avdiktningenslånefond	1 700	
18. Fiskerilånefonden	1 000	
19. Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	95	

	Tusental kr.	Tusental kr.
20. Skogsväglånefonden	45	
21. Lånefonden för insamling av skogsfrö	60	
22. Statens hantverks- och industrilånefond ...	15 500	
23. Statens sekundärlånefond för rederinäringen	38	
24. Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer	1 640	
25. Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden	15	
26. Lånefonden för bostadsbyggande	725 000	
27. Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin	1 400	
28. Lånefonden för kommunala markförvärv ..	1 400	
29. Lånefonden för allmänna samlingslokaler ..	1 800	
30. Övriga utlåningsfonder	20	772 169
VI. Fonden för låneunderstöd:		
1. Statskontorets delfond	14 000	
2. Lantbruksstyrelsens »	1	
3. Arbetsmarknadsstyrelsens »	22 000	
4. Bostadsstyrelsens »	315	
5. Riksbankens »	200	
6. Riksgäldskontorets »	1 220	37 736
VII. Fonden för statens aktier		50 000
VIII. Statens pensionsfonder:		
1. Folkpensioneringsfonden	67 700	
2. Civila tjänstepensionsfonden	1 975	
3. Militära tjänstepensionsfonden	210	
4. Allmänna familjepensionsfonden	5 975	
5. Statens pensionsanstalts pensionsfond	13 200	
6. Pensionsfonden för vissa riksdagens verk ...	40	89 100
IX. Diverse kapitalfonder:		
1. Fonden för kreditgivning till utlandet	4 350	
2. Övriga diverse kapitalfonder	39 988	44 338
		2 013 616
Summa		37 834 004

Anm. I riksstaten upptas som lägsta belopp 1 000 kr. I specifikationerna (Bil. B och C) har beloppen uppförts i tusental kr.

Bilaga D

PM

angående statsinkomsternas utveckling efter budgetåret 1969/70

I anslutning till beräkningen av statsverkets inkomster under budgetåret 1969/70 har riksrevisionsverket även verkställt vissa beräkningar av statsinkomsterna under budgetåren 1970/71—1973/74.

Utvecklingen av statsinkomsterna är i första hand beroende av den allmänna ekonomiska utvecklingen, för vilken på längre sikt givetvis endast schablonmässiga antaganden kan göras. Sambandet med den allmänna ekonomiska utvecklingen är särskilt utpräglat för titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m. Riksrevisionsverket har ansett sig kunna räkna med en schablonmässig ökning av de sammanlagda till taxering uppgivna inkomsterna för taxeringsåren 1971—1974 med nära 6 %.

Vid de antaganden om skatteunderlagets förändringar som här angivits, kan de påförda beloppen av statlig inkomstskatt, förmögenhetsskatt och folkpensionsavgifter vid 1971—1974 års taxeringar beräknas uppgå till de belopp, som anges i följande tablå, i vilken även det enligt föregående uppskattade beloppet vid 1970 års taxering medtagits (milj. kr.).

Taxeringsår 1970	1971	1972	1973	1974
16 110	17 490	19 160	21 000	23 010
+1 380	+1 670	+1 840	+2 010	

Genom uppbördstekniska förhållanden kan betydande skillnader förekomma mellan de påförda skatterna och de kassamässiga inkomsterna på skattetiteln under budgetåret. I detta sammanhang kan främst nämnas eftersläpningen i utbetalningarna av kommunalskattemedel, som blir speciellt märkbar vid större förändringar av skatteunderlaget. Enligt den stegring av skatteunderlaget som ovan antagits skulle de kassamässiga inkomsterna på titeln uppgå till 18 200 milj. kr. under budgetåret 1970/71, till 19 600 milj. kr. under budgetåret 1971/72 och till 21 400 resp. 23 200 milj. kr. under budgetåren 1972/73 och 1973/74.

För under tullar och acciser redovisade inkomstitlar är sambandet med den löpande ekonomiska utvecklingen speciellt framträdande för mervärdesskatt, som utgår på den värdemässiga omsättningen. För övriga tullar och acciser liksom för automobilskattemedlen har skattesatserna i betydande utsträckning karaktären av styckeskatter och är ej alltför beroende av förändringar i prisnivån.

I nedanstående sammanställning, i vilken även de kända beloppen för 1967/68 och de nu beräknade beloppen för budgetåren 1968/69 och 1969/70 medtagits, har sammanställts de beräknade inkomsterna på totalbudgeten under budgetåren 1970/71—1973/74 (milj. kr.).

	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74
<i>Driftbudgetens inkomster</i>							
Skatt på inkomst och förmögenhet m.m..	12 885	14 000	16 300	18 200	19 600	21 400	23 200
Övrigskatt på inkomst, förmögenhet och rörelse	553	562	588	610	640	660	690
Automobilskattemedel	2 562	2 800	2 950	3 100	3 250	3 400	3 550
Allmän arbetsgivaravgift	—	300	750	850	950	1 050	1 150
Allmän varuskatt	6 572	4 800	—	—	—	—	—
Mervärdeskatt	—	2 100	6 800	7 200	7 600	8 100	8 600
Tullar och acciser i övrigt	6 597	6 819	7 045	7 260	7 500	7 780	8 080
Därav:							
tullmedel	950	900	940	950	960	1 000	1 070
omsättningsskatt på motorfordon..	309	400	450	500	550	600	650
tobaksskatt	1 490	1 525	1 560	1 595	1 630	1 665	1 700
skatt på sprit och vin	1 978	2 030	2 040	2 050	2 085	2 120	2 155
energiskatt	847	870	925	975	1 025	1 075	1 125
Uppbörd i statens verksamhet	799	782	794	815	830	845	870
Diverse inkomster	556	556	594	610	620	630	645
Statens affärsverksfonder	614	540	645	665	715	725	735
Övriga kapitalfonder..	965	1 162	1 369	1 480	1 580	1 670	1 765
Säger för driftbudgeten	32 101	34 421	37 834	40 790	43 285	46 260	49 285
<i>Kapitalbudgetens inkomster</i>							
Avskrivningsmedel och övriga kapitalmedel inom kapitalfonderna:							
Statens affärsverksfonder	1 037	1 111	1 188	1 220	1 270	1 320	1 370
Övriga kapitalfonder	188	191	208	240	240	240	240
Övrig kapitalåterbetalning	89	41	39	40	40	40	40
Säger för kapitalbudgeten	1 315	1 343	1 435	1 500	1 550	1 600	1 650
Summa för totalbudgeten	33 416	35 764	39 269	42 290	44 835	47 860	50 935

Helt allmänt bör understrykas, att den absoluta nivån hos de beräknade beloppen för de olika inkomstitlarna är baserad på det beräknade utfallet av motsvarande inkomster under budgetåren 1968/69 och 1969/70. I den mån denna utgångspunkt för beräkningarna förskjuts, måste givetvis beräkningarna för budgetåren 1970/71—1973/74 revideras.

Innehåll

Inledning

Totalbudgetens utfall budgetåren 1963/64—1967/68 s. 2. — Totalbudgetens utfall budgetåret 1967/68 s. 2. — Driftbudgetens inkomster under budgetåret 1968/69 s. 6. — Utvecklingen av skatteunderlaget verksamhetsåren 1958—1967 s. 6. — Utvecklingen av skatteunderlaget verksamhetsåren 1968, 1969 och 1970 s. 14.

Driftbudgetens inkomster

A. Skatter, avgifter, m. m.	18
<i>I. Skatter</i>	<i>18</i>
1. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse	18
Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.	18
Kupongskatt.....	32
Utskiftningsskatt och ersättningsskatt	33
Skogsvårdsavgifter	33
Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter	35
Arvsskatt och gåvoskatt	35
Lotterivinstskatt	36
Stämpelskatt och stämpelavgift	36
2. Automobilskattemedel	38
Fordonsskatt.....	38
Bensin- och brännoljeskatt	40
3. Allmän arbetsgivaravgift	42
4. Tullar och acciser.....	43
Tullmedel	43
Allmän varuskatt.....	46
Mervärdeskatt	48
Särskilda varuskatter	51
Omsättningsskatt på motorfordon	54
Tobaksskatt	55
Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag.....	57
Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag	57
Skatt på sprit	57
Skatt på vin	58
Skatt på malt- och läskedrycker	59
Energiskatt	61
Särskild skatt på motorbränslen	63
Investeringsavgift	64
<i>II. Uppbörd i statens verksamhet</i>	<i>65</i>
<i>III. Diverse inkomster</i>	<i>71</i>
Bötesmedel.....	71
Totalisatormedel	72
Tipsmedel	72
Lotterimedel	73
Övriga diverse inkomster.....	74

B. Inkomster av statens kapitalfonder	75
I. Statens affärsverksfonder	75
Försvarets fabriksverk	75
Postverket	77
Televerket	79
Statens järnvägar	81
Luftfartsverket	85
Statens vattenfallsverk	87
Domänverket	89
II. Riksbanksfonden	91
III. Statens allmänna fastighetsfond	92
IV. Försvarets fastighetsfond	92
V. Statens utlåningsfonder	93
VI. Fonden för låneunderstöd	93
VII. Fonden för statens aktier	93
VIII. Statens pensionsfonder	94
IX. Diverse kapitalfonder	94
Kapitalbudgetens inkomster	96
Sammanfattning	100
<i>Bilaga A. Inkomster på driftbudgeten budgetåren 1963/64—1967/68</i>	104
<i>Bilaga B. Beräkning rörande utfallet av driftbudgetens inkomstsida för budgetåret 1968/69</i>	109
<i>Bilaga C. Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1969/70</i>	113
<i>Bilaga D. Promemoria angående statsinkomsternas utveckling efter budgetåret 1969/70</i>	117

**Specifikation av inkomsterna
på driftbudgeten för
budgetåret 1969/70**

Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1969/70

A. Skatter, avgifter, m. m.

I. Skatter:

1. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:		
a) Skatt på inkomst och förmögenhet m. m., bevillning	16 300 000 000	
b) Kupongskatt, bevillning	13 500 000	
c) Utskiftningsskatt och ersättningsskatt, bevillning	1 000 000	
d) Skogsvårdsavgifter, bevillning	10 200 000	
e) Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, bevillning	3 000 000	
f) Arvsskatt och gåvoskatt, bevillning	210 000 000	
g) Lotterivinstskatt, bevillning	100 000 000	
h) Stämpelskatt och stämpelavgift, bevillning	250 000 000	16 887 700 000
2. Automobilskattemedel:		
a) Fordonsskatt, bevillning	1 070 000 000	
b) Bensin- och brännoljeskatt, bevillning	1 900 000 000	2 970 000 000
3. Allmän arbetsgivaravgift, bevillning		750 000 000
4. Tullar och acciser:		
a) Tullmedel, bevillning .	940 000 000	
b) Mervärdeskatt, bevillning	6 800 000 000	
c) Särskilda varuskatter, bevillning	420 000 000	
d) Omsättningsskatt på motorfordon, bevillning	450 000 000	

e) Tobaksskatt, <i>bevilling</i>	1 560 000 000		
f) Rusdrycksförsäljningsmedel av parti-handelsbolag, <i>bevilling</i>	25 000 000		
g) Rusdrycksförsäljningsmedel av detalj-handelsbolag, <i>bevilling</i>	50 000 000		
h) Skatt på sprit, <i>bevilling</i>	1 825 000 000		
i) Skatt på vin, <i>bevilling</i>	215 000 000		
j) Skatt på malt- och läskedrycker, <i>bevilling</i>	400 000 000		
k) Energiskatt, <i>bevilling</i>	925 000 000		
l) Särskild skatt på motorbränslen, <i>bevilling</i>	235 000 000	13 845 000 000	34 452 700 000

II. Uppbörd i statens verksamhet:

1. Expeditionsavgifter	72 000 000
2. Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m.	95 000 000
3. Vattendomstolsavgifter	1 000 000
4. Inkomster vid kriminalvården	8 000 000
5. Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten	9 400 000
6. Bidrag till riksförsäkringsverket och försäkringsrådet	10 000 000
7. Inkomster vid statens institut för folkhälsan	900 000
8. Inkomster vid statens bakteriologiska laboratorium	25 900 000
9. Inkomster vid statens farmaceutiska laboratorium	2 625 000
10. Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	1 915 000
11. Inkomster vid karolinska sjukhuset	107 000 000
12. Inkomster vid Vipeholms sjukhus m. m.	115 000
13. Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	500 000
14. Inkomster vid arbetsmedicinska institutet	300 000
15. Exekutionsavgifter	7 300 000
16. Restavgifter	40 000 000
17. Inkomster vid statens planverk	1 870 000
18. Inkomster vid statens vägverk, <i>att tillföras automobilskattemedlen</i>	1 700 000

19. Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk, att tillföras automobilskattemedlen .	15 000 000	
20. Avgifter för registrering av motorfordon	17 000 000	
21. Försäljning av sjökort m. m.	1 750 000	
22. Fyr- och båkmedel	41 000 000	
23. Lotspenningar	29 000 000	
24. Skeppsmätningsavgifter	1 500 000	
25. Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	12 400 000	
26. Inkomster vid statens geotekniska institut	3 000 000	
27. Inkomst av myntning och justering ...	33 500 000	
28. Kontrollstämpelmedel	2 200 000	
29. Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet	175 000	
30. Bidrag till bankspektionen	3 300 000	
31. Bidrag för revision av sparbankerna ...	900 000	
32. Bidrag till försäkringsinspektionen	2 285 000	
33. Avgifter för granskning av biograffilm .	250 000	
34. Inkomster vid riksantikvarieämbetet ..	1 643 000	
35. Inkomster vid statens maskinprovningar	400 000	
36. Inkomster vid lantbruksnämnderna ...	3 000 000	
37. Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri	880 000	
38. Inkomster vid statens jordbruksnämnd	700 000	
39. Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	5 200 000	
40. Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.	1 400 000	
41. Inkomster vid statens lantbrukskemiska laboratorium	900 000	
42. Avgifter vid köttbesiktning	7 500 000	
43. Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	3 600 000	
44. Inkomster vid veterinärhögskolan	1 200 000	
45. Inkomster vid lantmäteriväsendet	58 400 000	
46. Inkomster vid rikets allmänna kartverk	6 800 000	
47. Avgifter för statskontroll av krigsmaterieltillverkningen	153 000	
48. Inkomster av statens gruvegendom....	3 900 000	
49. Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor	1 300 000	
50. Inkomster vid patent- och registreringsväsendet	35 600 000	
51. Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register	1 000 000	
52. Pensionsmedel m. m.	236 000 000	
53. Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	1 020 000	
54. Inkomster vid statens provningsanstalt	8 000 000	
55. Inkomster vid statens skeppsprovningsanstalt	4 100 000	931 481 000

III. Diverse inkomster:

1. Bötesmedel	95 000 000	
2. Totalisatormedel	105 000 000	
3. Tipsmedel	135 000 000	
4. Lotterimedel	159 000 000	
5. Övriga diverse inkomster	90 000 000	584 000 000
		35 968 181 000

B. Inkomster av statens kapitalfonder*I. Statens affärsverksfonder:*

1. Försvarets fabriksverk	15 000 000	
2. Postverket, <i>bevillning</i>	19 000 000	
3. Televerket	176 300 000	
4. Statens järnvägar	110 000 000	
5. Luftfartsverket	14 900 000	
6. Statens vattenfallsverk	350 000 000	
7. Domänverket	5 000 000	690 200 000

<i>II. Riksbanksfonden</i>	200 000 000
----------------------------------	-------------

III. Statens allmänna fastighetsfond:

1. Slottsbyggnadernas delfond	1 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens »	7 050 000	
3. Beskickningsfastigheternas »	2 695 000	
4. Karolinska sjukhusets »	3 060 000	
5. Akademiska sjukhusets »	1 695 000	
6. Byggnadsstyrelsens »	77 230 000	
7. Generaltullstyrelsens »	280 000	92 011 000

<i>IV. Försvarets fastighetsfond</i>	83 262 000
--	------------

V. Statens utlåningsfonder:

1. Utrikesförvaltningens lånefond	55 000
2. Biståndsförvaltningens lånefond	23 000
3. Statens bosättningslånefond	7 500 000
4. Vattenkraftslånefonden	300 000
5. Luftfartslånefonden	3 450 000
6. Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	1 950 000
7. Statens lånefond för universitetsstudier .	900 000
8. Allmänna studielånefonden	3 500 000
9. Lånefonden för inventarier i studentbostäder	1 250 000
10. Lånefonden för studentkårlokaler	8 000
11. Jordbrukets lagerhusfond	250 000
12. Jordbrukets maskinlånefond	1 200 000
13. Statens sekundärlånefond för jordbrukare	26 000
14. Fonden för supplementär jordbrukskredit	4 000
15. Kraftledningslånefonden	140 000
16. Egnahemslånefonden	1 900 000

17. Statens avdikningslånefond	1 700 000	
18. Fiskerilånefonden	1 000 000	
19. Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.....	95 000	
20. Skogsväglånefonden	45 000	
21. Lånefonden för insamling av skogsfrö .	60 000	
22. Statens hantverks- och industrilånefond	15 500 000	
23. Statens sekundärlånefond för rederi- näringen	38 000	
24. Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer ..	1 640 000	
25. Lånefonden för främjande av bostads- byggande på landsbygden.....	15 000	
26. Lånefonden för bostadsbyggande	725 000 000	
27. Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien	1 400 000	
28. Lånefonden för kommunala markför- värv	1 400 000	
29. Lånefonden för allmänna samlingsloka- laler	1 800 000	
30. Övriga utlåningsfonder	20 000	772 169 000

VI. Fonden för låneunderstöd:

1. Statskontorets	delfond	14 000 000	
2. Lantbruksstyrelsens	»	1 000	
3. Arbetsmarknadsstyrelsens	»	22 000 000	
4. Bostadsstyrelsens	»	315 000	
5. Riksbankens	»	200 000	
6. Riksgäldskontorets	»	1 220 000	37 736 000

VII. Fonden för statens aktier 50 000 000

VIII. Statens pensionsfonder:

1. Folkpensioneringsfonden	67 700 000	
2. Civila tjänstepensionsfonden	1 975 000	
3. Militära tjänstepensionsfonden	210 000	
4. Allmänna familjepensionsfonden	5 975 000	
5. Statens pensionsanstalts pensionsfond .	13 200 000	
6. Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	40 000	89 100 000

IX. Diverse kapitalfonder:

1. Fonden för kreditgivning till utlandet .	4 350 000	
2. Övriga diverse kapitalfonder	39 988 000	44 338 000

2 058 816 000

Summa kr. **38 026 997 000**

Preliminärt förslag
till investeringsplan och
investeringsstater för
budgetåret 1969/70

Bilaga 4

Preliminärt förslag till investeringsplan för budgetåret 1969/70

I. Statens affärsverksfonder:		
A. Försvarets fabriksverks fond	24 249 000	
B. Postverkets fond	29 198 000	
C. Televerkets fond	72 700 000	
D. Statens järnvägars fond	124 400 000	
E. Luftfartsverkets fond	18 098 000	
F. Statens vattenfallsverks fond	218 500 000	
G. Domänverkets fond	9 952 000	497 097 000
II. Statens allmänna fastighetsfond.....		144 291 000
III. Försvarets fastighetsfond		42 006 000
IV. Statens utlåningsfonder		1 571 454 000
V. Fonden för låneunderstöd		257 074 000
VI. Fonden för statens aktier		300 000 000
VII. Fonden för förslag till statsverket		—14 600 000
VIII. Diverse kapitalfonder:		
A. Statens vägverks förrådsfond	10 949 000	
B. Sjöfartsverkets fond	17 949 000	
C. Statens datamaskinfond	19 099 000	
D. Jordfonden	20 000 000	
E. Förrådsfonden för ekonomisk försvarsbe- redskap	—531 000	67 466 000
	Summa	2 864 788 000
 Avgår kapitalåterbetalning:		
Avsättning till fonden för oreglerade kapi- talmedelsförluster	1 000 000	
Övrig kapitalåterbetalning	38 539 000	39 539 000
	Summa	2 825 249 000

**Preliminärt förslag till
investeringsstater för budgetåret 1969/70**

I. Statens affärsverksfonder

A. Försvarets fabriksverks fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	40 000 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	11 400 000		
Övriga kapitalmedel ..	4 350 000		
Investeringsbemyndigande	24 249 000		
	40 000 000		40 000 000

B. Postverkets fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	41 000 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	11 800 000		
Övriga kapitalmedel ..	1 000		
Investeringsbemyndigande	29 198 000		
	41 000 000		41 000 000

C. Televerkets fond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	674 400 000
från riksstaten	7 500 000		
inom fonden	593 200 000		
Övriga kapitalmedel ..	1 000 000		
Investeringsbemyndigande	72 700 000		
	674 400 000		674 400 000

D. Statens järnvägars fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	382 200 000
från riksstaten	10 800 000		
inom fonden	241 000 000		
Övriga kapitalmedel ..	6 000 000		
Investeringsbemyndigande	124 400 000		
	382 200 000		382 200 000

E. Luftfartsverkets fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	30 500 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	12 400 000		
Övriga kapitalmedel ..	1 000		
Investeringsbemyndigande	18 098 000		
	30 500 000		30 500 000

F. Statens vattenfallsverks fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	595 000 000
från riksstaten	61 500 000		
inom fonden	310 000 000		
Övriga kapitalmedel ..	5 000 000		
Investeringsbemyndigande	218 500 000		
	595 000 000		595 000 000

G. Domänverkets fond

Avskrivningsmedel		Summa investerings-	
från riksstaten	4 000	anslag	9 957 000
Övriga kapitalmedel ..	1 000		
Investeringsbemyndigande	9 952 000		
	9 957 000		9 957 000

Summa investeringsbemyndiganden för statens affärsverksfonder 497 097 000

II. Statens allmänna fastighetsfond

Avskrivningsmedel		Summa investerings-	
från riksstaten	123 536 000	anslag	311 109 000
inom fonden	37 582 000		
Övriga kapitalmedel ..	5 700 000		
Investeringsbemyndigande	144 291 000		
	311 109 000		311 109 000

III. Försvarets fastighetsfond

Avskrivningsmedel		Summa investerings-	
från riksstaten	140 919 000	anslag	207 218 000
inom fonden	22 293 000		
Övriga kapitalmedel ..	2 000 000		
Investeringsbemyndigande	42 006 000		
	207 218 000		207 218 000

IV. Statens utlåningsfonder**Utrikesförvaltningens lånefond**

Investeringsbemyndigande	100 000	Investeringsanslag	100 000
--------------------------------	---------	-------------------------	---------

Biståndsförvaltningens lånefond

Investeringsbemyndigande	200 000	Investeringsanslag	200 000
--------------------------------	---------	-------------------------	---------

Statens bosättningslånefond

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag	1 000
--------------------------------	-------	-------------------------	-------

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag	1 000
--------------------------------	-------	-------------------------	-------

Allmänna studielånefonden

Investeringsbemyndigande	111 000 000	Investeringsanslag	111 000 000
--------------------------------	-------------	-------------------------	-------------

Studiemedelsfonden

Avskrivningsmedel från riksstaten	660 000 000	Investeringsanslag	660 000 000
---	-------------	-------------------------	-------------

Lånefonden för inventarier i studentbostäder

Investeringsbemyndigande	5 000 000	Investeringsanslag	5 000 000
--------------------------------	-----------	-------------------------	-----------

Lånefonden för studentkårlokaler

Avskrivningsmedel från riksstaten	5 250 000	Investeringsanslag	7 000 000
Investeringsbemyndigande	1 750 000		
	7 000 000		7 000 000

Fiskerilånefonden

Avskrivningsmedel från riksstaten	300 000	Investeringsanslag	1 000 000
Investeringsbemyndigande	700 000		
	1 000 000		1 000 000

Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag	1 000
--------------------------------	-------	-------------------------	-------

Statens hantverks- och industrilånefond

Investeringsbemyndigande	20 000 000	Investeringsanslag	20 000 000
--------------------------------	------------	-------------------------	------------

Lånefonden för bostadsbyggande

Investeringsbemyndigande	1 400 000 000	Investeringsanslag	1 400 000 000
--------------------------------	---------------	-------------------------	---------------

Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag	1 000
--------------------------------	-------	-------------------------	-------

Lånefonden för kommunala markförvärv

Investeringsbemyndigande	30 000 000	Investeringsanslag	30 000 000
--------------------------------	------------	-------------------------	------------

Lånefonden för allmänna samlingslokaler

Avskrivningsmedel från riksstaten	5 300 000	Investeringsanslag	8 000 000
Investeringsbemyndigande	2 700 000		
	8 000 000		8 000 000

Summa investeringsbemyndiganden för statens utlåningsfonder .. 1 571 454 000

V. Fonden för låneunderstöd

Avskrivningsmedel från riksstaten	89 027 000	Summa investeringsanslag	376 601 000
Övriga kapitalmedel ..	30 500 000		
Investeringsbemyndigande	257 074 000		
	376 601 000		376 601 000

VI. Fonden för statens aktier

Investeringsbemyndigande	300 000 000	Investeringsanslag	300 000 000
--------------------------------	-------------	-------------------------	-------------

VII. Fonden för förlag till statsverket

Övriga kapitalmedel ..	40 000 000	Summa investeringsanslag	25 400 000
Investeringsbemyndigande	—14 600 000		
	25 400 000		25 400 000

VIII. Diverse kapitalfonder**A. Statens vägverks förrådsfond**

Avskrivningsmedel från riksstaten	1 000	Investeringsanslag	59 800 000
inom fonden	48 650 000		
Övriga kapitalmedel ..	200 000		
Investeringsbemyndigande	10 949 000		
	59 800 000		59 800 000

B. Sjöfartsverkets fond

Avskrivningsmedel från riksstaten	1 000	Investeringsanslag	29 400 000
inom fonden	11 400 000		
Övriga kapitalmedel ..	50 000		
Investeringsbemyndigande	17 949 000		
	29 400 000		29 400 000

C. Statens datamaskinfond

Avskrivningsmedel inom fonden	5 900 000	Investeringsanslag	25 000 000
Övriga kapitalmedel ..	1 000		
Investeringsbemyndigande	19 099 000		
	25 000 000		25 000 000

D. Jordfonden

Investeringsbemyndigande	20 000 000	Investeringsanslag	20 000 000
--------------------------------	------------	-------------------------	------------

E. Förrädsfonden för ekonomisk försvarsberedskap

Avskrivningsmedel inom fonden	1 380 000	Investeringsanslag	850 000
Övriga kapitalmedel ..	1 000		
Investeringsbemyndigande	—531 000		
	850 000		850 000

Summa investeringsbemyndiganden för diverse kapitalfonder .. 67 466 000

Summa investeringsstater

Avskrivningsmedel från riksstaten	1 104 141 000	Summa investeringsanslag	5 370 739 000
inom fonden	1 307 005 000		
Övriga kapitalmedel ..	94 805 000		
Investeringsbemyndigande	2 864 788 000		
	5 370 739 000		5 370 739 000

Vissa tabeller
rörande den statsfinansiella
utvecklingen m. m.

Tab. 1. Totalbudgetens utveckling 1960/61—1969/70
Milj. kr.

	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69		1969/70
									Riksstat	Ny ber.	
Inkomster	17 512	18 881	20 958	21 960	25 570	29 236	31 747	33 416	35 855	35 857	39 467
Driftbudgeten	16 641	18 007	19 869	20 927	24 257	28 015	30 441	32 101	34 544	34 513	38 027
Kapitalbudgeten	871	875	1 089	1 034	1 312	1 220	1 306	1 315	1 311	1 343	1 440
Utgifter	17 131	18 354	20 631	22 048	25 735	29 590	33 378	36 347	38 727	39 354	41 955
Driftbudgeten (exkl. avskrivningar)	14 566	15 593	17 865	19 450	22 507	25 716	29 061	31 724	33 570	33 928	36 284
Kapitalbudgeten (bruttoinvestering)	2 526	2 693	2 754	2 587	3 093	3 853	4 253	4 466	5 157	5 326	5 571
Rörliga krediter (ökad disposition)	39	68	12	11	136	21	64	157	—	100	100
Totalbudgetens saldo	+ 381	+ 527	+ 327	— 86	— 165	— 354	— 1 631	— 2 931	— 2 872	— 3 497	— 2 488

¹ Beräkningsmässigt har förutsatts en merbelastning på förslagsanslag med 150 milj. kr.

² Beräkningsmässigt har förutsatts en minskning av anslagsbehållningarna med 100 milj. kr.

³ Beräkningsmässigt har förutsatts en minskning av anslagsbehållningarna med 100 milj. kr. på driftbudgeten resp. 200 milj. kr. på kapitalbudgeten.

Tab. 2. Statsbudgetens realekonomiska utveckling 1960/61—1969/70

Beloppen avrundade till närmaste 10-tal milj. kr. Löpande priser

	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69 Riksstat	1969/70
Inkomster	17 510	18 880	20 960	21 960	25 570	29 240	31 750	33 420	35 860	39 470
Direkta skatter	8 020	8 620	9 030	8 950	11 090	12 400	13 160	13 440	14 730	16 890
Indirekta skatter	7 430	8 050	9 400	10 510	11 280	13 060	14 490	15 730	16 760	17 570
Övriga inkomster	2 060	2 210	2 530	2 500	3 200	3 780	4 100	4 250	4 370	5 010
Utgifter	17 130	18 350	20 630	22 050	25 740	29 590	33 380	36 350	38 730	41 960
Konsumtionsutgifter	5 310	5 720	6 540	7 590	8 570	9 660	12 000	13 570	14 430	15 710
Statliga	3 870	4 130	4 770	5 530	6 160	7 370	8 830	9 160	9 970	10 140
Kommunbidrag	1 440	1 590	1 770	2 060	2 410	2 290	3 170	4 410	4 460	5 570
Investeringsutgifter	4 290	4 610	5 190	5 700	5 970	6 890	7 210	7 640	7 930	8 510
Statliga	3 870	4 150	4 700	5 040	5 170	6 050	6 140	6 620	6 970	7 500
Kommunbidrag	420	460	490	660	800	840	1 070	1 020	960	1 010
Inkomstöverföringar till hushåll	3 690	3 930	4 570	4 840	5 910	7 080	7 690	8 310	8 890	9 510
Subventioner	640	720	760	770	860	1 320	1 560	1 520	1 400	1 320
Övriga utgifter ¹	3 200	3 370	3 570	3 150	4 430	4 640	4 920	5 310	6 080	6 910

¹ Inkl. rörliga krediter.

Tab. 3. Statsskulden under budgetåren 1958/59—1967/68

Milj. kr.

Budgetår	Fonderad stats-skuld	Tillfällig stats-skuld	Totala stats-skulden Summa (2 + 3)	Därav placerat i				
				Räntelöpande obligationslån	Premieobligationslån	Stats-skuld-förbindelser	Lån hos statsinstitutioner och fonder m. m.	Skatt-kam-mar-växlar
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Totalt								
1958/59	14 666	4 507	19 173	11 778	1 951	1 157	899	2 792
1959/60	15 648	5 012	20 660	13 116	2 103	1 157	817	3 029
1960/61	15 575	4 836	20 411	12 678	2 203	1 207	784	3 045
1961/62	15 062	4 512	19 574	11 847	2 252	1 333	646	3 216
1962/63	15 473	3 602	19 075	12 939	2 252	1 282	642	1 484
1963/64	16 080	3 190	19 270	14 553	2 448	1 252	658	71
1964/65	16 141	3 110	19 252	14 246	2 425	1 207	679	181
1965/66	15 967	3 655	19 622	12 853	2 425	1 152	777	2 073
1966/67	17 029	4 406	21 435	13 005	2 724	1 117	819	3 120
1967/68	18 420	6 614	25 034	14 915	2 925	1 102	861	4 115
Förändr. under budget-året								
1958/59	+ 1 221	— 410	+ 812	+ 1 294	— 50	+ 685	— 127	— 734
1959/60	+ 982	+ 505	+ 1 487	+ 1 338	+ 152	—	— 82	+ 237
1960/61	— 73	— 176	— 249	— 438	+ 100	+ 50	— 33	+ 17
1961/62	— 513	— 324	— 837	— 831	+ 49	+ 126	— 138	+ 171
1962/63	+ 411	— 910	— 499	+ 1 092	—	— 50	— 4	— 1 732
1963/64	+ 607	— 412	+ 195	+ 1 614	+ 196	— 30	+ 16	— 1 413
1964/65	+ 61	— 79	— 18	— 307	— 23	— 45	+ 21	+ 110
1965/66	— 174	+ 544	+ 370	— 1 393	—	— 55	+ 97	+ 1 892
1966/67	+ 1 062	+ 751	+ 1 813	+ 152	+ 299	— 35	+ 42	+ 1 047
1967/68	+ 1 391	+ 2 208	+ 3 599	+ 1 910	+ 201	— 15	+ 42	+ 995

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning

Finansplanen

<i>Den internationella utvecklingen</i>	1
<i>Konjunkturutveckling och ekonomisk politik i Sverige 1968</i>	5
<i>Den ekonomiska politiken 1969</i>	9
Politikens mål och förutsättningar	9
Budgetpolitiken	14
Sysselsättningspolitiken	16
Försörjningsbalans, prisutveckling och bytesbalans	19
Fördelningspolitiken	22
Utgiftsprogrammet	23
<i>Sammanfattning</i>	28

Särskilda frågor

<i>Totalbudgetens utgiftsanslag</i>	30
<i>Totalbudgetens inkomster samt investeringsplan</i>	31
<i>Beräkning av anslagsbehållningarnas utveckling</i>	37
<i>Beräkning av dispositionen av rörliga krediter</i>	41
<i>Beräkning av totalbudgeten</i>	42

Hemställan	44
-------------------------	----

Tabellförteckning	45
--------------------------------	----

Bilaga 1: Preliminär nationalbudget för år 1969

<i>Innehållsförteckning</i>	<i>Bil. 1</i>	135
<i>Tabellförteckning</i>	<i>Bil. 1</i>	136
<i>Diagramförteckning</i>	<i>Bil. 1</i>	138

Bilaga 2: Riksrevisionsverkets inkomstberäkning

<i>Innehållsförteckning</i>	<i>Bil. 2</i>	119
-----------------------------------	---------------	-----

Bilaga 3: Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1969/70

Bilaga 4: Preliminärt förslag till investeringsplan och investeringsstater för budgetåret 1969/70

Bilaga 5: Vissa tabeller rörande den statsfinansiella utvecklingen m. m.

<i>Tab. 1. Totalbudgetens utveckling 1960/61—1969/70</i>
<i>Tab. 2. Statsbudgetens realekonomiska utveckling 1960/61—1969/70</i>
<i>Tab. 3. Statsskulden under budgetåren 1958/59—1967/68</i>

BILAGA 2 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1969

FÖR FLERA HUVUDTITLAR GEMENSAMMA FRÅGOR

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 3 jan-
uari 1969.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor anmäls, av chefen för civildepartementet, statsrådet Gustafsson, beträffande punkterna 1—5 och av chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, beträffande punkterna 6 och 7.

1. Den allmänna lönenivån för statsanställda m. m.

Lönerna för flertalet statstjänstemän och vissa andra tjänstemän i offentlig verksamhet bestäms genom förhandlingar mellan statens avtalsverk samt Statstjänarkartellen (SK), Statstjänstemännens riksförbund (SR), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) och Tjänstemännens centralorganisations statstjänstemannasektion (TCO-S). F. n. gäller de lönevillkor som framgår av den lydelse som allmänt avlöningsavtal för statliga och vissa andra tjänstemän (AST) fått genom avtal den 25 april 1968 om fördelning av 1968 års totalram m. m. (FAT-68) och senare träffade tilläggsavtal. Avtalen har godkänts av riksdagens lönedelelegation och Kungl. Maj:t. Gällande AST är dagtecknat den 31 maj 1968. Avtalen har sagts upp av personalorganisationerna fr. o. m. den 1 januari 1969. Genom avtal den 9 december 1968 som godkänts av riksdagens lönedelelegation och Kungl. Maj:t har bl. a. AST förlängts att gälla mellan avtalsverket och resp. huvudorganisation tills 1969 års förhandlingar förklarats avslutade mellan verket och organisationen.

För vissa statligt anställda läkare bestäms förmånerna genom förhandlingar mellan den s. k. läkarförhandlingsdelegationen och Sveriges läkarförbund. F. n. gäller för denna personal de lönevillkor som följer av avtal den 16 oktober 1968 om allmänna bestämmelser för vissa statliga och icke-statliga läkare m. fl. (ABL). Detta avtal som träffats för tiden fr. o. m. den 1 november t. o. m. den 31 december 1968 har senare förlängts att gälla efter nämnda dag intill dess 1969 års förhandlingar för ifrågakvarande tjänstemän förklarats avslutade mellan vederbörande huvudman och läkarförbundet.

Huvudgrunderna för den statliga personalpensioneringen återfinns i statens allmänna tjänstepensionsreglemente den 28 maj 1959 (nr 287) — SPR — under det att i statens pensionslöneförordning samma dag (nr 286) meddelas bestämmelser om den pensionslön som ligger till grund för pensioneringen. Enligt 15 § SPR skall bruttobeloppet av beviljad egenpension eller familjepension förändras i den mån Kungl. Maj:t och riksdagen beslutar om det. Denna bestämmelse motsvarar vad som i tidigare pensionsanordningar gällde beträffande rörligt tillägg. Det har vid pensionsreglementets utfärdande förutsatts, att förändring av pensioner som beviljats enligt reglementet skall fastställas i samma ordning som gäller beträffande fastställandet av lönerna.

Det är inte möjligt att ange vad som skall gälla i fråga om anställningsvillkor för år 1969 förrän förhandlingarna därom slutförts. Dessa frågor torde senare få anmälas för Kungl. Maj:t och underställas riksdagens löne-delegation.

Till grund för beräkningen av anslagsmedlen till avlöningar och till pensioner under nästa budgetår har lagts de löne- och pensionsbelopp som enligt FAT-68 gällt fr. o. m. den 1 januari 1968.

2. Lönegradsplacering för vissa tjänster m. m.

I allmänna tjänsteförteckningsavtalet beträffande statliga och vissa andra tjänster (ATF) den 14 juni 1967 och tjänsteförteckningsavtalet beträffande vissa statliga och icke-statliga tjänster inom undervisningsväsendet m. m. (TFU) den 14 december 1966 med senare däri gjorda ändringar har parterna kommit överens om normer för lönegradsplacering och avlöningsförstärkning för tjänst. Enligt avtalen beslutar arbetsgivaren enligt dessa normer om lönegradsplacering och om avlöningsförstärkning när tjänst inrättas i annat fall än när det gäller väsentlig omorganisation eller när nytt verk skall inrättas. Personalorganisation kan dock påkalla förhandling med anledning av beslutet. Sådan förhandling förs då mellan arbetsgivaren och berörd huvudorganisation, om de inte kommer överens om annat. Enligt särskilda föreskrifter som statens avtalsverk meddelat utövas arbetsgivarens befogenhet i fråga om lönegradsplacering och avlöningsförstärkning av den myndighet

som får inrätta tjänsten. Påkallar personalorganisation förhandling med anledning av myndighetens beslut, bestämmer avtalsverket i varje särskilt fall om förhandling får föras av annan myndighet än avtalsverket.

ATF och TFU har sagts upp av personalorganisationerna fr. o. m. den 1 januari 1969. Genom avtal den 9 december 1968 som godkänkts av riksdagens löne delegation och Kungl. Maj:t har ATF och TFU dock förlängts att gälla mellan avtalsverket och resp. huvudorganisation tills 1969 års förhandlingar förklarats avslutade mellan verket och organisationen.

Lönegradsplaceringen av de tjänster som Kungl. Maj:t föreslår till inrättande har skett enligt de normer för lönegradsplacering av motsvarande tjänster som gäller enligt avtalen. Även när det gäller tjänster som kan inrättas utan riksdagens medverkan men för vilka Kungl. Maj:t beräknar medel under de olika huvudtitlarna har anslagsberäkningen skett med utgångspunkt i lönegradsplacering enligt gällande normer.

3. Formerna för att bestrida ökade utgifter som följer av träffade löneöverenskommelser

Inledning

På förslag av författningsutredningen inrättades riksdagens löne delegation genom grundlagsändring som antogs som vilande av 1964 års riksdag (prop. 140, KU 19) och slutligt av följande års riksdag. I propositionen (s. 162) framhöll chefen för justitiedepartementet att anslag, som behövdes för att infria godkänd löneöverenskommelse, borde begäras i proposition till riksdagen enligt vanliga regler. Fastän önskemål att undvika detta förfarande hade framförts under remissbehandlingen av författningsutredningens betänkande var departementschefen inte beredd att förorda någon annan ordning utan att dess konsekvenser för riksdagens statsreglerande verksamhet först blivit närmare belysta.

Frågan har behandlats av förhandlingsutredningen som tillkallats för att undersöka hur förhandlingsrättssystemets olika delar fungerar i praktiken och att lägga fram de förslag till ändringar i systemet som undersökningen kan ge anledning till. Utredningen har den 12 januari 1968 avlämnat en promemoria (Stencil C 1968: 1) om kompetensområdet för riksdagens löne delegation samt formerna för att bestrida de ökade utgifter som följer av träffade löneöverenskommelser, m. m.

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av justitiekanslern, Svea hovrätt, Göta hovrätt, postverket, statskontoret, riksrevisionsverket, arbetsdomstolens ordförande, statens avtalsverk, statens personalpensionsverk, grundlagberedningen, styrelsen för riksdagens förvaltningskontor, fullmäktige i riksgäldskontoret, länsstyrelserna i Stockholms och Jönköpings

län, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, dåvarande Svenska stadsförbundet, SK, SR, SACO och TCO-S.

Vissa av utredningens förslag i promemorian har tidigare underställts riksdagen genom prop. 1968: 92 med förslag till vissa ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen.

Utredningens förslag

Enligt regeringsformen innebär riksdagens statsreglerande funktion att riksdagen skall pröva utgiftsbehoven samt anvisa härför erforderliga medel. Såvitt gäller de avtalade löneökningarna har riksdagen numera överlåtit prövningsrätten på sin löne delegation. För de löneökningar som berör redan anvisade förslagsanslag behöver riksdagen inte anvisa ytterligare medel eftersom medelsanvisningen under dessa anslag ej är till summan begränsad av riksdagen. Täckningsanslagens uppgift är här enbart att tillgodose önskemålet att i budgeten upptaget belopp så nära som möjligt skall överensstämma med det verkliga utfallet. Annorlunda förhåller det sig med de löneökningar som faller på obetecknade anslag och reservationsanslag. Om de ökade lönekostnaderna inte ryms inom de belopp som anvisats för dessa anslag, krävs att riksdagen antingen medger överskridande eller anvisar ytterligare medel. Eftersom det har ansetts lämpligare att den senare utvägen tillgrips har särskilda täckningsanslag anvisats, vilka disponerats för erforderlig förstärkning av obetecknade anslag och reservationsanslag vid uppkommande utgiftsökningar till följd av löneuppgörelser.

Även om det inte föreligger något obetingat krav på särskilda täckningsanslag för de löneökningar som berör förslagsanslag kvarstår behov av sådant anslag i fråga om övriga anslag varifrån löner bestrids. Detta behov skulle enligt utredningen kunna tillgodoses genom att ett täckningsanslag årligen begärs i statsverkspropositionen som förslagsanslag med ett formellt belopp av 1 000 kr. Från täckningsanslaget skulle Kungl. Maj:t efter prövning i varje särskilt fall kunna anvisa erforderliga medel för att täcka kostnadsökningar som efter en löneuppgörelse uppkommer på obetecknade anslag eller reservationsanslag.

Utredningen föreslår därför att under tolfte huvudtiteln i riksstaten skall uppföras ett formellt täckningsanslag av 1 000 kr. vilket skall kunna belastas med de ökade löneutgifter som berör reservationsanslag eller obetecknade anslag.

Med utredningens förslag skulle bl. a. den fördelen vinnas att även löneutbetalningar som hänför sig till reservationsanslag och obetecknade anslag skulle kunna ske i nära anslutning till att uppgörelse i lönefrågan träffats. Från statsregleringssynpunkt kan den angivna ordningen med ett formellt täckningsanslag sägas ha en liknande innebörd som de allmänna bemyndiganden att medge vissa överskridanden som Kungl. Maj:t årligen i

statsverkspropositionen utverkade av riksdagen innan de nya reglerna om anvisande av anslag till avlöningar genomfördes fr. o. m. budgetåret 1967/68.

De avvikelser mellan i budgeten upptaget belopp och redovisat belopp som blir följden om de nuvarande täckningsanslagen slopas och ersätts med ett formellt anslag torde inte behöva inge några principiella betänkligheter från statsrättsliga och redovisningstekniska synpunkter. Redan nu kan ganska betydande skillnader i utfallet av riksstaten förekomma, såväl på inkomstsidan som på utgiftssidan.

Den föreslagna ordningen med ett formellt täckningsanslag av 1 000 kr. syftar till en förenkling av systemet för anslagsanvisning. Ett formellt anslag innebär dock att de ökade lönekostnaderna inte kommer till uttryck i budgeten. I den mån dessa kostnader kan överblickas, är det naturligt att täckningsanslaget i stället för med ett formellt belopp förs upp med ett realistiskt beräknat belopp. Så har situationen varit de två senaste åren. Kungl. Maj:t bör i samband med att statsverkspropositionen läggs fram pröva i vad mån täckningsanslaget skall tas upp med formellt belopp eller med ett mera realistiskt beräknat belopp.

Även om definitivt täckningsanslag begärts i statsverkspropositionen, bör hinder inte möta att senare ta upp frågan om ytterligare medel. Detta kan t. ex. vara fallet om man efter det att statsverkspropositionen lagts fram kan göra en mera realistisk bedömning av lönekostnaderna och det anses önskvärt att denna beräkning kommer till uttryck i budgeten. Medelsanvisningen bör i sådant fall kunna läggas fram i kompletteringspropositionen och anslaget begäras såsom ytterligare kostnader för löner och pensioner m. m.

Remissyttrandena

Utredningens förslag har i huvudsak tillstyrkts av samtliga remissinstanser. Härvid har vissa myndigheter understrukt vikten av att lönekostnaderna om möjligt redovisas med ett realistiskt belopp.

Riksrevisionsverket har inte någon erinran mot utredningens förslag att ett täckningsanslag på 1 000 kr. tas upp i statsverkspropositionen. I motsats till utredningen anser dock verket att anslaget bör tas upp preliminärt för att man skall undvika att två täckningsanslag förs upp i riksstaten.

Fullmäktige i riksgäldskontoret uttalar som sin principiella inställning, att statsbudgeten så långt möjligt bör ge en riktig och realistisk bild av statens inkomster och utgifter. Detta syfte torde kunna tillgodoses på olika sätt, t. ex. genom att låta effekterna av lönestegringarna även på förslagsanslagen avspegla sig på täckningsanslagen eller genom att en särskild kalkylpost insätts under riksstatens totalbudgetsumma. I fall då en löneuppgörelse träffas så sent att löneökningarna inte hinner redovisas i rikssta-

ten kan avtalsförhandlingarnas resultat, kostnadsmässigt sett, anmälas till riksdagen i samband med att Kungl. Maj:t begär anslag på tilläggsstat. Fullmäktige har inte funnit anledning att ta närmare ställning till hur denna fråga lämpligen bör lösas.

Riksdagens förvaltningskontor förklarar sig inte ha någon erinran mot utredningens förslag och förutsätter att motsvarande ordning skall tillämpas inom riksdagsförvaltningen fast förslaget där torde få begränsad räckvidd.

Departementschefen

Under remissbehandlingen av författningsutredningens betänkande framfördes önskemål att undvika den situationen att anslag som behövdes för att infria godkänd löneöverenskommelse måste begäras i proposition till riksdagen enligt vanliga regler. I prop. 1964:140 (s. 162) förklarade sig chefen för justitiedepartementet dock inte beredd att förorda någon annan ordning utan att dess konsekvenser för riksdagens statsreglerande verksamhet blivit närmare belysta. Förhandlingsutredningen, som enligt sina direktiv bl. a. haft i uppdrag att undersöka denna fråga, har nu lagt fram förslag i ämnet.

Riksdagen har numera överlåtit på sin löne delegation att pröva storleken av de avtalade löneökningarna. Som utredningen framhållit behöver ytterligare medel för löneökningar som berör redan anvisade förslagsanslag inte anvisas. Medelsanvisningen under sådana anslag är nämligen ej till summan begränsad av riksdagen. Riksdagen behöver medge överskridande resp. anvisa ytterligare medel endast för löneökningar som faller på obetecknade anslag och reservationsanslag. De förslagsanslag för täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner m. m. som riksdagen anvisar behövs därför endast beträffande dessa anslag. När det gäller förslagsanslagen är täckningsanslagens uppgift enbart att tillgodose önskemålet att i budgeten upptaget belopp så nära som möjligt skall överensstämma med det verkliga utfallet. Utredningen framhåller vidare att det behov av täckningsanslag som finns för obetecknade anslag och reservationsanslag skulle kunna tillgodoses genom att ett sådant anslag årligen begärs i statsverkspropositionen som förslagsanslag med ett formellt belopp av 1 000 kr. Kungl. Maj:t skulle efter prövning i varje särskilt fall kunna medge att detta anslag får tas i anspråk för att täcka ökade utgifter som uppkommer på obetecknade anslag och reservationsanslag. Utredningen föreslår därför att ett sådant anslag förs upp under tolfte huvudtiteln i riksstaten.

De flesta remissinstanserna har tillstyrkt utredningens förslag eller lämnat det utan erinran. Riksrevisionsverket, som i huvudsak tillstyrkt förslaget, anser dock i motsats till utredningen att man i statsverkspropositionen bör ta upp täckningsanslaget preliminärt för att undvika att två täcknings-

anslag förs upp i riksstaten i de fall då nytt anslag skall begäras i senare proposition.

I likhet med utredningen och många remissinstanser anser jag att man bör sträva efter att om möjligt göra en realistisk bedömning av lönekostnaderna antingen i statsverkspropositionen eller i annan proposition. En förutsättning för en sådan bedömning är dock i allmänhet att avtal slutits innan dessa propositioner avlämnas till riksdagen. Detta överensstämmer också med det förfaringssätt som hittills tillämpats i denna fråga. När det varit möjligt att beräkna kostnaderna för löneökningar har täckningsanslag preliminärt tagits upp i statsverkspropositionen. För åren 1967 och 1968 kunde man beräkna storleken av täckningsanslagen eftersom statens avtalsverk och statstjänstemännens huvudorganisationer hade träffat ett treårsavtal för åren 1966—1968. Kungl. Maj:t föreslog därför i 1967 och 1968 års statsverkspropositioner att riksdagen skulle beräkna täckningsanslag som överensstämde med de ramar som angetts för åren 1967 och 1968 i ramöverenskommelsen 1966—1968. Eftersom det inte gick att överblicka de slutliga kostnaderna förrän förhandlingarna om fördelning av totalramarna för resp. år var slutförda togs anslagen upp preliminärt. År 1967 avlämnades den definitiva anslagspropositionen till riksdagen så sent som den 9 maj. Förhandlingarna var då ännu inte slutförda. Kungl. Maj:t kunde därför inte beräkna det exakta medelsbehovet utan måste föreslå riksdagen att anvisa det beräknade beloppet. År 1968 kunde det slutliga täckningsanslaget beräknas med utgångspunkt i de kostnader som föranleddes av bl. a. avtalet om fördelning av 1968 års totalram m. m. eftersom avtalet träffades den 25 april 1968. Propositionen kunde dock lämnas till riksdagen först den 6 maj.

När 1965 års statsverksproposition avlämnades till riksdagen fanns det däremot inte någon möjlighet att beräkna storleken av lönekostnaderna för första halvåret 1966. Något täckningsanslag togs därför inte upp i propositionen. Ramöverenskommelsen om löner m. m. för åren 1966—1968 träffades först den 15 juli 1966. Kostnaderna för tiden januari—juni 1966 måste därför inrymmas i ett täckningsanslag som riksdagen ställde till Kungl. Maj:ts förfogande på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1966/67. De ökade löneutgifterna kom därför att belasta riksstaten för budgetåret efter det till vilket kostnaderna egentligen borde ha hänförts.

Vad jag här anfört belyser svårigheterna att vid den tidpunkt då statsverkspropositionen skall avlämnas överblicka vilka kostnader en löneöverenskommelse kan komma att medföra. Det är ofta inte heller möjligt att då avgöra om förhandlingarna kan vara slutförda i sådan tid att en mera realistisk beräkning kan göras i en senare proposition under riksdagens vårsession. Jag anser därför att den ordningen bör tillämpas att ett förslagsanslag till täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m. årligen tas upp under tolfte huvudtiteln i statsverkspropositionen. Om det vid tiden för statsverkspropositionen är möjligt att beräkna de ökade lönekostnader-

na bör anslaget, som också utredningen förutsatt, föras upp med ett realistiskt beräknat belopp. Skulle lönekostnaderna inte kunna överblickas när propositionen skall avlämnas bör ett anslag på 1 000 kr begäras.

Som jag förut framhållit har täckningsanslaget — förutom att ställa medel till förfogande för förstärkning av obetecknade anslag och reservationsanslag — till uppgift att ge uttryck i budgeten för det ökade medelsbehov som uppkommer på grund av löneavtal. När täckningsanslaget i statsverkspropositionen tagits upp till 1 000 kr. bör merkostnaderna därför redovisas för riksdagen i en senare proposition, om avtalen träffas i sådan tid att riksdagen hinner ta ställning i anslagsfrågan. För att riksdagen i sådant fall inte skall behöva ta ställning till två anslag för samma ändamål bör täckningsanslaget, som riksrevisionsverket föreslagit, tas upp preliminärt i statsverkspropositionen. Skulle avtalen träffas så sent att lönekostnaderna inte kan redovisas i proposition till riksdagen, bör Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att anvisa det sålunda beräknade beloppet. Den ökade belastningen på budgeten som följer av att löneavtal träffats sedan riksstaten fastställts kommer i så fall till riksdagens kännedom bl. a. genom de beräkningar av budgetutfallet, som redovisas i nästa års statsverksproposition.

Eftersom kostnaderna för 1969 års löneavtal f. n. inte kan överblickas kommer jag senare denna dag vid anmälan av tolfte huvudtiteln i statsverkspropositionen (bil. 14 s. 17) att hemställa att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet beräkna ett förslagsanslag av 1 000 kr. till Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m. för budgetåret 1969/70.

4. Centralt organ för omplacering av övertalig statligt anställd arbetskraft m. m.

Inledning

Inom civildepartementet har utarbetats en promemoria om omplacering av övertalig statligt anställd arbetskraft m. m. (Stencil C 1968: 7). I promemorian föreslås att civila statsförvaltningens personalnämnd förstärks för att kunna tillgodose behovet av ökade insatser i fråga om omplacering av statsanställda som blir övertaliga till följd av rationalisering. Riktlinjer dras upp för myndigheternas handläggning av omplaceringsärenden. En särskild samarbetsdelegation föreslås inrättad för samordningen av omplaceringsverksamheten inom den civila och den militära statsförvaltningen och som ett organ för kontakter med personalorganisationerna i omplaceringsfrågor.

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av rikspolisstyrelsen, överbefälhavaren — efter att ha hört försvarsgrensheferna, försvarets materielverk, fortifikationsförvaltningen, försvarets sjukvårdsstyrelse, för-

svarets radioanstalt, försvarets forskningsanstalt och försvarets fabriksverk — försvarets civilförvaltning, försvarets personalnämnd, socialstyrelsen, postverket, televerket, statens järnvägar, statens vägverk, sjöfartsstyrelsen, luftfartsverket, statskontoret gemensamt med riksrevisionsverket, generaltullstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statens vattenfallsverk, domänstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, bostadsstyrelsen, statens avtalsverk, statens personalpensionsverk, statens personalutbildningsnämnd, civila statsförvaltningens personalnämnd, statens personalvårdsnämnd, länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Örebro och Västerbottens län, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, SK, SR, SACO, TCO-S, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) och Sveriges arbetsledareförbund (SALF).

Promemorian

I promemorian framhålls inledningsvis att en stark begränsning av personalökningen inom statsförvaltningen inleddes budgetåret 1967/68. Antalet tjänster, som under budgetåren 1964/65—1967/68 genomsnittligt ökade med ca 4 750 årligen, beräknas under budgetåret 1968/69 öka med endast drygt 2 700. Enligt senaste långtidsbudget kommer den årliga personalökningen att ytterligare något dämpas under tiden närmast därefter. Betydande personalbesparande rationaliseringar har under senare tid förekommit inom bl. a. affärsverken. Personalminskningen har kunnat ske huvudsakligen genom naturlig avgång i förening med begränsad nyanställning och omplacering av personal, till övervägande del inom den statliga förvaltningen.

Rationaliseringsarbetet inom statsförvaltningen har, främst till följd av datatekniken, kommit in på områden som tidigare endast i begränsad utsträckning har berörts av tekniska förändringar. Möjligheterna till personalomflyttning inom dessa områden med i huvudsak administrativa arbetsuppgifter har varit små och resurserna ofta otillräckliga. Avgångsvederlag har därför i stället beviljats i ökad omfattning. Omställningstvånget berör nu i större utsträckning än tidigare tjänstemän med kvalificerade arbetsuppgifter. För den äldre arbetskraften och för många anställda med yrkesverksam make uppkommer särskilda svårigheter. Behovet inom statsförvaltningen att omplacera övertalig personal kommer att gälla ett större antal personer än tidigare och personal på flera nivåer. Frågan om och i vad mån ekonomiska förmåner bör utgå till övertalig personal som inte har kunnat beredas annan anställning tas inte upp i promemorian.

För att handlägga frågor om omplacering av personal som i samband med organisationsförändringar m. m. blivit övertalig finns f. n. två centrala organ, försvarets personalnämnd och civila statsförvaltningens personalnämnd. Inom försvaret finns även en personaldelegation för armén och en för flygvapnet samt en särskild arbetsenhet för marinen. Delegationerna och arbetsenheten biträder försvarets personalnämnd inom vissa större

arbetsavsnitt i sådana frågor om mark, byggnader och personal som har samband med organisationsförändringar.

Civila statsförvaltningens personalnämnd inrättades år 1963 (prop. 1960: 120, SU 127, rskr 335). Dess uppgift är att handlägga personal- och ersättningsfrågor som uppkommer i samband med organisationsförändringar och omlokaliseringar inom den civila statsförvaltningen. Nämndens kansli utgörs nu av två handläggare och ett kvalificerat biträde.

Statstjänstemännens trygghet i anställningen har sedan gammalt reglerats i författning och grundats främst på särskilda villkor som oavsättlighet för vissa anställningshavare, entledigande efter uppsägning och pensionsrätt. Bestämmelserna om behandlingen av personal inom försvaret som blivit övertalig innebär bl. a. att ledigbliven tjänst i vissa fall inte får tillsättas och att vikariatsförordnande får meddelas endast för bestämd tid. I andra fall skall vakans på tjänster anmälas till försvarets personalnämnd och nämndens medgivande inhämtas före tillsättning. Enligt föreskrifter av Kungl. Maj:t utgår till övertalig personal vid försvaret bl. a. årlig ersättning och avskedsersättning. Motsvarande regler tillämpas inom den civila statsförvaltningen efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

Under våren 1968 har företagits en översiktlig inventering av sådana planerade rationaliseringsprojekt eller organisationsförändringar med konsekvenser för de anställda som blir aktuella budgetåret 1968/69 och tiden närmast därefter. Inventeringen visar att under nämnda tid mer än 4 000 anställda inom den civila statsförvaltningen kan beräknas bli övertaliga i sina nuvarande anställningar. Under motsvarande tidsperiod antas att ca 1 600 nyanställningar behöver ske.

Rationaliseringar som medför att personal måste omplaceras eller friställas åsamkar samhället kostnader till vilka hänsyn inte alltid tas vid beräkningen av rationaliseringsvinsterna. En analys av verkningarna av en rationaliseringsåtgärd kan i många fall komma att visa att den samhälls-ekonomiska vinsten av åtgärden är obetydlig eller ingen alls. En rationalisering som medför att personal som friställts kan göra andra meningsfulla insatser är givetvis både för den anställda, staten-arbetsgivaren och samhället den bästa formen av rationalisering. Skapas långsiktiga sociala och ekonomiska problem torde omorganisationen många gånger bara skenbart vara rationell. Att skaffa friställd personal fortsatt arbete bör inom statsförvaltningen betraktas som en uppföljande, obligatorisk del av ett rationaliseringsprojekt. Omplaceringsfrågornas lösning blir en aspekt bland andra vid bedömningen av en ifrågasatt rationalisering och en förutsättning för förändringarnas meningsfullhet. Kravet på omplacering får dock inte drivas så långt att det innebär en garanti för att all personal som berörs av omorganisation alltid skall kunna påräkna omplacering till statlig anställning. Personalstyrkan måste givetvis dimensioneras med ledning av funktionella över-

väganden. Sedan man uttömt möjligheterna till omplacering inom statsförvaltningen bör man söka ordna fortsatt anställning hos kommunal eller enskild arbetsgivare.

Omställningarna kommer att i högre grad än tidigare avse äldre personer och tjänstemän på högre tjänstenivåer och med högre utbildning. Samtidigt ökar antalet arbetssökande med lång och kvalificerad utbildning. Denna utveckling kan innebära allvarliga trygghetsproblem. Behovet av trygghet i anställning är för alla ett grundläggande behov, och individens trygghet får framdeles lika litet som hittills bli en bricka i det ekonomiska spelet. Vår arbetsmarknadspolitik låter sig inte förenas med annat synsätt än att anställningstryggheten effektivt skall värnas så långt resurserna tillåter. Någon tvekan får inte råda om statens beslutsamhet att ta hand om sina anställda. Staten bör som arbetsgivare visa ett efterföljansvärt handlande gentemot sin personal.

Det primära ansvaret för att lösa omplaceringsproblem inom en statlig myndighet vilar på myndigheten. Det är av synnerlig vikt att information lämnas i så god tid som möjligt om förestående ändringar. Myndigheternas skyldighet att informera de anställda om organisationsförändringar m. m. slås fast i reglerna för de statliga företagsnämnderna. Överläggningar mellan myndigheten och vederbörande personalorganisationer kan också föras direkt. En arbetsgrupp med representanter för verksledningen och personalorganisationerna kan tillsättas med uppgift att lämna information före och under omplaceringsarbetet.

Vid myndighet för vilken föreslagits eller beslutats en omorganisation bör vakant eller nyinrättad tjänst inte få tillsättas förrän man tillfredsställande utrett att friställd personal inte kan placeras på den lediga tjänsten. Bristande specialisering bör inte få utesluta en anställd från fortsatt anställning. Vikariatsförordnande på sådan ledig tjänst bör få meddelas endast under förutsättning att det oundgängligen krävs. Frågan om här avsedd tillsättning får ske bör överlåtas på ett centralt organ. Myndighet bör även kunna åläggas att till ett centralt organ anmäla vakans på tjänst eller behov av att anställa arbetstagare som inte är tjänsteman. Detta organ bör även avgöra om den som uppnått pensioneringsperiodens övre gräns skall få medges stå kvar i tjänsten eller anställningen. Vidare bör centralorganet besluta i ärenden om eventuellt avgångsvederlag.

Föreskrifter om reglering av nyanställning och rapportering av lediga platser bör inte gälla generellt. Centralorganet bör bedöma behovet av sådana regler och vid behov kunna sätta dem i kraft för viss enhet eller sektor av statsförvaltningen. Kan lämplig arbetskraft anvisas genom centralorganet bör den i möjlig mån anställas med förtur. Organet bör kunna ålägga myndighet att söka anpassa vissa arbetsuppgifter till förutsättningarna hos friställd arbetskraft. Omplacering bör underlättas genom introduktionsut-

bildning eller mera omfattande handledning. Möjligheten till provanställning bör underlättas genom en generös tillämpning av tjänstledighetsreglerna.

Förslag lämnas i promemorian till allmänna riktlinjer för myndigheters handlande i ärenden om omplacering av övertalig personal.

Personalinskränkningar har i regel kunnat ske med hjälp av pensionsavgång i förening med nyanställningsbegränsande åtgärder. Flertalet statsmyndigheter är för små för att möjliggöra intern omplacering. Omplacering till nytt arbete underlättas av ett organiserat clearingförfarande myndigheterna emellan. Därigenom kan befintliga samordningsmöjligheter utnyttjas effektivare. En förutsättning för att ett sådant system skall bli smidigt och effektivt är att det handhas centralt.

På den civila statsförvaltningens område finns f. n. inte något samordnande organ för omplacering som svarar mot här uppställda krav. Civila statsförvaltningens personalnämnd har nu två handläggare. En förstärkning av resurserna är en förutsättning för att uppgifterna skall kunna lösas tillfredsställande. Central bevakning av pågående och planerade rationaliseringsföretag är nödvändig.

Under handläggningen av omplaceringsärenden måste myndigheter och personalorganisationer m. fl. få framföra synpunkter på olika förslag till lösningar. Kontakter och samråd måste hållas med arbetsmarknadsverket, andra statliga myndigheter, kommuner och enskilda företag. Behovet av personlig direktkontakt förutses bli stort. En samordningsuppgift är att upprätta vakanslistor för olika sektorer inom den civila statsförvaltningen.

Uppgifterna förutsätter kvalificerad handläggande arbetskraft. Mest krävande torde bli handläggningen av löpande omplaceringsärenden.

Det kan övervägas om uppgifterna med omplacering av övertalig personal inom den civila statsförvaltningen bör föras över till något annat statligt organ, närmast arbetsmarknadsverket. Mot detta talar att det gäller ett område där staten uppträder i egenskap av arbetsgivare. Omplaceringsverksamheten omfattar flera frågor av annan typ än vanliga förmedlingsfrågor, t. ex. förmånsfrågor av skilda slag (årlig ersättning, avskedersättning och bibehållande av oförändrad löneställning i vissa fall) och utfärdande av föreskrifter om tjänsters vakantsättande m. m. Uppdelning av arbetsuppgifterna på flera statliga myndigheter är inte lämplig. Rationellast torde vara att hålla ihop omplaceringsverksamheten centralt inom ett och samma organ.

Vissa skäl talar mot en fortsatt uppdelning av omplaceringsverksamheten på skilda organ för den civila och den militära statsförvaltningen. Försvarets omplaceringsorgan har emellertid under lång tid anpassat sin verksamhet till de särskilda förhållandena där. Omplaceringsfrågorna har hittills lösts i nära samarbete med försvarsdepartementet. En fast organisatorisk samverkan mellan den civila och den militära nämnden har befarats kunna

erbjuda vissa praktiska svårigheter. Det är nödvändigt att den civila nämnden står i nära kontakt med civildepartementet som företrädare för staten som arbetsgivare. Nämnden måste vidare räkna med en viss inkörningsperiod. Att från början söka bemästra omplaceringsfrågorna inom hela statsförvaltningen kan befaras bli för komplicerat. Risken för en alltför stor och ineffektiv apparat med åtföljande byråkratiseringstendenser kan inte uteslutas. Mot bakgrund härav bör de båda centrala organen inte f. n. slås ihop. Ett nära samarbete bör emellertid äga rum. Mest naturligt är att det centrala omplaceringsorgan, som den civila statsförvaltningen behöver, inrättas genom en väsentlig förstärkning och viss omorganisation av nuvarande civila statsförvaltningens personalnämnd.

Nämnden, som har fyra ledamöter, bör utökas med företrädare för ytterligare några myndigheter. Nämnden bör ha högst sju ledamöter. Vid nämnden bör tjänstgöra en sekreterare. För den löpande verksamheten krävs ett kansli förstärkt med handläggande personal och biträdespersonal. Utöver sekreteraren behövs fyra handläggare. Personalen i övrigt bör bestå av ett kvalificerat biträde för registrators- och arkivuppgifter m. m. och ett biträde för skrivgöromål m. m. Av den handläggande personalen bör särskilt krävas god erfarenhet av omplaceringsverksamhet och arbetsförmedling. Organisationen bör betraktas som en försöksorganisation.

De sammanlagda kostnaderna för nämndens verksamhet beräknas till 500 000 kr. för budgetåret 1969/70. Nämnden bör, liksom hittills civila statsförvaltningens personalnämnd, höra till civildepartementet.

En kontinuerlig ömsesidig orientering och samplanering bör förekomma mellan den civila och den militära omplaceringsnämnden. Härför bör ett särskilt endast rådgivande kontaktorgan, förslagsvis kallat »Samarbetsdelegationen för vissa personalfrågor», inrättas. I delegationen bör ingå företrädare för resp. personalnämnd. Delegationen bör även vara forum för kontakter mellan nämnderna och personalorganisationerna. I delegationen bör därför även personalorganisationerna vara företrädade. Samarbetsdelegationen bör träda i verksamhet samtidigt med att den civila statsförvaltningens personalnämnd förstärks.

Remissyttrandena

Behovet av en aktiv omplaceringsverksamhet understryks starkt av flertalet remissinstanser. *Televerket* anser det vara av synnerlig vikt att betraktelsesättet i promemorian ges den vidaste spridning, helst genom för myndigheterna bindande föreskrifter. *Statens järnvägar* framhåller att en intensivare rationalisering på grund av svårigheterna att bereda friställd personal nya arbeten inom verket inte skulle medföra kostnadsminskningar, och anser därför en verksamhet som underlättar omplacering av övertalig statlig arbetskraft värdefull.

Statskontoret och *riksrevisionsverket* framhåller att man torde stå i början av en utveckling där rationaliseringar får mera omfattande återverkningar på personalen än hittills. Den i promemorian framförda synpunkten, att omplaceringsfrågornas lösning bör bli en aspekt bland andra vid bedömningen av en ifrågasatt rationalisering, finner ämbetsverken naturlig och riktig. Promemorians förslag är emellertid enligt ämbetsverken begränsat till stöd åt myndigheterna när rationaliseringsåtgärder är långt på väg. En betydligt bredare satsning krävs. Brist på resurser för omplacering, omskolning m. m. kan i onödan fördröja rationaliseringsåtgärder och öka kostnaderna.

Statens vattenfallsverk vitsordar att ifrågavarande omplaceringsarbete är ytterst arbets- och tidskrävande och framhåller att ingen möda får sparas när det gäller att lösa omställningsproblemen. *Domänstyrelsen* delar synpunkten att någon tvekan inte bör råda om statens beslutsamhet att ta hand om sina anställda, men framhåller att ett verk inte ensamt kan föra en personalpolitik som innebär livslång trygghet i anställningen eller driva sin verksamhet affärsmässigt med ett sådant ansvar.

Statens avtalsverk liksom *statens personalpensionsverk* vitsordar behovet av aktiv omplaceringsverksamhet. Personalpensionsverket anser det vara rimligt, att staten i sin egenskap av arbetsgivare ökar sina resurser för att realisera detta mål.

Svenska kommunförbundet framhåller att det mera övergripande synsättet i promemorian på rationaliseringsverksamheten i varje fall bör kunna tillämpas inom den offentliga sektorn av arbetsmarknaden och *Svenska landstingsförbundet* delar denna uppfattning.

SACO framhåller att rationalisering kan komma att te sig positiv både för staten och för den personal som genom omplaceringar ges meningsfulla nya uppgifter, om tillräckliga resurser skapas för att lösa omplaceringsproblemen.

SK understryker att den fulla sysselsättningen är ett angeläget mål som går betydligt längre än den rent ekonomiska synpunkten. Att vara ofrivilligt arbetslös innebär statusförlust, social isolering och känsla av värdelöshet, som ingalunda kan helt kompenseras genom ekonomiska förmåner, varför det är synnerligen angeläget att förslaget behandlas skyndsamt.

SAF har i princip inte något att invända mot ökade insatser för att underlätta omplaceringsverksamheten men anser promemorian vara så bristfällig att den inte kan läggas till grund för ett ställningstagande. Angivna övertalighetssiffror är bruttosiffror som inte tar hänsyn till exempelvis den naturliga avgången. Det är angeläget att se upp med alltför långtgående tendenser att låta varje delarbetsmarknad bli sig själv nog. I annat fall minskar möjligheterna att genom strukturella förändringar och rationaliseringar ta till vara landets samlade arbetskraftsresurser, framhåller föreringen.

Promemorians förslag till riktlinjer i stort för handläggningen av omplaceringsfrågorna godtas på flertalet punkter av remissinstanserna. *Statskontoret* och *riksrevisionsverket* anser dock att omplaceringsproblematiken inte blivit tillräckligt belyst i promemorian när det gäller omskolning, vidareutbildning och åldrande. En nämnvärd effektivisering av omplaceringsverksamheten kan åstadkommas först när dess samband med övriga personalaktiviteter setts över. Verken motsätter sig dock inte vissa provisoriska åtgärder i avvaktan på en vidare översyn av den statliga personaladministrationen.

Statens avtalsverk utgår från att om arbetstagaren inte anser sig kunna anta erbjuden anställning anmälan härom skall göras till det centrala organet, varvid skälen till att anställningen inte kunnat antas bör redovisas.

Svenska kommunförbundet betonar att kommunerna i sin anställningspolitik så långt det är möjligt bör ta hänsyn till de samhällsekonomiska aspekterna och underlätta för staten som arbetsgivare att föra över övertalig stallig arbetskraft till kommunala anställningar men framhåller att möjligheterna härtill begränsas av kommunernas ansvar för sin egen personal.

SK framhåller vikten av att myndigheterna röjer undan konstlade hinder för nyplacering. Ingen eller ytterst få behöver bli lidande om varje omorganisation handläggs omsorgsfullt med tidig rådgivning och planering, anser organisationen.

Flera remissinstanser betonar särskilt vikten av att information om förestående organisationsförändringar lämnas i god tid. *Försvarets personalnämnd* framhåller att utredningar eller myndigheter bör ta kontakt med befintliga omplaceringsorgan innan organisationsförslag läggs fram som medför övertalighetsproblem. Förslagen kan därigenom realistiskt anpassas till arbetsmarknadsläget m. m. och tiden för omplaceringsåtgärder ökar. I direktiv till utredningar bör detta skrivas in, anser nämnden.

Televerket framhåller att information bör lämnas så snart konsekvenserna i fråga om framtida personalbehov m. m. står klara. Ofta torde det gälla frågor av sådan betydelse att ansvaret för vidare information inte kan läggas enbart på företagsnämnden. I sådana fall bör ledningen i samråd med vederbörande personalorganisationer vid allmänna informationsmöten vända sig direkt till de anställda. *Generaltullstyrelsen* pekar på möjligheterna till mera långsiktig samordning mellan personalinskränkande organisationsförändringar och naturlig avgång i kombination med rekryteringsstopp.

Byggnadsstyrelsen framhåller att rådrummet för information och samråd blir otillräckligt om förslag till omorganisation läggs på våren för att genomföras redan den 1 juli samma år. Styrelsen förordar större öppenhet åtminstone inom en mindre krets och längre övergångstider till ny organisation. Ett centralt omplaceringsorgan bör få nära följa omorganisations- och rationaliseringsfrågorna från det dessa tas upp och kunna påverka att man undviker alltför snäva ekonomiska synpunkter på frågornas behandling.

Enligt TCO-S har många myndigheter varit i påfallande ringa grad medvetna om sitt ansvar för information till de anställda. Krav på information tillbakavisas ofta med motiveringen att de planerade förändringarna inte är tillräckligt konkret utformade och därför inte kan redovisas.

Frågan om anställningsmyndighetens åligganden i förhållande till ett centralt omplaceringsorgan, arbetsmarknadsverket och civildepartementet behandlas av flera remissinstanser. *Överbefälhavaren* framhåller att uppgiften att undersöka möjligheterna att placera övertalig personal hos annan arbetsgivare i högre grad bör vila på centralorganen med deras nära kontakter med arbetsmarknadsmyndigheter m. fl.

Försvarets personalnämnd och *statens vägverk* framhåller att det centrala organet skall gripa in först när myndighetens egna resurser inte räcker till. *Postverket* anser att myndighet bör påkalla centralorganets bistånd när det konstaterats eller kan förutses att egna omplaceringsmöjligheter saknas, alltså före myndighetens kontakter med andra myndigheter eller med arbetsförmedlingsorganen.

Televerket ifrågasätter om inte den interlokala samordningen i första hand bör läggas på länsarbetsnämnderna och tvekar i frågan om utredningar i enskilda omplaceringsärenden bör göras av det centrala organet. Intentionerna i promemorian kan effektivast realiseras genom skriftligt utformade riktlinjer för politiken på detta område medan myndigheterna själva får ansvaret för att de verkställs. Organet bör kontrollera att riktlinjerna följs och, när myndighet påkallar det, bedöma om och i vilken utsträckning speciella föreskrifter behövs rörande samrådsförfarande i nyanställningsärenden, rapportering e. d.

Statens järnvägar, som anser att omplacering såväl inom som mellan myndigheter om möjligt bör bygga på frivillighet från personalens sida, finner det föreslagna systemet att anmäla lediga tjänster till centralorganet vara svårt att genomföra som ett obligatorium bl. a. på grund av mängden av tillsättningsstillfällen. De centrala åtgärderna bör vara stödåtgärder av principiell natur när myndigheterna påkallar sådana. I ett akut överskottsläge kan dock tvångsåtgärder vara ofrånkomliga. Alla möjligheter bör tas till vara att låta individen själv välja arbetstillfälle inom hela arbetsmarknaden. Att se staten som en arbetsgivare för all statlig verksamhet kan leda till alltför ambitiösa och fördröjande insatser i t. ex. enskilda placeringsärenden.

Domänstyrelsen betonar att primäransvaret för att lösa omplaceringsproblemen bör vila på myndigheten, men framhåller att det då också är nödvändigt att myndigheten utrustas med de medel och får det bistånd som behövs för att kunna bära detta ansvar. Även *arbetsmarknadsstyrelsen*, *bo-stadsstyrelsen*, *SK* och *TCO-S* betonar att omplaceringar inom myndighetens egna verksamhetsområden primärt bör vara en uppgift för myndig-

heten själv. *Statens avtalsverk* tillägger, att lyckas inte myndigheten med detta, bör den aktivt medverka till att arbetstagaren erbjuds anställning hos annan statlig myndighet, hos kommun eller i privat verksamhet.

Några remissinstanser behandlar frågor om de särskilda problemen beträffande övertalig äldre personal.

Byggnadsstyrelsen erinrar om nuvarande pensionssystemets starka inriktning på att hålla kvar personal till dess den ordinarie pensioneringsperioden inträffar. Enligt styrelsen kunde liberalare regler för förtidsavgång underlätta omplaceringsverksamheten. Styrelsen förordar att särskilda medel ställs till förfogande för att avlöna personal under omskolning och omplacering på i princip samma sätt som gäller för partiellt arbetsföra. Omplaceringarna bör vidare underlättas genom att statsmakterna aktivt hjälper sina anställda med bostadsbyten. Även *domänstyrelsen* anser att reglerna om förtidspensionering, årlig ersättning och avskedsersättning bör utformas och tillämpas så att de blir attraktiva alternativ för personalen även i de fall de inte medför till synes full båtnad för staten och därför uppfattas som generositet i en situation där hjälp till självhjälp är en god lösning.

Statens personalvårdsnämnd understryker att myndigheterna behöver ha ett fast handlingsprogram för sin omplacering av äldre arbetskraft och partiellt arbetsföra personal. *SR* anser att man bör ta till vara möjligheten att om tjänstemännen så önskar i samband med omplacering omskola dem till andra arbetsuppgifter så att sysselsättning kan beredas dem på hemorten. *SR* delar uppfattningen i promemorian att ekonomisk ersättning bör komma i fråga först när samtliga möjligheter i omplaceringshänseende uttömts.

Några remissinstanser tar i anslutning till riktlinjerna i promemorian upp vissa specialfrågor. *Televerket* framhåller att begreppet övertalig kan avse antingen att staten inte längre kan bereda arbetstagaren meningsfylld sysselsättning över huvud taget eller att sådan sysselsättning inte kan beredas på tjänstestället eller eljest inom stationeringsorten. Med hänvisning till individens obenägenhet att underkasta sig geografisk förflyttning samt till anpassningssvårigheter m. m. väcker verket tanken att myndigheterna åläggs skyldighet att lokalt samråda i omplaceringsfrågor enligt riktlinjer av Kungl. Maj:t. Eftersom staten är att betrakta som en och samma arbetsgivare bör man kunna tänka sig ett samordningsförfarande enligt vilket en anställd hos en myndighet kan bli ersatt av en hos annan myndighet lokalt övertalig anställd, förutsatt bl. a. att den sistnämnde är väsentligt överlägsen med avseende på antalet tjänstår. *Televerket* för vidare fram tanken att statliga myndigheter skall kunna åläggas att med förtur anlita på orten friställd statlig arbetskraft. Obligatoriskt samråd med omplaceringsorgan bör föreskrivas om myndighet anser sig böra anställa annan än statlig arbetskraft. Bistånd bör kunna påkallas från läns-

arbetsnämnd vid informationsmöten om förestående ändringar. Att information trängt fram och uppfattats av den enskilde bör göras klart genom intervjuer, anser verket.

Domänstyrelsen anser att det kan övervägas om inte lönekostnaderna för övertalig personal, som bl. a. på grund av anställningsform inte kan avvecklas, under en övergångstid bör betalas från ett neutralt anslag.

Statens personalvårdsnämnd framhåller att den har mindre goda erfarenheter av centraliserad handläggning av frågor om omplacering av partiellt arbetsföra och föreslår därför ett åläggande för myndigheterna att tillsätta en arbetsgrupp med representanter för myndigheten, berörd personalorganisation och vederbörlig länsarbetsnämnd redan när undersökning inleds som kan väntas leda till friställande av personal. I en sådan arbetsgrupp skulle ärenden om partiellt och ej partiellt arbetsföra behandlas parallellt. Även *postverket* för fram tanken på att inrätta särskilda arbetsgrupper.

I fråga om behovet av centralt organ för omplacering ansluter sig, i vissa fall med modifikationer och tillägg, flertalet remissinstanser till förslaget i promemorian att inrätta ett centralt organ för en aktiv omplaceringsverksamhet. Behovet av resurser för att möta de ökande krav som kommer att ställas understryks bl. a. av *domänstyrelsen* och *statens avtalsverk* samt av *arbetsmarknadsstyrelsen*, som delar promemorians uppfattning att omplacerings- och förmånsfrågor bör hållas ihop inom den civila statsförvaltningens personalnämnd. *Televerket* är dock tveksamt om ett centralorgan kan fungera som clearingcentral för omplacering av personal över hela det statliga fältet och bedömer det som orealistiskt att belasta centralorganet med alla individuella omplaceringsärenden. *Statens järnvägar* framhåller att arbetsmarknadsverket med dess betydande resurser för omplacering, omskolning m.m. kan vara ett bättre alternativ än en utbyggnad av civila statsförvaltningens personalnämnd. *Statens vägverk*, *luftfartsverket* och *sjöfartsstyrelsen* finner ett centralt samordnande omplaceringsorgan för den civila statsförvaltningen vara myndigheterna till hjälp, medan *länsstyrelsen i Stockholms län* framhåller att även om omplaceringsverksamheten kommer att öka bör de personalresurser tas i anspråk som redan finns inom arbetsmarknadsverket. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* anser att det för eventuell omplacering av personal inom landsstaten skulle vara mest ändamålsenligt med handläggning, förutom av länsstyrelsen själv, av arbetsmarknadsverket och av statens personalvårdsnämnd. De i promemorian angivna centrala uppgifterna skulle kunna handhas av civildepartementet som förutsätts ha den bästa möjligheten att få snabb information från övriga departement om planerade åtgärder inom den statliga sektorn som leder till personalförändringar.

Byggnadsstyrelsen anser att många myndigheter saknar möjligheter till

omplacering även inom den egna myndigheten. Ännu mindre har de resurser för en effektiv extern omplacering.

Civila statsförvaltningens personalnämnd anser en förstärkning av nämnden vara en grundförutsättning för att statsmakterna skall kunna bemästra den situation som med nödvändighet måste uppkomma. Åtgärder i samband med övertalighetsproblem inom den civila statsförvaltningen bör stå under ledning av ett enda centralt organ.

Svenska kommunförbundet framhåller att centrala organ med uppgift att även omplacera kommunalt anställda arbetstagare finns i bl. a. Stockholm, Göteborg och Malmö. Fastän förbundet är väl medvetet om att även stora kommuners organisatoriska utformning inte utan vidare kan föras över till det statliga området, vill förbundet fästa uppmärksamheten på det angelägna i att så långt det praktiskt är möjligt sträva efter centralt sammanhållna personalfunktioner.

SK framhåller att organisationen vid tidigare tillfällen fört fram krav på förstärkning av civila statsförvaltningens personalnämnd och stryker samtidigt kraftigt under behovet av ytterligare förstärkning av nämndens organisation, om så visar sig nödvändigt. *TCO-S* konstaterar att de föreslagna organisatoriska åtgärderna går i den riktning organisationen strävat efter.

SAF finner att det inte klart framgår i vad mån uppgifterna för civila statsförvaltningens personalnämnd skall förändras.

Det centrala organets befogenheter diskuteras i vissa remissyttranden. *Försvarets personalnämnd* ifrågasätter om det inte bör ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av centralorganet besluta i vilken utsträckning myndigheternas normala befogenheter på personalområdet bör inskränkas.

Postverket anser det lämpligt att centralt upprätta vakanslistor över rekryteringsbehoven och att delge resp. myndigheter dessa listor. Lämplig personal hos myndigheten bör äga företräde till där förekommande anställningar. Uppgifterna i vakanslistan bör därför omfatta endast tjänster för vilka myndighetens egen personal inte kan disponeras. Befogenheten att medge befattningshavare att stå kvar i tjänst eller anställning sedan pensioneringsperiodens övre gräns uppnåtts bör inte överflyttas.

Luftfartsverket vill inte motsätta sig promemorians förslag att centralorganet skall få avgöra om den som uppnått pensioneringsperiodens övre gräns skall få medges stå kvar i tjänst, men utgår därvid från att de olika myndigheternas speciella förhållanden och intressen beaktas.

Statens järnvägar konstaterar att den centrala handläggningsmyndigheten inte får verka som ett direktivgivande organ för t. ex. de affärsdrivande verken vid rekrytering, vilket dock inte utesluter de affärsdrivande verkens aktiva medverkan i omplaceringsarbetet. *Sjöfartsstyrelsen* framhåller att alldeles speciella omständigheter bör föreligga för att en myndighet skall

avhändas sin beslutanderätt i frågor huruvida tjänst vid myndighet som står under omorganisation skall få tillsättas.

Statskontoret, riksrevisionsverket och statens personalpensionsverk framhåller att även om förslaget till utökade befogenheter inte behöver sättas i kraft annat än för begränsade sektorer av statsförvaltningen behövs grundligare överväganden än de som redovisats i promemorian. *Domänstyrelsen* biträder däremot den föreslagna regleringen av nyanställning och rapportering av lediga platser under förutsättning att behövt snabbhet i handläggningen nås och att systemet tillämpas i samråd med myndigheten. Självfallet skall alltjämt myndigheten avgöra anställningsfrågorna, framhåller domänstyrelsen.

Statens avtalsverk anser att begränsning i myndighets befogenhet att tillsätta tjänst bör tillkomma genom Kungl. Maj:ts beslut efter nämndens förslag. *Statens personalvårdsnämnd* framhåller att beslut om anställningsstopp hos en myndighet som inte berörs av aktuell omorganisation bör fattas av Kungl. Maj:t. *TCO-S* finner ökade befogenheter för det centrala omplaceringsorganet vara en förutsättning för en uppföljning av omplaceringsverksamheten.

Flertalet remissinstanser tar upp frågan om samordning och samverkan mellan de centrala personalorganen. Flera anser försvarets personalnämnd — några även statens personalvårdsnämnd — ligga närmast till för samordning eller sammanslagning med civila statsförvaltningens personalnämnd. *Överbefälhavaren* framhåller att det synes vara mest ändamålsenligt med en hopslagning av försvarets personalnämnd och civila statsförvaltningens personalnämnd, men anser dock erfarenheten inom försvaret tala för att försvarets personalnämnd och de särskilda personaldelegationerna bör behållas. *Försvarets civilförvaltning* anser att fördelarna med en organisation, som är avpassad för ett mycket nära samarbete mellan försvarets myndigheter, försvarets personalnämnd och försvarsdepartementet, talar för att försvaret behåller sitt eget centrala omplaceringsorgan oförändrat. Även *försvarets fabriksverk* och *försvarets personalnämnd* finner de anförda skälen för en åtskillnad bärande i dagens läge. Personalnämnden anser dock att man på sikt bör sträva efter en sammanslagning. Frågan bör emellertid anstå till dess den nya nämnden funnit sina arbetsformer.

Televerket finner inte de anförda skälen för en uppdelning på två organ helt övertygande och *statens järnvägar* påpekar att om en nämnd inrättas för vart och ett av tänkbara och önskvärda områden detta visserligen skulle medföra att man kan få ambitiösa specialinsatser men samtidigt stora risker för byråkratisering och gränsdragningsproblem. Att försvaret redan har ett fungerande organ med tonvikt på intern verksamhet och inte har begärt någon ändring är inte skäl nog för två nämnder, framhåller statens järnvägar.

Statens vägverk anser att statens personalvårdsnämnd bör ingå i det nya organet som en integrerad del, varigenom organet skulle få specialister som från medicinsk, psykologisk och sociologisk synpunkt kan belysa de fall organet kan komma att handlägga.

Luftfartsverket anser det motiverat att utreda möjligheterna till en mera omfattande centralisering innan slutlig ställning tas i organisationsfrågan. Åtskilligt kan vinnas genom att föra samman personalfrågor av social natur i vidsträckt bemärkelse till en enhet där allsidig sakkunskap, erfarenhet och överblick kan samlas. *Statskontoret* och *riksrevisionsverket* ifrågasätter om staten har anledning att för omplaceringsverksamhet — utöver arbetsmarknadsverket — hålla sig med två centrala organ med likartade uppgifter och vill inte binda sig för ett konkret förslag medan *bostadsstyrelsen* och *länsstyrelsen i Västerbottens län* klart tar ställning för en samordning mellan det föreslagna centralorganet och statens personalvårdsnämnd.

Statens vattenfallsverk vill inte motsätta sig att de båda nämnderna under en övergångstid fungerar jämsides med varandra, men förutsätter att målet är ett enda organ.

Domänstyrelsen delar uppfattningen i promemorian att försvarets egna omplaceringsorgan behålls medan *länsstyrelsen i Örebro län* ifrågasätter om inte en sammanslagning av omplaceringsnämnderna bör övervägas närmare.

SACO framhåller att en sammanslagning av de nuvarande nämnderna för omplaceringsfrågor skulle betydligt öka möjligheterna till lämpliga omplaceringar.

SAF anser att skillnaderna i fråga om arbetsuppgifter mellan civila statsförvaltningens personalnämnd och försvarets personalnämnd kan tala för att organen behålls separata, men anser sig inte kunna bedöma om en sammanslagning är motiverad eller ej. Föreningen vill däremot ifrågasätta om inte någon form av sammanslagning mellan personalnämnden och statens personalvårdsnämnd bör ske. De omplaceringsärenden som återstår att lösa sedan myndigheterna uttömt möjligheten att själva eller i samråd med arbetsförmedlingen ordna omplacering torde i betydande utsträckning avse arbetskraft som är svårplacerad och ligger inom gränsområdet för de båda sistnämnda statliga organen, framhåller *SAF*.

Försvarets civilförvaltning, försvarets personalnämnd, postverket, domänstyrelsen, länsstyrelsen i Stockholms län, SK och TCO-S finner en s a m a r b e t s d e l e g a t i o n värdefull och behövlig.

Statens avtalsverk tar däremot — eftersom delegationens ställning inte klart framgår av promemorian — inte ställning till om ett särskilt partssammansatt organ bör inrättas eller andra former tillskapas för samråd mellan nämnderna och *civila statsförvaltningens personalnämnd* ställer sig tveksam till förslaget om att inrätta en samarbetsdelegation. Nämnden framhåller att även om en sammanslagning mellan de två personalnämnderna f. n. inte bör äga rum synes intet ha kommit till som inte skulle kunna lösas genom nära kontakter även framdeles.

SR, som biträder förslaget, anser inte lösningen vara tillräcklig för att helt klara frågan om kontakten mellan omplaceringsorganen och personalorganisationerna. Kontaktmöjligheter bör också skapas mellan omplaceringsorganen och berörda personalorganisationer.

I fråga om nämndens sammansättning anser *försvarets civilförvaltning* att nämnden som ledamöter bör ha representanter för samtliga departement inom nämndens verksamhetsområde. Sammansättningen vid behandlingen av olika ärenden bör dock göras flexibel och anpassas efter vilka omplaceringsområden som är berörda. *Försvarets personalnämnd* förordar, för att civila statsförvaltningens personalnämnd inte skall bli alltför stor och ohanterlig, en liten nämnd med möjlighet att vid behov med sig adjungera företrädare för aktuella arbetsområden, medan *statens avtalsverk* finner en utökning av civila statsförvaltningens personalnämnd motiverad.

Statskontoret och *riksrevisionsverket* understryker angelägenheten av att de personaladministrativa aspekterna och kravet på ekonomi och rationaliseringsmedvetenhet blir samtidigt belysta, varför dessa båda typer av sakkunskap bör vara företrädade i nämnden.

SACO anser det vara värdefullt om representanter för personalorganisationerna ingår i de två existerande omplaceringsnämnderna. TCO-S föreslår att till den föreslagna nämnden skall kunna adjungeras en representant för den myndighet, inom vilken speciella omplaceringsproblem finns. Antalet ordinarie ledamöter skulle därigenom kunna vara mindre än sju.

Byggnadsstyrelsen föreslår att personalnämnden, för att undvika förväxling med andra närstående nämnder, får beteckningen civila statsförvaltningens omplaceringsnämnd.

Departementschefen

Frågor om omplacering av statlig övertalig personal handläggs f. n. inom den civila statsförvaltningen av civila statsförvaltningens personalnämnd och inom försvaret av försvarets personalnämnd och vissa personaldelegationer. Frågor om omplacering av övertaliga som är partiellt arbetsföra handläggs av statens personalvårdsnämnd. Civila statsförvaltningens personalnämnd handlägger personal- och ersättningsfrågor som uppkommer i samband med organisationsförändringar och omlokaliseringar. Nämnden består av fyra ledamöter. Dess kansli utgörs av två handläggare och ett kvalificerat biträde.

Takten i de statliga rationaliseringarna har ökat under de senaste åren. Detta har lett till att personalökningen inom statsförvaltningen starkt begränsats fr. o. m. budgetåret 1967/68. Inom civildepartementet har företagits en översiktlig inventering av rationaliseringsprojekt som planeras bli genomförda under de närmaste åren. Inventeringen visar att ett inte obetyd-

ligt antal anställda inom den civila statsförvaltningen väntas bli övertaliga i sina nuvarande anställningar inom denna tidsperiod.

Behovet av åtgärder för att möta konsekvenserna av rationaliseringsverksamheten inom den statliga förvaltningen behandlas i en promemoria som upprättats inom civildepartementet. I promemorian anförs att tjänstemän med kvalificerade arbetsuppgifter i större utsträckning än tidigare kommer att beröras av rationaliseringsverksamheten. Särskilda svårigheter kan uppkomma för äldre arbetskraft och för många statsanställda med yrkesverksam make. I promemorian understryks statens ansvar som arbetsgivare när det gäller att medverka vid omplacering av friställd statlig personal.

För att omplaceringsverksamheten skall bli så effektiv som möjligt bör enligt promemorian ett centralt organ svara för sådana omplaceringsärenden som myndigheterna inte kan lösa själva. Ett sådant centralt organ kan behöva få särskilda befogenheter gentemot myndigheterna för att lösa sina uppgifter på snabbaste och mest effektiva sätt. Sådana befogenheter kan enligt promemorian innebära rätt att besluta om anställningsstopp eller meddela förbud att tillsätta vakant tjänst inom viss myndighet eller organisationsenhet.

I fråga om organisationen av det centrala organet övervägs i promemorian att slå samman de nuvarande två personalnämnderna till en nämnd. Vissa skäl anses tala för detta. Verksamheten inom försvarets område har dock visat sig fungera effektivt. Samordningen av omplaceringsärenden för hela statsförvaltningen i en nämnd kan medföra vissa svårigheter, åtminstone i ett inledningsskede. Risken för minskad effektivitet vid en sammanslagning kan inte uteslutas. Enligt promemorian bör därför de båda nämnderna inte slås ihop f.n. men ett nära samarbete ske. Som kontaktorgan mellan de båda nämnderna och med personalorganisationerna föreslås att en samarbetsdelegation inrättas. De vidgade arbetsuppgifterna inom den civila statsförvaltningens omplaceringsverksamhet föreslås skola handläggas av en förstärkt civila statsförvaltningens personalnämnd. I den utbyggda nämnden bör finnas sju ledamöter. Nämndens sekretariat bör bestå av fem handläggare jämte biträdespersonal. Kostnaderna för nämndens verksamhet beräknas till 500 000 kr. för år. Liksom hittills bör nämnden höra till civildepartementet.

Samtliga remissinstanser har varit eniga om att ökade insatser krävs för att underlätta omplaceringen av arbetskraft inom statsförvaltningen. Huvuddelen av remissinstanserna har tillstyrkt att civila statsförvaltningens personalnämnd förstärks. SAF anser emellertid att promemorian är alltför bristfällig för att kunna utgöra underlag för beslut. Statskontoret och riksrevisionsverket har inte velat motsätta sig den föreslagna förstärkningen. Ämbetsverken har dock framhållit, att denna lösning bör betraktas endast som ett provisorium med hänsyn framför allt till den av statskon-

toret nyligen påbörjade översynen av den personaladministrativa verksamheten inom statsförvaltningen.

I fråga om bl. a. det centrala omplaceringsorganets befogenheter och organisation har vissa remissinstanser framfört synpunkter som avviker från förslagen i promemorian.

Statskontoret och riksrevisionsverket anser att promemorians handlingsprogram inte kan leda till nämnvärd effekt så länge omplaceringarnas samband med övriga personaladministrativa aktiviteter inte setts över och förutsättningar skapats för bedömningen av lämpliga administrativa och organisatoriska former på central nivå för den samlade personaladministrativa verksamheten.

Jag anser det nödvändigt att redan nu genomföra vissa av de förslag som framlagts i promemorian.

Jag finner det emellertid önskvärt, att bl. a. de frågor om förbättrad information till personalen som berörs i promemorian behandlas närmare i samband med statskontorets översyn av den statliga personaladministrationen.

För statsförvaltningen måste gälla samma krav på effektivitet som inom andra verksamhetsområden i samhället. Följaktligen måste inom statsförvaltningen genomföras sådana organisationsändringar m. m. som följer t. ex. av att nya och i vissa fall personalinbesparande arbetsmetoder tas i bruk. Hittills har sådana förändringar haft relativt begränsade konsekvenser för den statsanställda personalen. Enligt den uppfattning som framförs i promemorian och som delas av bl. a. statskontoret och riksrevisionsverket finns emellertid skäl att räkna med ett ökat behov av omplaceringar framdeles, särskilt inom sådan verksamhet där tekniska hjälpmedel kan användas i ökad omfattning. Jag ansluter mig till denna allmänna bedömning.

Vid personalinskränkningar måste staten som arbetsgivare i sitt handlande beakta faktorer som delvis saknar motsvarighet på arbetsmarknaden i övrigt. Vissa ordinarie tjänstemän är t. ex. tillförsäkrade de med tjänsten förenade avlöningsförmånerna även om de blir övertaliga. Långtgående förpliktelser vid förtidspensionering medför betydande kostnader. Även avgångsvederlag leder till högre kostnader än vad omplacering skulle föra med sig. Till detta kommer att hänsynen till de anställdas trygghet i sysselsättningen är en väsentlig personalpolitisk målsättning.

Jag delar de allmänna synpunkterna i promemorian på det samband som bör eftersträvas mellan rationaliseringsåtgärder och aktiv omplaceringsverksamhet. Staten måste i sin roll som arbetsgivare genom olika åtgärder i möjligaste mån verka för att en rationalisering inte påverkar anställningstryggheten.

Jag ansluter mig till promemorians principiella argumentering för att största möjliga hänsyn skall tas till de anställdas berättigade krav och intressen vid rationalisering, en inställning som genomgående godtagits av

remissinstanserna. En aktiv omplaceringsverksamhet måste bedrivas för att lösa de problem som uppstår när personal blir övertalig på grund av rationaliseringsåtgärder.

Promemorian utgår från att myndighet, som har övertalig personal, i första hand själv skall svara för att denna kan omplaceras till ny sysselsättning. Jag ansluter mig till denna uppfattning. Med utgångspunkt i denna fördelning av primäransvaret för omplaceringsfrågorna kan det vara lämpligt att så långt det är möjligt begränsa den centrala handläggningen av enskilda omplaceringsärenden till fall av principiell eller särskilt invecklad art. Därigenom bör förutsättningarna öka för centralorganet att kunna intensifiera den del av sin verksamhet, som syftar till att utforma förslag till riktlinjer för handläggningen av övertalighetsfrågor, och att i ökad utsträckning kunna lämna myndigheterna råd och anvisningar.

Den relativt långtgående rätt att fatta för myndigheterna bindande beslut, som i promemorian föreslås tillkomma det centrala organet, har avstyrkts av flertalet remissinstanser som närmare berört denna fråga. Med några undantag har man hävdad, att beslutanderätten i fråga om nyanställning utan inskränkningar bör tillkomma myndigheterna själva. Även i andra avseenden, där enligt promemorian initiativet skulle fräntas myndigheterna i personalärenden, har stark tvekan anmälts. Enligt min mening bör de i promemorian aktualiserade inskränkningarna i myndigheternas beslutanderätt ifrågakomma endast om synnerliga skäl föreligger. Beslut härom bör fattas av Kungl. Maj:t efter förslag från det centrala organet.

Vissa remissinstanser pekar på behovet av samordning av avvecklings- resp. anställningsåtgärder regionalt eller lokalt mellan myndigheter. Televerket föreslår samrådsskyldighet efter riktlinjer som meddelas av Kungl. Maj:t. Det bör enligt min mening ankomma på det centrala omplaceringsorganet att närmare klarlägga behovet härav och hos Kungl. Maj:t föreslå lämpliga åtgärder.

Som allmänna riktlinjer för myndighets åtgärder vid personalförändringar bör gälla att myndigheten — innan framställning görs till omplaceringsorganet — själv eller genom arbetsförmedling undersöker möjligheterna att placera övertalig personal hos annan statlig eller kommunal myndighet eller hos enskild arbetsgivare.

Några remissinstanser, bland dem vissa länsstyrelser, anser att arbetsmarknadsverket bör svara för omplaceringsverksamheten också på den statliga sektorn. Frågan om arbetsmarknadsverket kan anses utgöra ett alternativ till ett särskilt omplaceringsorgan behandlas i promemorian. En sådan lösning avvisas med hänvisning till statens roll som arbetsgivare och till att verksamheten, utöver förmedlingsfrågor, kommer att omfatta vissa förmånsfrågor som nu handläggs av anställnings- eller pensionsmyndighet. Det förutsätts däremot att kontakter i god tid tas med arbetsmarknadsver-

ket i omplaceringsfrågor både av den berörda myndigheten och av det centrala organet. Jag ansluter mig till denna bedömning, som delas av bl. a. arbetsmarknadsstyrelsen, och vill understryka att reglerna om åtgärder vid permitteringar, avskedanden och uppsägningar givetvis skall iakttas. De reguljära arbetsmarknadsorganens resurser skall naturligtvis i första hand utnyttjas.

De skäl för en sammanslagning av civila statsförvaltningens personalnämnd och försvarets personalnämnd som förts fram i promemorian och av vissa remissinstanser väger enligt min mening tyngre än de synpunkter som anförts häremot. En sammanslagning bör därför eftersträvas. Jag torde vid senare tillfälle få återkomma till denna fråga, när nämndernas interna arbetsformer och organisatoriska villkor m. m. kommit varandra tillräckligt nära. Den av vissa remissinstanser väckta frågan om en samordning mellan omplaceringsverksamheten och statens personalvårdsnämnds verksamhet förtjänar fortsatt uppmärksamhet.

För att undvika förväxling med vissa andra statliga nämnder bör civila statsförvaltningens personalnämnd i fortsättningen kallas statens omplaceringsnämnd.

Jag biträder det i promemorian framlagda och av flera remissinstanser understödda förslaget att antalet ledamöter i omplaceringsnämnden ökas ut. Statskontoret och riksrevisionsverket framhåller att företrädare för rationaliseringsverksamheten bör finnas i nämnden. Försvarets civilförvaltning anser att nämnden bör ha flexibel sammansättning och att samtliga departement bör kunna vara företrädade. De framförda förslagen avser jag att närmare överväga.

Jag finner att nämnden behöver personalförstärkning och beräknar kostnaderna för nämndens verksamhet för budgetåret 1969/70 till 500 000 kr.

Promemorians förslag om en särskild samarbetsdelegation för kontakter mellan de båda centrala omplaceringsnämnderna har godtagits av vissa personalorganisationer men mottagits med tvekan av några myndigheter. Enligt min mening kan formerna för medverkan från personalorganisationernas sida bättre överblickas när en mera slutgiltig organisation för omplaceringsverksamheten uppnåtts. Även resultatet av 1969 års löneförhandlingar vid vilka frågor om avgångsersättningar m. m. torde komma att aktualiseras kan påverka denna fråga. Jag är därför inte nu beredd föreslå inrättandet av en sådan samarbetsdelegation utan förutsätter att personalorganisationernas berättigade intresse av information och samråd tills vidare kan tillgodoses i samma former som hittills.

Kostnaderna för statens omplaceringsnämnd bör betalas från det under tolfte huvudtiteln upptagna anslaget C 4. Kostnader för vissa nämnder m. m.

I enlighet med vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna vad i det föregående föreslagits om omplaceringsverksamheten inom statsförvaltningen.

5. Centralt samarbetsråd för personalfrågor m. m. inom statsförvaltningen

Centrala samarbetsorgan bestående av företrädare för arbetsgivaren och de anställda med uppgift att inom ramen för företagsnämndernas verksamhet bl. a. främja utvecklingen på samarbetsområdet har inrättats för de privata och kommunala sektorerna av arbetsmarknaden.

De statsanställdas organisationer har lagt fram förslag till inrättande av ett motsvarande organ på statsförvaltningens område. Överläggningar här- om har under hösten 1968 förts mellan företrädare för civildepartementet och de statsanställdas fyra huvudorganisationer och enighet uppnåtts om att inrätta ett sådant organ för statsförvaltningen.

Departementschefen

Jag finner det angeläget att företagsdemokratien på den statliga förvaltningens arbetsplatser ytterligare utvecklas och fördjupas. Aktiva företagsnämnder är ett värdefullt instrument för detta. Genom de ändringar som förra året gjordes i bestämmelserna om företagsnämnderna inom statsförvaltningen vidgades området för samråd och information och infördes medbestämmanderätt i begränsad omfattning. Erfarenheterna av dessa åtgärder är ännu alltför begränsade för att slutsatser skall kunna dras om deras aktiverande betydelse. Uppföljning härav är nödvändig och kan lämpligen ske i ett partssammansatt organ. Vid överläggningarna har man blivit enig om att ett statligt samarbetsråd bl. a. bör vara organ för utbyte av information och erfarenheter mellan myndigheterna och personalorganisationerna förutom i företagsnämndsfrågor även i personalfrågor av allmän eller principiell betydelse för de statsanställda. Jag anser att ett samarbetsorgan med detta vidgade ämnesområde bör inrättas.

Samarbetsorganet bör kallas statsförvaltningens centrala samarbetsråd för personalfrågor m. m. och höra till civildepartementet. De ledamöter som företrädar staten bör utses av Kungl. Maj:t och de som företrädar personalorganisationerna av dessa. Kostnaderna för rådets verksamhet bör såsom förutsatts vid överläggningarna delas mellan staten och personalorganisationerna. Jag beräknar statens andel av kostnaderna för rådets verksamhet under budgetåret 1969/70 till 10 000 kr. Dessa kostnader bör betalas från det under tolfte huvudtiteln upptagna anslaget C 4. Kostnader för vissa nämnder m. m. Härutöver bör staten tillhandahålla sekreterare och annat behövt administrativt arbetsbiträde. Rådet bör äga förfoga över medel som anvisas för dess verksamhet och över medel som inflyter vid försäljning av studie- och informationsmaterial m. m.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta statsförvaltningens centrala samarbetsråd för personalfrågor m. m.;

b) godkänna vad i det föregående föreslagits om dispositionen av medel för rådets verksamhet.

6. Statlig representation

Kostnader för statlig representation bestrids f. n. i allmänhet från departementens anslag till extra utgifter. I vissa fall har dock särskilda medel anvisats för ändamålet. Detta gäller t. ex. för de affärsdrivande verken, universiteten och landshövdingarna.

Riksdagens revisorer har i särskild berättelse den 10 maj 1967 behandlat frågan om representation inom den statliga förvaltningen. I skrivelse till Kungl. Maj:t i anledning av revisorernas uttalande har riksdagen (SU 1967: 167, rskr 353) gett till känna vad statsutskottet uttalat i ärendet. Utskottet framhöll därvid önskvärdheten av att så långt möjligt enhetliga regler tillskapades för den statliga representationen såväl beträffande den anslagstekniska utformningen som beträffande förutsättningarna för att hithörande kostnader skulle få bestridas med statsmedel. Inte minst de ökade internationella kontakterna motiverade enligt utskottets mening vidgade och förenklade möjligheter att av statsmedel bestrida representationskostnader.

Departementsutredningen har i en promemoria den 12 september 1968 (nr 106) behandlat frågan om befogenheten att besluta i ärenden om statlig representation. Utredningen konstaterar att medelsanvisningen till representationsändamål har rationaliserats under de senaste åren. Bl. a. har genom decentralisering Kungl. Maj:t och departementen i viss utsträckning befriats från handläggningen av enskilda representationsärenden. Utredningen anser att myndigheterna i ökad utsträckning bör få egna medel till representation och att de själva bör få besluta om användningen av dessa medel. Utredningen föreslår därför att enhetliga regler utfärdas om den statliga representationen och att medel härför räknas in i myndigheternas anslagspost till expenser eller annan lämplig anslagspost avseende myndighetens omkostnader.

Departementschefen

Jag anser det önskvärt att förenkla formerna för medelsanvisning när det gäller den statliga representationen. De affärsdrivande verken, universiteten m. fl. har redan nu medel för sådant ändamål. Även andra myndigheter och institutioner som har ett mera kontinuerligt behov av att utöva representation bör kunna få egna medel härför. Detta gäller t. ex. myndigheter

med omfattande internationella kontakter. Jag förordar därför att Kungl. Maj:t får medge att myndighet och annat statligt organ får ta i anspråk ett visst begränsat belopp för representation m. m. av de medel som ställts till förfogande för kostnader av expenskaraktär.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna vad jag i det föregående föreslagit om disposition av medel för statlig representation.

7. Utrednings- och försöksverksamheten rörande programbudgetering

Utrednings- och försöksverksamhet rörande programbudgetering har nu pågått i Sverige i mer än fem år. Jag finner det därför lämpligt att nu i ett sammanhang redovisa läget beträffande arbetet med programbudgetering i statsförvaltningen. Kungl. Maj:t och riksdagen kommer senare att underställas de förslag som den fortsatta utrednings- och försöksverksamheten ger anledning till.

Redan för nästa budgetår föreslås, som ett led i anpassningen mot programbudgetering, sammanslagning av avlönings- och omkostnadsanslag till ett förvaltningskostnadsanslag för varje myndighet samt ändrade former för anvisande av medel för täckning av pensions- och socialförsäkringskostnader m. m. samt lokalkostnader. Vidare kommer chefen för försvarsdepartementet att vid anmälan av anslag under fjärde huvudtiteln förordna att anslag till förband och staber som bedriver försöksverksamhet tas upp med ca 264 milj. kr. Chefen för kommunikationsdepartementet avser att senare vid anmälan av särskild proposition angående sjöfartsverkets anslag, m. m., förordna att dessa ges en klarare programbudgetinriktning.

1. Allmän bakgrund

Det nuvarande svenska budgetsystemet är liksom flertalet länders i sin grundläggande struktur kameralt inriktat. Av det statliga bokförings- och redovisningssystemet har i fråga om utgiftssidan hittills i första hand krävts att det skall ge underlag för en kontrollerande jämförelse mellan å ena sidan anslag och andra beslut om att ställa medel till förfogande och å andra sidan de utgifter som gjorts. Kontrollen skall avse såväl storleken av inanspråkta belopp som att de använts för avsett ändamål.

Bokföringen och redovisningen inom företag skall först och främst tillgodose kravet på en rättvisande resultat- och förmögenhetsredovisning. Denna är av betydelse för företagets planering för den fortsatta verksamheten. Redovisningen skall dessutom ge underlag för lönsamhets- och prissättningskalkyler samt för produktivitets- och effektivitetsanalyser. För att kunna ut-

nyttjas för dessa syften måste redovisningen bl. a. vara utformad som en s. k. kostnadsredovisning. I stället för att enbart registrera utbetalningar för löner, materielinköp etc. skall bokföringen redovisa resursförbrukningen under räkenskapsperioden oberoende av när utbetalningarna sker.

Inom statlig verksamhet förekommer kostnadsredovisning f. n. vid de affärsdrivande verken samt därutöver vid ett fåtal myndigheter. Under 1960-talets första år började emellertid behovet av kostnadsredovisning inom statsförvaltningen att uppmärksammas på allvar. Detta behov gjorde sig starkast gällande vid myndigheter som bedrev uppdragsverksamhet mot ersättning enligt taxa. Dessa myndigheter behövde ett säkrare kalkylunderlag än vad den officiella bokföringen kunde ge. Diskussionen kom dock att gälla samtliga myndigheter. De allmänna kraven på ökad effektivitet underströk myndigheternas behov av ett underlag som visar kostnadernas fördelning på de prestationer som produceras. Även riksdagens revisorer påtalade behovet av åtgärder i fråga om bokföringen. Denna diskussion påverkades också av de nya metoder som under namn av programbudgetering eller prestationsbudgetering hade utvecklats främst i Förenta staterna i syfte att med budgetens hjälp kontrollera effektiviteten i förvaltningen.

Begreppet programbudgetering är långt ifrån entydigt. Programbudgetering, i den mening som här avses, kan emellertid karaktäriseras som ett ekonomiskt-administrativt system för offentlig förvaltning, innefattande vissa administrativa metoder som syftar till att få till stånd ett effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser och möjliggöra rationella val mellan olika alternativ.

Programbudgetering har börjat tilldra sig allt större intresse i en rad länder. FN:s ekonomiska och sociala råd verkar också för att på olika sätt sprida kunskap om programbudgetering.

Arbetet i Förenta staterna inriktades i slutet på 1940-talet på att förbättra kostnadsredovisningen i den federala förvaltningen. Arbetet övergick efterhand till en kontinuerlig utveckling av hela systemet för ekonomisk ledning och kontroll av statsverksamheten. Centrala frågor var myndigheternas målinriktning, budgetering, redovisning och rapportering. Systemet utvecklades och tillämpades i första hand inom de amerikanska försvars- och jordbruksdepartementen.

Det amerikanska försvarets system utformades i första hand som ett hjälpmedel för försvarsdepartementet i dess samordnande långtidsplanering. Systemet innebär i stora drag, att försvarets prestationer och kostnader anges för olika klart avgränsade huvuduppgifter (»programs») och delaktiviteter (»program elements»). Kostnaderna för dessa program och programelement redovisas för budgetåret och ytterligare fem år framåt. Den nya programplaneringen skiljer sig avsevärt från tidigare praxis, som i stort sett var inskränkt till årliga äskanden avseende löner till militär personal, nyanskaffning av material, underhåll av material m. m. Intresset vid planeringen knyts

i första hand till de förband som utgör alternativ vid utförandet av militära huvuduppgifter. Systemet möjliggör vidare en redovisning av resursanspråken för olika program och delaktiviteter, uttryckta såväl i kvantitativa enheter som i kostnader.

År 1965 beslöt man att börja införa programbudgetering som planeringsinstrument i hela den federala förvaltningen. Arbetet leds av det centrala budgetorganet (Bureau of the Budget). Erfarenheterna av den budget som är uppbyggd på planering enligt det nya systemet är på grund av den korta tid som förflutit begränsade. Mottagandet av systemet inom förvaltningen synes dock ha varit övervägande positivt.

Det ökade intresset för frågor om budget och kostnadsredovisning för offentlig verksamhet ledde i Sverige till att ett utvecklingsarbete rörande programbudgetering startades i början på 1960-talet. Utvecklingsarbetet har inte uteslutande skett inom den statliga sektorn. Flera kommuner, som känt ett starkt behov av att skapa ett nytt effektivitetsbefrämjande budgetsystem för planering och styrning av sin verksamhet, har också påbörjat utvecklingsarbete med tillämpning av programbudgeteringens principer. Vid universitet och högskolor har man på senare tid i allt större omfattning börjat bedriva undervisning och forskning om programbudgetering.

2. Programbudgetutredningen

Den 13 december 1963 uppdrog Kungl. Maj:t åt statskontoret att i samråd med riksrevisionsverket verkställa utredning rörande bokföring, kostnadsredovisning och programbudgetering inom statsverksamheten.

Statskontoret har den 8 mars 1967 avlämnat betänkandet Programbudgetering (SOU 1967: 11—13). Yttranden över betänkandet har avgetts av Svea hovrätt, kriminalvårdsstyrelsen, rikspolisstyrelsen, styrelsen för internationell utveckling, överbefälhavaren, försvarets civilförvaltning, försvarets förvaltningsdirektion, försvarets fabriksstyrelse, socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, medicinalstyrelsen, statens bakteriologiska laboratorium, postverket, televerket, statens järnvägar, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, sjöfartsstyrelsen, luftfartsverket, generaltullstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statistiska centralbyrån, statens vattenfallsverk, statens provningsanstalt, universitetskanslersämbetet efter hörande av universitets- och högskolemyndigheter, skolöverstyrelsen, domänverket, lantmäteristyrelsen, rikets allmänna kartverk, skogsstyrelsen, patent- och registreringsverket, arbetsmarknadsstyrelsen, statens avtalsverk, statens personalpensionsverk, länsstyrelserna i Stockholms, Älvsborgs, Västmanlands och Gävleborgs län, fullmäktige i riksgäldskontoret, 1964 års försvarskostnadsutredning, AB Atomenergi, Luossavaara-Kiirunavaara AB, Svenska stadsförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Föreningen Auktoriserade revisorer, Skattebetalarnas förening samt Sveriges industriförbund.

Utredningen

Utredningsarbetet har bedrivits av en arbetsgrupp inom statskontoret. En expertberedning, representerande sakkunskap såväl inom som utom statsförvaltningen, tillkallades av statskontoret för att svara för de med utredningen sammanhängande principfrågorna. Studier och försöksverksamhet har bedrivits vid vissa myndigheter, nämligen statskontoret, statens provningsanstalt, statens bakteriologiska laboratorium, sjöfartsverket, arbetsmarknadsverket, kriminalvårdsstyrelsen och patentverket.

Utredningens förslag avser i större eller mindre grad verksamheten vid alla statliga myndigheter. Undantagna är de affärsdrivande verken, där metoder av denna art i regel redan utnyttjas, och försvaret för vilket en särskild utredning med likartade direktiv tillsatts. Förslagen är, enligt utredningen, av så pass ingripande karaktär för sättet att leda och utöva myndigheternas verksamhet att ett genomförande måste tänkas ske successivt under en relativt lång tidsperiod.

Huvudvikten i utredningen ligger vid att introducera metoder som kan främja den enskilda myndighetens effektivitet. Även för regeringens och riksdagens arbete skulle emellertid en utbyggnad av myndigheternas ekonomiska informationssystem få betydelse. Införande av programbudgetering skulle enligt utredningen kunna underlätta presentationen av budgetmaterialet. Programbudgetering skulle också kunna erbjuda större möjligheter till insyn i den statliga verksamheten och till belysning av det inbördes sambandet mellan olika statliga aktiviteter än det traditionella budgetsyste- met. Den parlamentariska behandlingen av resursfrågorna skulle härigenom underlättas.

Utredningen arbetar med fem centrala begrepp — program, prestationer, kostnader, produktivitet och effektivitet.

Program definieras som en plan över prestationer och kostnader för en verksamhet som syftar till att uppnå ett angivet mål.

Som *prestationer* betecknas de varor eller tjänster som blir det direkt påtagliga resultatet av det arbete som utförs vid en myndighet.

Kostnader definieras som de i pengar uttryckta, med verksamheten normalt sammanhängande uppföringar av produktionsfaktorer som kan — åtminstone ungefärligen — till sitt värde förutberäknas. Denna definition motsvarar i huvudsak den som används inom företagsekonomi vid kalkylering.

Förhållandet mellan prestationer och kostnader betecknas med termen *produktivitet*. I statlig verksamhet är emellertid i allmänhet inte prestationen som sådan målet för verksamheten. Man syftar genom prestationerna till en viss effekt eller ett visst resultat av verksamheten. Förhållandet mellan resultatet (måluppfyllelsen) och kostnaderna benämner utredningen *effektivitet*.

Utredningen föreslår att varje myndighets verksamhet skall indelas i program som vart och ett svarar mot en uppsatt målsättning. Hur många program som myndighetens budget kommer att omfatta beror enligt utredningen på verksamhetens art och vilket intresse som finns av att hålla isär de olika verksamhetsgrenarna.

Som exempel på hur utredningen tänkte sig en programindelning kan tas följande sammanställning avseende statens bakteriologiska laboratorium. Vid tidpunkten hade laboratoriet ett avlöningsanslag och ett omkostnadsanslag på riksstaten.

Programindelning
för statens bakteriologiska laboratorium

Självbärande verksamhetsgrenar

Diagnostik

- a) bakteriologisk diagnostik
- b) virologisk diagnostik
- c) immunologisk diagnostik

Produktion

- a) bakteriologisk produktion
- b) virologisk produktion
- c) immunologisk produktion

Försäljning av inköpta preparat

Anslagsfinansierade verksamhetsgrenar

Forskning

Epidemibekämpning

Övrig verksamhet

Utöver dessa sex program skulle investeringsprogram tillkomma.

Programindelningen föreslås genomförd så att den tillgodoser de krav på styrning och information m. m. som finns på olika planerings- och beslutsnivåer. Detta innebär enligt utredningen att program med hänsyn till verksamhetens planering kan behöva uppdelas ytterligare på lägre nivåer inom myndigheten.

Planering, budgetering, redovisning och kontroll skall ske efter den fastställda programindelningen. För varje program skall således budgeteras såväl kostnader som prestationer. Utfallet av kostnader och prestationer skall presenteras i myndighetens redovisning och bilda underlag för en löpande kontroll på skilda nivåer av programmets genomförande.

Varje statlig myndighet föreslås, så långt de praktiska förutsättningarna medger det, införa en fortlöpande redovisning av sina prestationer inom var

och en av sina verksamhetsgrenar och inom var och en av sina organisationsenheter (ansvarsområden). I allmänhet bör det vara möjligt att ange och mäta prestationerna. Som exempel på mätbara prestationer nämner utredningen tillverkade preparat och diagnosticerade prov (statens bakteriologiska laboratorium), förvaringsdag och dag i arbetsdriften (kriminalvården) samt utfärdade pass resp. körkort (länsstyrelserna). För vissa myndigheter där uppgifterna består av t. ex. utredningsarbete är det svårt att mäta prestationerna. I sådana fall kan en noggrann planering följt av en jämförelse mellan plan och utfall i någon mån ersätta jämförelser mellan kostnader och prestationer.

Den nuvarande kassabokföringen av utgifterna föreslås bli kompletterad med en kostnadsbokföring.

Kalkylmässiga kostnader för en myndighets verksamhet, som således inte motsvaras av utgifter i samma myndighets bokföring, kallas av utredningen för komplementkostnader. De bör införas i redovisningen och ingå i myndighetens beslutsunderlag för att möjliggöra rationella val mellan olika handlingsalternativ.

Som exempel på komplementkostnader nämner utredningen pensionskostnader m. fl. sociala kostnader, lokalkostnader, avskrivnings- och räntekostnader för gjorda investeringar samt portokostnader.

Kategorin pensionskostnader m. fl. sociala kostnader motsvaras i dag i riksstaten närmast av utgifter för utgående pensioner enligt statens allmänna tjänstepensionsreglemente (SPR), för arbetsgivaravgifter till den allmänna försäkringen samt för den statliga grupplivförsäkringen. Med pensionskostnader förstås på försäkringsmatematisk väg beräknade kostnader för pensionering av nu anställd personal. Utredningen har låtit utföra en beräkning över storleken av pensions- och andra sociala kostnader för statsanställda vid vissa myndigheter. Vid de antaganden som gjorts om ränta, framtida löneökning, m. m., skulle det erfordras ett procentuellt pålägg på lönerna av 19 till 22 % för att täcka dessa komplementkostnader.

Myndigheternas lokalkostnader har hittills redovisats samlade under varje huvudtitel på särskilda ersättningsanslag till fastighetsfonderna. Utredningen föreslår att lokalkostnaderna i form av utgifter skall belasta varje myndighet. Hyrorna bör beräknas efter de faktiska kostnaderna i varje särskilt fall, med hänsyn tagen bl. a. till avskrivningar efter företagsekonomiska principer.

Maskiner, instrument, byggnader m. m. kan i regel utnyttjas under många år. I nu gällande statlig bokföring brukar emellertid varken avskrivningar eller räntor beräknas hos myndigheterna. Man får därigenom en missvisande bild av kostnaderna. Utredningen föreslår att dessa komplementkostnader medtas i redovisningen. För byggnader och andra långsiktiga investeringar föreslås att de beräknas på nuanskaffningsvärden och i fråga om inventarier på ursprungligt anskaffningsvärde.

Slutligen föreslår utredningen att portokostnaderna, dvs. ersättningen till postverket för tjänstebrevsrätten som nu tas upp under sjätte huvudtiteln, skall redovisas som utgifter hos varje myndighet.

Kostnaderna för en myndighets verksamhet skall redovisas inte bara efter art (kostnadsslag) utan också för varje ansvarsområde (kostnadsställe), för varje program (kostnadsbärare) och i görligaste mån också för prestationer. För att nå enhetlighet på det statliga redovisningsområdet och skapa fasta regler för kostnadsbokföring bör en normalkontoplan — av utredningen benämnd S-planen — införas för statsmyndigheternas bokföring.

Eftersom utredningen bygger på att budgetering skall ske av kostnaderna vid varje ansvarsområde föreslås att s. k. särkostnadsredovisning tillämpas. Härigenom skall ett reellt kostnadsansvar kunna utkrävas av budgetansvariga chefer. Samkostnaderna föreslås bli fördelade på program en eller två gånger om året.

Program, prestationer och kostnader är således huvudelement vid budgeteringen. Denna föreslås ske med tre tidsperspektiv — det instundande budgetåret, det därpå följande budgetåret (petilaåret) samt för ytterligare fyra budgetår.

Budgeten skall byggas upp underifrån från de olika ansvarsområdena till ett sammanvägt budgetförslag (petita och långtidsplan) från myndigheten. Av särskild vikt är att budgetförslagen för varje program innehåller systematiska bedömningar av olika handlingsalternativ i fråga om prestationer och kostnader. Härigenom underlättas statsmakternas planering och avvägningar.

Den av statsmakterna fastställda budgeten (regleringsbrevet) skall brytas ned på de olika ansvarsområdena och ställas till de budgetansvariga chefernas förfogande. Under löpande budgetår bör en tämligen utförlig rapportering ske till ansvarsområdenas chefer. Rapporteringen föreslås sålunda omfatta alla påverkbara kostnader och deras fördelning på kostnadsslag samt under rapportperioden framställda prestationer. I den kortperiodiska rapporteringen bör dock komplementkostnaderna i regel kunna uteslutas. Uppgifterna i rapporterna till verksledningen begränsas till översikter. Vid myndigheter med en omfattande organisation kan rapporteringen få formen av undantagsrapportering, dvs. endast större avvikelser i förhållande till gällande budget blir föremål för rapportering.

Efter budgetårets utgång bör utfallet bli föremål för en budgetanalys. Därvid bör produktiviteten — dvs. förhållandet mellan prestationer och kostnader — och dess utveckling granskas. När det gäller effektiviteten — förhållandet mellan myndighetens resultat (graden av måluppfyllelse) och kostnaderna för att uppnå resultatet — är det i regel inte möjligt att nå ett så exakt uttryck för effektiviteten att någon direkt mätning kan ske. Det måste därför som regel bli fråga om en fri bedömning. De förslag utred-

ningen framlägger är avsedda att både möjliggöra mätningar av produktivitetens utvecklingen och ge underlag för effektivitetsbedömningar inom statlig verksamhet. Det viktigaste är därvid inte att nå fram till exakta metoder utan att medvetna överväganden om vilket handlande som är mest effektivt över huvud taget görs i ökad utsträckning inom myndigheterna.

Övergången till programbudgetering bör enligt utredningen kombineras med att den statliga revisionen i ökande grad övergår från kameral revision till förvaltningsrevision, dvs. till granskning av effektiviteten i myndigheternas verksamhet.

I detta sammanhang bör påpekas att utredningen förordar att myndigheterna skall åtnjuta stor självständighet när det gäller att inom anslagsramen välja metoder och produktionsfaktorer för att fullgöra de uppgifter som statsmakterna ålagt dem. Kan regering och riksdag ingående följa prestations- och kostnadsutvecklingen vid myndigheterna finns det enligt utredningen knappast något motiv för att i detalj reglera vilket slag av produktionsfaktorer myndigheterna skall använda sig av. Avlägsnandet av vad som betecknas som irrelevanta bindningar bör leda till bättre hushållning med de tilldelade resurserna.

Utredningen har också behandlat vissa anslagstekniska aspekter av programbudgeteringen. De nuvarande avlönings- och omkostnadsanslagen betecknas som klart olämpliga styrmedel om programbudgetering skall införas. Man föreslår att de ersätts med ändamålsinriktade anslag. Två alternativ härför skisseras. Enligt alternativ I skulle anslagen till myndighetens löpande verksamhet avse totalkostnaderna. Enligt alternativ II däremot skulle anslagen som nu avse utgifterna. I båda fallen skulle dock anslagen knytas till — ett eller flera — ändamålsinriktade program för verksamheten.

Kostnadsanslag anses vara mest konsekventa ur programbudgetsynpunkt. En övergång till kostnadsanslag skulle emellertid kräva en förändring av riksstatens uppställning. I avvaktan på särskild utredning om formerna för riksstatens uppställning föreslås ändamålsinriktade utgiftsanslag under ett övergångsskede då programbudgetering successivt införs.

I detta sammanhang finner utredningen att det skulle vara en fördel om man redan innan programbudgetering genomförs vid myndigheterna såsom en partiell reform slog ihop nuvarande avlönings- och omkostnadsanslag på riksstaten.

Remissyttrandena

Utredningens principförslag i fråga om programbudgetering, kostnadsredovisning och prestationsmätning tillstyrks eller lämnas utan erinran av nära nog samtliga remissinstanser. Beträffande den slutliga utformningen och den praktiska tillämpningen lämnas dock en rad förslag till modifieringar samt önskemål om ytterligare utredning.

Huvudsyftet med utredningens förslag — att introducera metoder som

kan främja den enskilda myndighetens effektivitet genom att i tillämpliga delar utnyttja de metoder för kostnadsredovisning och budgetering som under senare år utvecklats och blivit vanliga inom företagen — anser de flesta remissinstanserna möjligt att nå genom en övergång till programbudgetering enligt utredningens riktlinjer. En utbyggd programbudgetering skulle sålunda enligt *arbetsmarknadsstyrelsen* öka möjligheterna för ett verks ledning att styra verksamheten och medföra att de för olika programområden ansvariga blir mer kostnadsmedvetna. *Försvarets civilförvaltning* anför att det skulle vara utomordentligt värdefullt, om kostnadsredovisning, programbudgetering m.m. infördes vid statliga myndigheter. Härigenom skulle man erhålla ett användbart instrument för planering, genomförande och kontroll av statlig verksamhet. *Skogsstyrelsen* anser att programbudgeteringen bör bli ett instrument som närmar statsförvaltningens arbetsformer till dem som utvecklingen tvingat fram inom näringslivet. *Försvarets förvaltningsdirektion* påpekar att programbudgetering har vissa begränsningar och icke ensam löser de problem som sammanhänger med att skapa effektivitet i verksamheten.

Bland de kritiska kommentarer som lämnats kan nämnas att *luftfartsverket* anser det vara artificiellt eller omöjligt att, i varje fall för korta avgränsade perioder, uppställa mätbara eller eljest signifikativa produktionsmål för ett stort antal myndigheter inom t.ex. rättsväsendet, vissa vetenskapliga områden och musei- och arkivverksamheten. För dessa myndigheter skulle det enligt luftfartsstyrelsen vara tillfyllest med ett begränsat programbudgetsystem. Även *riksförsäkringsverket* ifrågasätter om en effektivisering kan nås annat än i en mycket begränsad utsträckning på de i utredningsförslaget utstakade vägarna. *Svenska landstingsförbundet* finner för sin del att stora svårigheter föreligger för att bedöma om ett genomförande av en programbudgetering enligt förslaget medför vinster som står i ett rimligt förhållande till de kostnader som föranleds t.ex. i form av personalutbildning, systemförändring och långtgående kostnadsredovisning, prestationsmätning etc. Förbundet påpekar att försöksverksamheten vid olika myndigheter inte i något fall har förts så långt att någon samlad utvärdering av erfarenheterna kunnat ske.

Utredningens förslag att de statliga myndigheternas verksamhet skall indelas i program som ger uttryck för vilka mål myndigheten har biträds av alla remissinstanser som yttrat sig i frågan. *Patentverket* framhåller dock att det synes angeläget att statsmakterna innan programbudgetering införs preciserar myndigheternas mål närmare och om möjligt ger målen ett mer konkret innehåll än vad som för närvarande är fallet i många instruktioner där målangivelsen är tämligen abstrakt formulerad. Om programbudgetsystemet skall ha någon betydelse beträffande den verksamhet, som finansieras med statsbidrag, är det enligt *skolöverstyrelsens* mening nödvändigt att även de kommunala huvudmännens kostnader beaktas.

I fråga om prestationsmätning framhåller nästan samtliga remissinstan-

ser, som yttrat sig i frågan, att denna är både komplicerad och praktiskt svår att genomföra, speciellt för administrativt arbete, samt att ett omfattande utvecklingsarbete inom detta område måste fortsätta.

Huvuddragen i utredningens förslag beträffande kostnadsredovisning tillstyrks eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. *Skolöverstyrelsen* framhåller att utredningens förslag i flera avseenden medför klara förbättringar i förhållande till nuläget. Styrelsen pekar särskilt på den föreslagna omläggningen till totalkostnadsberäkningar. Härigenom skulle friheten ökas för myndigheterna att själva bestämma sammansättningen av de produktionsfaktorer som i varje särskilt fall skall sättas in för att realisera programmen. *Statens bakteriologiska laboratorium* understryker värdet av att ett korrekt kostnadsunderlag, inkluderande alla verkliga kostnader, redovisas som grundval för ställningstaganden även i sådana fall då motsvarande prestationer icke kan kvantifieras.

När det gäller behandlingen av komplementkostnaderna har modifieringar föreslagits av vissa remissinstanser. Således ifrågasätter *försvarets civilförvaltning* om inte pensioneringskostnaderna — i likhet med vad som föreslagits beträffande lokalkostnaderna — bör göras till utgifter i myndigheternas bokföring. *Statens personalpensionsverk* förordar att ett generellt genomsnittstal för pensionskostnadsprocenten tillämpas, där ej Kungl. Maj:t av särskilda skäl föreskriver annat. Verket anser dock, att ytterligare undersökningar bör ske innan beslut fattas om den procentsats, efter vilken ifrågasvarande komplementkostnader tills vidare skall beräknas.

Postverket avstyrker bestämt utredningens förslag beträffande beräkning av portokostnaderna för enskild myndighet samt anser att portokostnaderna bör redovisas som komplementkostnader och inte som verkliga utgifter.

Utredningens förslag till statlig normalkontoplan — S-planen — har i allt väsentligt tillstyrkts av alla remissinstanser som yttrat sig i frågan. Bl. a. *statistiska centralbyrån* framhåller dock att vissa behov beträffande utformningen av S-planen inte tillgodosetts i den föreslagna kontoplanen. Dessa behov berör i första hand myndigheter som bedriver viss affärsdrivande verksamhet.

Utredningens förslag om rapportsystem har lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser. *Riksförsäkringsverket* påpekar dock att det måste noga beaktas att inte de besparingar som kan uppkomma genom ett system med programbudgetering uppvägs av merkostnader för planering, rapportskrivande, granskning av rapporter, ändring av programmen m. m.

Statens avtalsverk påpekar att en konsekvens av ett genomförande av utredningens förslag kan vara att vissa frågor om lönesättning och personaluppsättning som nu avgörs centralt, t. ex. av Kungl. Maj:t eller avtalsverket, får avgöras av vederbörande myndighet. En omläggning av budgeteringen i

föreslagen riktning bör enligt avtalsverket därför kombineras med jämkningar i ordningen för lönesättningen.

De remissinstanser som närmare behandlat anslagsgivningen tillstyrker nästan enhälligt utredningens alternativ I, som innebär att anslag skall utgå för totalkostnaderna för myndigheternas löpande verksamhet men att för investeringar över såväl drift- som kapitalbudgeten anslag skulle utgå för beräknade utgifter liksom f. n. Förslaget att såsom en partiell reform slå ihop i princip alla nuvarande avlönings- och omkostnadsanslag på riksstaten redan innan programbudgetering genomförs vid myndigheterna tillstyrks.

3. Försvarskostnadsutredningen

I december 1963 tillkallade chefen för försvarsdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 december 1963 sakkunniga för att utreda vissa frågor om kostnadsredovisning inom försvaret. De sakkunniga har antagit benämningen 1964 års försvarskostnadsutredning.

Utredningen har i januari 1968 avlämnat ett delbetänkande, Ekonomisystem för försvaret (SOU 1968: 1), med förslag om ett nytt ekonomisystem för lokala och regionala myndigheter. Yttranden över förslaget har avgetts av överbefälhavaren, försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsstyrelse, fortifikationsförvaltningen, försvarets materielverk, civilförsvarsstyrelsen, försvarets forskningsanstalt, försvarets fabriksverk, sjöfartsstyrelsen, statskontoret, statistiska centralbyrån, riksrevisionsverket, samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet, handelshögskolan i Göteborg, 1966 års verkstadsutredning, Landsorganisationen i Sverige, Statstjänstemännens riksförbund och Tjänstemännens centralorganisations statstjänstemannasektion.

Utredningen

Enligt direktiven skulle utredningen främst undersöka möjligheterna till kostnadsredovisning i företagsekonomisk mening, speciellt med tanke på de industriellt präglade verksamhetsgrenarna. Utredningen skulle dock vara oförhindrad att utsträcka sina undersökningar även till andra områden av försvarsverksamheten. Undersökningen av möjligheterna till kostnadsredovisning skulle kompletteras med en utredning av möjligheterna att införa kalkylering och budgetering, prestationsmätning, decentralisering av beslutanderätt m. m. Utredningen tolkade sin uppgift så, att den skulle undersöka möjligheterna att genom nya administrativa hjälpmedel uppnå mer effektivitetsinriktad planering, samordning och kontroll av verksamheten inom försvaret.

Principerna för ett s. k. ekonomisystem för lokala och regionala myn-

digheter redovisas i förevarande delbetänkande. Utformningen av ekonomisystemet för de centrala myndigheterna och sammanhanget mellan olika nivåer avser utredningen att redovisa i ett kommande betänkande.

Vid utvecklingen av metoder för kostnadsredovisning fann utredningen att en sådan redovisning i förening med budgetering, uppföljning och kontroll av verksamheten ger underlag för en effektivitetsinriktad styrning av denna. Ekonomisystemet borde därför inte begränsas till de industriellt inriktade verksamhetsgrenarna inom försvaret. Utredningen föreslog i stället ett ekonomisystem, som skulle användas inom hela krigsmakten.

Den centrala delen av systemet utgörs av budgeteringen. Med utgångspunkt i givna uppgifter och däremot balanserade resurser sker en samordnad planering dels av de prestationer som erfordras för att lösa uppgifterna, dels av de resurser som beräknas gå åt för detta. Budgeten blir därigenom en dokumentation av ledningens planer, som dessutom visar ansvarsfördelningen inom organisationen. Verksamheten inriktas mot bestämda mål, varvid skall eftersträvas ett så gynnsamt förhållande som möjligt mellan prestationer och ianspråktaga resurser. Budgeteringen delegeras så att den i princip utförs på alla nivåer som i väsentlig grad har inflytande på verksamheten och kostnaderna för denna.

För att budgeteringen skall fylla sitt syfte måste en uppföljning ske vid genomförandet av verksamheten. En fortlöpande redovisning av prestationer och däremot svarande kostnader är nödvändig. Genom återkoppling till planerna kan man konstatera om avvikelser har uppstått. Avvikelsena kan på så sätt upptäckas i tid och motverkas genom omfördelningar inom budgetens ram eller genom ändring av uppgifterna eller tilldelning av ytterligare resurser.

Redovisningen lämnar vidare underlag för analyser av verksamhetens resultat. Kostnadsberäkningarna i budgeten kontrolleras och ger underlag för att bedöma effektiviteten, dvs. måluppfyllelsen jämförd med uppoffringarna. Analysen kan sedan utnyttjas vid kostnadsberäkning och planering för följande budgetperiod samt vid bedömning av rationaliseringsåtgärder.

Kopplingen mellan budgeteringen på central nivå och den som sker på lägre nivåer i organisationen ställer enligt utredningen särskilda krav inom försvaret. Anledningen till detta är krigs- och fredsorganisationernas olika struktur. Centralt erfordras en budgetering och uppföljning i krigsorganisationstermer för att ge möjlighet till centrala avvägningsbeslut. Samtidigt finns ett behov av att kunna budgetera även i fredsorganisationstermer, eftersom myndigheternas fredsverksamhet är inriktad på att tillföra krigsorganisationen olika produkter.

Utredningen anser vidare att ett prestations- och kostnadsansvar måste kunna knytas till ansvarsområden och slutprodukter. Genom en indelning av organisationen i ansvarsområden undviker man dubbelt ansvar och minskar behovet av löpande samordning.

Utredningen föreslår att budgetering och redovisning i fortsättningen skall ske i kostnadstermer i stället för nuvarande utgiftstermer. Härigenom klarläggs de verkliga uppoffringarna för att nå angivna mål. Utredningen rekommenderar en s. k. särkostnadsprincip, som innebär att varje chef för ett ansvarsområde skall budgetera endast de kostnader som han kan påverka. För att redovisningen av kostnadsutfallet skall bli rättvisande måste systemet omfatta en interndebitering av ianspråktaga tjänster mellan t. ex. olika ansvarsområden. Detta innebär att vissa resurser, som saknar marknadsmässigt bestämda priser, måste prissättas.

Kostnadsredovisningen bör enligt utredningen ske med hjälp av en kontoplan, som ger möjlighet att fördela kostnadsslag på ansvarsområden (kostnadsställen) och prestationer (kostnadsbärare).

Utredningen konstaterar att metoder för mätning av prestationer och resultat bör utvecklas. Detta har emellertid utredningen ansett ligga utanför sitt uppdrag och har därför hemställt att dessa frågor behandlas av vederbörande militära myndigheter.

De allmänna principerna för ekonomisystemet föreslås gälla även vid dess tillämpning inom förbandsanslutna verkstäder och likartade fackfunktioner. Verkstäderna betraktas som hjälpavdelningar till förbanden. Förband och verkstäder bör därför samarbeta vid planeringen. Utredningen anger också principer för hur prissättning vid verkstäder bör ske. Utredningen föreslår att särkostnadsprissättning används vid leverans till förband, medan vid externa leveranser verkstadschefen bör ha viss frihet att anpassa prissättningen till rådande marknadspriser.

Utredningen berör också anslagssystemet och föreslår i detta sammanhang att man på sikt inför kostnadsanslag i stället för utgiftsanslag på den lokala nivån. Den omfattande reglering av anslagens utnyttjande som finns i nuvarande system anses i fortsättningen inte böra förekomma, eftersom systemets syfte då skulle förfelas.

Remissyttrandena

Grundprinciperna i försvarskostnadsutredningens förslag har i stort accepterats av remissinstanserna. Dessa delar utredningens uppfattning att man för att uppnå en bättre styrning av verksamheten inom försvaret måste skapa ett nytt ekonomisystem, som bygger på kostnadsredovisning, budgetering och prestationsmätning. Samtidigt beklagar dock de flesta remissinstanserna, att utredningens framlagda förslag har begränsats till den lokala nivån. Flera remissinstanser anser sig inte kunna göra en slutlig bedömning av det lokala ekonomisystemet så länge kopplingarna till den centrala nivån och anpassningen till anslagssystemet inte har klarlagts.

Utredningens uppfattning om det föreslagna ekonomisystemets anpassning i stort till de grundläggande principerna om värdering av effektiviteten i verksamhet och organisation samt om budgetering och redovisning delas i

huvudsak av bl. a. *överbefälhavaren, samhällsvetenskapliga fakulteten i Lund, handelshögskolan i Göteborg och materielverket*. De båda sistnämnda remissinstanserna anser vidare, att ett system i vilket uppföring av resurser på alla nivåer kopplas samman med de prestationer som skall utföras i princip måste vara överlägset det nuvarande systemet, som är helt inriktat på anslagsbeviljande och kontroll i kassamässiga former. Det nya systemet anses skapa bättre överblick vid beslutsfattandet och ger dessutom bättre möjligheter att väga alternativa lösningar mot varandra. Som en fördel anges också att man får större möjligheter till en effektiv resultatvärdering.

De flesta remissinstanserna har accepterat särkostnadsprincipen, i många fall dock med någon tvekan. För verkstads- och fackfunktionerna tar man avstånd från denna princip och kräver i några fall fortsatt utredning.

Flertalet remissinstanser anser att en förbättrad redovisning och rapportering inom försvaret är både nödvändig och önskvärd. Omdömena om utredningens förslag i dessa hänseenden är i huvudsak positiva. *Fortifikationsförvaltningen, statskontoret och riksrevisionsverket* anser dock att en bättre samordning mellan olika statliga myndigheter behövs beträffande utvecklingen av olika redovisningssystem. Denna bättre samordning skulle även behövas vid införandet av systemen. *Överbefälhavaren, civilförvaltningen* och *materielverket* uttalar sig för ett i förhållande till utredningens förslag något förenklat system för redovisning, eftersom ADB-behandlingen annars skulle bli för omfattande.

I fråga om prestationsmätningen föreslår *samhällsvetenskapliga fakulteten i Lund* att en undersökning görs av möjligheterna att skapa en naturlig prestationsmätning genom leveranskontroll i ett system med köparsäljar-förhållande mellan programansvariga myndigheter och verksamhetsställena.

Att bindningarna på anslagen släpps är en väsentlig faktor för att öka effektiviteten i organisationen anser *överbefälhavaren* och *sjukvårdsstyrelsen*. *Materielverket* framhåller dock, att man kommer att behöva ha kvar många bindningar och restriktioner på de lokala myndigheterna.

4. Övrig utredningsverksamhet samt försöksverksamhet inom den civila sektorn

Den försöksverksamhet med programbudgetering som bedrevs i anslutning till programbudgetutredningen omfattade ett begränsat antal myndigheter. Genom beslut den 9 februari 1968 har Kungl. Maj:t föreskrivit att en utvidgad försöksverksamhet med programbudgetering skall äga rum samt angett vissa riktlinjer för förberedelsearbetet. Omfattningen av försöksverksamheten har bestämts så, att statliga verksamhetsområden av olika karaktär har blivit representerade och att minst ett område under varje departement — utom civildepartementet — ingår.

De verksamhetsområden och myndigheter som f. n. omfattas av försöksverksamheten redovisas i följande sammanställning.

<i>Departement</i>	<i>Område</i>	<i>Myndighet</i>
Justitiedepartementet	Åklagarväsen Polisväsen Kriminalvård	Riksåklagaren Rikspolisstyrelsen Kriminalvårdsstyrelsen
Utrikesdepartementet	Utvecklingsbistånd	Styrelsen för internationell utveckling
Socialdepartementet	Arbetskydd Bakteriologisk diagnostik och preparattillverkning	Arbetskyddsstyrelsen Statens bakteriologiska laboratorium
Kommunikationsdepartementet	Vägväsen Sjöfart	Statens vägverk Sjöfartsstyrelsen
Finansdepartementet	Statistikproduktion Rationaliseringsverksamhet Revisionsverksamhet	Statistiska centralbyrån Statskontoret Riksrevisionsverket
Utbildningsdepartementet	Statligt civilt byggande Högre utbildning och forskning	Byggnadsstyrelsen Universitetskanslersämbetet
Jordbruksdepartementet	Högre utbildning och forskning Lantmåteriverksamhet Kartproduktion	Lantbrukshögskolan Lantmäteristyrelsen Rikets allmänna kartverk
Handelsdepartementet	Patent- och registreringsverksamhet Ekonomisk försvarsberedskap	Patent- och registreringsverket Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap
Inrikesdepartementet	Arbetsmarknadspolitik	Arbetsmarknadsstyrelsen
Industridepartementet	Geologiska undersökningar Allmän provningsverksamhet Skeppsprovningsverksamhet Teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete	Sveriges geologiska undersökning Statens provningsanstalt Statens skeppsprovningsanstalt Styrelsen för teknisk utveckling

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande i beslutet den 9 februari 1968 har vederbörande departementschefer tillkallat ledningsgrupper för programbudgetarbetet, en för varje departement. I ledningsgrupperna ingår representanter från resp. departement, finansdepartementet och riksrevisionsverket. I vissa ledningsgrupper är också berörda myndigheter representerade.

Kungl. Maj:t har vidare förordnat att försöksmyndigheterna inom sig skall tillsätta arbetsgrupper för programbudgetarbetet.

Ledningsgrupperna har till uppgift att i nära kontakt med arbetsgrupperna överväga frågor om målsättning, programindelning, anslagsformer etc. Ledningsgrupperna är ansvariga för att arbetet framskrider i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut och har att lämna anvisningar i fråga om programbudgetarbetet inom resp. verksamhetsområden. Arbetsgruppernas uppgift är att utreda hur programbudgetprinciperna kan tillämpas inom resp. myndighets verksamhet samt att medverka i förberedelser och genomförande av praktiska försök.

Under tiden fram till den 1 september 1968, då försöksmyndigheterna avlämnade en rapport som visade hur principerna för programbudgetering med kostnadsredovisning kunde tillämpas inom resp. verksamhetsområde, karaktäriserades försöksverksamheten av grundläggande utrednings- och analysarbete. Ett första steg i analysarbetet var att med utgångspunkt från gällande instruktioner och andra författningar formulera målsättningar för verksamheten samt att avgränsa preliminära program. Analysen vidgades därefter till att även omfatta en kartläggning av kostnadsbilden och prestationerna inom de preliminärt avgränsade programmen. Förutsättningarna för redovisning av kostnader och prestationer klargjordes och skisser till kontoplaner upprättades. Vidare påbörjades en kartläggning av de faktorer som påverkar omfattningen och innehållet i de olika programmen. Möjligheterna att förutse, påverka och med någon säkerhet uppskatta dessa faktorer bedömdes. Resultaten av utrednings- och analysarbetena sammanfattades av ledningsgrupperna och delgavs under hand vederbörande fackdepartement, finansdepartementet och riksrevisionsverket. En annan väsentlig arbetsuppgift för ledningsgrupperna och arbetsgrupperna under denna inledande period var att inom resp. departement och myndigheter informera om innebörden av programbudgetering. Några egentliga praktiska försök med programbudgetmetoder som kostnadsredovisning, prestationsmätning och intern budgetering ägde inte rum utom vid de myndigheter som redan tidigare påbörjat försöksverksamhet i anslutning till programbudgetutredningens arbete.

Riksrevisionsverket anbefalldes i Kungl. Maj:ts beslut den 9 februari 1968 att lämna försöksmyndigheterna bistånd vid genomförandet av försöksverksamheten i fråga om information och utbildning samt omläggning av redovisningssystem. Riksrevisionsverket har bedrivit informationsverksamhet avseende principer och innehåll i programbudgetutredningens betänkande. Vidare har verket vid olika tillfällen anordnat utbildning för ledamöterna i arbetsgrupper och ledningsgrupper. Vid utbildningen har frågor om kostnadsredovisning, prestationsmätning, planering och budgetering behandlats. Riksrevisionsverket har också medverkat i försöksmyndigheternas arbete med redovisningsfrågor.

Försöksmyndigheterna har den 1 september 1968 avlämnat rapporter om resultaten av utredningsarbetet. Flera av myndigheterna har dessutom som ett led i utredningsverksamheten vid sidan av de vanliga anslagsframställningarna för budgetåret 1969/70 utarbetat petita i programtermer. Några av försöksmyndigheterna har lämnat anslagsframställningar endast i programform, nämligen vägverket, sjöfartsstyrelsen, statskontoret, statens provningsanstalt samt patent- och registreringsverket. Medelsberäkningarna har dock i regel skett med den utgångspunkten att nuvarande riksstatsanslag bibehålls.

Efter det att myndigheternas rapporter inkommit har ledningsgrupperna utvärderat dessa och sammanfattat sina slutsatser och förslag i rapporter till vederbörande departement. Ledningsgruppernas rapporter är f. n. föremål för beredning.

Av de förslag som avser en omläggning redan fr. o. m. budgetåret 1969/70 kan nämnas att kommunikationsdepartementets ledningsgrupp förordar för sjöfartsverkets del en övergång till mera programbudgetinriktade anslag. Bortsett från vissa anslag av social karaktär är de förordade anslagen följande:

1. Allmänna sjövägar
2. Säkerheten på fartyg
3. Åtgärder för yrkesfisket
4. Åtgärder för fritidsbåttrafiken
5. Övrig verksamhet

Härutöver skall anvisas medel för kapitalinvestering i sjöfartsverkets fond. Räntor och avskrivningar på dessa investeringar belastar verkets driftanslag.

Som jämförelse kan redovisas tidigare anslag till motsvarande ändamål. Jämförelsen bör göras med budgetåret 1965/66, då den vid sjöfartsstyrelsen bedrivna försöksverksamheten med programbudgetering ännu inte föranlett någon ändring beträffande riksstatsanslagen och sjöfartsverkets fond ännu inte inrättats. Anslagen var följande:

Sjöfartsverket

Sjöfartsstyrelsen:

1. Avlöningar
2. Omkostnader

Lots- och fyrstaten:

3. Avlöningar
4. Omkostnader

Fartygsinspektionen:

5. Avlöningar
6. Omkostnader

Säkerhetsanstalter för sjöfarten m. m.

7. Säkerhetsanstalter för sjöfarten
8. Materielanskaffning till vissa farleder m. m.
9. Viss omläggning av utprickningssystemet för sjöfarten
10. Driftkostnader för radionavigeringsstationer
11. Anskaffning av lotsbåtar
12. Viss utrustning för statlig sjöräddningsverksamhet
13. Statens isbrytarverksamhet
14. Mättnings- och rekognosceringsverksamhet

Hamnar och farleder

15. Bidrag till handelshamnar och farleder
16. Statliga farledsarbeten
17. Bidrag till byggande av fiskehamnar m. m.
18. Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder
19. Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder, att avräknas mot automobilskattemedlen

Den av ledningsgruppen föreslagna programindelingen vid sjöfartsverket korresponderar med de programbudgetinriktade anslagen. Beträffande underindelingen av programmet allmänna sjövägar förordas en indelning i ca 30 lokala sjöfartsområden och 3 områden för genomgående sjöfart.

Efter förslag av riksrevisionsverket har statsmakterna beslutat att den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten skall omorganiseras (prop. 1967: 79, SU 82, rskr 194). Beslutet innebär bl. a. att ett enhetligt ADB-redovisningssystem såvitt möjligt skall införas inom statsdriften. Ett av riksrevisionsverket utvecklat generellt ADB-redovisningssystem togs i bruk i begränsad omfattning den 1 juli 1968. Rutiner för kassabokföring och kostnadsredovisning har utvecklats och ytterligare utvecklingsarbete pågår. Systemet medger fördelning av kostnaderna på kostnadsslag, kostnadsställe och kostnadsbärare. Vid utvecklingen av redovisningssystemet har den av programbudgetutredningen föreslagna normalkontoplanen för statliga myndigheter, S-planen, legat som grund.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 28 juni 1968 bifallit en framställning från riksrevisionsverket om bemyndigande att — i den mån så anses erforderligt för försöksverksamhet med programbudgetering och genomförande av ny statlig redovisningsorganisation — med giltighet från och med den 1 juli 1968 tills vidare lämna dispens från bestämmelserna i kungörelsen den 30 maj 1941 (nr 535) angående föreskrifter rörande bokföring och redovisning av utgifter från omkostnadsslag för statliga verk och myndigheter m. m.

Den praktiska försöksverksamhet som påbörjats eller avses att påbörjas så snart lämpliga försöksrutiner utarbetats avser i första hand budgetering, kostnadsredovisning och prestationsmätning. I fråga om kostnadsredovisningen gäller att kontoförteckningar och konteringsrutiner grundas på S-planen. I vissa fall har endast enklare sammanställningar av redovisningsmaterialet gjorts vid sidan av den vanliga kassabokföringen. Kostnadsredovisningen kommer i inledningsskedet att bedrivas manuellt. Det främsta syftet är att utprova principer och vinna erfarenheter för att på relativt kort sikt möjliggöra ett införande av rutiner för löpande kostnadsredovisning med rapportering inom myndigheterna. Genom kostnadsredovisningen ökas mängden av ekonomisk information. Kostnaderna för att producera och

utnyttja denna information blir höga om redovisningen sker manuellt. Riksrevisionsverket arbetar f. n. på en plan för bl. a. försöksmyndigheternas anslutning till det generella ADB-redovisningssystemet.

En väl utvecklad prestationsmätning är en väsentlig komponent i det av programbudgetutredningen föreslagna programbudgetsystemet. Kungl. Maj:t har den 28 juni 1968 uppdragit åt riksrevisionsverket att genom en särskilt tillkallad expertdelegation verkställa utredning rörande mätning av produktivitet och effektivitet inom offentlig verksamhet. Utredningsarbetet bör enligt direktiven genomföras från såväl teoretiska som praktiska angreppspunkter och resultaten bör komma de statliga myndigheterna till godo dels genom att erfarenheter och utprovade metoder successivt bekantgörs, dels genom en sammanfattande slutrapport.

5. Övrig utredningsverksamhet inom försvaret

Parallellt med försvarskostnadsutredningens arbete har inom försvarsdepartementet bedrivits ett utredningsarbete med syfte att utveckla ett planerings- och budgetsystem för departementets hela verksamhetsområde med tillämpning av programbudgetteknik. För arbetet med att utforma en programbudget har en särskild ledningsgrupp, programbudgetgruppen, tillsatts inom försvarsdepartementet. Genom beslut i februari 1968 har Kungl. Maj:t uppdragit åt överbefälhavaren, försvarsgrenscheferna, försvarets centrala förvaltningsmyndigheter, försvarets forskningsanstalt och civilförsvarsstyrelsen att medverka i arbetet på att förbereda övergång till programbudgetering.

Programbudgetgruppen har i juni 1968 lämnat en sammanfattande orientering om arbetsläget beträffande utvecklingen av ett system för planering och programbudgetering inom försvaret (Stencil Fö 1968: 3).

Det av programbudgetgruppen redovisade planeringssystemet innebär att nuvarande sjuårsplaner för krigsmaktens utveckling ersätts av femåriga rullande *programplaner*. Programplanerna upprättas av myndigheterna mot bakgrund av en mera långsiktig plan för försvarets utveckling, en *perspektivplan*. Av denna skall framgå både de långsiktiga målen för försvaret och tänkbara alternativa utvecklingar i fråga om försvarets omfattning och sammansättning i stort. Perspektivplanen avses sträcka sig femton år framåt i tiden. Målformuleringen för försvaret tänks framdeles knytas till olika angreppsfall som försvaret skall kunna möta. De angreppsfall som statsmakterna fastställer att ligga till grund för försvarets planering benämns *dimensionerande angreppsfall*.

Försvarsplaneringen förutsätts liksom hittills grundas på studier och utredningar. *Miljöstudier* skall därvid bedrivas för att klarlägga bl. a. den mi-

litärpolitiska och tekniska bakgrunden för angreppsfallen och för att beskriva de dimensionerande angreppsfallen. Beslut om försvarets utformning och utveckling avses enligt det nya planeringssystemet kunna fattas på grundval av *alternativstudier*, som bl. a. skall ange de alternativ som bör hållas öppna för försvarets utveckling.

Nya vapensystem och större förändringar i organisationen m. m. skall redovisas i s. k. *systemplaner*. En sådan plan skall täcka systemets hela livslängd och omfatta alla kostnader och resurskrav som systemet kan orsaka.

Planeringen och verkställigheten inriktas på krigsförbanden. Dessa församman i ett antal ändamålsinriktade *program*. Programindelningen bör göras så att både kvalitativa och kvantitativa mål kan anges för programmen. Programansvarig myndighet skall finnas för varje program.

I det förslag till programindelning som redovisas har krigsförband med samma målinriktning förts samman till *huvudprogram*. Förband eller funktioner som har stöduppgifter i krig eller som är motiverade av fredsorganisationen har samlats i särskilda program. Huvudprogrammen har indelats i delprogram och dessa i programelement.

Huvudprogrammen har följande omfattning i stort.

1. *Fältförband*: arméns fältförband.
2. *Lokalförsvarsförband*: arméns lokalförsvarsförband och hemvärnet.
3. *Kust- och sjöförsvarsförband*: marinens krigsförband.
4. *Luftförsvarsförband*: de delar av luftförsvaret som ingår i flygvapnet utom de förband som hänförts till det gemensamma bas- och underhållsprogrammet för flygstridskrafterna.
5. *Attack- och spaningsförband*: flygvapnets attack- och spaningsförband utom de förband som hänförts till det gemensamma bas- och underhållsprogrammet för flygstridskrafterna.
6. *Flygstridskrafternas bas- och underhållsförband*: förband av gemensam karaktär för program 4 och 5 samt flygtransportförband.
7. *Central och högre regional ledning*: krigsförband och anläggningar som ingår i högkvartersorganisationen och den högre regionala ledningen samt fredsorganisationen vid centrala och högre regionala staber och förvaltningar.
8. *Gemensamma stödfunktioner*: gemensamma serviceorgan eller funktioner för hela krigsmakten; här ingår bl. a. gemensamma skolor, inskrivningsväsende, lagerhållning av gemensamma förnödenheter, musik-, arkiv- och museiverksamhet.
9. *Allmän försvarsforskning*: forsknings- och utvecklingsverksamhet som inte direkt kan hänföras till övriga program; här ingår bl. a. försvarets forskningsanstalt.
10. *Civilförsvaret m. m.*: civilförsvaret, det psykologiska försvaret och vissa för totalförsvaret gemensamma funktioner.

De krigsorganisatoriska programmen kan uppfattas som mål för verksamheten i fred. Fredsorganisationen blir alltså ett medel för att producera och vidmakthålla en mobiliseringsbar krigsorganisation. Denna produktion bedrivs vid olika staber, förvaltningar och förband. Verksamheten har av programbudgetgruppen indelats i s. k. *prestationsområden*. Indelningen har i stort gjorts på följande sätt.

1. *Operativt vidmakthållande* omfattar den verksamhet som på kort sikt syftar till att vidmakthålla redan organiserade krigsförband. Här ingår drift av fredsorganisationen, repetitionsutbildning m. m.

2. *Grundutbildning* omfattar grundutbildning av värnpliktiga och fast anställda.

3. *Materielanskaffning* omfattar investeringar i krigs- och fredsmateriel.

4. *Investeringar i anläggningar* omfattar investeringar i befästningar och byggnader för krigs- och fredsorganisationen.

5. *Forskning och utveckling* omfattar alla investeringar i såväl allmän som objektsbunden forskning samt försök och utveckling av vapensystem m. m.

Verksamheten inom försvaret kan enligt programbudgetgruppen beskrivas så att staber, förvaltningar och förband inom de olika prestationsområdena levererar tjänster sinsemellan och till de olika programmen. För att dessa tjänster skall kunna utföras krävs att resurser ställs till förfogande. I s. k. *uppdrag* anges de tjänster som skall utföras och den tilldelning av resurser som har bedömts nödvändig för att utföra dessa tjänster. Uppdragen innehåller dessutom erforderliga handlingsregler. De uppdrag som lämnas av Kungl. Maj:t benämns primäruppdrag. För att fylla kraven på anknytning till program å ena sidan och fredsorganisationens produktionsenheter å andra sidan måste varje uppdrag avgränsas så att det tillhör *ett* huvud- eller delprogram och *ett* prestationsområde samt berör *en* myndighet eller förvaltning.

Den årliga *programbudgeten* kan beskrivas som en fullständig samling av primäruppdrag avseende verksamheten under det aktuella budgetåret. Programbudgeten kommer att kunna uppställas dels efter program, dels efter prestationsområden. Riksdagen får härigenom möjlighet att fördela anslag och bemyndiganden dels på program, dels på prestationsområden. Som underlag för avvägningen har riksdagen tillgång till de tidigare nämnda programplanerna och perspektivplanerna.

I statsverkspropositionen eller annan proposition avses lämnas en *redovisning* till riksdagen för verksamheten under det senast förflutna budgetåret med angivande av bl. a. hur tilldelade resurser har utnyttjats.

6. Försöksverksamhet inom försvaret

Kungl. Maj:t har genom beslut i november 1967 och mars 1968 uppdragit åt överbefälhavaren och civilförsvarsstyrelsen att fortlöpande bedriva miljöstudier som underlag för val av dimensionerande angreppsfall.

Genom beslut i juni och september 1968 har Kungl. Maj:t vidare uppdragit åt överbefälhavaren och civilförsvarsstyrelsen att före den 1 mars 1971 inkomma med perspektivplaner för krigsmaktens och civilförsvarets utveckling under en femtonårsperiod räknad fr. o. m. år 1972. Planerna skall i möjlig mån redovisas i programtermer. Arbetet skall betraktas som försöksverksamhet och bedrivas i nära kontakt med försvarsdepartementet.

På initiativ av försvarskostnadsutredningen påbörjades under år 1964 vid Skånska dragonregementet (P 2) förberedelser för försöksverksamhet med ekonomisystem. Försvarskostnadsutredningen fick genom beslut i mars och oktober 1965 Kungl. Maj:ts medgivande att intill den 1 juli 1966 bedriva försök med ekonomisk redovisning, intern budgetering och rapportering vid P 2, Norra Smålands regemente (I 12), Karlskrona försvarsområde och Blekinge kustartilleriförsvår (Fo 15/BK) med Karlskrona kustartilleriregemente (KA 2), Karlskrona örlogsskolor (KÖS) och Skånska flygflottiljen (F 10). Syftet med försöken var att pröva tillämpningen av företagsekonomiska principer i den militära verksamheten och att på lokal och regional nivå pröva och få underlag för detaljutformning av ett system för ekonomisk planering, samordning, ledning och kontroll av verksamheten. Försöken fortsatte i samma omfattning och med samma inriktning under budgetåret 1966/67.

Ytterligare ett väsentligt syfte med försöksverksamheten var att pröva vilka konsekvenser en större ekonomisk handlingsfrihet för lokala myndigheter får för effektiviteten i verksamheten. Enligt gällande budgetsysteem anvisas medel till lokala myndigheter genom beslut av centrala myndigheter från ett stort antal riksstatsanslag, som i sin tur kan delas upp på anslagsposter eller andra anvisningar på maximerade belopp. Genom dessa anvisningar regleras vilka slag av resurser som får förbrukas vid förbanden och omfattningen av förbrukningen. Kontroll av förbrukningen sker genom bokföring på redovisningstitlar som svarar mot anvisningarna. Budget- och redovisningssystemet styr härigenom de lokala myndigheternas val och förbrukning av resurser. Detta system försvårade under budgetåren 1965/66 och 1966/67 användandet av de budget- och redovisningsmetoder som försvarskostnadsutredningen önskade pröva. För budgetåret 1967/68 anvisades därför medel för försöksförbanden I 12, P 2 och F 10 som *ett* belopp (jfr prop. 1967: 155, SU 200, rskr 392). Verksamheten reglerades med hjälp av förbandsbudgetar. Dessa innehöll dels de uppgifter som överordnade

myndigheter ålagt förbanden, dels beräknad resursförbrukning. Utbetalningarna för försöksförbanden redovisades på ett särskilt förslagsanslag i riksstaten, benämnt Förband med särskild budget. Anslaget fördes upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Besparingar som svarade mot de budgeterade utgifterna avsågs uppkomma på andra riksstatsanslag, som inte fick belastas med utgifter för förbanden.

För innevarande budgetår har verksamheten utvidgats så att försöken vid KÖS fått samma utformning som vid I 12, P 2 och F 10. Vidare bedrivs vid Bergslagens artilleriregemente (A 9) försök med en utgiftsredovisning av ungefär samma typ som vid de övriga försöksförbanden. Den interna kostnadsredovisningen på olika verksamhetsställen har emellertid begränsats så att bokföring sker enligt nuvarande titelredovisningssystem men utökad med hänvisning till specificerade uppdrag. Ledningen av försöken har förts över till försvarsgrenscheferna med överbefälhavaren som samordningsmyndighet.

Vidare bedrivs fr. o. m. innevarande budgetår försöksverksamhet med verksamhetsplanering, budgetering och därav betingade organisationsförsök vid arméstaben. Försöken är avsedda att ge erfarenheter av hur centrala stabers och förvaltningars egen verksamhet skall bedrivas i ett program-budgetorienterat system. Utbetalningarna redovisas mot ett särskilt anslag, Arméstaben (jfr prop. 1968: 155, SU 186, rskr 396).

Som ett led i försöksverksamheten har vidare de ordinarie anslagsframställningarna för budgetåret 1969/70 avseende armén kompletterats med en redovisning av hur motsvarande framställning skulle kunna utformas i ett programbudgetsystem.

7. Anslagsteknisk omläggning

Sammanlagning av avlönings- och omkostnadsanslagen

Programbudgetutredningen föreslog att man, redan innan programbudgetering infördes vid myndigheterna, som en partiell reform skulle föra ihop de nuvarande avlönings- och omkostnadsanslagen på riksstaten. Förslaget har tillstyrkts av remissinstanserna.

Genom beslut den 22 mars 1968 har Kungl. Maj:t utfärdat anvisningar för myndigheternas anslagsframställningar för budgetåret 1969/70. Därvid föreskrevs att myndigheternas avlönings- och omkostnadsanslag skulle sammanslås till ett myndighets- eller förvaltningskostnadsanslag. Till detta anslag kunde också föras vissa särskilda myndighetsanslag, såsom materielanslag eller särskilda expensanslag. Undantag från den anbefallda sammanläggningen kunde medges efter särskild prövning, vilket bl. a. skett under fjärde huvudtiteln beträffande försvarsgrenarnas anslag.

I anvisningarna angavs även att inom den sammanlagda anslagsramen myndigheterna skulle kunna ges viss rätt till omflyttning av olika kostnads-

komponenter. Därvid skulle samtidigt kravet på att myndigheterna skulle disponera sina resurser så att anslagsöverskridanden undveks komma att skärpas.

Redovisning av pensions- och socialförsäkringskostnader

Programbudgetutredningen föreslog att pensionskostnader, sjukförsäkringsavgifter och andra sociala kostnader för den statliga personalen vid programbudgetering skulle redovisas som komplementkostnader hos myndigheterna. Pålägget för dessa kostnader beräknades av utredningen under vissa angivna förutsättningar till 19 à 22 % av de under år 1967 utgående lönerna. Vid remissbehandlingen förordade vissa myndigheter att dessa kostnader i stället skulle upptas som utgifter hos myndigheterna.

Genom beslut den 30 juni 1967 uppdrog Kungl. Maj:t åt riks-försäkringsverket och statens personalpensionsverk att gemensamt utarbeta förslag till system för beräkning av pensions- och socialförsäkringskostnader hos statliga myndigheter.

Ämbetsverken har den 29 december 1967 redovisat utredningsuppdraget. Därvid förordas att under en första tillämpningsperiod kostnaderna för personalpensionering och socialförsäkring under angivna förutsättningar beräknas till 22 % av respektive verks lönesumma. Verken påpekar att häri inte ingår kostnaderna för eventuell framtida höjning av nettopensionsförmåner till dem som redan pensionerats. Vidare underströks att det personalstatistiska materialet som legat till grund för beräkningarna inte möjliggjorde god precision. Fördelarna med det föreslagna systemet ansågs dock vara så pass framträdande att systemet trots beräkningarnas bristande precision syntes böra genomföras med nu beräknade kostnadstal. För vissa verksamheter, bl. a. affärsverken samt eventuellt försvaret, förutsatte en omläggning dock vissa ytterligare undersökningar.

Genom prop. 1968: 77 föreslog Kungl. Maj:t införandet av en allmän arbetsgivaravgift motsvarande 1 % av utgivna löner. Avgiften skulle även omfatta de offentligt anställda. Riksdagen har sedermera beslutat att införa avgiften (SU 133, BeU 44, rskr 293, 305) med verkan fr. o. m. den 1 januari 1969.

I de den 22 mars 1968 utfärdade anvisningarna för myndigheternas anslagsframställningar för budgetåret 1969/70 anbefalldes myndigheterna att, under avlöningsanslag och andra anslag varifrån lönekostnader för personal bestreds, beräkna ett lönekostnadspålägg, som uppgick till 23 % av lönebeloppen. Härav avsåg 22 procentenheter pensions- och socialförsäkringskostnader samt en procentenhet arbetsgivaravgiften. För statsbidragsanslag gavs särskilda föreskrifter. För de ramreglerade försvarsutgifterna angavs senare i särskilda anvisningar att lönekostnadspålägg inte skulle beräknas av myndigheterna. Även affärsverken undantogs enligt anvisningarna från föreskrifterna om lönekostnadspålägg.

I anvisningarna angavs vidare att det kunde komma att erfordras olika procentsatser för lönekostnadspålägget för olika personalkategorier. Denna fråga skulle snarast utredas och om möjligt tas upp i regleringsbrevet våren 1969. Detta skulle dock inte påverka anslagsberäkningen för budgetåret 1969/70.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 maj 1968 har jag tillkallat en utredningsman med uppdrag att utveckla system med differentierade lönekostnadspålägg inom den statliga verksamheten. Utredningsmannen beräknas redovisa sitt uppdrag under år 1969.

Genom beslut den 28 maj 1968 uppdrog Kungl. Maj:t åt riksrevisionsverket att i samråd med riksförsäkringsverket och statens personalpensionsverk utreda lämpligt administrativt förfarande för utbetalning och uppbörd i myndigheternas redovisning och på riksstaten av de belopp som hänförs till pensions- och socialförsäkringskostnaderna samt kostnader för den allmänna arbetsgivaravgiften ävensom utgifterna för utgående pensioner, m. m.

Riksrevisionsverket har den 6 november 1968 redovisat utredningsuppdraget. Förslaget innebär bl. a. att myndigheterna i samband med löneutbetalningar belastar sin bokföring med lönekostnadspålägget och för om detta till en inkomsttitel benämnd Pensionsmedel m. m. Från denna inkomsttitel skulle sedan bestridas statens utgifter för utgående pensioner, socialförsäkringsavgifter, m. m.

Anslagsframställningarna för budgetåret 1969/70 upptog belopp för lönekostnadspålägg avseende den nuvarande organisationen med ca 1 700 milj. kr. Härutöver kom belopp för lönekostnadspålägg avseende nya tjänster m. m.

Affärsverksutredningen har i sitt den 4 november 1968 avgivna betänkande (SOU 1968: 45 och 46) framfört förslag om ändrade former för bestridande av affärsverkens pensionskostnader. Utredningens förslag är f. n. föremål för remissbehandling.

Redovisning av lokalhyror m. m.

Programbudgetutredningen föreslog att vid en övergång till programbudgetering skulle kostnader för lokalhyror m. m., som bestreds över ersättningsanslagen till fastighetsfonderna, bestridas av respektive myndighet. Förslaget tillstyrktes av remissinstanserna.

I de den 22 mars 1968 utfärdade anvisningarna för anslagsframställningarna för budgetåret 1969/70 föreskrevs att lokalkostnaderna skulle inräknas i riksstatsanslagen för de verksamheter som kostnaderna hänförs till. Undantag meddelades senare för bl. a. redovisningen av försvarsgrenarnas fastighetskostnader.

Underlaget för beräkning av lokalkostnader i myndigheternas anslagsframställningar lämnades av de fondförvaltande myndigheterna. En redo-

görelse för de beräknade kostnaderna för befintliga lokaler och under budgetåret 1969/70 tillkommande lokaler har också redovisats till Kungl. Maj:t. I detta sammanhang bör påpekas att lokalkostnaderna för förhyrda lokaler beräknats på de faktiska hyrorna för hyresåret 1967/68. Vidare är beräkningarna vad avser tillkommande lokaler ytterst preliminära.

8. Departementschefen

I det moderna samhället intar den offentliga sektorn en alltmer framträdande roll. Sålunda har t. ex. de över statsbudgeten finansierade offentliga konsumtions- och investeringsutgifterna under den senaste tioårsperioden ökat med ca 55 % i volym. Detta innebär att dessa utgifter ökat sin andel av bruttonationalprodukten från 14,7 % till 16,7 %. Anspråken på statliga insatser fortsätter att växa. Samtidigt är resurserna begränsade och utrymme för nya insatser måste, som jag framhållit vid flera tillfällen, därför såvitt möjligt skapas genom omprövning av pågående verksamheter. Mot denna bakgrund är varje åtgärd som kan främja effektiviteten i statsförvaltningen, begränsa kostnaderna för pågående verksamheter och underlätta rationella val mellan olika handlingsalternativ av stor betydelse.

Vårt nuvarande budgetsystem är liksom flertalet andra länders framvuxet ur en kameral tradition grundad på kassabokföringen. Alternativa budgetsystem har diskuterats men det var först på 1950-talet som ett mera utvecklat alternativ började ta form. Detta skedde främst i Förenta staterna.

Den amerikanska programbudgeteringen utgick ifrån att budgeten skulle grupperas i s. k. program för vilka statsmakterna fastställt målsättningar. Målsättningarna skulle om möjligt anges i mätbara produkter eller tjänster. Vid budgeteringen och senare i redovisningen skulle produktionen eller prestationerna ställas mot kostnaderna. Av stor betydelse var att man vid budgeteringstillfället mot varandra skulle ställa alternativa budgetförslag för programmen med olika ambitionsnivåer och olika kostnader. Härigenom underlättades statsmakternas val av handlingsalternativ. Det karaktäristiska för den amerikanska formen av programbudgetering har hittills varit att den främst fungerat som ett planerings- och styrinstrument för statsledningen. Integreringen med det egentliga budgetsystemet har varit begränsad och är än i dag inte genomförd i någon betydande utsträckning.

I Sverige förekom under 1950-talet och början av 1960-talet en debatt om möjligheterna att öka effektiviteten inom statsförvaltningen. Bl. a. pekade man på möjligheterna att för statsförvaltningens del utnyttja de erfarenheter som vunnits inom näringslivet. Det var mot bakgrund av bl. a. denna diskussion som Kungl. Maj:t år 1963 på min föredragning uppdrog åt statskontoret att i samråd med riksrevisionsverket verkställa utredning rörande bokföring, kostnadsredovisning och programbudgetering inom statsverksam-

heten. Chefen för försvarsdepartementet bemyndigades samtidigt att tillkalla försvarskostnadsutredningen.

Statskontorets programbudgetutredning redovisade i mars 1967 sina förslag i betänkandet Programbudgetering.

Programbudgetutredningen förordar en omläggning av budgeteringen på myndighetsnivån. Sålunda skall budgetering ske på ändamålsinriktade s. k. program. För varje program skall i budgeten anges förväntade prestationer och kostnaderna härför. Vidare skall av budgeten framgå på vilka ansvarsområden inom myndigheten de olika programmens prestationer och kostnader fördelar sig. Budgetförslaget skall på myndighetsnivå innefatta en systematisk redovisning av olika handlingsalternativ. Härutöver skall budgetförslaget omfatta en långtidsplan uppbyggd enligt samma principer som budgetförslaget. Budgeten skall under genomförandeskedet följas löpande på grundval av en prestations- och kostnadsrapportering. Vid budgetårets utgång skall utfallet av budgeten analyseras och utvärderas.

I anslutning till förslaget om programbudgetering föreslår utredningen införandet av en till programbudgeteringen anpassad kostnadsredovisning i statsförvaltningen. Lokalkostnader och portokostnader bör enligt utredningen behandlas som utgifter hos myndigheterna. Kostnader för pensions- och socialförsäkringsförmåner för de statsanställda samt kostnader för avskrivningar och räntor på maskiner, inventarier, m. m. bör däremot behandlas som kalkylmässiga s. k. komplementkostnader. För att skapa enhetlighet i bokföringen förordar utredningen införandet av en normalkontoplan för statsverksamheten, benämnd S-planen.

Programbudgetutredningen anser att ett införande av programbudgetering bör kombineras med en vidsträckt delegering av ansvaret till och inom myndigheterna när det gäller programmens genomförande.

Parallellt härmed bör den statliga revisionen i ökande utsträckning inriktas på förvaltningsrevision, dvs. effektivitetsgranskning av myndigheternas verksamhet.

När det gäller de anslagstekniska konsekvenserna av programbudgeteringen förordas i första hand införandet av kostnadsanslag. Då detta återverkar på riksstatens uppställning bör en sådan omläggning enligt utredningens mening prövas i annan ordning. I avvaktan härpå bör programbudgeteringen bygga på utgiftsanslag. Som ett första steg mot programbudgetering förordar utredningen att man slår ihop de nuvarande avlönings- och omkostnadsanslagen till myndighetsanslag.

Som ett led i utredningsarbetet har försök och studier avseende programbudgetering bedrivits vid några myndigheter.

Vid remissbehandlingen har huvuddragen i utredningens förslag genomgående tillstyrkts. Flera remissinstanser har dock tryckt på behovet av ytter-

ligare studier och försök innan slutlig ställning tas till förslagen. När det gäller utredningens konkreta förslag har vissa invändningar rests. Bl. a. har vissa remissinstanser förordat att pensions- och socialförsäkringskostnaderna görs till utgifter hos myndigheterna.

I försvarskostnadsutredningens avgivna betänkande har utredningen redovisat principerna för ett nytt ekonomisystem inom försvaret och systemets tillämpning vid lokala och regionala myndigheter. Återstående del av ekonomisystemet — för centrala myndigheter — avser utredningen att behandla i ett kommande betänkande.

Det centrala i det föreslagna ekonomisystemet är budgeteringen. Budgeten skall ge ett samlat uttryck för ledningens planer och blir därmed det främsta styrinstrumentet. På alla nivåer skall budgeteringen bygga på en samordnad planering av prestationer och resursförbrukning. Under genomförandet av verksamheten skall budgeten följas upp genom fortlöpande rapportering och redovisning av prestationer och kostnader. På grundval av en indelning av organisationen i ansvarsområden knyts ansvaret för prestationer och slutprodukter till bestämda organisationsenheter. Utredningen föreslår att budgetering och redovisning skall ske i kostnadstermer och att den skall bygga på en s. k. särkostnadsprincip. För att åstadkomma ett starkt kostnadsmedvetande i den löpande verksamheten anser utredningen att internprissättning bör tillämpas. De allmänna principerna för ekonomisystemet bör enligt utredningen också gälla vid dess tillämpning inom försvarets verkstäder.

Principerna i försvarskostnadsutredningens förslag har i stort sett tillstyrkts av remissinstanserna. Flera av remissmyndigheterna anser sig dock inte kunna göra en slutlig bedömning av den föreslagna tillämpningen vid lokala och regionala myndigheter innan utredningen även behandlat den centrala nivån. Invändningar riktas främst mot tillämpningen av särkostnadsprincipen.

Den försöksverksamhet som bedrevs av statskontorets programbudgetutredning utvidgades väsentligt genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 februari 1968. Den omfattar nu verksamheter under samtliga departement, utom civildepartementet. Sammanlagt är det på den civila sektorn ett drygt tjugotal försöksområden av varierande storlek. Till de större hör polisväsendet, vägväsendet, den högre utbildningen och forskningen samt arbetsmarknadsverket. Bland de mindre kan nämnas arbetarskydd och skeppsprovningsverksamhet.

Enligt anvisningarna för den utvidgade försöksverksamheten skulle myndigheterna, i samverkan med bl. a. departementala ledningsgrupper, utforma programindelning för sina verksamhetsområden och utarbeta rutiner för prestations- och kostnadsredovisning. Myndigheterna skulle vidare före den 1 september 1968 avlämna ett preliminärt förslag, som visade hur principerna för programbudgetering kunde tillämpas inom verksamhetsområdet.

Åt riksrevisionsverket lämnades uppdrag bl. a. att medverka vid utbildning och information i programbudgetfrågor samt vid omläggningen av redovisningssystemen. Riksrevisionsverket har med anledning härav anordnat en omfattande utbildningsverksamhet för berörda myndigheters personal samt bedrivit utvecklingsarbete bl. a. beträffande redovisningssystem, innefattande S-planen och ett på denna grundat ADB-system.

Arbetet inom försöksmyndigheterna ledde till att flertalet lämnade in anslagsframställningar i programbudgettermer. Vissa utformade även sina ordinarie framställningar i programbudgetform.

Under den gångna hösten har de av försöksmyndigheterna ingivna anslagsframställningarna i programbudgettermer och överhuvudtaget utredningsläget inom försöksmyndigheterna varit föremål för utvärdering av de departementala ledningsgrupperna. Rapporterna om utvärderingens resultat är f. n. under beredning.

Som ett led i strävandena att samordna den långsiktiga planeringsverksamheten inom försvaret har inom försvarsdepartementet sedan några år pågått arbete med att utforma en programbudget. Arbetet har bedrivits av en särskild arbetsgrupp, programbudgetgruppen, under medverkan av försvarets myndigheter. Programbudgetgruppen har i juni 1968 lämnat en sammanfattande skriftlig orientering om arbetsläget.

Programbudgetgruppen ser programbudgeten som ett led i ett integrerat planerings- och budgetsysteem för förvaret, som omfattar studier, planering, beslut (budgetering) och uppföljning (resultatredovisning). Studiernas syfte är främst att skapa underlag för planeringen. Avsikten är att genom skilda slag av studier avgränsa de förutsättningar som skall ligga till grund för planeringen. Olika alternativa handlingslinjer rörande försvarets utveckling på längre sikt konkretiseras genom perspektivplaner. På grundval av perspektivplanen upprättas programplaner. Dessa är rullande femårsplaner, avsedda att ge underlag för beslut i samband med det årliga budgetarbetet. Som beslutsunderlag för viktiga förändringar i organisationen med krav på stora investeringar i personal, materiel eller anläggningar avses särskilda systemplaner upprättas.

Kungl. Maj:t har genom beslut under åren 1967 och 1968 uppdragit åt överbefälhavaren resp. civilförsvarsstyrelsen att bedriva miljöstudier och att inkomma med perspektivplaner före den 1 mars 1971.

Det påbörjade arbetet med perspektivplaner skall betraktas som försöksverksamhet.

Den av programbudgetgruppen redovisade programindelningen har gjorts med utgångspunkt i krigsorganisationen. Varje krigsuppgiftsorienterat program upptar ett antal krigsförband med samma målinriktning, t. ex. luftförsvarsförband. Förband eller fredsorganisatoriska enheter som i huvudsak har gemensamma stöduppgifter i krig eller är motiverade av freds-

organisationen har sammanförts till ett antal stödprogram. Programindelingen har också gjorts stegvis i huvudprogram, delprogram och program-element.

Fredsorganisationens verksamhet har indelats i ett antal produktionsområden, kallade prestationsområden. Som huvudprestationsområden anges operativt vidmakthållande, grundutbildning, materielanskaffning, investeringar i anläggningar samt forskning och utveckling.

För att länka samman de krigsorganisatoriskt inriktade programmen med fredsorganisationens verksamhet introducerar programbudgetgruppen ett s. k. uppdragssystem. Ett uppdrag skall ange de prestationer som skall utföras, resurstilldelningen härför samt vissa handlingsregler (t. ex. för omdisponering av resurser). De årliga anslagsframställningarna avses ske i form av förslag till uppdrag. Budgetprövningen skall bestå i en prövning av uppdragsförslagen. Den årliga programbudgeten skulle kunna beskrivas som en fullständig samling uppdrag för det aktuella budgetåret.

Anslagen på riksstaten bör enligt programbudgetgruppens mening anvisas på huvudprestationsområden inom resp. huvudprogram, t. ex. Fältförband: Materielanskaffning.

I anslutning till försvarskostnadsutredningens arbete har försöksverksamhet bedrivits vid vissa förband med början budgetåret 1965/66. Syftet härmed har varit att få underlag för detaljutformningen av det ekonomisystem för lokal nivå som försvarskostnadsutredningen arbetade med. Fr. o. m. innevarande budgetår har ledningen av försöken övertagits av försvarsgrenscheferna under överbefälhavarens samordning. Vid de flesta försöksförbanden är syftet att utveckla och utvärdera det av försvarskostnadsutredningen föreslagna systemet. Vid ett förband (A 9) tillämpas ett förenklat förbandssystem med begränsad intern kostnadsredovisning. Vidare bedrivs försöksverksamhet vid arméstaben med tillämpning av grundprinciperna för det föreslagna ekonomisystemet. Avsikten är att få erfarenheter av systemet på en central myndighet.

I de den 22 mars 1968 av Kungl. Maj:t utfärdade anvisningarna för anslagsframställningarna för budgetåret 1969/70 föreskrevs vissa anslagstekniska omläggningar. Sålunda skulle anslag till avlöningar och omkostnader slås samman till gemensamma myndighetsanslag. Vidare skulle lönekostnadspålägg med 23 % för pensions- och socialförsäkringskostnader beräknas under myndighetsanslag och andra anslag varifrån löner bestreds samt hyreskostnader tas upp under myndighetsanslag och i förekommande fall under sakanslag. Dessa åtgärder ansluter till förslag som programbudgetutredningen har framlagt.

Jag övergår nu till att redovisa min syn på den hittills bedrivna utrednings- och försöksverksamheten och vissa därmed sammanhängande frågor.

Utvecklingen av den offentliga sektorn och av samhällsekonomin under

de fem år som gått sedan statskontoret och riksrevisionsverket fick utredningsuppdraget rörande programbudgetering och försvarskostnadsutredningen tillkallades har understrukt vikten av att åtgärder vidtas för att stimulera en ständig prövning av pågående aktiviteter. Ett intensivt rationaliseringsarbete kan skapa utrymme för ett mera omfattande reformarbete än som annars blir möjligt.

Under de gångna fem åren har ett antal åtgärder vidtagits för att skapa en effektivare och rationellare statsförvaltning. Ibland har dessa åtgärder lett till direkta besparingar, i andra fall har rationaliseringsvinsten tagits ut i form av höjd ambitionsnivå på verksamheten i fråga. Det stora flertalet rationaliseringsåtgärder har vidtagits löpande inom ramen för myndigheternas ordinarie verksamhet. Andra åter har innefattat mera ingripande förändringar i verksamheten. Bland åtgärder av detta slag inom skilda verksamhetsområden kan nämnas sammanslagningar av myndigheter, t. ex. inrättandet av försvarets materielverk och den nya socialstyrelsen, den fortgående rationaliseringen inom sjöfartsverket samt införandet av ADB i folkbokföring och skatteväsen. Bland aktuella åtgärder kan pekas på omläggningen till ADB av fastighetsregistreringen. Detta arbete att ständigt effektivisera förvaltningen pågår och skall fortsätta med oavbruten energi.

Samtidigt har behovet att finna alternativ till det traditionella budgetsystemet blivit allt mera märkbart. Programbudgetutredningens förslag syftar till ett nytt budgetsystem som bättre än det nuvarande skall möjliggöra rationella avvägningar mellan olika handlingsalternativ, i första hand inom en myndighets egen ram men i viss utsträckning även inom budgeten som helhet. Budgetering på program medför att statsmakterna klarare än i dag preciserar målsättningen för de olika verksamheterna. De prestationer som myndigheterna skall fullgöra under de skilda programmen skall preciseras och kostnaderna härför anges. Härigenom erhåller statsmakterna bättre möjligheter att bedöma de olika myndigheternas produktivitet och effektivitet. Genom att budgetering och redovisning utgår ifrån kostnaderna och inte enbart utgifterna för verksamheten kan mera rättvisande jämförelser göras mellan olika vägar till ett givet mål. De här redovisade allmänna principerna som programbudgetutredningen rekommenderat kan jag — i likhet med remissinstanserna — biträda.

Samtidigt som jag alltså ansluter mig till programbudgeteringens principer vill jag dock framhålla att den allmänna syn som präglar programbudgeteringssystemet redan nu i viktiga avseenden tillämpas vid det statliga budgetarbetet. Fortgående uppmärksamhet har ägnats åt att få fram kvantitativa mått för den offentliga verksamheten, som kan tjäna som bakgrund vid budgetprövningen. Jag vill här peka bl. a. på de petitaanvisningar som Kungl. Maj:t årligen utfärdar. Dessa syftar till att hos myndigheterna inskräpa ett ökat kostnadsmedvetande och en klarare precisering av anslags-

kraven. Det väsentliga med programbudgeten är dock att hela anslags- och redovisningssystemet byggs upp med målsättnings- och kostnadsaspekterna i centrum.

Programbudgetutredningens förslag avser i första hand ett system på myndighetsnivå. Systemet skall möjliggöra för verksledningen att effektivt styra verksamheten inom myndigheten och samtidigt delegera ett större ansvar till de nivåer där produktionsansvaret faktiskt ligger. Samma karakteristik kan ges det förslag som lagts fram av försvarskostnadsutredningen beträffande ekonomisystem för lokal och regional nivå inom krigsmakten. Däremot har programbudgetering sett från statsmakternas utgångspunkter inte närmare analyserats av de bägge utredningarna.

Den utredningsverksamhet som bedrivits inom försvarsdepartementet har direkt inriktats på utveckling av ett system för statsmakternas behov. De insatser som statsmakterna gör på försvarets område syftar i första hand till att skapa en effektiv krigsorganisation. Programindelningen har därför gjorts utifrån krigsorganisationen med program för t. ex. fältförband, lokalförsvarsförband och luftförsvarsförband. Programmen underindelas sedan på förband på olika nivåer, t. ex. programmet fältförband på pansarbrigader, infanteribrigader etc. I detta system görs en skärning också på en annan ledd. Kostnaderna specificeras sålunda på underhåll av befintliga förband (materiel- och byggnadsunderhåll samt repetitionsutbildning av befintliga förband), investeringar för att förnya förband (grundutbildning av värnpliktiga, materiel- och fastighetsinvesteringar) samt forskningsverksamhet.

Detta programbudgetsystem för försvarssektorn, betraktad som en koncern, är under utveckling. Det är ännu för tidigt att ta ställning till detta system, som emellertid förefaller teoretiskt väl lämpat för statsmakternas styrning och målinriktning av verksamheten. Problemen blir svårare när man går över till den mera mångskiftande verksamhet som bedrivs inom budgetens civila sektorer. På vissa områden — t. ex. den högre utbildningen och forskningen samt rättsväsendet — kan man möjligen skönja ett likartat »koncerntänkande». På andra områden kan en sådan utveckling bli möjlig endast på längre sikt. En samordning av statsmakternas insatser i fråga om trafikpolitiken inom ramen för ett integrerat trafikprogram, på miljövårdens område genom ett miljövårdsprogram och inom hälso- och sjukvården genom ett integrerat huvudprogram, skulle kunna vara tänkbara utvecklingslinjer. För andra områden åter är statsmakternas insatser av så begränsad omfattning eller så artskilda från andra insatser att en närmare samordning knappast är tänkbar. Ett samordningsbehov som ännu inte analyserats har framhållits av skolöverstyrelsen i dess yttrande över programbudgetutredningen, nämligen samordningen i programtermer mellan statliga och kommunala insatser på samma område.

Av vad jag här anlytt framgår att ett betydande arbete krävs för att ut-

veckla programbudgetsystem för statsmakternas behov. Vid detta arbete måste utgångspunkten vara att utforma programindelingen så att den klart och tydligt visar de alternativ som statsmakterna har att välja mellan och att dessa alternativ presenteras i politiskt relevanta termer. Härigenom skulle statsmakterna på ett bättre sätt än som är möjligt med nuvarande system kunna målinrikta den statliga verksamheten. Med en sådan klarare och mera preciserad målinriktning skulle man kunna i högre grad delegera genomförandet av verksamheten till myndighetsnivå. T. ex. skulle valet av produktionsmedel som nu regleras i detalj i ett fullt utvecklat system i betydande utsträckning kunna delegeras.

För nästa budgetår avser chefen för kommunikationsdepartementet föreslå Kungl. Maj:t att i särskild proposition föreslå riksdagen en anslagsomläggning för sjöfartsverket som innebär en programbudgetinriktning av anslagen. Övriga myndigheter som har begärt att en övergång till programbudgetinriktade anslag skulle ske redan nästa budgetår föreslås däremot — bl. a. i avvaktan på att ställning tas till programindelingen — få sina medel anvisade i form av konventionella anslag.

De under hösten 1968 avlämnade rapporterna om den hittills bedrivna utrednings- och försöksverksamheten är f. n. föremål för granskning och beredning. De härav föranledda förslagen torde senare få anmälas för Kungl. Maj:t. Jag vill emellertid redan nu uttala följande. För budgetåret 1970/71 torde det bli aktuellt för ytterligare några myndigheter att övergå till programbudgetinriktade anslag. Kungl. Maj:t och riksdagen får i anslutning till nästa års statsverksproposition anledning att ta ställning till de konkreta förslag som kan komma att aktualiseras. För övriga myndigheter förutser jag en något längre övergångstid. Den fortsatta försöksverksamheten bör i första hand inriktas på att fördjupa de hittills vunna erfarenheterna och att utveckla detaljerade och konkreta system för programbudgetering inom myndigheterna. Därvid bör vad jag anfört om anpassning av programstrukturen till statsmakternas behov självfallet beaktas. En generellt utvidgad försöksverksamhet torde knappast vara aktuell f. n. Däremot är det tänkbart att verksamheten vid vissa försöksmyndigheter har sådan anknytning till verksamheten vid andra myndigheter att försöken bör utvidgas till att omfatta även dessa. I förekommande fall får frågan underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Vissa remissmyndigheter påpekade i sina yttranden över programbudgetutredningen att det var för tidigt att ha en uppfattning om de vinster som skulle erhållas genom införandet av programbudgetering. Emellertid borde man tillse att de vinster som systemet innebar inte konsumerades av ökade administrationskostnader. Eventuellt borde man för vissa myndigheter undersöka möjligheterna att införa en förenklad form av programbudgetering. Jag ulgår ifrån att dessa synpunkter beaktas vid den fortsatta försöksverksamheten.

Programbudgetutredningen förutsatte att en övergång till programbudgetering skulle innebära en intensifierad planeringsverksamhet hos myndigheterna. Man tänkte sig sålunda att myndigheten skulle arbeta i tre tidsperspektiv — det löpande budgetåret, det kommande budgetåret för vilket man ingav anslagsframställning samt en planeringsperiod på ytterligare fyra år. Tidsperspektivet motsvarar det som nu används för den årliga långtidsbudgeten. Genom att dessa långtidsbedömningar grundades på preciserade målbeskrivningar samt kvantifierade och kostnadssatta prestationer skulle emellertid en högre grad av precision kunna erhållas än f. n. Försvarsdepartementets programbudgetgrupp har planeringen som ett dominerande element i sitt system. Man arbetar också med väsentligt längre tidsperspektiv än långtidsbudgeten. Detta är naturligt med hänsyn till de långa omloppstiderna i krigsmaktens struktur. Utan att nu ta ställning till hur planeringen för den civila sektorn bör utformas i ett programbudgetsystem, vill jag dock understryka betydelsen av att planeringens krav beaktas under det fortsatta arbetet.

Som framgått av vad jag tidigare anfört har utrednings- och försöksverksamheten beträffande programbudgetering inom försvaret bedrivits parallellt med arbetet för den civila sektorn av statsförvaltningen. Under utredningsarbetet har försöksverksamheten successivt utvidgats. Chefen för försvarsdepartementet kommer senare denna dag att förordas att sammanlagt sju förband och andra enheter i krigsmaktens organisation med en sammanlagd budget på ca 167 milj. kr. för budgetåret 1969/70 skall bedriva försöksverksamhet med tillämpning av försvarskostnadsutredningens budgeterings- och redovisningsteknik. Denna teknik är emellertid tämligen komplicerad och förutsätter bl. a. en avancerad internprissättning. Ett förenklat system prövas under innevarande budgetår vid ett förband. För nästa budgetår kommer chefen för försvarsdepartementet att förordas en försöksvis tillämpning av detta enklare system vid sju enheter inom krigsmakten med en sammanlagd budget på ca 97 milj. kr.

På grundval av denna försöksverksamhet kommer man att bättre kunna bedöma förutsättningarna och formerna för ett generellt ekonomiskt-administrativt system på lokal och regional nivå. Vad beträffar central nivå förutses försvarskostnadsutredningen komma att avlämna förslag härom under våren 1969. Parallellt med försvarskostnadsutredningens arbete har emellertid, som jag redan berört, programbudgetgruppen inom försvarsdepartementet arbetat med att utveckla ett programbudgetsystem för försvaret. Arbetet fortsätter och inriktas nu på att ge en samlad redovisning till sommaren 1969. Efter vederbörlig remissbehandling torde frågan om det fortsatta arbetet med programbudgetering inom försvaret få underställas Kungl. Maj:ts prövning.

En utförligare redovisning av utrednings- och försöksverksamheten beträffande försvarets planeringssystem samt försöksverksamheten med pro-

grambudgetering vid vissa förband m. m. kommer senare denna dag att lämnas av chefen för försvarsdepartementet.

Jag övergår nu till att redovisa bakgrunden till den anslagstekniska omläggning som avses komma till stånd nästa budgetår och som jag tidigare berört vid anmälan av finansplanen.

Programbudgetutredningen föreslog att man som ett led i anpassningen mot programbudgetering borde slå ihop de nuvarande avlönings- och omkostnadsanslagen till ett för varje myndighet gemensamt förvaltningskostnadsanslag. Förslaget tillstyrktes av remissmyndigheterna och Kungl. Maj:t föreskrev i anvisningarna för anslagsframställningarna för budgetåret 1969/70 att förslaget skulle genomföras. I årets statsverksproposition har därför med några begränsade undantag de tidigare avlönings- och omkostnadsanslagen för varje myndighet slagits samman till ett myndighets- eller förvaltningskostnadsanslag.

Avsikten med denna omläggning är att lägga grunden för en större flexibilitet i myndigheternas disposition av sina anslag. Så småningom bör myndigheterna kunna medges rätten att i större utsträckning än f. n. själva välja produktionsfaktorer vid genomförandet av sin verksamhet. I samband härmed bör man skärpa kraven på att myndigheterna disponerar sina resurser så att anslagsöverskridanden undviks. Jag är emellertid inte beredd att nu ta ställning till om och i vilken utsträckning den här redovisade större flexibiliteten bör kunna medges redan från och med nästa budgetår. Frågan torde få prövas av Kungl. Maj:t i samband med utfärdandet av regleringsbrevet för budgetåret 1969/70.

En förutsättning för en ökad rörelsefrihet vid dispositionen av myndighetsanslagen är att rättvisande kostnadsjämförelser kan göras mellan olika handlingsalternativ. Myndighetsanslagen har emellertid hittills inte belastats med kostnader vare sig för pensions- och socialförsäkringar eller för lokaler. Inte heller har portokostnader eller — med vissa undantag — räntor och avskrivningar på gjorda investeringar beaktats.

För myndigheter med uppdragsverksamhet har särskilda kalkyler beträffande myndighetens kostnader utförts som grund för taxesättningen. I övrigt har sådana kalkyler normalt sett inte förekommit. Programbudgetutredningen har föreslagit att myndigheterna i ett programbudgetsystem skall belastas med lokal- och portokostnader i form av direkta utgifter. För pensions- och socialförsäkringskostnader samt för kostnader för avskrivningar och räntor på gjorda investeringar i maskiner m. m. förordar utredningen kalkylmässiga pålägg i form av komplementkostnader. Förslaget att samtliga dessa kostnader bör beaktas har genomgående tillstyrkts av remissinstanserna. När det gäller i vilka former kostnaderna skall beaktas har förslag väckts om att pensions- och socialförsäkringskostnaderna bör göras till utgifter hos myndigheterna.

För egen del anser jag att pensions- och socialförsäkringskostnaderna bör

behandlas som utgifter hos myndigheterna. Jag anser vidare att denna omläggning bör ske redan inom ramen för nuvarande budgetsystem och utan att avvakta en övergång till programbudgetering.

Programbudgetutredningen beräknade pålägget för pensions- och socialförsäkringskostnader till 19 à 22 % på de under 1967 utgående lönerna. Riksförsäkringsverket och statens personalpensionsverk har senare i en särskild utredning — under vissa förutsättningar — angivit procentsatsen till 22. Statsmakterna har vidare beslutat införa en allmän arbetsgivaravgift om 1 % på lönesumman från och med år 1969. Mot denna bakgrund bör lönekostnadspålägget för budgetåret 1969/70 tas upp med 23 %. De anslagsberäkningar som redovisas i årets statsverksproposition har gjorts med utgångspunkt i ett tillägg av denna storlek.

Med hänsyn till de stora skiljaktligheter som förekommer mellan olika verksamhetsområden, bl. a. i vad avser genomsnittligt löneläge och pensionsåldrar, är det osäkert om en enhetlig procentsats för lönekostnadspålägget på sikt bör tillämpas inom statsförvaltningen. Jag har därför med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat en särskild utredningsman för att utreda frågan om differentierade lönekostnadspålägg. Först när denna utredning är slutförd kommer mera definitiva ställningstaganden att kunna göras beträffande lönekostnadspålaggets storlek. Årets reform med ett enhetligt pålägg med 23 % bör därför betraktas som ett provisorium. Detta provisorium innebär likväl att mera rättvisande kostnadsjämförelser kommer att kunna göras.

Karaktären av provisorium innebär för de områden som regleras av särskilda fleråriga ekonomiska ramar, nämligen det militära försvaret och civilförsvaret, att någon slutlig ramjustering inte kan ske budgetåret 1969/70. Med hänsyn härtill kommer chefen för försvarsdepartementet att förordna att medel för lönekostnadspålägg beräknas på särskilda anslag som anvisas vid sidan om dessa ramar.

De budgetmässiga konsekvenserna av den här förordade omläggningen har jag redovisat vid anmälan av finansplanen. Jag vill vidare påpeka att den nu förordade omläggningen inte berör affärsverkens pensionskostnader. Dessa bör behandlas i samband med att ställning tas till affärsverksutredningens nyligen avlämnade betänkande.

När det gäller programbudgetutredningens förslag beträffande lokalkostnader ansluter jag mig till utredningen och remissinstanserna som anser att dessa kostnader bör göras till utgifter hos myndigheterna. Denna redovisningstekniska omläggning bör genomföras omedelbart utan att avvakta programbudgeteringens genomförande. Lokalkostnaderna har därför i årets statsverksproposition med vissa undantag beräknats under myndighetsanslagen och andra anslag för vars verksamhet lokaler disponeras. Ersättningsarna till fastighetsfonderna kommer således fr. o. m. budgetåret 1969/70 att

i huvudsak utgå från dessa anslag och inte som f. n. från för huvudtitlarna gemensamma ersättningsanslag.

För nästa budgetår har vid anslagsberäkningen tillämpats hittills gällande metodik. Denna innebär bl. a. att lokalkostnaderna i förhyrda lokaler beräknats på hyreskostnader under hyresåret 1967/68 och att kostnaderna för efter den 1 juli 1969 nytillkommande lokaler endast delvis kunnat beaktas. Detta innebär att de beräknade lokalkostnaderna måste anses vara approximativa. Jag vill vidare anmäla att inom byggnadsstyrelsen pågår en översyn av principerna för hyressättningen i de av statsverket ägda lokalerna som syftar till en bättre marknadsanpassning av denna hyressättning. När översynen är avslutad torde frågan få underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Genom de här förordade anslagstekniska omläggningarna tas ett viktigt steg mot en rättvisande redovisning av kostnaderna hos samtliga statsmyndigheter. Programbudgetutredningen behandlade också portokostnaderna och kostnaderna för räntor och avskrivningar på gjorda investeringar i maskiner m. m.

Postverket har avstyrkt utredningens förslag att göra portokostnaderna till utgifter hos myndigheterna. Vid beredningen av programbudgetutredningens betänkande har olika alternativ till behandling av portokostnaderna diskuterats. Jag är emellertid inte nu beredd att förorda någon av de diskuterade lösningarna utan anser att frågan får prövas ytterligare.

Av större vikt är frågan om räntor och avskrivningar för investeringar i maskiner m. m. I dagsläget torde vid investeringsbeslut av inte helt obetydlig omfattning ställningstagandet hos alla myndigheter grundas på något slag av förräntningskalkyl. Sådana kalkyler bör för övrigt enligt gällande anvisningar redovisas i anslagsframställningar som avser investeringar i maskiner o. d. För vissa utgiftsområden har särskilda investeringsfonder inrättats varvid driftanslagen belastas med avskrivnings- och räntekostnader. Detta gäller f. n. beträffande investeringar för sjöfartsverket, vägverkets förrådsfond samt för datamaskinanskaffning. För övriga maskininvesteringar och liknande belastar utgifterna direkt driftanslagen utan att det sker någon påföljande debitering för räntor och avskrivningar.

Programbudgetutredningen förordade att investeringsmedel skulle anvisas skilda från de programbudgeterade anslagen. Dessa anslag skulle emellertid kalkylmässigt belastas med kostnader för räntor och avskrivningar för de gjorda investeringarna. Vid betänkandets beredning samt i anslutning till det inom försvarsdepartementet bedrivna utredningsarbetet har också diskuterats ett alternativ som innebar ett mera allmänt utnyttjande av kapitalfondstekniken. Med hänsyn till ränte- och avskrivningskostnadernas stora betydelse vid fastställandet av optimala handlingsalternativ finner jag det angeläget att en praktisk och rättvisande lösning utarbetas beträffande investeringsutgifternas och därmed sammanhängande kostnaders behandling.

Frågan är emellertid komplicerad och berör bl. a. principerna för statsbudgetens utformning. Jag är därför inte beredd att nu ta ställning utan förordar att frågan prövas ytterligare.

En annan fråga som direkt berör principerna för statsbudgetens utformning är anslagssystemets konstruktion. Programbudgetutredningen har redovisat två alternativ i denna fråga. Det ena utgår från nuvarande utgiftsanslag, det andra från kostnadsanslag. Det senare alternativet är enligt utredningen mest konsekvent ur programbudgetsynpunkt och har också tillstyrkts av remissinstanserna. Också i samband med försvarsdepartementets utredningsarbete om programbudgetering har frågor aktualiserats som berör de grundläggande principerna för budgetens utformning. Enligt min uppfattning är det inte önskvärt att dessa principer i grunden revideras endast med utgångspunkt i programbudgetarbetet. Vissa justeringar av anslagsteknisk karaktär bör, i likhet med vad som föreslås för nästa budgetår, kunna ske; mera omfattande omläggningar av principiell natur måste prövas i ett vidare sammanhang. Jag har för avsikt att inom kort begära Kungl. Maj:ts bemyndigande att låta se över gällande budgetprinciper. Därvid bör i sitt sammanhang prövas de förändringar i vårt budgetsystem som sammanhänger med en allmän övergång till programbudgetering. Jag förutser emellertid att partiella reformer kan bli aktuella innan utredningen slutförts. Det måste då förutsättas att sådana partiella reformer anpassas till den allmänna inriktningen av utredningsarbetet.

Takten i den fortsatta utbyggnaden av samhällets insatser är, som jag framhållit vid flera tidigare tillfällen, i hög grad beroende av kostnadsutvecklingen i redan pågående verksamheter.

En viktig förutsättning för en förbättrad resursfördelning och ett effektivare resursutnyttjande är att statsmakterna har ett informationsunderlag och en planeringsteknik som gör det möjligt för dem att på bästa sätt fördela resurserna mellan olika aktiviteter och för myndigheterna att optimalt utnyttja de tilldelade resurserna. Programbudgetering bör ses som en utveckling i denna riktning.

Programbudgetering innebär att statsmakterna anvisar ändamålsinriktade anslag för verksamheter med preciserade målsättningar. Budgetering skall ske med utgångspunkt i att myndigheterna skall fullgöra prestationer för vilka kostnaderna anges. Myndigheterna bör lämnas större frihet att inom den uppgjorda ramen välja de produktionsfaktorer som ger de bästa resultaten. Verksamhetens och budgetens utfall bör analyseras fortlöpande under budgetårets lopp samt i ett sammanhang efter budgetårets utgång. Vid analysen bör kontrolleras att verksamheten bedrivs så att bästa möjliga resultat nås för en given resursinsats.

Vidare ingår i begreppet programbudgetering att statsmakterna kontinuerligt skall pröva alternativa målsättningar för statsverksamhetens olika delar.

Härigenom bör inte bara marginella utgiftsförändringar utan hela verksamheten bli föremål för statsmakternas regelbundna prövning. Budgetsystemet skall stimulera myndigheterna att utarbeta och redovisa alternativa vägar att nå de uppställda målen.

Mot denna bakgrund ser jag programbudgetering som ett instrument vilket kan i betydande grad underlätta statsmakternas politiska och ekonomiska avvägningar. För myndigheterna blir det ett instrument för ett bättre och rationellare fullgörande av de uppgifter som åläggs dem av statsmakterna.

Arbetet med programbudgetering befinner sig emellertid ännu i ett tidigt skede. Vissa partiella reformer sker fr. o. m. nästa budgetår. Någon definitiv bedömning av de vinster som kan göras kan emellertid ännu inte ske. Den utrednings- och försöksverksamhet som framgångsrikt har inletts måste nu målmedvetet fullföljas. Efter hand som nya erfarenheter kommer fram får statsmakterna ta ställning till takten och omfattningen av ytterligare reformer.

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Gunnel Anderson

Innehållsförteckning

1. Den allmänna lönenivån för statsanställda m. m.	1
2. Lönegradsplacering för vissa tjänster m. m.	2
3. Formerna för att bestrida ökade utgifter som följer av träffade löneöverenskommelser	3
4. Centralt organ för omplacering av övertalig statligt anställd arbetskraft m. m.	8
5. Centralt samarbetsråd för personalfrågor m. m. inom statsförvaltningen	27
6. Statlig representation	28
7. Utrednings- och försöksverksamheten rörande programbudgetering	29
1. Allmän bakgrund	29
2. Programbudgetutredningen	31
3. Försvarskostnadsutredningen	39
4. Övrig utredningsverksamhet samt försöksverksamhet inom den civila sektorn	42
5. Övrig utredningsverksamhet inom försvaret	47
6. Försöksverksamhet inom försvaret	50
7. Anslagsteknisk omläggning	51
8. Departementschefen	54

BILAGA 3 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1969

KUNGL. HOV- OCH SLOTTSSTATERNA

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 3 ja-
nuari 1969.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler härafter de frågor, som gäller utgifterna för budgetåret 1969/70 för kungl. hov- och slottsstaterna, och anför.

DRIFTBUDGETEN

Första huvudtiteln

A. Kungl. hovstaten

A 1. Kungl. Maj:ts hovhållning. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört i riksstaten med 3,4 milj. kr. och bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Kungl. Maj:ts hovhållning* för budgetåret 1969/70 anvisa ett anslag av 3 400 000 kr.

A 2. Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Västerbotten. Anslaget är i nu gällande riksstat upptaget med ett belopp av 225 000 kr. och bör för budgetåret 1969/70 föras upp med samma belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Västerbotten* för budgetåret 1969/70 anvisa ett anslag av 225 000 kr.

A 3. Hans Kungl. Höghet Hertigen av Halland. Även detta anslag bör för budgetåret 1969/70 föras upp i riksstaten med samma belopp som för innevarande budgetår, dvs. 150 000 kr., och jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Hans Kungl. Höghet Hertigen av Halland* för budgetåret 1969/70 anvisa ett anslag av 150 000 kr.

A 4. Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten. För innevarande budgetår har detta anslag förts upp i riksstaten med 556 000 kr. *Riksmarskalksämbetet* har — i anslutning till en av överintendenten och chefen för kungl. husgerådskammaren gjord framställning — hemställt, att anslaget för budgetåret 1969/70 anvisas med 565 000 kr. Härvid har beräknats medel för generellt höjda lönekostnader och för allmän arbetsgivaravgift. Av det föreslagna beloppet avser 17 600 kr. täckning av lönekostnadsökningen som hänför sig till innevarande budgetår.

Departementschefen

Med godtagande av riksmarskalksämbetets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten* för budgetåret 1969/70 anvisa ett anslag av 565 000 kr.

B. Kungl. slottsstaten

B 1. De kungl. slotten: Administration

1967/68 Utgift	12 043 912
1968/69 Anslag	2 263 000
1969/70 Förslag	2 572 000

¹ Anslaget Polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid de kungl. slotten

Under anslaget avlönas 60 lönegradsplacerade anställda, varav 25 park- eller trädgårdsarbetare och 26 tillhörande vaktpersonalen. Härtill kommer ett tiotal arvodister med uppdrag av deltids- eller bisysslekaraktär samt viss kollektivavtalsavlönad personal. Från anslaget bestrids vidare pensioner och understöd till 62 förmånstagare och andra omkostnader än bränslekostnader för de kungl. slotten.

Riksmarskalksämberet hemställer, med anledning av en av ståthållarämbetena vid de kungl. slotten gjord framställning, att anslaget för nästa budgetår tas upp med 2 572 000 kr. Av följande sammanställning framgår de förändringar i medelsanvisningen för de olika slotten, som beräknats för nästa budgetår i jämförelse med de belopp, som anvisats för budgetåret 1968/69 enligt den av Kungl. Maj:t fastställda staten.

	Enligt staten för 1968/69	Enligt stat- förslaget för 1969/70	Ökning
Stockholms slott	591 000	677 000	86 000
Drottningholms slott	546 000	620 000	74 000
Ulriksdals slott	459 000	525 000	66 000
Haga slott	144 500	168 000	23 500
Gripsholms slott	248 500	266 000	17 500
Strömsholms slott	51 000	56 000	5 000
Rosersbergs slott	36 000	44 000	8 000
Tullgarns slott.....	187 000	216 000	29 000
Summa	2 263 000	2 572 000	309 000

I statförslag som upprättats av ståthållarämbetena för nästa budgetår (*bilaga 3.1.*) anges fördelningen på avlöningar och arvoden, pensioner m. m. samt på omkostnader av skilda slag av det beräknade medelsbeloppet. Vidare framgår av statförslaget de belopp som väntas inflyta som uppbördsmedel. Sammanfattningsvis kan förändringarna under de särskilda posterna mellan den fastställda staten för budgetåret 1968/69 och det framlagda statförslaget för budgetåret 1969/70 anges på följande sätt.

	Enligt staten för 1968/69	Enligt stat- förslaget för 1969/70	Ökning
Avlöningar och arvoden	1 511 500	1 734 900	223 400
Pensioner m. m.	396 800	472 000	75 200
Lyse och vatten	84 100	97 100	13 000
Parkers underhåll	266 500	271 300	4 800
Trädgårdars underhåll	109 700	115 500	5 800
Övriga omkostnader	408 300	415 100	6 800
Summa utgifter	2 776 900	3 105 900	329 000
Uppbördsmedel	513 900	533 900	20 000
Summa	2 263 000	2 572 000	309 000

Medelsbehovet påverkas i första hand av automatiska förändringar. Medel har i anslutning till Kungl. Maj:ts anvisningar angående myndigheternas anslagsframställningar beräknats för socialförsäkringskostnader för berörd personal. Medel har därvid inte beräknats för kostnaderna för tjänstepensionering, eftersom sådana kostnader under slottsstaten bestrids i särskild ordning. Återstående del har beräknats till 10 % av lönekostnaderna. Därtil kommer den allmänna arbetsgivaravgiften.

På Stockholms slott torde utrymmen för visning för allmänheten av riksregalierna komma att färdigställas under budgetåret 1969/70. Kostnaderna

härför bestrids ur vissa tillfälliga inkomstmedel vid Haga slott. Ståthållarämbetet på Stockholms slott förutsätter att det nettoöverskott av visningsmedel, som kan uppkomma, får användas för särskilda utgifter av engångskaraktär på samma sätt som gäller för dessa tillfälliga inkomstmedel. Eventuella underskott torde få täckas ur tidigare uppkomna överskott. I statförslaget har i avvaktan på utvecklingen endast formella belopp tagits upp för detta ändamål.

Departementschefen

Jag har inget att erinra mot riksmarskalksämbetets förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *De kungl. slotten: Administration* för budgetåret 1969/70 anvisa ett anslag av 2 572 000 kr.

B 2. De kungl. slotten: Uppvärmning

1967/68 Utgift	1618 937
1968/69 Anslag	680 000
1969/70 Förslag	735 000

¹ Anslaget Ved och kol för de kungl. slotten

Från anslaget bestrids kostnaderna för löner till tolv anställda — värme-skötare, reparatörer m. fl. — och för inköp av bränsle m. m.

Riksmarskalksämbetet har på grundval av ståthållarämbetenas beräkningar hemställt om ett anslag för budgetåret 1969/70 av 735 000 kr. Vid medelsberäkningen har hänsyn tagits till ökningar av automatisk natur samt tillägg för socialförsäkringskostnader och allmän arbetsgivaravgift.

Departementschefen

Med godtagande av riksmarskalksämbetets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *De kungl. slotten: Uppvärmning* för budgetåret 1969/70 anvisa ett anslag av 735 000 kr.

Vid bifall till de av mig framställda förslagen kommer första huvudtitelns slutsumma för budgetåret 1969/70 att uppgå till 7 647 000 kr., vilket innebär en ökning i jämförelse med det för budgetåret 1968/69 anvisade beloppet med 373 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Gunnel Anderson

Bilaga 3.1

**Ståthållarämbetenas förslag till
stat för de kungl. slotten för budgetåret 1969/70**

	Stock- holms slott	Drott- ning- holms slott	Ulriks- dals slott	Haga slott	Grips- holms slott	Ströms- holms slott	Ro- sers- bergs slott	Tull- garns slott	Summa
<i>Utgifter:</i>									
Avlöningar och arvoden ..	418 000	486 200	367 100	133 300	123 200	32 900	31 200	143 000	1 734 900
Pensioner m. m.									
Pensioner	150 000	103 000	83 000	22 600	29 000	—	7 500	45 600	440 700
Understöd	10 000	11 000	3 200	1 900	4 000	—	1 200	—	31 300
Omkostnader									
Lyse och vatten	50 000	5 000	15 000	10 000	15 000	800	—	1 300	97 100
Parkers underhåll	—	119 000	26 000	8 500	86 800	11 000	—	20 000	271 300
Trädgårdars underhåll ..	11 500	104 000	—	—	—	—	—	—	115 500
Övriga omkostnader	38 500	26 800	38 300	264 000	26 000	11 300	4 100	6 100	415 100
Summa utgifter	678 000	855 000	532 600	440 300	284 000	56 000	44 000	216 000	3 105 900
<i>Särskilda uppbördsmedel:</i>									
Försålda trädgårdsproduk- ter	—	235 000	—	—	—	—	—	—	235 000
Övriga uppbördsmedel	1 000	—	7 600	272 300	18 000	—	—	—	298 900
Summa uppbördsmedel	1 000	235 000	7 600	272 300	18 000	—	—	—	533 900
<i>Nettoutgifter:</i>	677 000	620 000	525 000	168 000	266 000	56 000	44 000	216 000	2 572 000

*Statsverkspropositionen år 1969: Bil. 3:
Kungl. Hov- och Slottsstaterna*

Register

A. Kungl. hovstaten

Sid.		Kr.
1	Kungl. Maj:ts hovhållning	3 400 000
1	Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Västerbotten	225 000
2	Hans Kungl. Höghet Hertigen av Halland	150 000
2	Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten	565 000
	Summa för kungl. hovstaten	4 340 000

B. Kungl. slottsstaten

2	De kungl. slotten: Administration	2 572 000
4	De kungl. slotten: Uppvärmning	735 000
	Summa för kungl. slottsstaten	3 307 000
	Totalt för kungl. hov- och slottsstaterna	7 647 000

JUSTITIEDEPARTEMENTET

ÖVERSIKT

Till justitiedepartementets verksamhetsområde hör polis- och åklagarväsendet, de allmänna domstolarna, kriminalvården och hyresnämnderna.

Brottsligheten har under de senaste åren ökat väsentligt. Ökningen har varit särskilt markant beträffande grövre och mer svårutredda brott. Trafikintensiteten på våra gator och vägar har också stigit avsevärt under senare tid. Dessa förhållanden ställer ökade krav på insatser av de rättsvårdande organen. Det är därför nödvändigt att öka effektiviteten i första hand genom rationalisering av arbetsmetoderna och förenklat processuellt förfarande. Som ett led i dessa strävanden byggs inom polis-, åklagar- och domstolsväsendet samt kriminalvården upp ett rättsväsendets informations-system (RI), som syftar till att genom automatisk databehandling (ADB) skapa ett enhetligt och samordnat informationsutbyte inom och mellan myndigheterna inom rättsväsendet. Ett system för tillämpning av ADB inom fastighetsregistreringen är också under uppbyggnad. Även i övrigt bedrivs ett intensivt reformarbete i syfte att effektivisera och förenkla de rättsvårdande organens arbete.

Ökningen av myndigheternas arbetsbelastning är emellertid så stor, att den inte kan mötas bara med rationalisering. Skall rättsväsendets myndigheter kunna infria de anspråk som samhället ställer måste de förstärkas. För nästa budgetår föreslås därför att medel anvisas som gör det möjligt att väsentligt öka personalen inom justitiedepartementets område. Sålunda ökar personalen inom polisväsendet med omkring 530, domstolsväsendet med 150 och kriminalvårdens frivårdssektor med 20. En viss minskning av övertidstjänstgöringen inom polisväsendet beräknas ske.

Det är särskilt oroande att narkotikamissbruket och den brottslighet som föranleds därav ökat kraftigt under senare tid. Frågan om vilka ytterligare åtgärder som bör vidtagas från det allmännas sida övervägs f. n.

På lagstiftningens område bedrivs ett allt intensivare reformarbete inom departementet och i ett 50-tal kommittéer.

De frågor som behandlats i 1967 års pressutredning i betänkandet Dagspressens situation är avsedda att behandlas i särskild proposition senare.

Utgifterna inom justitiedepartementets område beräknas komma att öka med 363 milj. kr. Därmed omsluter verksamheten omkring 1 626 milj. kr.

Polisväsendet

Ökningen av brottsligheten fortsätter. År 1965 var antalet brottsbalksbrott drygt 393 000. Under år 1967 var antalet omkring 437 000 och för år 1968 beräknas antalet brottsbalksbrott preliminärt till närmare 500 000. Trafiken fortsätter att öka. Under år 1967 uppgick antalet brott i trafiken till över 1 milj., varav omkring 15 000 rattfylleribrott.

Dessa förhållanden har medfört att påfrestningarna på polisen är stora trots att polisväsendet har tillförts betydande personella och materiella förstärkningar under de senaste åren. Ytterligare förstärkningar är därför nödvändiga.

För polisväsendet beräknas medel för omkring 530 tjänster, varav 400 polismanstjänster och 6 tjänster vid statens kriminaltekniska laboratorium. I fråga om utrustning föreslås inköp av bl. a. ytterligare en helikopter, 106 bilar, varav 40 för enmanspatrullering, och ca 200 bärbara radioapparater. För fortsatt utbyggnad av polisens radionät beräknas 6 milj. kr.

Åklagarväsendet

Arbetsbördan vid åklagarmyndigheterna ökar i storstadsområdena. Vid åklagarmyndigheten i Stockholms åklagardistrikt har arbetsbördan blivit besvärande. Betydande personalförstärkning vid denna åklagarmyndighet föreslås. Vid andra myndigheter medger arbetsbördan att vissa tjänster för åklagare kan dras in.

Domstolsväsendet

Antalet grövre brottmål och antalet tvistemål har ökat vid domstolarna. Brottmålen av mindre allvarlig karaktär har däremot minskat till följd av ny lagstiftning som har medfört möjlighet för åklagarna att utfärda straffföreläggande i större utsträckning än tidigare och för polismän att utfärda ordningsföreläggande i fråga om en del s. k. bagatellförseelser.

Den livliga byggnadsverksamheten har fått till följd att antalet ärenden angående lagfarter och inteckningar ökat kraftigt vid underrätternas in-skrivningsavdelningar.

Arbetssituationen är besvärande vid vissa underrätter. Särskilt gäller detta underrätter i större städer. En del av dessa underrätter får dessutom ökad arbetsbörda den 1 januari 1969 genom att handläggningen av hyresmål då koncentreras till dem. Det föreslås att underrättsorganisationen tillförs medel för omkring 150 nya tjänster för domare, tingsnotarier och biträden.

Antalet mål har ökat också i hovrätterna och i högsta domstolen. Arbetsbördan beräknas dock kunna bemästras med endast mindre förstärkningar.

Kriminalvården

Medelbeläggningen på fångvårdens anstalter under år 1968 utgör 5 170. Antalet platser är f. n. 5 871. Under första hälften av år 1969 tillkommer

i en första utbyggnadsetapp av fångvårdsanstalten Österåker 195 specialplatser. Det äldre anstaltsbeståndet avvecklas successivt.

Frivårdsfallen ökar allttjämt. Den pågående utbyggnaden av frivårdens resurser fortsätter därför. Medel beräknas också för ett hem för frigivna med narkotikabesvär eller andra anpassningssvårigheter. Hemmet skall drivas av föreningen Skyddsvärnet i Stockholm.

Väsentliga ändringar föreslås i kriminalvårdsstyrelsens organisation. Ändringarna är ett led i den genomgripande omorganisation av kriminalvården som är nödvändig för att möta de ökade kraven på rationalisering av kriminalvårdsverksamheten och för att stärka lednings- och planeringsfunktionerna.

Sammanfattning

Förändringarna inom justitiedepartementets område i förhållande till riksstaten för budgetåret 1968/69 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

DRIFTBUDGETEN	Anvisat 1968/69	Förslag 1969/70	Förändring
<i>Andra huvudtiteln</i>			
A. Justitiedepartementet m. m.	21,0	28,9	+ 7,9
B. Polisväsendet	674,6	914,3	+ 239,7
C. Åklagarväsendet.....	47,4	63,4	+ 16,0
D. Domstolarna	155,7	206,0	+ 50,3
E. Rättegångsväsendet i allmänhet	28,5	35,6	+ 7,1
F. Kriminalvården	187,3	260,2	+ 72,9
G. Diverse	98,7	71,4	— 27,3
Summa för driftbudgeten	1 213,2	1 579,8	+ 366,6
KAPITALBUDGETEN			
<i>Statens affärsverksfonder</i> (Domänverket)			
Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminalvården	—	0,1	+ 0,1
<i>Statens allmänna fastighetsfond</i>			
Polishus m. m.	40,0	40,0	—
Renovering av byggnad för regeringsrätten	—	1,5	+ 1,5
Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården. .	10,0	5,0	— 5,0
Summa för kapitalbudgeten	50,0	46,6	— 3,4
Totalt för justitiedepartementet	1 263,2	1 626,4	+ 363,2

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 3 januari 1969.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet KLING, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1969/70 inom justitiedepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN

Andra huvudtiteln

A. Justitiedepartementet m. m.

A 1. Statsrådsberedningen

1967/68 Utgift	11 576 956
1968/69 Anslag	11 802 000
1969/70 Förslag	2 417 000

¹ Anslagen Statsrådsberedningen: Avlöningar och Statsrådsberedningen: Omkostnader

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70 Dep.chefen
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	12	
Övrig personal	12	
	24	

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70 Dep.chefen
<i>Anslag</i>		
Avlöningar till statsråden utan departement	595 000	+ 22 000
Avlöningar till tjänstemän	1 007 000	+ 163 000
Lönekostnadspålägg		
a) Beräknat belopp för befintlig organisation	—	+ 400 000
b) Beräknad ändring till budgetåret 1969/70		+ 30 000
Representationsbidrag	29 000	—
Sjukvård m. m.	3 000	—
Reseersättningar	30 000	—
Expenser.....	138 000	—
	1 802 000	+ 615 000

Jag beräknar medel för löne- och prisomräkning m. m. med 465 000 kr., varav för lönekostnadspålägg 400 000 kr. Dessutom beräknas medel för arbetskraftsförstärkningar, som har tillkommit under budgetåret 1968/69 med 150 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 417 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statsrådsberedningen* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 2 417 000 kr.

A 2. Justitiedepartementet

1967/68 Utgift	18 427 899
1968/69 Anslag	18 432 000
1969/70 Förslag	10 047 000

¹ Anslagen Justitiedepartementet: Avlöningar och Justitiedepartementet: Omkostnader

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70 Dep.chefen
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	75	— 6
Övrig personal	80	— 15
	155	— 21

<i>Anslag</i>		
Avlöning till departementschefen	99 000	+ 4 000
Avlöningar till tjänstemän	4 643 000	— 436 000
Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft..	3 050 000	+ 225 000
Lönekostnadspålägg		
a) Beräknat belopp för befintlig organisation.....	—	+ 1 800 000
b) Beräknad ändring till budgetåret 1969/70		— 168 000

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70 Dep.chefen	
Sjukvård m. m.	25 000	+	5 000
Reseersättningar	170 000	+	130 000
Expenser			
a) Expenser för eget behov	339 000	—	15 000
Därav engångsutgifter	14 000		—
b) Expenser för annat än eget behov	6 000		—
Publikationstryck.....	100 000	+	70 000
	8 432 000	+	1 615 000

Jämlikt riksdagens beslut (prop. 1968:142, SU 196, rskr 405) kommer utlänningspolitiken att fr. o. m. den 1 juli 1969 bedrivas i delvis andra former än hittills. Beslutet innebär bl. a. att den nuvarande provisoriska utlänningsmyndigheten skall ersättas med en permanent central förvaltningsmyndighet. Denna skall bl. a. handlägga naturalisationsärenden enligt lagen den 22 juni 1950 (nr 382) om svenskt medborgarskap, vilka enligt lagen den 13 december 1968 om ändring i nyssnämnda lag förs över från Kungl. Maj:t till den centrala utlänningsmyndigheten den 1 juli 1969.

I justitiedepartementet finns f. n. en enhet som handlägger naturalisationsärenden. Denna består av 23 personer.¹ Fr. o. m. den 1 juli 1969 räknar jag med att departementets personal kommer att minska med samma antal tjänstemän. Jag har med hänsyn härtill beräknat motsvarande minskning av departementets anslag.

Jag beräknar medel för löne- och prisomräkning m. m. med 1 172 000 kr., varav för lönekostnadspålägg 1 632 000 kr. samt för ytterligare två biträdes-tjänster på grund av ökade skrivuppgifter.

På grund av den intensifierade lagstiftningsverksamheten i justitiedepartementet bör anslagsposten till expertis och tillfällig arbetskraft räknas upp med 225 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 10 047 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Justitiedepartementet* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 10 047 000 kr.

A 3. Svensk författningssamling

1967/68 Utgift	2569 431
1968/69 Anslag	2550 000
1969/70 Förslag	600 000

¹ En expeditionschef CrV3, en departementssekreterare B 6, fyra kanslisekreterare/departementssekreterare högst A 30, 1 kanslist högst A 17, två kontorsskrivare A 13, sex kansliskrivare A 11, sju kontorister A 9 och en expeditionsvakt A 9

² Anslaget Justitiedepartementet: Svensk författningssamling

Från anslaget bestrids kostnaderna för bl. a. tryckning av Svensk författningssamling.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Svensk författningssamling* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kr.

A 4. Justitiekanslern

1967/68 Utgift	1619 249
1968/69 Anslag	1599 000
1969/70 Förslag	794 000

¹ Anslagen Justitiekanslern: Avlöningar och Justitiekanslern: Omkostnader

JK bevakar statens rätt och har tillsyn över att domare och andra, som är underkastade ämbetsansvar, efterlever lagar, andra författningar och instruktioner och i övrigt fullgör sina åligganden.

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70	
		JK	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	6		
Övrig personal	3		
	9		
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	564 000	+ 36 000	+ 36 000
Lönekostnadspålägg			
a) Beräknat belopp för befintlig organisation	—	+ 138 000	+ 138 000
b) Beräknad ändring till budgetåret 1969/70		—	—
Sjukvård m. m.	400	—	—
Reseersättningar	9 000	—	—
<i>Expenser</i>			
a) Beräknade lokalhyror för nuvarande lokaler.....	—	+ 20 000	+ 20 000
b) Beräknad ändring av lokalhyror till budgetåret 1969/70		—	—
c) Lyse	1 000	—	—
d) Övriga expenser.....	24 600	+ 1 000	+ 1 000
	599 000	+ 195 000	+ 195 000

JK

Löne- och prisomräkning m. m. 195 000 kr., varav för lönekostnadspålägg och lokalhyror 158 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Justitiekanslern* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 794 000 kr.

A 5. Lagberedningen

1967/68 Utgift		526 296	Reservation		5 703
1968/69 Anslag		577 000			
1969/70 Förslag		722 000			

Lagberedningens uppgifter hänför sig f. n. till lagstiftningen inom utsköknings- och konkursrätten. Beredningen består av ordförande och tre andra ledamöter och har en sekreterare.

Lagberedningen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 143 000 kr., varav för lönekostnads-pålägg och lokalhyror 123 000 kr.

2. Beredningen framställer visst arvodesyrkande (+ 4 600 kr.).

3. Ersättning till extra skrivhjälp och till bibliotekarie bör ökas med 3 600 kr.

Departementschefen

Jag förordar att anslaget tas upp med 722 000 kr. Jag har därvid beräknat 2 000 kr. för ytterligare skrivhjälp (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lagberedningen* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 722 000 kr.

A 6. Fideikommissnämnden

1967/68 Utgift		105 428	Reservation		48 571
1968/69 Anslag		97 000			
1969/70 Förslag		131 000			

Avvecklingen av fideikommiss sker under medverkan av en särskild nämnd, fideikommissnämnden. Denna består av ordförande och fyra andra ledamöter och har en sekreterare.

Fideikommissnämnden

Nämnden beräknar medelsbehovet för budgetåret 1969/70 till 136 000 kr. Därvid har hänsyn tagits till bl. a. löne- och prisomräkning m. m., 8 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till den reservation som finns under anslaget beräknar jag nämndens behov av anslag för budgetåret 1969/70 till ett något lägre belopp än nämnden har föreslagit. Anslaget bör föras upp med 131 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fideikommissnämnden* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 131 000 kr.

A 7. Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter

1967/68 Utgift	26 100
1968/69 Anslag	50 000
1969/70 Förslag	50 000

Från anslaget bestrids arvoden för tryckfrihetsombuden, som har till uppgift att vaka över tryckfrihetsförordningens efterlevnad. F. n. finns 109 sådana ombud.

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kr.

A 8. Kommittéer m. m.

1967/68 Utgift	6 282 691	Reservation	1 484 702
1968/69 Anslag	6 100 000		
1969/70 Förslag	8 200 000		

Under år 1968 har bl. a. bostadsrättskommittén, förvaltningsdomstolskommittén, fylleristrafutredningen, utredningen angående förbud mot rasdiskriminering, utredningen angående ändrad könstillhörighet och 1967 års pressutredning slutfört sina uppdrag. Flera kommittéer med omfattande uppdrag fortsätter sin verksamhet, bl. a. sjölagskommittén, aktiebolagsutredningen, expropriationsutredningen, domstolskommittén, trafikmålskommittén, 1965 års abortkommitté, inskrivningskommittén, kommittén för lagstiftningen angående trafiknykterhetsbrott, grundlagberedningen, integritetsskyddskommittén, ämbetsansvarskommittén, samarbetsorganet för ADB inom rättsväsendet, informationsutredningen och 1967 års polisutredning. Ett antal nya utredningar har tillsatts. Till dessa hör 1968 års brottmålsutredning, utredningen om rättshjälp i förvaltningsärenden och en utredning för översyn av vattenlagen. Ytterligare utredningar torde komma att tillsättas under budgetåret.

I likhet med budgetåret 1968/69 beräknar jag 1 milj. kr. under anslaget för fortsatt utredning om ett enhetligt och samordnat informationssystem

för rättsväsendet (RI). Inom ramen för detta utredningsarbete pågår också en undersökning om möjligheterna att göra en prognos över kriminalitetens utveckling.

Sammanlagt bör anvisas 8,2 milj. kr. under anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 8 200 000 kr.

A 9. Centralnämnden för fastighetsdata

1968/69 Anslag	12 250 000
1969/70 Förslag	5 000 000

¹ Anslaget ADB-system för fastighetsdata

På grundval av ett principbetänkande från fastighetsregisterutredningen togs frågan om en reform av fastighetsregistreringen upp i 1968 års statsverksproposition (prop. 1968:1 bil. 4 s. 10). I vissa principiellt viktiga frågor lades därvid fram konkreta förslag, i övrigt drogs vissa riktlinjer upp. Riksdagen biföll förslagen och underströk det önskvärda i en snabb reform (SU 2; 3LU 5, rskr 2).

Genom beslut den 28 juni 1968 förordnade Kungl. Maj:t att det utredningsarbete som dithills bedrivits inom fastighetsregisterutredningen samt genomförandet av registerreformen — i den mån detta ej ankommer på lantmäteriväsendet — skall ankomma på en för ändamålet inrättad nämnd, kallad centralnämnden för fastighetsdata (CFD). Nämnden består av sex ledamöter, som företräder justitie-, inrikes- och jordbruksdepartementen, lantmäteriväsendet samt statskontoret. Nämnden biträds av experter som företräder bl. a. centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden samt statistiska centralbyrån. För nämndens räkning sysselsätts f. n. ungefär 30 personer.

Innevarande budgetår bestrids kostnaderna för nämndens verksamhet från dels anslaget ADB-system för fastighetsdata, dels justitiedepartementets kommittéanslag. Vidare har arbetsmarknadsstyrelsen ställt vissa medel till förfogande att användas för anställning av viss personal som anvisats av arbetsförmedlingen. De arbetsuppgifter som fullgörs av denna personal har viss anknytning till arbetet med det nya fastighetsregistret men har i allt väsentligt legat utom ramen för den verksamhet som innevarande budgetårs anslag är avsett att täcka.

Anslaget bör kallas Centralnämnden för fastighetsdata. Den reservation som eventuellt kan finnas under anslaget ADB-system för fastighetsdata vid utgången av budgetåret 1968/69 torde få föras över till det nya anslaget. Anslaget bör tas upp med 5 milj. kr. För nästa budgetår bör samtliga kostnader för den personal som sysselsätts för nämndens räkning täckas av detta anslag.

Jag vill i detta sammanhang framhålla att chefen för jordbruksdepartementet senare denna dag vid anmälan av det under nionde huvudtiteln uppförda anslaget Lantmäteristaten: Förvaltningskostnader kommer att förorda att vissa medel anvisas för personal som behövs för uppgifter som lantmäteriet har i samband med att ett nytt fastighetsregister skall läggas upp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Centralnämnden för fastighetsdata* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

A 10. Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde

1967/68 Utgift		138 009	Reservation		313 292
1968/69 Anslag		150 000			
1969/70 Förslag		500 000			

¹ Anslaget Efterutbildning inom rättegångsväsendet

Från anslaget bestrids kostnader för kurser och annan upplysningsverksamhet för personal inom justitiedepartementets verksamhetsområde.

En omfattande kursverksamhet kommer att äga rum under budgetåret 1969/70 för information angående ny lagstiftning och med anledning av övergång till automatisk databehandling av vissa uppgifter i brottsmålsprocessen. Medelsbehovet beräknas därför bli avsevärt större än under tidigare år. Anslaget bör tas upp med 500 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

A 11. Extra utgifter

1967/68 Utgift		383 040	Reservation		27 633
1968/69 Anslag		430 000			
1969/70 Förslag		495 000			

Anslaget bör tas upp med 495 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 495 000 kr.

B. Polisväsendet

Brottslighetens utveckling under de senaste åren framgår av följande sammanställning.

Brott som kommit till polisens kännedom m. m.

År	Brottsbalks- (strafflags-) brott	varav				Uppklaringsprocent ¹	
		inbrottsstöder	motorfordons-tillgrepp	mord och dråp (även försök), barnadråp, misshandel, varav döden följt, övriga misshandels- brott och rån	skadegörelse	för samtliga brott som kommit till polisens kännedom	för tillgrepps-brott
1958.....	280 919	53 645	39 237	8 988	12 355	34,1	21,1
1959.....	278 005	53 230	34 339	8 836	13 333	33,9	20,6
1960.....	276 314	56 302	32 284	9 325	13 166	35,0	21,3
1961.....	281 752	56 460	34 157	9 390	14 876	34,1	21,7
1962.....	293 763	62 002	37 328	9 419	15 465	35,4	22,0
1963.....	308 850	66 120	37 625	9 810	15 419	33,8	21,5
1964.....	336 435	72 530	41 152	10 347	18 233	32,1	20,2
1965.....	393 660	80 584	46 717	12 936	22 995	31,3	19,5
1966.....	410 904	80 520	44 861	14 341	22 393	32,7	21,5
1967.....	437 042	85 469	48 899	14 889	24 721	33,6	21,6
1/1—31/10 1967 ²	339 365	73 226	40 302	12 331	21 509		
1/1—31/10 1968 ²	394 563	86 772	41 694	13 483	23 566		

¹ Uppklaringsprocenten avser under året uppklarade brott i relation till de brott som har anmälts samma år.

² Siffrorna från 1/1—31/10 1967 och 1968 har hämtats från statistiska centralbyråns månadsstatistik, som erfarenhetsmässigt visar lägre siffror än årsstatistiken.

Som framgår av sammanställningen ökade antalet brottsbalksbrott under tiden den 1 januari—den 1 november 1968 med omkring 55 200 eller med 16,3 % jämfört med motsvarande period år 1967. Vidare framgår att uppklaringsprocenten för samtliga brott år 1967 var 33,6 % i den mening som avses i sammanställningen. Under året uppklarades dock sammanlagt 229 105 av de brott som anmälades under åren 1965—1967, vilket utgör 45,3 % av de under år 1967 anmälda brotten.

Brottsligheten har delvis ändrat karaktär. Inslag av våld och hot om våld har blivit allt vanligare samtidigt som ligabrottslighet och annan mer svårutredd brottslighet har ökat påtagligt. Narkotikabrotten och brott begångna

av personer som är påverkade eller beroende av narkotika har också ökat i stor omfattning.

Arbetsbalanserna vid utredningsavdelningarna har under budgetåret 1967/68 minskat något sedan budgetåret 1966/67. Förhållandena är dock inte tillfredsställande ännu.

Trafikintensiteten fortsätter att öka och trafikövervakningen kräver mycket stora insatser från polisens sida. Under år 1967 har i samband med trafikövervakning rapporterats över 1 milj. brott och förseelser, varav ca 100 000 hastighetsöverträdelser och ca 15 000 rattfylleribrott. För att belysa omfattningen av polisens arbete i detta avseende lämnas i följande sammanställning vissa uppgifter om fordonsparkens storlek och antalet personskador vid trafikolyckor.

År		Antalet re- gistrerade motorfordon	Antalet personskador vid polisundersökta trafikolyckor	dödade	svårt skadade	lindrigt skadade	summa
1958		1 234 539	941	3 104	17 755	21 800	
1959		1 319 435	1 000	3 137	18 338	22 475	
1960		1 409 111	1 036	2 983	18 553	22 572	
1961		1 491 614	1 083	3 031	19 867	23 981	
1962		1 583 673	1 123	2 942	19 496	23 561	
1963		1 687 853	1 217	3 068	20 332	24 617	
1964		1 804 030	1 308	3 370	21 565	26 243	
1965		1 897 310	1 313	3 158	20 460	24 931	
1966		1 998 939	1 313	4 700	16 730	22 743	
1967		2 164 183	1 077	5 304	15 697	22 078	

Sammanställningen visar att det totala antalet trafikolyckor har minskat under de senaste åren trots att antalet motorfordon har ökat kraftigt. Antalet svåra olyckor har dock ökat. Det har visat sig att polisens trafikövervakningsarbete är ett av de effektivaste medlen mot trafikolyckor.

Demonstrationer och liknande aktioner kräver betydande insatser av polispersonal. Kontinuerlig bevakning har varit nödvändig vid vissa ambassader. I Stockholm har krävts 160 årsarbetskrafter för detta ändamål.

Väsentliga rationaliseringar har vidtagits inom polisväsendet för att för enkla polisarbetet och för att göra detta mera effektivt. Rationaliseringsarbetet fortsätter inom flera områden. Polisens personella och materiella resurser har också förstärkts under de senaste åren. Arbetsläget inom polisväsendet är emellertid fortfarande ansträngt beroende på brottslighetens utveckling och trafikens omfattning. Övertidsarbete har måst tillgripas i stor omfattning. Kostnaderna för övertidsersättningar uppgick under budgetåret 1967/68 till drygt 48 milj. kr. För innevarande budgetår har meddelats bestämmelser i syfte att begränsa uttaget av övertid.

På grund av vad jag har sagt bör polispersonalen förstärkas och den

tekniska upprustningen fortsätta. Genom överföring av arbetsuppgifter från polisutbildad personal till annan personal bör polisarbetet kunna rationaliseras ytterligare. Medel för anställande av sådan personal bör därför ställas till förfogande.

B 1. Rikspolisstyrelsen

1967/68 Utgift	123 826 816
1968/69 Anslag	125 450 000
1969/70 Förslag	37 850 000

¹ Anslagen Rikspolisstyrelsen: Avlöningar och Rikspolisstyrelsen: Omkostnader. Av anslagen för innevarande budgetår skall 2 100 000 kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

Rikspolisstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för polismännen. Ledamöter av styrelsen är rikspolischefen, överdirektören och fem andra ledamöter som utses av Kungl. Maj:t. Inom styrelsen finns *dels* under överdirektören en avdelning med två polisbyråer, en avdelning med en teknisk byrå och en utbildningsbyrå samt en personalbyrå, en kanslibyrå och en enhet för datafrågor, *dels* en säkerhetsavdelning med två byråer.

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70 Rikspolis- styrelsen Dep.chefen			
<i>Personal</i>					
Handläggande personal	112	+	11	+	1
Övrig personal	227	+	29	+	23
	339	+	40	+	24
<i>Anslag</i>					
Avlöningar till tjänstemän	12 145 000	+	2 582 800	+	2 170 000
Arvoden och särskilda er- sättningar	3 080 000	+	1 250 000	+	1 000 000
<i>Lönekostnadspålägg</i>					
a) Beräknat belopp för be- fintlig organisation	—	+	3 648 400	+	3 648 400
b) Beräknad ändring till bud- getåret 1969/70		+	733 500	+	581 600
Ersättningar till expertis ..	1 075 000	+	225 000	+	100 000
Sjukvård m. m.	40 000	+	20 000	+	15 000
Reseersättningar	625 000	+	75 000	+	35 000
Därav utrikes tjänsteresor	150 000		—		—
<i>Expenser för eget behov</i>					
a) Beräknade lokalhyror för nuvarande lokaler	—	+	3 565 000	+	3 565 000

² Därav åtta tjänster som flyttas över från anslaget B 6.

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70		Rikspolis- styrelsen		Dep.chefen
b) Beräknad ändring av lokalhyror till budgetåret 1969/70		+	50 000	+	50 000	
c) Bränsle, lyse, vatten	150 000		—		—	
d) Bevakning av styrelsens lokaler	350 000	+	150 000	+	150 000	
e) Övriga expenser.....	1 955 000	+	550 000	+	445 000	
Därav engångsutgifter	550 000	+	320 000	+	245 000	
Expenser för annat än eget behov						
a) Radioförbindelser med utlandet.....	15 000		—		—	
b) Telexförbindelser	2 175 000	—	2 175 000	—	2 175 000	
c) Passformulär m. m.	750 000		—		—	
d) Kostnader för polisväsendets arbetstidsnämnd m. m.	20 000		—		—	
Publikationstryck	1 075 000	+	425 000	+	25 000	
Centralt anordnad utbildning m. m.	860 000	+	640 000	+	140 000	
Ersättning för central löneuträkning	260 000		—		—	
Förhyrd datamaskintid m. m.	875 000	+	2 650 000	+	2 650 000	
	25 450 000	+	14 389 700	+	12 400 000	

Rikspolisstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 8 883 700 kr., varav för lönekostnads- pålägg och lokalhyror 7 213 400 kr.

2. Styrelsen föreslår att kansli- och personalbyråerna förs samman till en avdelning under ledning av en avdelningschef (+ 77 000 kr.). Avdelningen skall svara för den administrativa funktionen inom styrelsen.

3. Vid trafiksektionen på polisbyrå I behövs en polisintendent för inspektionsverksamhet (+ 63 000 kr.).

4. Ordningsbotsektionen behöver förstärkas på grund av att ordningsbottsinstitutet den 1 oktober 1968 har börjat tillämpas även på bl. a. fylleri och fylleri jämte förargelseväckande beteende (+ 100 000 kr.).

5. En rutin för bearbetning av strafförelägganden med ADB beräknas komma att tas i bruk på styrelsen under nästa budgetår. För kontroll och stansning m. m. av de förelägganden som kommer in till styrelsen krävs en ny enhet bestående av en chef och ca 20 tjänstemän i kontorskarriären (+ 570 000 kr.).

6. Polisbyrå II bör förstärkas med två förste byråsekreterare. Den ene behövs på allmänna sektionen för att denna i större omfattning än vad som sker f. n. skall kunna följa upp utredningsarbetet på fältet och den andre på interpolsektionen för översättningsarbete (+ 83 000 kr.).

7. Styrelsen föreslår att tjänsterna i kontorskarriären vid kriminalsektionen för riksomfattande verksamhet (rikskriminalen) förs över från Stockholms polisdistrikt till rikspolisstyrelsen. Rikskriminalen har ett mycket nära samarbete med kriminalsektionen vid polisbyrå II på rikspolisstyrelsen. Särskilt i samband med omfattande utredningar uppstår behov av att fördela om arbetskraften mellan enheterna. Detta behov är särskilt framträdande beträffande kontorspersonalen. Styrelsen föreslår samtidigt att kriminalsektionen tillförs tre tjänster i kontorskarriären.

8. För förstärkning av jourgruppen inom registraturet behövs en förste byråinspektör (+ 41 700 kr.). Vid registraturets fingeravtryckscentral behövs tre biträdestjänster (+ 59 000 kr.).

9. I samband med omläggningen av kriminalregistret till ADB förs detta över till rikspolisstyrelsen och samordnas med de centrala polisregistren. En kontrollenhet, som skall svara för bl. a. kodning och kontroll av uppgifter ur domar i brottmål till polis- och kriminalregistren, avses komma att bildas under nästa budgetår. Enhetens behov av personal beräknas till en chef, tre handläggande tjänstemän och elva tjänstemän i kontorskarriären (+ 435 000 kr.).

10. För extra och tillfällig personal i övrigt på registraturet begärs + 200 000 kr.

11. Styrelsen föreslår att tekniska byråns telesektion förstärks med en förste byråingenjör (+ 46 000 kr.).

12. Personalvårdssektionen bör tillföras fem tjänster som förste byråsekreterare (+ 209 000 kr.). En av dessa avses för samordning av socialmedicinska och administrativa funktioner som rör hälso- och personalvård inom hela polisväsendet. Övriga fyra tjänster bör placeras regionalt som personalvårdskonsulenter men vara direkt underställda styrelsen.

13. Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar beräknar styrelsen 3,9 milj. kr. i ersättning till extra lärare och timlärare. Styrelsen räknar då med bl. a. grundutbildning av 700 polisaspiranter, 400 elever i högre poliskursen, 200 elever i assistentkurs I och 100 elever i assistentkurs II, 40 elever i kommissarietkursen och 20 elever i polischefskursen.

14. Den fortsatta utbyggnaden av datasystem och datakommunikationsanläggning beräknas kräva 500 000 kr. i expertiskostnader. Teknisk expertis behövs även i samband med övergången till civilförsvarets radiosystem (750 000 kr.). Behovet av expertis i övrigt beräknas till 50 000 kr. (+ 225 000 kr.).

15. Styrelsen föreslår att kostnaderna för telexförbindelser tas upp under anslaget B 3.

16. Styrelsen har till statskontoret anmält behov av utrustning för utökning av styrelsens dataanläggning. Den föreslagna utbyggnaden medför ett medelsbehov av ca 925 000 kr. under posten till förhyrd datamaskintid m. m. För underhåll och förbrukningsmateriel m. m. krävs en ökning med ca 700 000 kr. Vidare beräknar styrelsen att arbetet med ADB-rutinen för strafförelägganden kommer att kräva ytterligare drygt 1 milj. kr. under denna post.

Remissyttranden

Statskontoret tillstyrker i princip den föreslagna sammanslagningen av kanslibyrån och personalbyrån till en avdelning under motivering att förutsättningarna för planering och samordning därigenom förbättras ytterligare. Statskontoret anser emellertid att det är för tidigt att ändra organisationen nu och föreslår att den organisation som fastställdes föregående år behålls till dess att erfarenhet har vunnits av denna.

Medelsbehovet för ordningsbotsektionen anser statskontoret vara väl avvägt.

Statskontoret anser att sammanlagt 15 tjänstemän behövs vid kontrollenheten för bearbetning av domar i brottmål för polis- och kriminalregistren. Statskontoret anser det vidare önskvärt, att en undersökning om enhetens organisatoriska placering företas, varvid bör undersökas om inte enheten för strafföreläggande och ordningsbot bör svara även för domar i brottmål och rapporter om laga kraft och fullföljd.

Under förutsättning att den tekniska samordningen av kriminalregistret och polisregistret kommer till stånd anser statskontoret, att det är nödvändigt att göra den utbyggnad av dataanläggningen som rikspolisstyrelsen har begärt och statskontoret har ingen erinran mot beräkningen av medelsbehovet till följd därav.

Statens personalvårdsnämnd anser sig inte kunna tillstyrka rikspolisstyrelsens framställning om medel för utbyggnad av styrelsens personalvårdssektion utan förordar en samordnad lösning av personalvårdsverksamheten inom hela statsförvaltningen med hänvisning till vad nämnden har framhållit i sitt betänkande Statlig personalvård (Stencil C 1968: 6).

Departementschefen

3 och 8. Jag beräknar medel för ytterligare en polisintendent vid polisbyrå I och för ytterligare tre kontorsbiträden vid fingeravtrycksregistret.

4 och 10. För förstärkning av ordningsbotsektionen beräknar jag medel enligt styrelsens förslag och för extra och tillfällig personal vid registraturet beräknar jag 100 000 kr.

5 och 9. Med hänsyn till att det fortfarande är osäkert när ADB-rutiner-na för bearbetning av strafförelägganden och domar i brottmål kan börja an-

vändas och när omläggningen av polis- och kriminalregistren för ADB kan bli slutförd anser jag att det är för tidigt att nu ta ställning till organisationen av de enheter som behövs för driften av dessa rutiner. Jag delar också statskontorets uppfattning att frågan om enheternas organisatoriska placering i styrelsen bör utredas ytterligare. Jag har dock beräknat medel för anställande av den personal som kan behövas inom styrelsen under nästa budgetår för dessa ändamål.

7. Jag har inget att erinra mot förslaget att tjänsterna i kontorskarriären vid rikskriminalen förs över till rikspolisstyrelsen. Jag beräknar medel för två nya biträdestjänster vid kriminalsektionen.

15. Jag har inget att erinra mot förslaget att föra över denna post till anslaget B 3.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 37 850 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Rikspolisstyrelsen* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 37 850 000 kr., varav 3 500 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 2. Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.

1967/68 Utgift	20 821 814	Reservation . . .	11 841 425
1968/69 Anslag . . .	27 300 000		
1969/70 Förslag . . .	30 600 000		

	1968/69	Beräknade kostnader 1969/70 Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen
1. Bilar och motorcyklar m. m. . .	15 100 000	20 200 000	15 425 000
2. Helikoptrar	450 000	1 150 000	700 000
3. Båtar	450 000	1 100 000	375 000
4. Radioutrustning m. m.	9 500 000	16 200 000	12 300 000
5. Hästar och hundar	600 000	640 000	640 000
6. Trafikövervakningsmateriel m. m.	1 200 000	1 825 000	1 160 000
	27 300 000	41 115 000	30 600 000

Rikspolisstyrelsen

1. För styrelsens eget behov begärs en personbil för inspektionsverksamhet (25 000 kr.) och två personaltransportbussar för polisskoleverksamheten (88 000 kr.).

¹ Av anslaget skall 15 800 000 kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

Styrelsen föreslår att den lokala polisorganisationen tillförs sammanlagt ytterligare 248 bilar (ca 6,6 milj. kr.).

Av dessa bilar avses bl. a. 65 för enmanspatrullering (ca 1,3 milj. kr.), 15 skåpbilar för transport av gripna och omhändertagna personer i samband med större offentliga tillställningar (ca 540 000 kr.) och fyra skåpbilar som mobila ledningscentraler (ca 225 000 kr.). För övervakning inom hamnar och kajområden behöver sjöpolisgruppen i Stockholm en herrgårdsbil (29 000 kr.). Med hänsyn till behovet av att intensifiera trafikövervakningsarbetet föreslår styrelsen att 25 skåpbilar, utrustade med radarhastighetsmätare, (ca 677 000 kr.) och tio herrgårdsbilar för transport av vågar (ca 290 000 kr.) anskaffas. För vissa personaltransporter i Stockholm begärs en buss (ca 44 000 kr.). För utredningsändamål föreslås inköp av 15 personbilar (ca 220 000 kr.) och fem skåpbilar (214 000 kr.). Två av skåpbilarna avses för brottsplatsutredning och tre för trafikutredningsändamål. Bifalls styrelsens förslag till personalförändringar inom den lokala polisorganisationen, bör bilbeståndet på grund därav ökas med 107 bilar (ca 2,9 milj. kr.).

Under nästa budgetår beräknas 600 bilar för i runt tal 12,1 milj. kr. böra bytas.

Motorcykelbeståndet bör ökas med 30 motorcyklar (325 000 kr.). Av dessa är 25 avsedda för motorutbildningsverksamheten i Strängnäs. 90 motorcyklar bör bytas (ca 765 000 kr.). För inköp och utbyte av mopeder, scooters och cyklar beräknas ca 50 000 kr. Vidare föreslås inköp av 22 släpvagnar för transport av gods m. m. (88 000 kr.) samt utbyte av 23 släpvagnar (92 000 kr.) och tio snöscooters (75 000 kr.). Tio skidslädar eller pulkor bör anskaffas (8 500 kr.).

2. Styrelsen föreslår att ytterligare två helikoptrar anskaffas.

3. Tre stora och två medelstora båtar bör anskaffas (ca 530 000 kr.). De stora båtarna är avsedda att placeras i Norrköpings, Kungälv och Strömstads polisdistrikt. De två medelstora båtarna är avsedda för Vänersborgs och Karlstads polisdistrikt. Fyra stora båtar och en medelstor båt bör dessutom bytas.

4. Polisorganisationen skall förse med radioutrustning som är under utveckling för civilförsvaret och som under fredstid tillhandahålls av civilförsvarsstyrelsen som lån. Rikspolisstyrelsen har utrett i vilka avseenden civilförsvarets radionät måste kompletteras för att polisen skall få tillräckligt goda radiokommunikationer. Kostnaderna för kompletteringarna och för utvecklingen av civilförsvarets system beräknas till sammanlagt ca 37 milj. kr. Av detta belopp har ca 14 milj. kr. anvisats tidigare och för nästa budgetår begär styrelsen ca 6,5 milj. kr.

För inköp av fasta radiostationer begärs 955 000 kr., varav 669 000 kr. avses för upprustning av radionätet i Västerbottens län och Norrbottens län för bl. a. fjällräddningstjänsten.

För inköp av radioanläggningar och orderutrustningar till motorfordon, helikoptrar och båtar beräknas ca 2,7 milj. kr. För rörliga radioanläggningar i övrigt krävs ca 450 000 kr. och för inköp av 280 bärbara radioapparater beräknas ca 950 000 kr.

Styrelsen föreslår att TV-kameror anskaffas för övervakning av essingeleden (1 milj. kr.), norrtäljevägens infart till Stockholm (1,6 milj. kr.) och av tingstadstunneln under Göta älv och anslutningsvägarna till tunneln (500 000 kr.). Vidare föreslås anskaffning av TV-kameror för övervakning inom Göteborgs centralstation (200 000 kr.). En TV-kamera för helikopter för främst trafikövervakning (100 000 kr.) bör inköpas.

För fortsatt upprustning av ledningscentralen för polisen i Stockholms polisdistrikt begärs ca 1,2 milj. kr. Styrelsen föreslår bl. a. att centralen kompletteras med ett datasystem till en kostnad av sammanlagt ca 1,5 milj. kr., varav 740 000 kr. belastar nästa budgetår.

5. Styrelsen föreslår att medel beräknas för en ökning av antalet hundar med 50 samt för utbyte av 25 hundar och tio hästar.

6. För utökning och utbyte av trafikövervakningsmateriel som bilvågar, radarhastighetsmätare, kamerautrustning, rödljusövervakning, bullermätare, rök- och avgasmätare, materieltvagnar m. m. begär styrelsen 1,8 milj. kr.

Remissyttrande

Statskontoret har i fråga om förslaget att komplettera ledningscentralen i Stockholm med ett datasystem funnit att behovet av de medel som begärs inte är styrkt. Statskontoret förordar att utredningen i ärendet kompletteras med en kostnads- och effektivitetsanalys och anser att medel bör anvisas för vidare utredning.

Departementschefen

1. Jag beräknar medel för inköp av en bil för styrelsens inspektionsverksamhet, två personaltransportbussar, varav en för polisškoleverksamheten och en för Stockholms polisdistrikt, en bil för sjöpolisgruppen i Stockholm, 40 bilar för enmanspatrullering, fem skåpbilar för transporter av gripna och omhändertagna, två s. k. ledningsbussar, tio bilar för hastighetsövervakning, fem personbilar och fyra skåpbilar för utredningsändamål, varav två skåpbilar för brottsplatsutredningar och två för trafikutredningar. De nya polismanstjänster som jag förordar under anslaget B 6 medför att ytterligare 36 bilar bör anskaffas. Kostnaderna för dessa 106 bilar jämte utrustning beräknar jag till 2,7 milj. kr.

För inköp av 30 motorcyklar med utrustning beräknar jag 325 000 kr.

För utbyte av omkring 600 bilar och 90 motorcyklar beräknar jag ca 12,2 milj. kr. och för utbyte av snöscoters 75 000 kr. Vidare räknar jag med 150 000 kr. för nyinköp och utbyte av släpvagnar, moped och cyklar.

2. Jag beräknar medel för anskaffande av en helikopter.

3. Tre stora båtar bör bytas under nästa budgetår. Jag beräknar kostnaderna till 375 000 kr.

4. Jag anser att den fortsatta utbyggnaden av polisens radionät är mycket angelägen och beräknar 6 milj. kr. för detta ändamål under nästa budgetår.

Genom beslut den 28 juni 1968 bemyndigade Kungl. Maj:t rikspolisstyrelsen att anskaffa och låta installera TV-utrustning i tunnelbanan i Stockholm till ett beräknat belopp av högst 2 milj. kr. Kostnaderna bestrids från detta anslag genom medel som hade reserverats för utbyggnaden av radionätet. Motsvarande belopp bör nu tillföras anslaget och jag beräknar medel för detta.

Vidare beräknar jag 750 000 kr. för fasta radiostationer, ca 1,8 milj. kr. för radioanläggningar och orderutrustningar till fordon, 300 000 kr. för andra rörliga radioanläggningar, 760 000 kr. för 210 bärbara radioapparater, 200 000 kr. för TV-bevakning inom Göteborgs centralstation och 500 000 kr. för fortsatt utbyggnad av ledningscentralen i Stockholms polisdistrikt. Jag har därvid inte räknat medel för något datasystem till ledningscentralen, eftersom denna fråga bör utredas ytterligare.

6. Under posten till trafikövervakningsmateriel m. m. beräknar jag drygt 500 000 kr. för utbyte av sådan materiel och 100 000 kr. för garageutrustning samt medel för inköp av bl. a. tio radarhastighetsmätare och en fast bilväg.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 30 600 000 kr., varav 16 600 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 3. Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m.

1967/68 Utgift	28 759 683		
1968/69 Anslag	134 300 000		
1969/70 Förslag	40 500 000		
	1968/69	Beräknad ändring 1969/70 Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen
1. Underhåll och drift av motorfordon m. m.	20 500 000	+ 2 800 000	+ 800 000
2. Underhåll och drift av helikoptrar m. m.	1 600 000	+ 1 700 000	+ 1 400 000
Därav			
a) ambulans- och räddningsflygtjänst	—	+ 1 000 000	+ 1 000 000
b) övrig förhyrning av flygplan och helikoptrar	500 000	—	—

¹ Av anslaget skall 24 000 000 kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

	1968/69	Beräknad ändring Rikspolis- styrelsen	1969/70 Dep.chefen	
3. Underhåll och drift av båtar.....	400 000	+	170 000	—
4. Underhåll och vård av radioanläggningar m.m.	2 300 000	+	4 650 000	+ 3 000 000
5. Underhåll och vård av fordonsutrustning m.m.	2 500 000	+	1 275 000	+ 400 000
6. Försäkring av motorfor- don	600 000	+	100 000	—
7. Underhåll och vård av hästar m.m.....	350 000		--	—
8. Underhåll och vård av hundar m. m.	1 300 000	+	75 000	+ 50 000
9. Underhåll och vård av personlig utrustning ..	2 500 000	+	800 000	+ 300 000
10. Underhåll och vård av trafikövervakningsmate- riel m.m.....	500 000	+	250 000	—
11. Underhåll och vård av kriminalteknisk utrust- ning m. m.	1 500 000	+	800 000	+ 200 000
12. Underhåll och vård av speciell materiel m. m.	250 000	+	150 000	+ 50 000
	34 300 000	+	12 770 000	+ 6 200 000

Rikspolisstyrelsen

4. Kostnaderna för telexförbindelser har tidigare redovisats under anslaget B 1. Med hänsyn till att utgifterna under denna post utgörs av abonnemangsavgifter och skrivningskostnader för telexapparater inom hela polisväsendet bör de redovisas under detta anslag. Styrelsen föreslår en utökning med 48 telexapparater med perforatortillsatser och autosändare (ca 240 000 kr.). Fem av dessa är avsedda för Göteborgs polisdistrikt, tre för Malmö polisdistrikt och 40 för arbetsgrupper i landet.

Ansaret för ambulans- och räddningsflygtjänsten

Luftfartsverket har i samråd med rikspolisstyrelsen i skrivelse den 30 augusti 1968 föreslagit, att ansvaret för ambulans- och räddningsflygtjänsten skall föras över från luftfartsverket till rikspolisstyrelsen den 1 juli 1969.

I skrivelsen anförts i huvudsak följande. Fr. o. m. budgetåret 1958/59 har luftfartsverket i uppdrag att i samråd med dåvarande medicinalstyrelsen, flygförvaltningen, telestyrelsen och övriga berörda myndigheter leda och

samordna ambulans- och räddningsflygtjänsten i riket. Kostnaderna för verksamheten bestrids från det under socialdepartementets huvudtitel upptagna förslagsanslaget Ambulans- och räddningsflygtjänst. Luftfartsverkets arbete med ambulans- och räddningsflygtjänsten har numera i stort sett kunnat inskränkas till vissa administrativa åtgärder. Luftfartsverket har träffat avtal med civila luftföretag om utförande av ambulans- och räddningsflygtjänsten. Avtalen avser flygverksamhet i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Kopparbergs län samt i stockholms- och västerviksområdena. I landet i övrigt rekvideras flygtid endast på särskild anfordran av luftfartsverket från fall till fall. De avtal som avser flygberedskapen i de tre nordliga länen innebär att flygföretagen får visst belopp för jourtjänst samt att de garanteras ersättning för visst antal flygtimmar. För de garanterade flygtimmar som inte utnyttjas utgår ersättning med ett i förhållande till ordinarie flygtimpris reducerat belopp. Sådan garantitid förekommer inte inom övriga områden. Det är givetvis önskvärt att kontrakterade luftfartyg utnyttjas i så stor utsträckning att ersättning i princip inte behöver utgå för flygtid som inte har kunnat utnyttjas. Möjligheter att utnyttja ifrågavarande flygtid har inte förelegat med nuvarande uppläggning av ambulans- och räddningsflygtjänsten. Däremot synes det inom polisväsendet finnas goda möjligheter att utnyttja sådan flygtid för övervakningsuppdrag av olika slag. Såväl vid planläggning som genomförande av detta slags verksamhet har man från polisledningens sida stora möjligheter att ta hänsyn till de krav som i fråga om ambulans- och räddningsflyg måste ställas från beredskaps- och flygtidssynpunkt. Från polisiär synpunkt skulle möjligheten att temporärt utnyttja luftfartyg som har kontrakterats för ambulans- och räddningsflygning innebära stora fördelar. Polisen skulle bl. a. få möjligheter att utnyttja helikoptrar för polisiärt bruk inom större delar av landet än vad som f. n. är möjligt med polisväsendets egna helikoptrar. Polisens helikoptrar kan å andra sidan i många fall tas i anspråk för ambulans- och räddningsflygning varigenom en bättre beredskap skulle erhållas även för detta ändamål.

Vid ett ömsesidigt utnyttjande behövs bara en mindre ändring av nuvarande beställningsrutiner. För att administrationen vid ett ömsesidigt utnyttjande av disponibla luftfartyg skall bli så enkel och effektiv som möjligt bör endast en myndighet handha densamma. Med hänsyn till att rikspolisstyrelsen redan nu har en organisation för ledning av polisväsendets egen flygverksamhet och förfogar över ett radio- och telexnät som täcker hela landet synes de största fördelarna från administrativ synpunkt stå att vinna om ansvaret för ambulans- och räddningsflygverksamheten förs över till rikspolisstyrelsen. Under denna förutsättning kan kostnaderna för ambulans- och räddningsflyget för nästa budgetår beräknas till oförändrat belopp, 1 milj. kr. I annat fall behövs ytterligare 250 000 kr.

Efter remiss har yttranden över förslaget avgetts av socialstyrelsen, statskontoret, länsstyrelserna i Stockholms, Kalmar, Kopparbergs, Västerbot-

tens och Norrbottens län, svenska landstingsförbundet samt räddningstjänstutredningen. Länsstyrelserna i Stockholms och Kalmar län har bifogat yttranden från resp. läns landstings förvaltningsutskott och övriga länsstyrelser yttranden från resp. läns landstings sjukvårdsstyrelser. Förslaget att föra över ambulans- och räddningsflygtjänsten till polisväsendet har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser.

I fråga om medelsbehovet för nästa budgetår har statskontoret anfört att en närmare analys av de ekonomiska konsekvenserna av den avsedda samordningen bör ske innan det är möjligt att närmare bedöma medelsbehovet.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 40,5 milj. kr. Jag har därvid godtagit rikspolisstyrelsens förslag att föra över kostnaderna för telexförbindelser till detta anslag. Jag har räknat medel för ändamålet under anslagsposten Underhåll och vård av radioanläggningar m. m. varvid jag också har räknat med ytterligare 48 telexapparater med perforatortillsatser och autosändare.

Jag har också anslutit mig till förslaget att föra över ansvaret för ambulans- och räddningsflygtjänsten till rikspolisstyrelsen. Verksamheten bör drivas efter i huvudsak samma linjer som hittills med utnyttjande av civila luftföretag. Samordningen med polisens egen flygverksamhet bör dock kunna öka effektiviteten och beredskapen. Ambulans- och räddningsflygverksamheten bör även i fortsättningen redovisas så att dess omfattning framgår klart.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 40 500 000 kr., varav 25 900 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 4. Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m.

1967/68 Utgift	21 380 974
1968/69 Anslag	23 050 000
1969/70 Förslag	29 225 000

Rikspolisstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med 33 150 000 kr.

Departementschefen

En redogörelse för innebörden av förslagen bör med hänsyn till ärendets natur inte ingå i statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar bör i stället ges vederbörande riksdagsutskott.

Anslaget bör tas upp med 29 225 000 kr. I detta belopp har jag räknat in kostnaderna för lönekostnadspålägg. Av kamerala skäl har jag för denna verksamhet beräknat ca 1,6 milj. kr. på andra anslag för polisväsendet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Polisverket: Särskild polisverksamhet för hinderande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 29 225 000 kr.

B 5. Polisverket: Diverse utgifter

1967/68 Utgift	1 194 606
1968/69 Anslag	1 500 000
1969/70 Förslag	1 500 000

Kungl. Maj:t har genom särskilda beslut meddelat föreskrifter om vilka kostnader som skall bestridas från detta anslag. Från anslaget betalas bl. a. bidrag till internationella kriminalpolisorganisationen i Paris (Interpol), till enskilda tjänstemän för studier av betydelse för polisverket och till föreningar för tjänstemän vid polisväsendet. I övrigt bestrids från anslaget bl. a. kostnader för efterspaning av försvunna personer och för stängsel kring övergivna gruvhål. Kostnader i övrigt för polisverksamheten som inte skall bestridas från annat anslag kan efter beslut av Kungl. Maj:t betalas från anslaget.

Rikspolisstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Polisverket: Diverse utgifter* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

B 6. Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader

1967/68 Utgift	1539 086 407
1968/69 Anslag	1545 450 000
1969/70 Förslag	757 100 000

¹ Anslagen Lokala polisorganisationen: Avlöningar och Lokala polisorganisationen: Omkostnader. Av anslagen för innevarande budgetår skall 125 500 000 kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

Rikspolisstyrelsen utövar som central förvaltningsmyndighet högsta in-seendet över polisväsendet. Länsstyrelsen är högsta polismyndighet i länet. I varje län, utom Gotlands län, finns hos länsstyrelsen en länspolischef och

i vissa län dessutom en biträdande länspolischef. Varje län är indelat i polisdistrikt, som för hela landet uppgår till 119. I varje polisdistrikt finns en chef som är polismästare.

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70			
		Rikspolisstyrelsen		Dep.chefen	
<i>Personal</i>					
1. Tjänstemän i polischefskarriären	253	+	2	+	1
2. Övriga polismän, exklusive personal i rekryteringskåren	12 289	+	788	+	399
3. Annan personal	2 461	+	180	+	170
	15 003	+	970	+	470
<i>Anslag</i>					
Avlöningar till tjänstemän ..	460 900 000	+	52 830 000	+	31 900 000
Avlöningar till extra polismän (polisaspiranter) m. fl.	19 000 000	+	9 000 000	+	9 000 000
Avlöningar till övrig extra personal och till tillfällig arbetskraft	6 100 000	+	560 000	+	1 650 000
Lönekostnadspålägg					
a) Beräknat belopp för befintlig organisation	—	+	116 640 000	+	116 640 000
b) Beräknad ändring till budgetåret 1969/70.....		+	9 090 000	+	2 410 000
Ersättningar till sakkunniga..	3 000 000		—		—
Sjukvård m. m.	1 000 000	+	350 000	+	300 000
Resersättningar	22 450 000	+	1 975 000	+	2 350 000
Expenser					
a) Beräknade lokalhyror för nuvarande lokaler	—	+	42 200 000	+	42 200 000
b) Beräknad ändring av lokalhyror till budgetåret 1969/70			—		—
c) Bränsle, lyse, vatten.....	1 900 000	+	250 000	+	250 000
d) Bevakning av polishus....	450 000	+	150 000	+	150 000
e) Kostnader för personalvårdande och trivselbefrämjande åtgärder	150 000	+	10 000	+	10 000
f) Övriga expenser.....	24 450 000	+	5 200 000	+	4 450 000
Därav engångsutgifter	1 500 000	+	500 000		—

¹ Åtta tjänster har förts över till anslaget B 1.

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70			
		Rikspolisstyrelsen		Dep.chefen	
Övriga utgifter					
a) Kostnader för förpassning och för kost och sjukvård för omhändertagna personer m. m.	1 500 000		—		—
b) Regionalt och lokalt anordnad utbildning	1 500 000		—		—
c) Särskilda utgifter i polistjänsten	800 000		—		—
d) Ersättning för skador vid flygande inspektion	50 000		—	—	10 000
e) Framkallning och kopiering av film m. m.	500 000		—		—
f) Ersättning för skador på polismans lösa egendom....	100 000		—		—
g) Ersättning till enskilda för biträde åt ordningsmakten	50 000		—		—
h) Uniformer till polischefspersonal	100 000	—	50 000	—	50 000
i) Polititransporter..	300 000	+	150 000	+	150 000
j) Kostnader för trafiknämnder	200 000	+	50 000	+	50 000
k) Kostnader för företagsnämnder	150 000		—		—
l) Vissa kostnader för förundersökning m. m.	400 000	+	200 000	+	200 000
m) Andra utgifter	400 000		—		—
	545 450 000	+	238 605 000	+	211 650 000

Rikspolisstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 186 425 000 kr., varav för lönekostnadspålägg och lokalhyror 158 843 000 kr.

2. Polischeferna har yrkat sammanlagt 2 537 tjänster och länsstyrelserna 2 404 tjänster. Rikspolisstyrelsen föreslår att 970 nya tjänster inrättas. Av dessa tjänster är två avsedda för personal i polischefskarriären, 788 för andra polismän och 180 för annan personal. Därutöver föreslår styrelsen att minst 100 tjänster för extra ordinarie poliskonstaplar inrättas i utbyte mot medel för övertidstjänstgöring. Fördelningen av de föreslagna nya tjänsterna framgår av följande sammanställning.

	Tjänster i polis- chefs- karriä- ren	Polis- mä- s- tarnas kans- lier	Över- vak- nings- verk- sam- het	Övriga polismanstjänster Skydds- verk- samhet	Trafik- sek- tioner	Läns- trafik- grup- per	Utred- nings- verk- samhet	Vik.-o. för- stärk- nings- per- sonal	Andra tj. Kon- tors- perso- nal	Övrig per- sonal	S:a
Stockholms pd.. (riksomfattande verksamhet) ..	1	—	88	3	6	—	18	6	22	3	147
Göteborgs pd ..	—	2	40	2	6	—	10	2	8	1	71
Malmö pd.....	—	1	16	—	2	4	6	—	6	6	41
Summa	1	3	146	5	14	11	50	8	39	10	287
Övriga polis- distrikt	1	5	254	25	16	89	110	52	114	17	683
Totalt	2	8	400	30	30	100	160	60	153	27	970

3. Tjänster i polischefskarriären

För förstärkning av kansliavdelningen i Stockholms polisdistrikt begärs en tjänst som polisassessor. Ett förordnande att bestrida på polisassessor ankommande göromål föreslås upphöra i samband därmed. Vidare yrkas att en tjänst som polissekreterare med stationering i Borås inrättas.

4. Övrig polispersonal

a) *Övervakningsverksamhet.* Styrelsen anser att en intensiv allmän övervakning kan förebygga brott och att stor vikt därför bör läggas vid övervakningsverksamheten.

Av den föreslagna förstärkningen för Stockholms polisdistrikt är bl. a. 13 tjänster avsedda för tunnelbanepolisen och 64 för tjänstgöring i vakt-distrikten.

För den riksomfattande verksamheten föreslås att två tjänster som poliskommissarie inrättas för planering och ledning bl. a. av polisverk-samhet vid statsbesök och för ärenden som rör personalförstärkningar mellan länen.

Av tjänsterna i Göteborgs polisdistrikt avses fem för förstärkning av cen-tralsektionen och 35 för vakt-distrikten.

I Malmö polisdistrikt begärs sex tjänster för förstärkning av radiobil-gruppen vid centralsektionen och tio för övervakningsgruppen i tredje vakt-distriktet.

För landet i övrigt begärs 254 tjänster. Ett 30-tal tjänster avses för di-rekt ledning av den yttre tjänsten. Övriga tjänster är till stor del avsedda för förstärkning av polisdistrikten kring de större städerna.

b) *Skyddsverksamhet.* Skyddspolispersonalen har en viktig brottsföre-byggande uppgift i kampen mot bl. a. sprit- och narkotikamissbruk. Sek-tionernas uppsökande verksamhet i samverkan med övriga socialorgan måste byggas ut och intensifieras. Sex av de föreslagna tjänsterna är av-sedda för nya skyddssektioner i Falkenbergs, Skara och Fagersta polis-distrikt.

c) *Trafikövervakningsverksamhet.* För riksomfattande verksamhet begärs sju tjänster för helikopterförare. Den starkt ökande trafikintensiteten på riks- och länsvägarna har medfört en betydande belastning på trafikövervakningen. De personella resurserna vid de trafikövervakande enheterna behöver förstärkas med såväl tjänstemän i befälsställning för planläggning av arbetet och direkt arbetsledning som tjänstemän i konstapelsgraderna för den direkta trafikövervakningen. Tjänsterna vid läns- trafikgrupperna har fördelats i stort sett jämnt mellan 30 polisdistrikt. Falu polisdistrikt har dock av styrelsen ansetts böra tilldelas åtta tjänster och Solna, Uddevalla och Skövde polisdistrikt vardera sex tjänster.

d) *Utredningsverksamhet.* Till följd av brottsutvecklingen är det nödvändigt att fortsätta den personella upprustningen. Styrelsen anser att det är väsentligt att brottsspaningen i samband med utredningsarbetet kan ökas. Antalet balanserade ärenden är fortfarande betydande även om en förbättring är märkbar. Den minskade balansen är bl. a. resultatet av ett tidvis intensivt övertidsarbete.

Av de tjänster som har föreslagits för den riksomfattande verksamheten avses bl. a. åtta för förstärkning av narkotikakommissionen och fyra för den allmänna kommissionen, där svärbemästrade ekonomiska brott utreds.

Förstärkningarna i övrigt är avsedda främst för storstadsområden och distrikt där behovet av utökningar är särskilt framträdande.

5. Annan personal än polispersonal

a) *Kontorspersonal.* Genom att vissa arbetsuppgifter förs över från polispersonal till kontors- och servicepersonal nås en väsentlig rationalisering av polisverksamheten. Bristen på sådan personal hindrar emellertid ett systematiskt utnyttjande av ett sådant förfarande. Ytterligare personal måste därför tillföras organisationen.

Styrelsen föreslår att tjänsterna i kontorskarriären vid kriminalsektionen för riksomfattande verksamhet vid Stockholms polisdistrikt (rikskriminalen) förs över till kriminalsektionen vid styrelsen.

b) *Övrig personal.* Av de 27 tjänster som styrelsen i övrigt begär är bl. a. fem tjänster avsedda för delgivningsmän, tre för fordonsredogörare, sju för garageförmän eller garagebiträden och fem för vaktkonstaplar. De sistnämnda är avsedda för Malmö polisdistrikt.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 757,1 milj. kr.

1. Jag har beräknat medel för en ny tjänst som polisassessor i Ae 26 vid kansliavdelningen i Stockholms polisdistrikt, varvid ett förordnande att bestrida på polisassessor ankommande göromål kan upphöra.

2. Av de 399 nya tjänsterna för övriga polismän som jag har beräknat medel för avses 150 för övervakningsverksamhet, tio för skyddsverksamhet,

31 för trafikövervakningsverksamhet, 75 för utredningsverksamhet och 130 för vikariats- och förstärkningstjänstgöring samt tre för tjänstgöring vid polismästarnas kanslier. Medlen för övertidstjänstgöring kan minskas med omkring 3,5 milj. kr.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om fördelningen av tjänsterna på polisdistrikt.

Jag vill redan nu framhålla att 14 av tjänsterna för utredningsverksamhet bör tillföras den riksomfattande verksamheten, företrädesvis för narkotikabekämpning.

3. Som jag tidigare har framhållit under anslaget B 1 har jag inget att erinra mot att tjänsterna i kontorskarriären vid rikskriminalen förs över till kriminalsektionen vid styrelsen. Vidare räknar jag medel för ca 60 nya tjänster i kontorskarriären och ca tio nya tjänster för delgivningsmän, fordonssredogörare, garagepersonal och vaktkonstaplar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 757 100 000 kr., varav 174 150 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 7. Lokala polisorganisationen: Utrustning

1967/68 Utgift	9 910 098	Reservation	9 270 183
1968/69 Anslag	14 500 000		
1969/70 Förslag ...	13 700 000		

	1968/69	Beräknade kostnader 1969/70	
		Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen
1. Inventarier och annan utrustning till nya polislokaler	6 000 000	5 000 000	5 000 000
2. Möbler, kontorsmaskiner och andra inventarier	2 500 000	3 300 000	2 000 000
3. Personlig utrustning.....	3 150 000	3 500 000	3 000 000
4. Övrig utrustning			
a) Förvaringsskåp och utrustning för larmskydd	100 000	775 000	300 000
b) Kriminalteknisk materiel	750 000	2 000 000	1 200 000
c) Utrustning för fjällräddningstjänst	100 000	165 000	150 000
d) Kartutrustning	300 000	300 000	300 000
e) Utbildningsmateriel	250 000	250 000	250 000

¹ Av anslaget skall 2 600 000 kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

	1968/69	Beräknade kostnader 1969/70 Rikspolisstyrelsen Dep.chefen	
f) Utrustning för rådfrågningsbyråer	—	100 000	—
g) Speciell materiel	1 350 000	1 975 000	1 500 000
	14 500 000	17 365 000	13 700 000

Rikspolisstyrelsen

2. I samråd med statskontoret har styrelsen utarbetat en basmöbleringsplan för olika tjänsterum. En liknande preliminär norm för anskaffning av kontorsteknisk utrustning har arbetats fram av styrelsen. För inköp av kontorsmaskiner samt av möbler och andra inventarier till följd av föreslagna personalökningar beräknar styrelsen ca 785 000 kr. resp. 1,2 milj. kr. För komplettering av möbelutrustning m. m. beräknas 700 000 kr. För att kunna överföra ytterligare arbetsuppgifter från polispersonal till annan personal samt för viss komplettering av befintlig utrustning krävs fortsatt anskaffning av bandspelare, skrivmaskiner och andra maskinella hjälpmedel för 620 000 kr.

3. För inköp av utrustning, som skall tillhandahållas extra polismän (polisaspiranter), begärs ca 1,1 milj. kr. För utrustning till viss nyutbildad personal och för utrustning till följd av föreslagna personalökningar krävs ca 900 000 kr. För inköp av skyddshjälmarna för bilförare, pälsar och pälsmössor till viss polispersonal, underdräkter till viss personal vid övervakningssektionerna m. m. beräknar styrelsen 835 000 kr. Till följd av ändrade normer i utrustningsplanen för polispersonalen krävs dessutom utrustning för ca 360 000 kr. Styrelsen har utarbetat ett förslag till särskild legitimationshandling för polismän, som är avsedd att ersätta polisbricka och nuvarande legitimationskort. Kostnaden härför beräknas till 300 000 kr.

4. b) Den kriminaltekniska materielen är ännu på många håll bristfällig. Styrelsen anser det vara angeläget att en upprustning sker. För detta ändamål beräknas 2 milj. kr.

4. g) Styrelsen bedömer behovet av skyddsutrustning för polispersonalen som utomordentligt angeläget. För inköp av skottsäkra västar, gasskyddsutrustning, tårgasutrustning m. m. begär styrelsen 875 000 kr. Räddningsutrustning som gummibåtar, draggutrustning, specialbåtar m. m. begärs för 438 000 kr., skidutrustning för 140 000 kr. och utrustning till polis-arrester, flyttbara arrestenheter m. m. för 355 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 13,7 milj. kr.

Under posten till möbler, kontorsmaskiner och andra inventarier har

jag räknat med drygt 1,1 milj. kr. för möbler och ca 900 000 kr. för kontorsmaskiner. Jag har godtagit förslaget att anskaffa en särskild legitimationshandling för polismän. Under posten till speciell materiel har jag beräknat ca 800 000 kr. till skottsäkra västar m. m. och tårgasutrustning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lokala polisorganisationen: Utrustning* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 13 700 000 kr., varav 2 500 000 kr. att avräknas mot automobilskatte-medlen.

B 8. Statens kriminaltekniska laboratorium

1967/68 Utgift	11 686 646
1968/69 Anslag	12 400 000
1969/70 Förslag	3 800 000

¹ Anslagen Statens kriminaltekniska laboratorium: Avlöningar och Statens kriminaltekniska laboratorium: Omkostnader.

Chefsmyndighet för laboratoriet är rikspolisstyrelsen.

Chef för laboratoriet är en professor. Laboratoriet är organiserat på tre avdelningar.

Laboratoriets arbetsuppgifter består huvudsakligen i att utföra kriminaltekniska undersökningar åt domstolar samt åklagar- och polismyndigheter och att bedriva självständig forskning inom sitt verksamhetsområde.

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70 Rikspolisstyrelsen Dep.chefen			
<i>Personal</i>					
Handläggande personal	27	+	5	+	4
Övrig personal	24	+	5	+	2
	51	+	10	+	6
<i>Anslag</i>					
Avlöningar till tjänstemän	2 000 000	+	412 200	+	300 000
Lönekostnadspålägg					
a) Beräknat belopp för befintlig organisation	—	+	480 600	+	480 600
b) Beräknad ändring till budget- året 1969/70		+	74 200	+	46 400
Ersättningar till sakkunniga	50 000		—		—

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70		
		Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen	
Sjukvård m. m.	9 000	—	—	
Reseersättningar	19 000	—	—	
Därav utrikes tjänsteresor	14 000	—	—	
Expenser				
a) Beräknade lokalhyror	—	+ 580 000	+ 580 000	
b) Beräknad ändring av lokalhyror				
till budgetåret 1969/70		—	—	
c) Bränsle, lyse, vatten	20 000	—	—	
d) Övriga expenser	265 000	—	—	
Därav engångsutgifter	115 000	—	—	
Övriga utgifter (inköp av förbrukningsmateriel för laboratorieverksamheten m. m.)	40 000	—	—	
Ersättning för utförda undersökningar m. m.	—3 000	— 7 000	— 7 000	
	2 400 000	+ 1 540 000	+ 1 400 000	

Rikspolisstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 150 084 kr., varav för lönekostnads-
pålägg och lokalhyror 1 060 600 kr.

2. Arbetsuppgifterna vid laboratoriet har ökat avsevärt, vilket i första
hand är en följd av den kraftiga ökningen av narkotikabrotten och check-
bedrägerierna. Detta medför att handläggningstiden för laboratoriets un-
dersökningsuppdrag har blivit allt längre till men för vissa brottsmålsut-
redningar. Laboratoriet saknar också tillräckliga resurser att målmed-
vetet och systematiskt bedriva ett utvecklingsarbete, vilket är en förutsätt-
ning för att en institution av laboratoriets karaktär skall kunna vidmakthålla och höja sin teknisk-vetenskapliga nivå.

Styrelsen föreslår att laboratoriet förstärks med två ingenjörer
(+ 75 288 kr.) vid den kemiska sektionen, två assistenter (+ 83 400 kr.)
vid den biologiska sektionen och en ingenjör (+ 41 700 kr.) vid handstils-
sektionen.

3. Vidare behöver de kemiska och biologiska sektionerna förstärkas
med fyra laboratorieassistenter (+ 87 216 kr.) och ett ekonomibiträde
(+ 19 680 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till
3,8 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en kemist
och en byråingenjör vid den kemiska sektionen, en assistent vid den biolo-

giska sektionen och en förste byråingenjör vid handstilssektionen (2) samt för två laboratorieassistenter (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens kriminaltekniska laboratorium* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 3 800 000 kr.

C. Åklagarväsendet

C 1. Riksåklagaren

1967/68 Utgift	11 745 327
1968/69 Anslag	11 913 000
1969/70 Förslag	2 420 000

¹ Anslagen Riksåklagaren: Avlöningar och Riksåklagaren: Omkostnader

RÅ är den högste åklagaren och leder åklagarväsendet i landet.

RÅ:s kansli är organiserat på två byråer. De är kanslibyrån och tillsynsbyrån. Vid sidan härav finns viss personal för RÅ:s egen åklagarverksamhet.

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70	
		RÅ	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	15		
Övrig personal	20		
	35		
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	1 469 000	+ 40 000	+ 40 000
Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft.....	140 000	+ 6 000	+ 6 000
Lönekostnadspålägg			
a) Beräknat belopp för befintlig organisation	—	+ 369 000	+ 369 000
b) Beräknad ändring till budgetåret 1969/70		—	—
Sjukvård m. m.	8 000	+ 5 000	+ 5 000
Reseersättningar	60 000	+ 3 000	+ 3 000
<i>Expenser</i>			
a) Beräknade lokalhyror för nuvarande lokaler	—	+ 63 000	+ 63 000
b) Beräknad ändring av lokalhyror till budgetåret 1969/70		—	—
c) Bränsle, lyse, vatten	8 000	+ 2 000	+ 2 000
d) Övriga expenser	163 000	+ 14 000	+ 14 000
Därav engångsutgifter	17 000	+ 3 000	+ 3 000
e) Publikationstryck	20 000	—	—
f) Utbildningsverksamhet	30 000	—	—
g) Ersättning för central avlöningsuträkning	15 000	+ 5 000	+ 5 000
	1 913 000	+ 507 000	+ 507 000

RÅ

Löne- och prisomräkning m. m. 504 000 kr., varav för lönekostnadspålägg och lokalhyror 432 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksåklagaren* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 2 420 000 kr.

C 2. Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna

1967/68 Utgift	¹ 43 418 310
1968/69 Anslag	¹ 45 437 000
1969/70 Förslag	60 937 000

¹ Anslagen Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna: Avlöningar och Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna: Omkostnader

Det finns 21 länsåklagarmyndigheter. Tre av myndigheterna är vardera gemensamma för två län. Länsåklagare fullgör åklagaruppgiften, när denna uppgift är särskilt krävande. Chef för länsåklagarmyndighet utövar ledningen av åklagarverksamheten inom myndighetens verksamhetsområde.

Landet är indelat i 90 åklagardistrikt. Stockholms, Göteborgs och Malmö åklagardistrikt ingår inte i länsåklagarmyndighets verksamhetsområde. Chef för åklagarmyndigheten i dessa tre städer är en överåklagare, som har motsvarande uppgifter som chefen för en länsåklagarmyndighet. Åklagarmyndigheterna i de övriga 87 åklagardistrikten lyder under länsåklagarmyndighet och har som chef en chefsåklagare.

	1968/69	Beräknad ändring		1969/70	
		RÅ		Dep.chefen	
<i>Personal</i>					
1. Länsåklagarmyndigheterna					
a) åklagare	88	—	3	—	7
b) övrig personal	42		—		—
2. Distriktsåklagarmyndighe- terna					
a) åklagare	464	+	14	+	6
b) övrig personal	472	+	7	+	3
	1 066	+	18	+	2

	1968/69	Beräknad ändring RÅ	1969/70 Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän ..	41 615 000	+ 3 030 000	+ 2 102 000
Ersättningar till expertis	375 000	+ 19 000	+ 19 000
Lönekostnadspålägg			
a) Beräknat belopp för befintlig organisation		+ 10 006 000	+ 10 006 000
b) Beräknad ändring till budget- året 1969/70		+ 263 000	+ 28 000
Sjukvård m. m.	75 000	+ 40 000	+ 25 000
Reseersättningar	1 400 000	+ 82 000	+ 70 000
Expenser			
a) Beräknade lokalhyror för nu- varande lokaler	—	+ 3 070 000	+ 3 070 000
b) Beräknad ändring av lokal- hyror till budgetåret 1969/70		—	—
c) Bränsle, lyse, vatten	50 000	—	—
d) Övriga expenser	1 922 000	+ 257 000	+ 140 000
Därav engångsutgifter	150 000	+ 88 000	+ 40 000
	45 437 000	+ 16 767 000	+ 15 500 000

RA

1. Löne- och prisomräkning m. m. 15 246 000 kr., varav för lönekostnads-
pålägg och lokalhyror 13 076 000 kr.

2. Omorganisation av åklagarmyndigheten i Stockholms åklagardistrikt
kräver en ökning med åtta åklagartjänster (+ 585 000 kr.).

3. Vid envar av åklagarmyndigheterna i Solna, Södertälje, Linköpings,
Lunds, Malmö, Halmstads, Göteborgs och Alingsås åklagardistrikt behövs
på grund av ökad arbetsbelastning en förstärkning med en åklagartjänst
(+ 581 000 kr.).

4. För olika åklagarmyndigheter begärs sju biträdestjänster (+ 201 000
kr.).

5. Tre tjänster för assistentåklagare vid länsåklagarmyndigheterna och en
tjänst för distriktsåklagare i vart och ett av Sollefteå och Haparanda åkla-
gardistrikt kan dras in (— 311 000 kr.).

6. Medel yrkas för att bestrida kostnader för tjänstgöring hos åklagar-
myndigheterna enligt 20 § domsagostadgan (+ 472 000 kr.).

7. För sjukvård behövs ytterligare medel för befintlig organisation
(+ 25 000 kr.).

8. Medel behövs för inköp av säkerhets- och värdeskåp (+ 40 000 kr.).

Departementschefen

2. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade jag den 23 januari 1967 sakkunniga¹ att verkställa översyn av organisationen vid åklagarmyndigheten i Stockholms åklagardistrikt. De sakkunniga avgav förslag i frågan den 6 november 1967 (Stencil Ju 1967: 15).

De sakkunniga har föreslagit ett oförändrat antal åklagarkammare vid myndigheten men ett ökat antal åklagartjänster. Tre kammaråklagare i Ce 1 som ej tillhör vissa kammare utan står till överåklagarens förfogande föreslås ersatta med åklagare inom kammarorganisationen.

Yttranden över de sakkunnigas förslag har avgetts av Svea hovrätt, Stockholms rådhusrätt, RÅ, överåklagaren vid åklagarmyndigheten i Stockholms åklagardistrikt, rikspolisstyrelsen, länsstyrelsen i Stockholms län, polismästaren i Stockholm, statskontoret, Föreningen Sveriges statsåklagare, Föreningen Sveriges Åklagare, Sveriges Juristförbund och Tjänstemännens centralorganisations statstjänstemannasektion.

Svea hovrätt, rådhusrätten och *RÅ* anser att ytterligare en kammare bör inrättas vid myndigheten. *Överåklagaren* och *polismästaren* anser att myndigheten bör tillföras två kammare. Samtliga remissinstanser som yttrat sig över antalet åklagare vid myndigheten har föreslagit en betydande ökning av antalet tjänster för åklagare. Rådhusrätten framhåller att systemet med åklagare till förfogande medför olägenheter för rådhusrätten. Överåklagaren anser också att bättre samordning med rådhusrätten uppnås om förfogandeåklagarnas uppgifter inordnas inom kammarsystemet. *Sveriges Juristförbund* tillstyrker, under förutsättning att åklagarmyndigheten omorganiseras, att tjänsterna för åklagare till förfogande dras in.

Sedan de sakkunniga avlämnat sitt förslag har arbetsbördan ökat vid åklagarmyndigheten. Med hänsyn härtill och eftersom de nuvarande åklagarkamrarna lämpligen ej kan göras större bör åklagarmyndigheten tillföras ytterligare en kammare. Vid myndigheten bör inrättas en tjänst för chefsåklagare för den nya kammaren. I likhet med de sakkunniga anser jag att tre tjänster för kammaråklagare i Ce 1 bör dras in och ersättas med åklagartjänster inom kammarorganisationen. Jag beräknar medel för ytterligare fem tjänster för kammaråklagare.

Frågan om omorganisation av åklagarmyndigheten kommer att övervägas ytterligare. I de delar anställnings- och arbetsvillkor är förhandlingsfrågor avser jag att ge statens avtalsverk förhandlingsuppdrag om en sådan omorganisation aktualiseras.

3. Jag beräknar medel för ytterligare en distriktsåklagartjänst i Ae 26 vid var och en av åklagarmyndigheterna i Solna och Södertälje åklagardistrikt.

4. Jag beräknar medel för ytterligare tre biträdestjänster.

¹ F. d. hovrättspresidenten Joël Laurin och länsåklagaren Karl-Gustaf Olsson

5. Utöver de åklagartjänster riksåklagaren anser kunna dras in kan ytterligare fyra tjänster för assistentåklagare vid länsåklagarmyndigheterna dras in.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 60 937 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en ordinarie chefsåklagartjänst vid åklagarmyndigheten i Stockholms åklagardistrikt,

b) till *Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 60 937 000 kr.

Vissa data rörande de allmänna domstolarna

(I uppgifterna rörande underrätterna är antal över 1 000 avrundade i jämna hundratal)

		1965	1966	1967	1.1— 30.6.67	1.1— 30.6.68
<i>Underrätterna</i>						
Inkomna allmänna mål domsagor (ds) rådhusrätter (rr)		69 000	76 300	82 400	39 900	38 800
		92 400	99 700	104 300	52 800	52 500
	S:a	161 400	176 000	186 700	92 700	91 300
Balans allmänna mål vid utgången ds av resp. period rr		15 500	18 300	19 200	17 100	15 900
		21 400	23 200	24 200	23 400	21 700
	S:a	36 900	41 500	43 400	40 500	37 600
Inkomna expropriationsmål	ds	276	266	281		
	rr	130	130	94		
	S:a	406	396	375		
Mål om lagsökning och betalnings- föreläggande	ds	112 700	120 000	129 500	64 400	60 800
	rr	66 400	67 000	72 700	37 800	37 300
	S:a	179 100	187 000	202 200	102 200	98 100
Inkomna mål hos ägodelningsrätt och ägodelningsdomare	ds	8 800	8 600	8 900		
	rr	1 900	2 200	2 400		
	S:a	10 700	10 800	11 300		
Upphörda konkurser	ds	701	815	997	480	603
	rr	605	776	1 047	539	600
	S:a	1 306	1 591	2 044	1 019	1 203
Inskrivningsärenden	ds	683 200	685 500	767 100	361 900	402 500
	rr	155 000	154 100	216 000	89 700	126 200
	S:a	838 200	839 600	983 100	451 600	528 700
Gravations- och äganderättsbevis	ds	293 800	293 100	323 200	156 100	182 400
	rr	71 900	72 900	86 300	40 900	57 200
	S:a	365 700	366 000	409 500	197 000	239 600
<i>Hovrätterna</i>						
Inkomna mål.....		7 879	7 818	9 008	4 452	4 699
Balans		2 512	2 547	2 921	2 720	2 741
<i>Högsta domstolen</i>						
Inkomna mål och ärenden.....		1 529	1 439	1 585	727	926
Balans, mål och ärenden		765	757	895	726	872

D. Domstolarna

I fråga om arbetsläget vid domstolarna får jag hänvisa till vad som har anförts i översikten och till tabellerna på s. 40 och 45.

D 1. Högsta domstolen m. m.

1967/68 Utgift	16 836 710
1968/69 Anslag	17 068 000
1969/70 Förslag	9 158 000

¹ Anslagen Högsta domstolen m. m.: Avlöningar och Högsta domstolen m. m.: Omkostnader

Anslaget avser kostnader för såväl högsta domstolen som nedre justitierrevisionen.

Kungl. Maj:ts domsrätt i allmänna mål utövas av högsta domstolen. Högsta domstolen är överrätt i mål som fullföljs från hovrätt. Domstolen är delad på tre avdelningar med tillsammans 20 justitieråd. Sju justitieråd tjänstgör i lagrådet som f. n. har tre avdelningar. Beredningen av målen till behandling i högsta domstolen sker i nedre justitierrevisionen.

	1968/69	Beräknad ändring		1969/70	
		Nedre justitie- revisionen		Dep.chefen	
<i>Personal</i>					
Justitieråd och revisionssekreterare . .	64		—		—
Övrig personal	53	+	2	+	1
	117	+	2	+	1
<i>Anslag</i>					
Avlöningar till tjänstemän	6 400 000	+	334 000	+	315 000
Lönekostnadspålägg					
a) Beräknat belopp för befintlig orga- nisation	—	+	1 553 000	+	1 553 000
b) Beräknad ändring till budgetåret 1969/70		+	12 000	+	7 000
Arvoden och särskilda ersättningar . .	57 000	+	3 000	+	3 000
Sjukvård m. m.	23 000		—		—
Resersättningar	130 000		—		—
<i>Expenser</i>					
a) Beräknade lokalhyror för nuvaran- de lokaler	—	+	156 000	+	156 000

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70	
		Nedre justitie- revisionen	Dep.chefen
b) Beräknad ändring av lokalhyror till budgetåret 1969/70		—	—
c) Bränsle, lyse, vatten	32 000	—	—
d) Övriga expenser	426 000	+ 56 000	+ 56 000
Därav engångsutgifter	150 000	—	—
	7 068 000	+ 2 114 000	+ 2 090 000

Nedre justitierevisionen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 2 036 000 kr., varav för lönekostnads-
pålägg och lokalhyror 1 709 000 kr.

2. Ytterligare två biträdestjänster bör inrättas (+ 54 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till
9 158 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare ett bi-
tråde (2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Högsta domstolen m. m.* för budgetåret 1969/70
anvisa ett förslagsanslag av 9 158 000 kr.

D 2. Regeringsrätten

1967/68 Utgift	12 098 272
1968/69 Anslag	12 284 000
1969/70 Förslag	3 284 000

¹ Anslagen Regeringsrätten: Avlöningar och Regeringsrätten: Omkostnader

Regeringsrätten utövar Kungl. Maj:ts rätt att avgöra administrativa be-
svärsmål i den utsträckning som bestäms i särskild lag. Domstolen ar-
betar med fyra avdelningar med tillsammans 19 regeringsråd. Tre rege-
ringsråd tjänstgör f. n. i lagrådet.

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70 Dep.chefen
<i>Personal</i>		
Regeringsråd	22	
Övrig personal	3	
	25	

	1968/69		Beräknad ändring 1969/70 Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	2 227 000	+	90 000
Lönekostnadspålägg			
a) Beräknat belopp för befintlig organisation	—	+	515 000
b) Beräknad ändring till budgetåret 1969/70..			—
Sjukvård m. m.	1 000		—
Reseersättningar	6 000		—
<i>Expenser</i>			
a) Beräknade lokalhyror för nuvarande lokaler	—	+	96 000
b) Beräknad ändring av lokalhyror till budget- året 1969/70			—
c) Övriga expenser	50 000	+	299 000
Därav engångsutgifter	10 000	+	291 000
	2 284 000	+	1 000 000

Jag beräknar medel för löne- och prisomräkning m. m. till 706 000 kr., varav för lönekostnadspålägg och lokalhyror 611 000 kr.

Regeringsrätten beräknas ta i anspråk nya lokaler under budgetåret 1970/71. För en del utrustning som behöver anskaffas redan under budgetåret 1969/70 beräknar jag 291 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 284 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Regeringsrätten* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 3 284 000 kr.

D 3. Regeringsrättens årsbok

1967/68 Utgift	180 938
1968/69 Anslag	1150 000
1969/70 Förslag	150 000

¹ Anslaget Regeringsrätten: Regeringsrättens årsbok

Från anslaget bestrids kostnaderna bl. a för tryckning av Regeringsrättens årsbok.

Jag förordar att anslaget tas upp med oförändrat belopp. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Regeringsrättens årsbok* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kr.

D 4. Hovrätterna

1967/68 Utgift	122 617 904
1968/69 Anslag	123 572 000
1969/70 Förslag	31 832 000

¹ Anslagen Hovrätterna: Avlöningar och Hovrätterna: Omkostnader

Hovrätt är överrätt i mål, som fullföljs från allmän underrätt. Det finns sex hovrätter. De är Svea hovrätt (tolv avdelningar för allmänna mål), Göta hovrätt (tre avdelningar), hovrätten över Skåne och Blekinge (tre avdelningar), hovrätten för Västra Sverige (fyra avdelningar), hovrätten för Nedre Norrland (två avdelningar) och hovrätten för Övre Norrland (två avdelningar). Hovrätterna är administrativa chefsmyndigheter för de allmänna underrätterna och fr. o. m. den 1 januari 1969 för de statliga hyresnämnderna. Svea hovrätt har i egenskap av vattenöverdomstol två särskilda avdelningar för vattenmål och är administrativ chefsmyndighet för vattendomstolarna.

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70	
		Hovrätterna	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Domare och fiskaler	260	+	7
Övrig personal	206	+	12
	466	+	19
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän....	21 572 000	+	2 013 000
Lönekostnadspålägg			
a) Beräknat belopp för befintlig organisation.....	—	+	5 528 000
b) Beräknad ändring till budgetåret 1969/70.....		+	223 000
Arvoden och särskilda ersättningar	166 000	+	6 000
Sjukvård m. m.	49 000	+	7 000
Reseersättningar.....	483 000	+	121 000
<i>Expenser</i>			
a) Beräknade lokalhyror för nuvarande lokaler.....	—	+	773 000
b) Beräknad ändring av lokalhyror till budgetåret 1969/70		—	—
c) Bränsle, lyse, vatten.....	123 000	+	18 000
d) Övriga expenser.....	1 179 000	+	375 000
Därav engångsutgifter	37 000	+	150 000
	23 572 000	+	9 064 000
		+	8 260 000

Vissa statistiska uppgifter om hovrätterna

Hovrätt	Tid	In- komna mål	Annorledes än genom avskrivning avgjorda mål	Beviljade dispenser enl. 22 § arbetsord. för rikets hovrätter	Huvud- förhand- ling 2 eller flera dagar	Ut- gående balans
Svea (utom vattenöver- domst.)	1/10 1965—30/9 1966	3 334	2 907	355	67	1 175
	1/10 1966—30/9 1967	3 669	2 913	429	69	1 448
	1/10 1967—30/9 1968	4 165	3 617	390	80	1 529
Göta	1/10 1965—30/9 1966	996	875	69	7	315
	1/10 1966—30/9 1967	1 178	950	76	13	397
	1/10 1967—30/9 1968	1 196	1 089	52	7	342
Skåne och Blekinge	1/10 1965—30/9 1966	1 072	968	4	18	317
	1/10 1966—30/9 1967	1 135	1 015	7	21	362
	1/10 1967—30/9 1968	1 250	1 091	1	10	401
Västra Sverige	1/10 1965—30/9 1966	1 409	1 217	8	56	274
	1/10 1966—30/9 1967	1 453	1 242	—	28	363
	1/10 1967—30/9 1968	1 511	1 382	—	47	312
Nedre Norrland	1/10 1965—30/9 1966	518	439	2	5	166
	1/10 1966—30/9 1967	453	458	1	1	113
	1/10 1967—30/9 1968	575	426	—	2	197
Övre Norrland	1/10 1965—30/9 1966	614	589	31	21	171
	1/10 1966—30/9 1967	568	464	9	23	200
	1/10 1967—30/9 1968	603	533	14	11	196
Samtliga	1/10 1965—30/9 1966	7 963	6 995	469	174	2 417
	1/10 1966—30/9 1967	8 456	7 042	522	155	2 883
	1/10 1967—30/9 1968	9 300	8 138	457	157	2 977

Hovrätterna

1. Löne- och prisomräkning m. m. 7 904 000 kr., varav för lönekostnads-pålägg och lokalhyror 6 301 000 kr.

2. Hovrätten för Västra Sverige yrkar att en femte ordinarie avdelning inrättas vid hovrätten. Om så sker, kan medel motsvarande tre extra ledamöter dras in. (+ 411 000 kr.)

3. Göta hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Västra Sverige, hovrätten för Nedre Norrland och hovrätten för Övre Norrland begär att en lagmanstjänst tillförs var och en av dessa hovrätter, i vissa fall i utbyte mot ett hovrättsråd, en adjungerad ledamot eller en fiskal. På detta sätt skulle varje avdelning vid dessa hovrätter få en lagman och presidentens lagskipningsarbete kunna fördelas på samtliga avdelningar. (+ 236 000 kr.)

4. Svea hovrätt anser att hovrätten behöver ytterligare två extra ledamöter och tre fiskaler (+ 264 000 kr.).

5. Svea hovrätt yrkar ytterligare en byrådirektörstjänst i utbyte mot

ett förordnande att bestrida göromål som ankommer på byrådirektör.

6. Hovrätterna yrkar att biträdes- och expeditiönsvaktspersonalen förstärks med sammanlagt 12 tjänster (+ 325 000 kr.).

7. Hovrätten för Västra Sverige framställer visst arvodesyrkande(+ 1 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 31 832 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare två extra ledamöter (4), ett biträde och en expeditiönsvakt (6).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Hovrätterna* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 31 832 000 kr.

D 5. Underrätterna

1967/68	Utgift	108 422 392
1968/69	Anslag	110 499 000
1969/70	Förslag	147 921 000

¹ Anslagen Underrätterna: Avlöningar, Underrätterna: Omkostnader, Vattendomstolarna: Avlöningar och Vattendomstolarna: Omkostnader

Allmän underrätt är på landet och i stad, som hör till domsaga, häradsrätt samt i annan stad rådhusrätt. Det finns f. n. 109 domsagor och 28 rådhusrätter.

Första domstol i vattenmål är vattendomstol. Vattendomstolarnas antal är sex.

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70			
		Hovrätterna		Dep.chefen	
<i>Personal</i>					
Domare	632	+	15	+	17
Tingsnotarier	529	+	46	+	41
Övrig personal	1 903	+	56	+	89
	3 064	+	117	+	147
<i>Anslag</i>					
Avlöningar till tjänstemän	103 338 000	+	9 144 000	+	9 666 000
Lönekostnadspålägg					
a) Beräknat belopp för befintlig organisation	—	+	25 105 000	+	25 105 000
b) Beräknad ändring till budget- året 1969/70		+	993 000	+	1 164 000

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70			
		Hovrätterna		Dep.chefen	
Arvoden och särskilda ersättningar.....	294 000	+	8 000	+	8 000
Sjukvård m. m.	215 000	+	31 000	+	37 000
Reseersättningar.....	1 519 000	+	102 000	+	90 000
Expenser					
a) Beräknade lokalhyror för nuvarande lokaler (endast vattendomstolarna)	—	+	415 000	+	415 000
b) Beräknad ändring av lokalhyror till budgetåret 1969/70 (endast vattendomstolarna)			—		—
c) Bränsle, lyse, vatten (endast vattendomstolarna)	15 000	+	10 000		—
d) Övriga expenser	5 118 000	+	926 000	+	937 000
Därav engångsutgifter	156 000	+	106 000	+	142 000
	110 499 000	+	36 734 000	+	37 422 000

Hovrätterna

1. Löne- och prisomräkning m.m. 32 089 000 kr., varav för lönekostnadsplägg och lokalhyror 25 520 000 kr.

2. Elva tingsdomartjänster och fjorton rådmanstjänster begärs för olika underrätter, i de flesta fall i utbyte mot förordnanden för tingsdomare eller rådman, assessorstjänster eller tjänster för tingssekreterare eller fiskalskompetenta biträden (+ 1 121 000 kr.).

3. En tingssekreterartjänst begärs för Göteborgs rådhusrätt(+ 58 000 kr.).

4. Medel yrkas för att möjliggöra för hovrätterna att lämna ytterligare fiskalshjälp till underrätterna (+ 619 000 kr.).

5. För olika domsagor och rådhusrätter begärs sammanlagt 46 tingsnotarie- och 54 biträdestjänster (+ 3 463 000 kr.).

6. Medel begärs för expeditivsvaktsgöromål (+ 123 000 kr.).

7. En vattenrättsdomartjänst i Nedre Norrbygdens vattendomstol kan dras in (— 95 000 kr.).

Departementschefen

Under år 1968 har remitterats till lagrådet vissa lagförslag — bl. a. lag om skydd mot miljöfarlig verksamhet — som innebär att en del arbetsuppgifter den 1 juli 1969 förs från vattendomstolarna till de fastighetsdomstolar som då är avsedda att inrättas vid ett antal av de allmänna underrätterna och att vattenrättsdomare och vattenrättsingenjörer blir skyldiga att tjänstgöra även vid fastighetsdomstolarna. Med hänsyn främst härtill bör

det fr. o. m. budgetåret 1969/70 finnas ett gemensamt anslag för de allmänna underrätterna och vattendomstolarna. Anslaget bör kallas Underätterna.

Genom lagstiftningsåtgärder under de senaste åren har antalet brottmål av mindre allvarlig karaktär och de s. k. bagatellbrottmålen minskat. Denna minskning beräknas fortsätta. Samtidigt har antalet tvistemål och antalet grova brottmål ökat. Målens svårighetsgrad har genomsnittligt sett ökat genom att antalet komplicerade tvistemål och den del av brottmålen som utgörs av grova brottmål har blivit allt större. Arbetsbördan vid vissa större underrätter ökas dessutom genom att handläggningen av hyresmål har koncentrerats dit genom den lagstiftning som har trätt i kraft den 1 januari 1969. Den samlade arbetsbördan vid de allmänna underrätternas målavdelningar har ökat och det är nödvändigt att tillföra dem vissa personalförstärkningar.

Den livliga byggnadsverksamheten har medfört att antalet ärenden angående lagfarter och inteckningar har ökat kraftigt vid de allmänna underrätternas inskrivningsavdelningar. Trots att arbetsrutinerna vid dessa avdelningar har förenklats genom ny lagstiftning som har trätt i kraft den 1 juli 1968 har ökningen av antalet ärenden medfört svårigheter att hålla föreskrivna expeditionstider. Allmänt kan dock sägas att det numera inte förekommer sådana eftersläpningar i fråga om expeditionstider som för några år sedan. Den ökade arbetsbördan vid inskrivningsavdelningarna gör det dock nödvändigt att tillföra dem personalförstärkningar.

År 1965 tillkallades en särskild utredningsman¹ för att verkställa översyn av Stockholms rådhusrätts organisation. Utredningsmannen avgav förslag i frågan den 23 maj 1966 (Stencil Ju 1966: 7).

Förslaget innebär i huvudsak följande. Avdelningarna vid Stockholms rådhusrätt bör ha sådan storlek och organisation att de kan bli så självständiga och självförsörjande som möjligt i fråga om både domarpersonal och annan personal. Rådhusrättens organisation bör därför ändras så att antalet domare på varje avdelning blir större än f. n. och antalet avdelningar i följd därav mindre. Avdelningsordförandenas arbetsinsats blir efter en övergång till större avdelningar av största betydelse för rådhusrättens effektivitet. Särskilda tjänster bör därför inrättas för avdelningsordförandena.

Utredningsmannens förslag till ny organisation av Stockholms rådhusrätt har remissbehandlats. Av remissinstanserna har *Svea hovrätt*, *Stockholms rådhusrätt*, *Föreningen Sveriges stadsdomare* och *Sveriges Juristförbund* yttrat sig över frågan om särskilda tjänster för avdelningsordförandena och de tillstyrker alla, att sådana tjänster inrättas. *Sveriges Juristförbund* framhåller att utredningsmannens förslag syftar till att ålägga avdelningsordförandena ett ökat ansvar för arbetets behöriga gång. Om avdelningarna görs större i enlighet med förslaget eller görs betydligt större än f. n. utan att dock nå upp till den storlek som utredningsmannen anser önskvärd skärps

¹ F. d. hovrättspresidenten Joël Laurin

uppenbarligen kraven på avdelningsordförandena. Särskilda tjänster synes ägnade att tillgodose önskemålet att på ordförandeposterna placera domare med de särskilda kvalifikationer som en sådan nyordning förutsätter.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att bestämma antalet avdelningar som skall finnas vid rådhusrätterna. Jag är inte beredd att nu ta ställning till frågan om antalet avdelningar vid Stockholms rådhusrätt och organisationen av dessa. Skulle jag vid mina fortsatta överväganden finna att större avdelningar bör organiseras, kan det befinnas lämpligt att inrätta särskilda tjänster för avdelningsordförandena i Stockholms rådhusrätt. Om så sker, bör motsvarande tjänster inrättas även vid Göteborgs rådhusrätt och rådhusrätten i Malmö, vilka rådhusrätter har större avdelningar än Stockholms rådhusrätt nu har. Jag förordar därför att riksdagens bemyndigande inhämtas att byta ut ordinarie tjänster för rådman vid Stockholms rådhusrätt, Göteborgs rådhusrätt och rådhusrätten i Malmö mot särskilda ordinarie tjänster för rådman, som är ordförande på avdelning.

Om fråga skulle uppkomma att inrätta särskilda tjänster för rådman, som är ordförande på avdelning, avser jag att ge statens avtalsverk förhandlingsuppgift i de delar som anställnings- och arbetsvillkor är förhandlingsfrågor.

2. Vid var och en av rådhusrätterna i Södertälje, Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Hälsingborg, Halmstad, Örebro och Västerås bör inrättas ytterligare en ordinarie rådmanstjänst. Antalet rådmän vid de tre största underätterna, Stockholms rådhusrätt, Göteborgs rådhusrätt och rådhusrätten i Malmö, bör också ökas. Eftersom arbetsbördan vid dessa tre underätter kan komma att påverkas i inte obetydlig utsträckning av de ökade möjligheterna att utfärda ordningsföreläggande och strafföreläggande bör de nya rådmanstjänsterna vid dessa rådhusrätter vara extra. Jag beräknar medel för ytterligare två extra rådmanstjänster vid Stockholms rådhusrätt och för ytterligare en extra rådmanstjänst vid vardera Göteborgs rådhusrätt och rådhusrätten i Malmö.

I Södra Åsbo och Bjäre domsaga bör inrättas en ordinarie tingsdomartjänst. I Älvdals och Nyeds domsaga har arbetsbördan gått ned i sådan grad att tingsdomartjänsten i domsagan kan dras in.

Den extra ordinarie vattenrättsdomartjänsten i Nedre Norrbygdens vattendomstol bör dras in, eftersom arbetsbördan i domstolen har minskat.

3—4. Jag beräknar 630 000 kr. för bl. a. fiskalshjälp åt sådana underätter där arbetsbördan inte motiverar ytterligare en tjänst för rådman eller tingsdomare.

5. Vidare beräknar jag medel för ytterligare 41 tingsnotarier och 89 biträden.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 147 921 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta särskilda ordinarie tjänster för rådman som är ordförande på avdelning i utbyte mot ordinarie tjänster för rådman i enlighet med vad jag har förordat i det föregående,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta de ordinarie rådmansjänster och den ordinarie tingsdomartjänst som jag har förordat i det föregående,

c) till *Underrätterna* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 147 921 000 kr.

D 6. Ersättningar till nämndemän m. m.

1967/68 Utgift	12 498 753
1968/69 Anslag	111 100 000
1969/70 Förslag	12 500 000

¹ Anslaget *Underrätterna*: Ersättningar till nämndemän m. m.

Kostnaderna för nämndemäns, ägodelningsnämndemäns, vattenrättsnämndemäns och jurymäns tjänstgöring bestrids från anslaget.

Anslaget bör ökas med 1,4 milj. kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar till nämndemän m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 12 500 000 kr.

D 7. Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet

1967/68 Utgift	357 496	Reservation	64 659
1968/69 Anslag	400 000		
1969/70 Förslag	440 000		

Från anslaget bestrids kostnader för teknisk utrustning till domstolarna. Främst anskaffas ljudupptagnings-, dikterings- och kopieringsapparater men också annan modern kontorsteknisk utrustning inköps för att underlätta arbetet vid domstolarna.

Anslaget bör räknas upp med 40 000 kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 440 000 kr.

D 8. Anskaffande av blanketter och fastighetsböcker m. m. för domstolsväsendet

1967/68 Utgift	714 635
1968/69 Anslag	600 000
1969/70 Förslag	750 000

Anslaget bör ökas med 150 000 kr. på grund av höjda kostnader. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Anskaffande av blanketter och fastighetsböcker m. m. för domstolsväsendet* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 750 000 kr.

E. Rättegångsväsendet i allmänhet**E 1. Ersättning åt domare, vittnen och parter**

1967/68 Utgift	17 701 157
1968/69 Anslag	16 800 000
1969/70 Förslag	21 600 000

Från anslaget bestrids en mångfald olika kostnader för rättegångsväsendet, däribland ersättning av allmänna medel till vittne, målsägande och offentlig försvarare samt kostnad för personundersökning i brottmål. I vissa fall betalas från detta anslag utgifter för rättegångar där staten är part. Från anslaget betalas också fr. o. m. den 1 januari 1969 ersättning av allmänna medel enligt 16 § lagen den 28 maj 1968 (nr 354) om hyresnämnder samt ersättning till den som anlitas som tolk vid hyresnämnd.

Enligt riksdagens beslut (prop. 1968: 136, 1LU 49, rskr 394) skall staten bidra till kommunernas kostnader för borgerlig medling. Enligt lagen den 13 december 1968 om ändring i giftermålsbalken skall ersättning till särskilt utsedd medlare utgå av statsmedel. Som jag har anført i prop. 1968: 136 bör även ersättning till särskilt förordnad vigselförrättare utgå av statsmedel. Kostnaderna härför bör täckas av detta anslag.

Med hänsyn härtill och till den väntade belastningen under budgetåret 1969/70 bör anslaget räknas upp med 4,8 milj. kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning åt domare, vittnen och parter* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 21 600 000 kr.

E 2. Kostnader enligt lagen om fri rättegång

1967/68 Utgift	9 319 098
1968/69 Anslag	8 700 000
1969/70 Förslag	10 500 000

Kostnaderna för fri rättegång vid allmän underrätt, krigsrätt, ägodelningsrätt, vattendomstol, expropriationsdomstol och arbetsdomstolen bestrids från anslaget.

Med hänsyn till den väntade belastningen under budgetåret 1969/70 bör anslaget räknas upp med 1,8 milj. kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader enligt lagen om fri rättegång* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 10 500 000 kr.

E 3. Understöd för utomprocessuell rättshjälp

1967/68 Utgift	2 722 750
1968/69 Anslag	2 700 000
1969/70 Förslag	3 000 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för understöd av statsmedel till de kommunala rättshjälpsanstalterna. Vidare bestrids kostnaderna för understöd för kommunal rättshjälp som lämnas på annat sätt än genom rättshjälpsanstalt. Bidragsbestämmelserna finns i kungörelsen den 12 september 1919 (nr 639) angående understöd av statsmedel till offentliga rättshjälpsanstalter (ändrad senast 1965: 301) och i kungörelsen den 26 maj 1965 (nr 302) om understöd för viss utomprocessuell rättshjälp.

Med hänsyn till de kostnader som under budgetåret 1969/70 beräknas komma att belasta anslaget bör detta ökas med 300 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Understöd för utomprocessuell rättshjälp* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.

E 4. Tornedalens rättshjälpsanstalt

1967/68 Utgift	267 772
1968/69 Anslag	334 000
1969/70 Förslag	467 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för Tornedalens rättshjälpsanstalt. Denna är den enda rättshjälpsanstalt som är statlig.

	1968/69	Beräknad ändring 1969/ 70	
		Anstalten	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Juristpersonal	3		
Övrig personal	4		
	7		
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	283 000	+ 17 000	+ 11 000
Lönekostnadspålägg			
a) Beräknat belopp för befintlig organisation		+ 68 000	+ 68 000
b) Beräknad ändring till budgetåret 1969/70		—	—
Sjukvård m. m.	1 000	—	—
Reseersättningar	20 000	—	—

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70 Anstalten	Dep.chefen
Expenser			
a) Beräknade lokalhyror för nuvarande lokaler	—	+ 50 000	+ 50 000
b) Beräknad ändring av lokalhyror till budgetåret 1969/70		—	—
c) Övriga expenser	25 000	+ 4 000	+ 4 000
Främmande tjänster.....	5 000	—	—
	334 000	+ 139 000	+ 133 000

Anstalten

1. Löne- och prisomräkning m. m. 130 000 kr., varav för lönekostnadspålägg och lokalhyror 118 000 kr.

2. För den nuvarande direktören bör inrättas en personlig tjänst i Co 1 (+ 1 800 kr.).

3. Assistenttjänsten i A 17 bör bytas ut mot en tjänst för kamrer i A 19 (+ 4 500 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tornedalens rättshjälpsanstalt* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 467 000 kr.

F. Kriminalvården

Beläggningen på fångvårdens anstalter under år 1968 har varit ungefär densamma som under år 1967. Det förefaller som om fångantalet sedan år 1965 hade stabiliserats på en något lägre nivå än tidigare. Samtidigt har en markant ökning inträtt av antalet frivårdsfall.

Högsta beläggningen under år 1968 var 5 546 mot 5 582 under år 1967 och 5 324 under år 1966. Medelbeläggningen, som år 1966 uppgick till 5 063 och år 1967 till 5 137, utgjorde år 1968 5 170.

Den 1 december 1968 undergick 3 448 personer fängelsestraff — varav 21 fängelse som förvandlingsstraff för böter — 767 internering och 533 personer ungdomsfängelse. 110 personer av skyddstillsynsklientelet var intagna för kortvarig anstaltsbehandling. I fångvårdsanstalt förvarades 32 personer, beträffande vilka beslut hade fattats om överlämnande till sluten eller öppen psykiatrisk vård. Antalet häktade, beträffande vilka hade förordnats om rättspsykiatrisk undersökning, var 149 och antalet övriga häktade 347. Under perioden den 1 januari—den 30 november 1968 intogs 13 676 personer i fångvårdsanstalt.

Kriminalvården hade den 1 december 1968 nominellt 5 871 platser på fångvårdsanstalterna, varav 3 908 slutna och 1 963 öppna. I dessa siffror ingår 160 platser för personer som är dömda till skyddstillsyn. Antalet platser i de allmänna häktena och i de polisarrester som är samordnade med dessa häkten var 516. Under år 1968 har tillkommit 75 specialplatser på fångvårdsanstalten Hall. Den slutna anstalten Karlstad samt de öppna anstalterna Herrestad och Torhult har lagts ned. Anstalterna Mariestad och Smälteryd har fått sina platsantal reducerade. Förändringarna i anstaltsorganisationen innebär att fångvårdens totala platsantal den 1 december 1968 var 95 färre än vid motsvarande tid år 1967.

Specialavdelningar med 195 platser vid en ny centralanstalt i Österåker beräknas kunna tas i anspråk under våren 1969. Detta tillskott av platser bör kunna medge avveckling av ytterligare platser inom det äldre anstaltsbeståndet.

Inom frivårdsklientelet utgörs huvudgrupperna dels av dem som är dömda villkorligt med övervakning eller till skyddstillsyn, dels av dem som har frigetts villkorligt med övervakning. Utvecklingen under åren 1963—1968 framgår av följande sammanställning.

Tidpunkt	Antal villkorligt dömda/till skyddstillsyn dömda	Därav under 21 år	Antal villkorligt frigivna	Därav under 21 år	Summa	Därav under 21 år
1 sept. 1963	15 565	7 543	1 777	131	17 342	7 674
1 sept. 1964	15 635	7 666	1 913	146	17 548	7 812
1 sept. 1965	15 178	6 988	2 286	146	17 464	7 134
1 sept. 1966	15 763	6 400	2 435	68	18 198	6 468
1 sept. 1967	16 875	6 133	2 334	76	19 209	6 209
1 sept. 1968	18 292	6 103	2 465	68	20 757	6 171

Från den 1 september 1967 till den 1 september 1968 har antalet villkorligt dömda med övervakning och till skyddstillsyn dömda stigit med 1 417 och antalet villkorligt frigivna under övervakning ökat med 131. Sammanlagt förelåg alltså en ökning med 1 548 (8,1 %). Ungdomarnas andel i totalsumman utgjorde den 1 september vart och ett av åren 1965—1968 resp. 40,8, 35,5, 32,3 och 29,7 %. Till de nämnda huvudgrupperna frivårdsklientel kommer 1 292 personer, som har förts över till vård utom anstalt och som den 1 september 1968 stod under övervakning. Av dessa undergick 700 internering och 592 ungdomsfängelse.

I följande sammanställning redovisas antalet övervakare, fördelade efter antalet uppdrag för var och en.

Antal uppdrag	Antal övervakare		
	1.9. 1966	1.9. 1967	1.9. 1968
1— 5	9 526	10 003	10 507
6—10	327	325	361
11—15	60	55	58
16—20	10	14	22
21—25	4	6	10
26—75	25	26	25
Summa	9 952	10 429	10 983

Övervakning ombesörjdes den 1 september 1968 i 6 010 fall (27,3 %) av personer som är yrkesmässigt verksamma inom socialvården och kriminalvården, varav i 1 837 fall av skyddskonsulenter eller skyddsassistenter, i 394 fall av tjänstemän vid skyddsföreningar och i 3 779 fall av andra tjänstemän.

F 1. Kriminalvårdsstyrelsen

1967/68 Utgift	18 234 561
1968/69 Anslag	18 796 000
1969/70 Förslag	14 542 000

¹ Anslagen Kriminalvårdsstyrelsen: Avlöningar, Kriminalvårdsstyrelsen: Omkostnader samt Centrala nämnderna.

Kriminalvårdsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om kriminalvård. Styrelsen är chefsmyndighet för kriminalvårdsdirektörerna, fångvårdsanstalterna, de allmänna häktena och skyddskonsulentorganisationen.

Kriminalvårdsnämnden, ungdomsfängelnsnämnden och interneringsnämnden är centrala organ som har att ta befattning med ärenden rörande dem som har dömts till fängelse, ungdomsfängelse resp. internering.

	1968/69	Beräknad ändring Kriminalvårds- styrelsen	1969/70 Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Chefstjänstemän	9	—	— 1
Handläggande personal	68	+ 34	+ 20
Övrig personal	115	+ 29	+ 25
	192	+ 63	+ 144

¹ Mot detta antal svarar en minskning med 49 tjänster på fångvårdsanstalterna.

Anslag

Avlöningar till tjänstemän	7 241 000	+ 2 646 000	+ 2 393 000
Lönekostnadspålägg			
a) Beräknat belopp för befintlig organisation	—	+ 1 736 000	+ 1 736 000
b) Beräknad ändring	—	+ 538 000	+ 434 000
Arvoden och särskilda ersättningar			
a) Kriminalvårdsstyrelsen	36 000	+ 60 000	+ 53 000
b) Centrala nämnderna	230 000	—	—
Sjukvård m. m.	15 000	+ 5 000	+ 5 000
Reseersättningar			
a) Kriminalvårdsstyrelsen	320 000	+ 105 000	+ 105 000
b) Centrala nämnderna	20 000	—	—
Expenser			
a) Beräknade lokalhyror för nuvarande lokaler	—	+ 645 000	+ 645 000
b) Beräknad ändring av lokalhyror	—	—	—
c) Bränsle, lyse, vatten	25 000	—	—

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70	
		Kriminalvårdsstyrelsen	Dep.chefen
d) Övriga expenser	739 000	+ 25 000	+ 25 000
Därav engångsutgifter	65 000	— 65 000	— 65 000
Kostnad för förhyrd datamaskintid	120 000	+ 350 000	+ 350 000
Publikationstryck	50 000	—	—
	8 796 000	+ 6 110 000	+ 5 746 000

Kriminalvårdsstyrelsen

Huvuddragen av styrelsens nuvarande organisation fastställdes genom beslut av 1960 års riksdag (prop. 87, SU 83, rskr 209). Styrelsen blev då indelad i fyra byråer under verkschefen, nämligen lag- och utredningsbyrån, socialbyrån, kanslibyrån och arbetsbyrån.

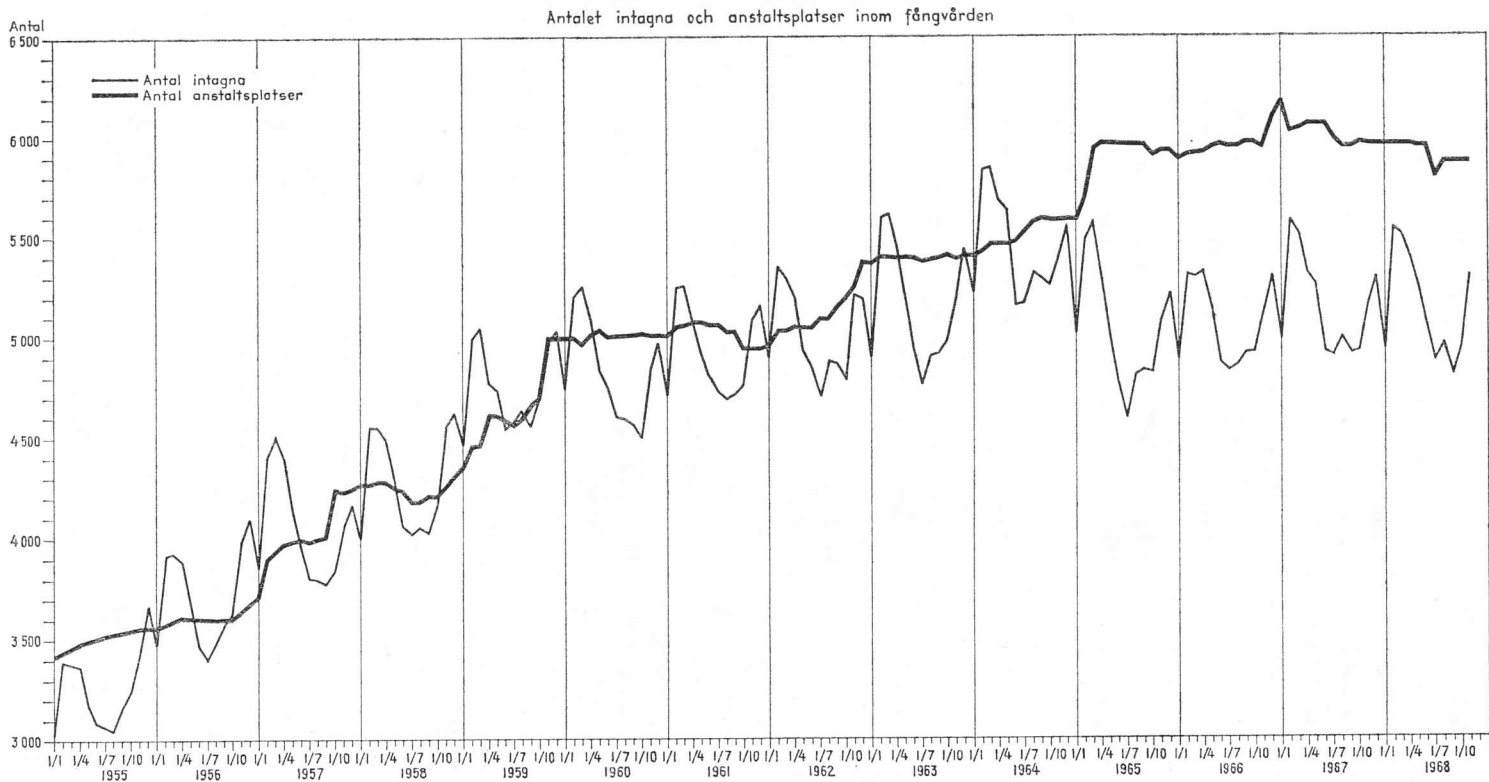
Redan på ett mycket tidigt stadium stod det klart att organisationen ej fyllde de krav som ställdes på den. Efter undersökning av statskontoret omorganiserades arbetsbyrån år 1964 (prop. 1964: 1 bil. 4 s. 41, SU 2, rskr 2). Även övriga byråer har tillförts punktvisa personalförstärkningar under senare år.

1960 års styrelseorganisation byggdes upp kring traditionella administrativa och ekonomiska rutiner där inslaget av manuellt arbete dominerade. Sedan snart två år tillbaka pågår emellertid en omläggning av flertalet rutiner till automatisk databehandling. Omläggningen berör alla avsnitt av kriminalvårdsverksamheten. Detta förstärker behovet av en ändrad och för det nya systemet avpassad organisation för centralförvaltningen. En i princip beslutad övergång till programbudgetering för kriminalvården talar i samma riktning.

Kriminalvårdens redovisnings- och revisionssystem omorganiseras på basis av statens ekonomi-administrativa system (SEA). Detta sker i nära samråd med riksrevisionsverket. Omläggningen är avsedd att äga rum den 1 juli 1969 och innebär att styrelsen blir central kameralmyndighet för kriminalvården. Samtidigt centraliseras löneuträkning och löneutbetalning. I anslutning här till kommer maskinella register för personalregistrering att läggas upp. Centraliseringen av kameralförvaltningen medför att arbetskraft som motsvarar 41 tjänster för det kamerala arbetet på fångvårdsanstalterna frigörs.

När omläggningarna av administrativa rutiner och klientelrutiner har genomförts, kan väsentliga rationaliseringsvinster emotes. Omfattningen av dessa vinster är det vanskligt att i förväg uppskatta men styrelsen menar att man på sikt bör kunna räkna med vissa personalbesparingar.

Om rationaliseringssträvandena skall ha framgång, är det enligt styrelsens mening angeläget att kontakter etableras på styrelsenivå med de myndigheter och organisationer som styrelsen har ett nära samarbete med, i

första hand arbetsmarknadsverket, socialvårdsmyndigheterna och arbetsmarknadens parter. Styrelsen föreslår därför att en *verksstyrelse* inrättas med styrelsens generaldirektör som ordförande och med fem andra ledamöter, utsedda av Kungl. Maj:t.

Verksledningen bör bestå av en generaldirektör som verkschef och en överdirektör som ställföreträdande verkschef.

Under verksledningen bör finnas två avdelningar, nämligen en vård- och tillsynsavdelning och en driftavdelning. För var och en av dessa avdelningar skall finnas en avdelningschef med uppgift att leda planerings- och utvecklingsarbetet inom sitt verksamhetsavsnitt.

Vård- och tillsynsavdelningen skall vara kriminalvårdens centrala organ för alla behandlingsfrågor som ligger utanför arbetsdriftens område. Av största betydelse är att aktivt intresse ägnas de problem som sammanhänger med frivården.

Avdelningen föreslås arbeta på fem enheter, nämligen vårdenheten, bevakningsenheten, intendenturenheten, planeringsenheten och de centrala nämndernas kansli. Vårdenheten bör ledas av en byråchef. För avdelningen i övrigt föreslår styrelsen 23 handläggande tjänstemän och 39 biträden m. fl.

Driftavdelningen skall vara kriminalvårdens centrala organ för planering, ledning, samordning och uppföljning av arbetsdriften. Den skall verka för att varje enskild intagen ges ett sådant arbete att hans utsikter att varaktigt anpassa sig i samhället främjas. En effektiv samverkan bör ske med arbetsmarknadsmyndigheterna och med arbetsmarknadens organisationer i syfte att organisera sysselsättningen vid anstalterna så att de samlade resurserna utnyttjas effektivt.

Driftavdelningen föreslås indelad i fem enheter, nämligen produktionsenheten, inköpsenheten, försäljningsenheten, planeringsenheten samt arbetsvårds- och yrkesutbildningsenheten. Produktionsenhetens chef bör ha ställning som byråchef. För avdelningen i övrigt föreslås 43 handläggande tjänstemän och 24 assistenter, biträden m. fl.

Vid sidan av avdelningsindelningen föreslås fem självständiga enheter, nämligen *ekonomienheten*, *revisionsenheten*, *organisationssenheten*, *juridiska enheten* och *personalenheten*. Av dessa enheter bör ekonomienheten, juridiska enheten och personalenheten ledas av tjänstemän i byråchefs ställning. I övrigt föreslås för de fem enheterna sammanlagt 32 handläggande tjänstemän samt 64 assistenter och biträden m. fl. Dessutom föreslås en medelsanvisning av 350 000 kr. för organisationsenheten, som är avsedd att vara verkets centrala rationaliseringsorgan.

Organisationsförslaget innebär att antalet tjänster i styrelsen, med tillägg för 18 tjänster på allmänna kriminalregistret, kommer att utgöra 255. Dessa fördelas på tjänster för en generaldirektör, en överdirektör, två avdelningschefer och fem byråchefer samt i övrigt på 102 tjänster för handläggande

personal och 144 tjänster för assistenter, biträden m. fl. Mot detta skall ställas en föreslagen neddragning av fängvårdsanstalternas personal med sammanlagt 42 tjänster.

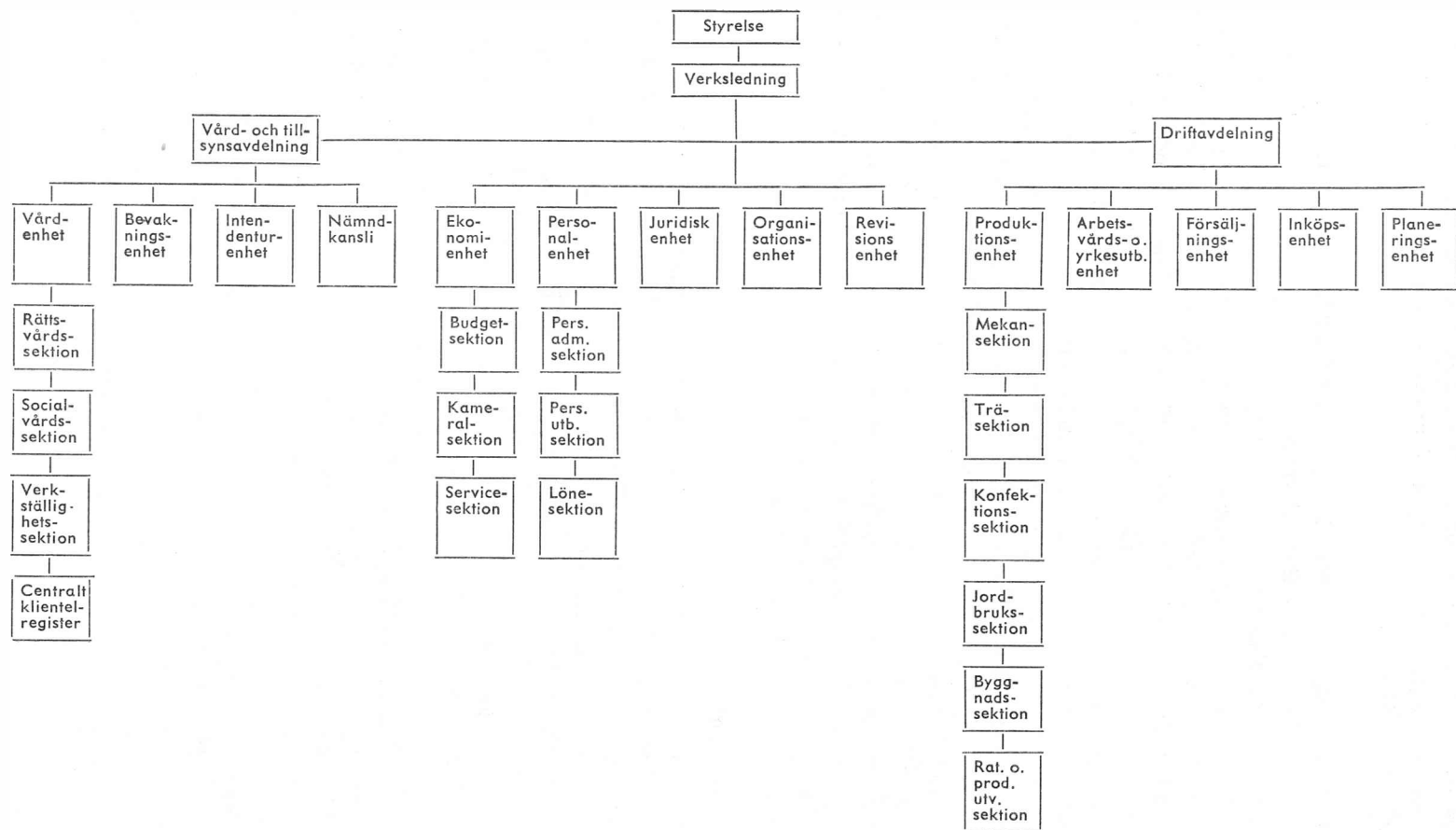
I särskild skrivelse, som bifogats kriminalvårdsstyrelsens organisationsförslag, förklarar sig *statskontoret* dela styrelsens uppfattning att vissa ändringar i kriminalvårdens organisation bör komma till stånd som en följd av den rationaliseringsverksamhet som bedrivits men anse att ett större utredningsgrepp på kriminalvårdens långsiktiga organisationsfrågor är önskvärt. Framför allt bör därvid prövas hur kriminalvårdens organ såväl centralt som lokalt bör vara uppbyggda för att vårdaspekterna och därmed resocialiseringsmöjligheterna skall bli väl tillvaratagna. Det överordnade målet för kriminalvården är, som statskontoret ser det, resocialiseringsmålet. Den föreslagna organisationen bör enligt statskontorets uppfattning ses som en första etapp i ett fortskridande utvecklings- och anpassningsarbete. Organisationen kan sålunda behöva kompletteras och modifieras i samband med det fortsatta arbetet främst vad gäller nya ADB-system och programbudgetering. Statskontoret anser att det sammanförande av likartade och till varandra kopplade uppgifter som inrättandet av vård- och tillsynsavdelningen och driftavdelningen innebär medför administrativa fördelar. Statskontoret har inte heller någon invändning mot den föreslagna indelningen av organisationen i övrigt i fem fristående enheter.

Departementschefen

Kriminalvårdsstyrelsen fick sin nuvarande organisation genom beslut av 1960 års riksdag. Styrelsen har därefter tillförts personalförstärkningar inom ramen för gällande byråindelning. Ledningsfunktionerna i styrelsen har stärkts genom att göromålsförordnanden har meddelats för en överdirektör och en avdelningschef (prop. 1967: 1 bil. 4 s. 76, SU 2, rskr 2 och prop. 1968: 1 bil. 4 s. 70, SU 2, rskr 2). Två byråchefstjänster har också dubblerats. Med medel från kriminalvårdsstyrelsens avlöningsanslag avlönas f. n. 192 tjänstemän. Utöver detta är nio tjänster, för vilka medel beräknas under fängvårdsanstalternas avlöningsanslag, knutna till styrelsen. Ytterligare nio tjänstemän i styrelsen avlönas från sakanslag. Antalet tjänstemän i styrelsen är alltså sammanlagt 210. Av dessa hänförs nio till chefspersonal, 82 till handläggande personal och 119 till övrig personal.

Som antytts i översikten till andra huvudtiteln (s. 1) håller ett informationssystem på att byggas upp inom rättsväsendet. Åtskilliga av de rättsvårdande myndigheternas arbetsrutiner förs därvid över till automatisk databehandling. För kriminalvårdens del överförs såväl administrativa rutiner som rutiner rörande olika slag av klientelregistrering. En övergång från kriminalvårdens nuvarande budget- och redovisningssystem till ett mer programinriktat budgetsystem med differentierad kostnadsredovisning övervägs

Tablå över departementschefens förslag till organisation för kriminalvårdsstyrelsen

f. n. Verkets kamerala organisation läggs om den 1 juli 1969. Kriminalvårdsstyrelsen blir central kameralmyndighet. Löneuträkning och löneutbetalning centraliseras hos styrelsen. Arbetskraft som motsvarar 41 tjänster kommer som följd av denna omläggning att frigöras vid anstalterna.

Det rationaliseringsarbete som pågår inom kriminalvården kan beräknas medföra ytterligare personalbesparingar på administrationssidan under de kommande åren. Omfattningen av dessa kan inte nu anges.

Kriminalvårdsstyrelsens organisation måste anpassas till den omläggning av arbetsrutiner som f. n. i olika hänseenden pågår. Ännu angelägnare är att de funktioner inom styrelsen som tar sikte på kriminalvårdsverksamhetens stora planerings- och utvecklingsfrågor blir personalmässigt tillgodosedda.

I likhet med kriminalvårdsstyrelsen och statskontoret anser jag därför att styrelsens organisation nu bör ändras. Den organisation som föreslås kan behöva kompletteras och modifieras i samband med det fortsatta rationaliseringsarbetet. Jag erinrar vidare om att två utredningar med allsidig samsättning och med parlamentarisk förankring f. n. arbetar på kriminalvårdsområdet, fängvårdens byggnadskommitté och kommittén för anstaltsbehandling inom kriminalvården. Målsättningen för detta utredningsarbete liksom för hela kriminalvårdens verksamhet över huvud, antingen den bedrivs på anstalt eller inom frivården, är klienteletts återanpassning i samhället. Statskontorets uppfattning att resocialiseringen är det överordnade målet för kriminalvården är fastslagen i lagen den 6 maj 1964 om behandling i fängvårdsanstalt (SFS 541).

Kriminalvårdsstyrelsens nya organisation enligt mitt förslag framgår av tablå på s. 62.

Jag ansluter mig till kriminalvårdsstyrelsens förslag om en verksstyrelse med verkschefen som ordförande och med ett antal ledamöter, utsedda av Kungl. Maj:t. De senare ledamöterna bör företräda bl. a. arbetsmarknaden samt kriminalvården näraliggande vårdområden.

Mitt förslag till organisation för kriminalvårdsstyrelsen innebär att styrelsen liksom nu bör ledas av en generaldirektör. Göromålsförordnandet för en överdirektör i styrelsen bör bibehållas tills vidare.

Under verksledningen bör styrelsen vara organiserad på två avdelningar, vård- och tillsynsavdelningen och driftavdelningen.

Vid sidan av avdelningarna bör inrättas fem enheter som är direkt underställda verksledningen, nämligen ekonomienheten, juridiska enheten, organisationsenheten, personalenheten och revisionsenheten.

Vård- och tillsynsavdelningens vårdenhet och driftavdelningens produktionsenhet samt ekonomienheten och personalenheten bör med hänsyn till verksamhetens omfattning ha karaktären av byråer.

Jag räknar med att allmänna kriminalregistret skall föras över från kriminalvårdsstyrelsens till rikspolisstyrelsens förvaltning, så snart registret har blivit omlagt till ADB. Medel för registrets personal bör tills vidare beräknas under detta anslag.

Vid min beräkning av medelsbehovet för styrelsen har jag utgått från följande organisation. Den angivna fördelningen av personal på olika enheter och sektioner bör inte hindra styrelsen från att göra de omdispositioner som kan visa sig behövliga.

	Chefstjäns- temän	Handläggande personal	Övrig personal
<i>Verksledningen</i>	2	—	3
<i>Vård- och tillsynsavdelningen</i>			
Ledningen	1	—	1
<i>Vårdenheten</i>			
Ledningen	1	—	1
Rättsvårdssektionen	—	3	2
Socialvårdssektionen	—	5	1
Verkställighetssektionen	—	4	7
Centrala klientelregistret	—	1	9
Bevakningsenheten	—	1	1
Intendenturenheten	—	1	2
Nämndkansliet	—	4	14
<i>Driftavdelningen</i>			
Ledningen	1	—	1
<i>Produktionsenheten</i>			
Ledningen	1	—	1
Mekansektionen	—	3	1
Träsektionen	—	3	2
Konfektionssektionen	—	3	1
Jordbrukssektionen	—	3	1
Byggnadssektionen	—	4	1
Rationaliserings- och produkt- utvecklingssektionen	—	3	1
Inköpsenheten	—	3	2
Försäljningsenheten	—	9	3
Planeringsenheten	—	4	9
Arbetsvårds- och yrkes- utbildningsenheten	—	2	1
<i>Ekonomienheten</i>			
Ledningen	1	—	1
Budgetsektionen	—	3	2
Kameralsektionen	—	3	16
Servicesektionen	—	1	11

	Chefstjäns- temän	Handläggande personal	Övrig personal
Revisionsenheten	—	2	2
Organisationsenheten	—	1	2
Juridiska enheten	—	3	3
Personalenheten			
Ledningen	1	—	1
Personaladministrativa sektionen	—	8	6
Lönesektionen	—	1	13
Personalutbildningssektionen	—	6	4
Kriminalregistret	—	4	14
	8	88	140
	236		

Från fängvårdsanstalternas anslag bör avgå medel för tjänster för två byrådirektörer, en psykolog, en byråinspektör, en instruktör och ett biträde, samtliga knutna till kriminalvårdens utbildningsverksamhet, samt vidare för tjänster för en ingenjör och för en övertillsynsman, vilka bör ingå i driftavdelningens enhet för arbetsvård och yrkesutbildning resp. vård- och tillsyns-avdelningens bevakningsenhet. Jag förordar att fängvårdsanstalternas anslag därutöver räknas ned med ett belopp som motsvarar löner till sju byrådirektörer, en kamrerare och 33 biträden, vilken personal frigörs genom centraliseringen till styrelsen av de kamerala rutinerna.

Med hänvisning till vad jag i det föregående har anfört bör hos kriminalvårdsstyrelsen inrättas två extra ordinarie tjänster för chefer för avdelningar och fyra extra ordinarie tjänster för chefer för byråer.

I övrigt beräknar jag medel för tjänster i enlighet med den tabell som jag har redovisat i det föregående. Jag avser att ge statens avtalsverk förhandlingsuppdrag i de delar som anställnings- och arbetsvillkor är förhandlingsfrågor.

Jag beräknar en särskild medelsanvisning av 550 000 kr. under anslaget, varav 350 000 kr. är avsedda för systemexpertis för den föreslagna organisationsenheten och 200 000 kr. för fortsatt arbete med omläggning av det allmänna kriminalregistret.

Kungl. Maj:t bör bemyndigas att i samband med omorganisationen av kriminalvårdsstyrelsen föra upp tjänster på övergångsstat och även i övrigt vidta behövliga övergångsåtgärder.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 14 542 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna de riktlinjer för kriminalvårdsstyrelsens organisation som jag har angett i det föregående,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att hos kriminalvårdsstyrelsen inrätta två extra ordinarie tjänster för chefer för avdelningar och fyra extra ordinarie tjänster för chefer för byråer,

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsanordningar som behövs med anledning av omorganisationen,

d) till *Kriminalvårdsstyrelsen* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 14 542 000 kr.

F 2. Fångvårdsanstalterna

1967/68 Utgift	1153 664 917
1968/69 Anslag	1147 743 000
1969/70 Förslag	207 115 000

¹ Anslagen Fångvårdsanstalterna: Avlöningar, Fångvårdsanstalterna: Omkostnader samt Ersättning¹ för vård på anstalter som ej tillhör kriminalvården, m. m.

Inom kriminalvården fanns den 1 december 1968 6 387 platser för intagna, varav 4 424 slutna och 1 963 öppna. Dessa platser var fördelade på 38 slutna och 29 öppna fångvårdsanstalter, fyra anstalter för skyddstillsynsklientel samt elva allmänna häkten. Anstalterna och häktena är tillsammans med skyddskonsulentdistrikten organiserade på åtta räjonger. I ledningen för varje räjong finns en kriminalvårdsdirektör. Utanför räjongindelningen står Håga sjukhus.

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70 Kriminalvårds- styrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Styresmän m. fl.	263	— 8	— 15
Läkare, psykologer.....	33	— 4	— 4
Tillsynspersonal	2 252	— 32	— 1
Personal i arbetsdrift	649	+ 31	+ 2
Kontorspersonal	291	— 30	— 38
Maskinpersonal	67	+ 6	—
Förräds- och ekonomipersonal	184	+ 7	+ 2
	3 739	— 30	— 54
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	110 622 000	+ 12 549 000	+ 11 145 000
Lönekostnadspålägg			
a) Beräknat belopp för befintlig organisation	—	+ 28 362 000	+ 28 362 000

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70 Kriminalvårds- styrelsen		Dep.chefen
b) Beräknad ändring	—	—	110 000	— 356 000
Arvoden och särskilda ersättningar	1 978 000	—	69 000	+ 198 000
Sjukvård m. m. för personal	200 000	+	25 000	+ 25 000
Reseersättningar	1 600 000	—	50 000	— 50 000
Expenser				
a) Beräknade lokalhyror för nuvarande lokaler	—	+	21 684 000	+ 17 911 000
b) Beräknad ändring av lokalhyror	—	—	—	—
c) Bränsle, lyse, vatten	4 300 000	—	—	—
d) Övriga expenser	1 550 000	+	75 000	+ 75 000
Övriga utgifter				
a) Inköp och underhåll av inventarier	925 000	—	—	—
b) Inköp och underhåll av bilar	700 000	+	300 000	+ 200 000
c) Renhållning av fängelseområden och fängeselokaler	1 700 000	—	100 000	— 100 000
d) Utspisning	12 000 000	+	500 000	+ 500 000
e) Beklädnad och sängkläder	2 650 000	+	450 000	+ 450 000
f) Hälso- och sjukvård	2 900 000	+	800 000	+ 800 000
g) Undervisning och fritidssysselsättning	450 000	+	200 000	+ 85 000
h) Bibliotek vid fångvårdsanstalter	55 000	+	55 000	—
i) Omkostnader för permitterade, frigivna m. fl.	2 000 000	—	350 000	— 1350 000
j) Diverse utgifter	248 000	+	42 000	+ 42 000
k) Fångtransport	2 700 000	+	800 000	+ 800 000
l) Tjänstedräkt	300 000	+	75 000	—
m) Understöd åt intagnas familjer	110 000	+	15 000	—
n) Underhåll av tekniska hjälpmedel för bevakning	100 000	—	—	—
o) Oförutsett	365 000	—	365 000	— 365 000
Ersättning för vård på anstalter som ej tillhör kriminalvården	290 000	—	—	—
	147 743 000	+	64 888 000	+ 59 372 000

¹ Beloppet överfört till frivårdens anslag

Kriminalvårdsstyrelsen

1. Styrelsen begär en tjänst som överläkare för inspektion av hälso- och sjukvården vid fångvårdsanstalterna, för en biträdande överläkare och en psykolog vid fångvårdsanstalten Hall, för en överläkare och en psykolog vid

fångvårdsanstalten Uppsala samt för två biträdande psykologer för vårdarbetet på räjongerna i övrigt (+ 455 572 kr.).

2. För arbetet med de intagnas frigivning begärs tjänster för en fångvårdsinspektör, två assistenter och åtta biträden (+ 259 212 kr.).

3. Fem assistenttjänster behövs för fritidsverksamheten vid fångvårdsanstalterna (+ 170 268 kr.).

4. För var och en av fångvårdsanstalterna Härlanda, Härnösand, Kumla och Malmö begärs en tjänst som bevakningsföreståndare. För sjukvård behövs tjänster för en tillsynsman vid fångvårdsanstalten Uppsala och för en vårdare vid häktet Göteborg. (+ 209 312 kr.).

5. Personalen i arbetsdrift bör ökas med tjänster för fem ingenjörer, två utbildningsassistenter, två terapiföreståndare, en verkmästare, 15 verkstadsförmän, fyra förmän, tre vårdare och två biträden. För ett nytt tvätteri vid fångvårdsanstalten Skogome behövs dessutom tjänster för en verkmästare, tre verkstadsförmän, två vårdare och ett biträde, medan två tjänster som förste verkmästare kan dras in. (+ 1 053 324 kr.).

6. För två kurser i tvätteri för intagna i fångvårdsanstalten Hinseberg yrkas 14 000 kr.

7. En biträdestjänst behövs för skrivarbete vid var och en av fångvårdsanstalterna Norrtälje och Tidaholm (+ 37 200 kr.).

8. Maskinpersonalen begärs förstärkt med tjänster för två förste reparatörer, en maskinist och två värmeskötare (+ 114 096 kr.).

9. Förräds- och ekonomipersonalen behöver ökas med tjänster för tre förmän och sju kokerskor (+ 230 556 kr.).

10. För utbildning av personal begärs tjänster för två byrådirektörer och ett biträde (+ 131 592 kr.).

11. Medel yrkas för vikarier till tjänstemän som deltar i utbildningskurser (+ 232 650 kr.).

12. Specialavdelningarna vid fångvårdsanstalten i Österåker beräknas bli färdiga under våren 1969. De nya rättspsykiatriska klinikerna i Lund och Uppsala avses kunna tas i bruk i början av budgetåret 1969/70. Den psykiatriska avdelningen vid fångvårdsanstalten Malmö samt Håga sjukhus kommer därvid helt att utnyttjas för vårdfall, den psykiatriska avdelningen vid fångvårdsanstalten Långholmen helt för undersökningsfall. Med anledning därav bör medel för 67 tjänster vid fångvårdsanstalten Långholmen och medel för sammanlagt 13 tjänster vid fångvårdsanstalten Malmö och vid Håga sjukhus föras över till socialdepartementets huvudtitel. Som ersättning begär styrelsen tjänster för en biträdande överläkare, en kurator och ett biträde vid Håga sjukhus och för en överläkare vid Malmöanstalten. Anslaget kan därför minskas med ett belopp som motsvarar 76 tjänster (— 2 533 337 kr.).

13. Omorganisationen av kriminalvårdsstyrelsen medför att 42 tjänster på fångvårdsanstalterna kan dras in (— 1 113 012 kr.).

14. Styrelsen yrkar medel för expertis m. m. i samband med den kamerala och administrativa omläggningen samt för försöksverksamhet med avseende på programbudgetering (+ 210 000 kr.).

15. Ökad medelsanvisning begärs för psykologisk expertis, studiehandledare, fritidsledare, ledare av gruppsamtal och gruppterapi samt psykologpraktikanter (+ 297 000 kr.).

16. Vissa tjänsteförändringar och arvodesregleringar föranleder totalt en minskning av anslaget med 16 832 kr.

17. Vikariemedlen beräknas öka med 36 277 kr.

18. Löneomräkning m. m. utgör 12 692 408 kr.

Departementschefen

4, 5 och 9. Jag beräknar medel för tjänster för en vårdare med sjukvårdsuppgifter vid häktet Göteborg, för en kökerska vid var och en av fångvårdsanstalterna Härnösand och Växjö och för en verkstadsförmän vid fångvårdsanstalten Skänninge. Till en ny tvätteriverkstad vid fångvårdsanstalten Skogome beräknades i fjol medel för fyra tjänster (prop. 1968: 1 bil. 4 s. 75, SU 2, rskr 2). Medel bör nu beräknas för ytterligare en verkmästartjänst, två verkstadsförmänstjänster och en vårdartjänst. Medel för två förste verkmästartjänster som ingick i den tidigare gällande organisationen för anstaltens arbetsdrift bör inte längre utgå.

10. Till frågan om personalförstärkning till kriminalvårdens personalutbildningsverksamhet har jag tagit ställning under kriminalvårdsstyrelsens anslag (s. 65).

12. De nya rättspsykiatriska klinikerna i Lund och Uppsala kommer att tas i bruk under första hälften av budgetåret 1969/70. Samtidigt läggs den rättspsykiatriska undersökningsverksamheten ned vid den psykiatriska avdelningen av fångvårdsanstalten Malmö och vid Håga sjukhus. I enlighet med de riktlinjer för en omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet som antagits av 1961 års riksdag (prop. 185, 1LU, rskr 398) bör de nya klinikerna administreras av socialstyrelsen. Chefen för socialdepartementet avser därför att vid anmälan av frågan om medelsbehovet inom socialdepartementets verksamhetsområde beräkna medel för personal till de nya klinikerna. Medel för en överläkartjänst, två biträdande överläkartjänster och en förste läkartjänst (jämte i förekommande fall avlöningsförstärkning och hyresersättning) samt för fem kuratorstjänster och fyra biträdestjänster behöver alltså inte längre beräknas under detta anslag. Den rättspsykiatriska kliniken på fångvårdsanstalten Långholmen bör stå kvar tills vidare under kriminalvårdsstyrelsens förvaltning i avvaktan på att ställning kan tas i fråga om gränsdragningen mellan undersöknings- och vårdfunktionerna på Långholmsanstalten och mellan vårduppgifterna på denna anstalt och den nya anstalten i Österåker.

För det psykiatriska vårdarbetet vid Malmöanstalten beräknar jag medel för en ny överläkartjänst. Till Håga sjukhus bör knytas en tjänsteman för administrativa uppgifter. Jag beräknar i detta syfte medel för en tjänst som intendent.

13. Den omorganisation av kriminalvårdsstyrelsen som jag närmare har redovisat under kriminalvårdsstyrelsens anslag (s. 65) innebär att fångvårdsanstalternas personal kan reduceras med 49 tjänster, motsvarande en medelsnedräkning av ca 2 milj. kr. Centraliseringen av den kamerala förvaltningen föranleder sålunda indragning av 41 tjänster. Sex tjänster som avses för kriminalvårdens personalutbildning, en ingenjörstjänst och en tjänst som övertillsynsman byggs in i den nyorganiserade kriminalvårdsstyrelsen. För samtliga dessa tjänster har medel hittills beräknats under fångvårdsanstalternas avlöningsanslag. Det ankommer på Kungl. Maj:t att förordna om de övergångsåtgärder som blir behövliga.

14. Jag beräknar 210 000 kr. för tillfällig expertis i samband med vissa administrativa omlägningsarbeten samt för försök med programbudgetering.

15. För arvoden till fritidsledare och ledare av gruppsamtal beräknar jag 90 000 kr.

11, 16 och 17. Jag beräknar medel för vikarier samt för vissa tjänsteförändringar och arvodesregleringar.

Med hänvisning till det anförda och till den sammanställning som jag har redovisat i det föregående beräknar jag anslaget till 207 115 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fångvårdsanstalterna* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 207 115 000 kr.

F 3. Frivården

1967/68 Utgift	117 510 479
1968/69 Anslag	126 628 000
1969/70 Förslag	31 434 000

¹ Anslagen Övervakningsnämnderna, Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar, Skyddskonsulentorganisationen: Omkostnader, Ersättningar till övervakare, Understöd åt villkorligt frigivna m. fl. och Bidrag till Svenska skyddsförbundet.

Från anslaget bestrids kostnaderna för frivårdsorganisationens och övervakningsnämndernas verksamhet samt ersättningar till övervakare.

Frivårdsorganisationen består av 40 distrikt med lika många skyddskonsulenter. Till föreningen Skyddsvärnet i Stockholm utgår ersättning till löner m. m. för 17 tjänstemän.

Antalet övervakningsnämnder är 47. De är lokala organ som har att leda kriminalvården i frihet.

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70 Kriminalvårds- Dep.chefen styrelsen	
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	164	+ 6	+ 10
Övrig personal	92	+ 34	+ 10
	256	+ 40	+ 20
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	9 093 000	+ 1 397 000	+ 1 085 000
Lönekostnadspålägg			
a) Beräknat belopp för befintlig organisation	—	+ 2 185 000	+ 2 185 000
b) Beräknad ändring	—	+ 204 000	+ 152 000
Arvoden och särskilda ersättningar			
a) Övervakningsnämnderna	1 900 000	—	—
b) Övervakare	12 500 000	— 500 000	— 500 000
Sjukvård m. m.	12 000	+ 3 000	+ 3 000
Reseersättningar			
a) Skyddskonsulentorganisationen	375 000	+ 90 000	+ 67 000
b) Övervakningsnämnderna	125 000	+ 5 000	+ 5 000
Expenser			
a) Beräknade lokalhyror för nuvarande lokaler	—	+ 680 000	+ 680 000
b) Beräknad ändring av lokalhyror	—	+ 25 000	+ 38 000
c) Bränsle, lyse, vatten	25 000	—	—
d) Övriga expenser för skyddskonsulentorganisationen	716 000	— 32 000	— 32 000
Därav engångsutgifter	102 000	— 102 000	— 102 000
e) Övriga expenser för övervakningsnämnderna	50 000	—	—
Därav engångsutgifter	5 000	— 5 000	— 5 000
Publikationstryck	25 000	— 10 000	— 10 000
Psykotekniska anlagsundersökningar	5 000	— 5 000	— 5 000
Driftkostnader för frivårdshotell ..	100 000	— 20 000	— 20 000
Driftkostnader för inackorderingshem	—	+ 756 000	+ 406 000
Bidrag till omkostnader för föreningen Skyddsvärnet i Stockholm	132 000	—	—
Bidrag till omkostnader för föreningen Skyddsvärnet i Göteborg	10 000	+ 2 000	+ 2 000

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70	
		Kriminalvårds- styrelsen	Dep.chefen
Bidrag till föreningen Skyddsvärnet i Stockholm för anläggning och drift av särskilt hotellannex ...	—	+ 460 000	+ 460 000
Understöd åt villkorligt frigivna m. fl.	1 500 000	+ 500 000	+ 250 000
Bidrag till Svenska skyddsförbundet	60 000	—	—
Bidrag till Övervakarnas riksförbund	—	+ 40 000	+ 40 000
	26 628 000	+ 5 780 000	+ 4 806 000

Kriminalvårdsstyrelsen

1. Styrelsen föreslår en tudelning av Kalmar skyddskonsulentdistrikt. Förslaget innebär en ökning med två tjänster (+ 68 448 kr.).

2. Skyddskonsulentorganisationen bör förstärkas med en biträdande skyddskonsulenttjänst och tre skyddsassistenttjänster samt med tjänster för fem övertillsynsmän och 15 biträden (+ 591 042 kr.).

3. Medel begärs för personal till ytterligare ett frivårdshotell (+ 83 960 kr.).

4. För psykiatrisk rådgivning begärs en höjning av medelsanvisningen med 50 000 kr.

5. Statsbidraget till Skyddsvärnet i Stockholm bör höjas med 10 000 kr. för psykologisk verksamhet samt med ett belopp som motsvarar lönen till en assistent (+ 45 712 kr.).

6. För den socialmedicinska verksamhet som bedrivs av skyddsvärnsföreningarna i Stockholm och Göteborg begärs höjning av bidraget från 246 000 kr. till 328 000 kr. (+ 82 000 kr.).

7. Medelsanvisningen för understöd till villkorligt frigivna m. fl. bör höjas från 1,5 milj. kr. till 2 milj. kr.

8. Driftkostnaderna för inackorderingshem har hittills redovisats under delposten Omkostnader för permitterade, frigivna m. fl. på fångvårdsanstalternas omkostnadsanslag. Kostnaderna är f. n. upptagna till 350 000 kr. och beräknas för nästa budgetår stiga med 56 000 kr. Medelsanvisningen bör föras över till frivårdens anslag. Styrelsen föreslår att ytterligare två inackorderingshem inrättas (+ 756 000 kr.).

9. För ökade vikariemedel beräknas 49 485 kr.

10. Löneomräkningen uppgår till 426 000 kr.

Departementschefen

2. Frivårdsfallen ökar i antal. Den omfattande utbyggnad av frivårdsorganisationen som ägt rum under 1960-talet bör fortsätta. Jag beräknar

nu medel för en förstärkning med tio skyddsassistenter och lika många biträden.

4, 5 och 6. För psykiatrisk rådgivning åt frivårdsklientelet beräknar jag ytterligare 40 000 kr. och för den socialmedicinska och psykoterapeutiska verksamhet som bedrivs av skyddsvärnsföreningarna i Stockholm och Göteborg ytterligare 57 500 kr.

7. För understöd åt villkorligt frigivna m. fl. beräknar jag ytterligare 250 000 kr.

8. Jag har räknat ned fångvårdsanstalternas anslag med 350 000 kr. utgörande driftkostnader för inackorderingshem (s. 67). Dessa kostnader bör i fortsättningen lämpligen redovisas under frivårdens anslag. Jag förordar en höjning av medelsanvisningen för ändamålet med 56 000 kr.

Föreningen Skyddsvärnet i Stockholm driver sedan flera år tillbaka ett bostadshotell för frigivna m. fl. Till denna verksamhet utgår statsbidrag. I anslutning till särskild framställning från kriminalvårdsstyrelsen beräknar jag medel under anslaget för bidrag till ett annex till detta hotell. Detta annex skall vara beläget utanför Stockholm och liksom hotellet drivas av föreningen. Anläggningen, som bör rymma 10—15 platser, skall huvudsakligen ta emot frivårdsklientel som på grund av narkotikamissbruk eller av annan särskild orsak inte lämpligen kan hänvisas till föreningens hotell inne i staden. För anläggningskostnader beräknar jag 250 000 kr. och för bidrag till driften 210 000 kr. för halvt budgetår.

Med hänvisning till det anförda samt till den sammanställning som jag har redovisat i det föregående beräknar jag anslaget till 31 434 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Frivården* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 31 434 000 kr.

F 4. Maskin- och verktygsutrustning m. m.

1967/68 Utgift	¹ 1 502 044	Reservation	¹ 2 261 715
1968/69 Anslag	¹ 2 400 000		
1969/70 Förslag	2 450 000		

¹ Anslaget Fångvårdsanstalterna: Maskin- och verktygsutrustning m. m.

Kriminalvårdsstyrelsen och fångvårdens byggnadskommitté

Kriminalvårdsstyrelsen föreslår en uppräknings av den totala kostnadsramen från 2 991 000 kr. till 3 931 000 kr. för de anstalter som styrelsen skall utrusta. Fångvårdens byggnadskommitté föreslår en uppräknings från 13 090 000 kr. till 13 140 000 kr. för de anstalter som utrustas av kommittén.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för budgetåren 1968/69

och 1969/70 beräknas av styrelsen och kommittén till (1 541 000 + 2 911 000 + 1 026 000 + 2 012 000) 7 490 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar den erforderliga medelsanvisningen under anslaget för budgetåret 1969/70 till 2 450 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Maskin- och verktygsutrustning m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 2 450 000 kr.

F 5. Engångsanskäffning av inventarier m. m.

1967/68 Utgift	12 193 331	Reservation	16 010 543
1968/69 Anslag	1200 000		
1969/70 Förslag	3 000 000		

¹ Anslaget Fångvårdsanstalterna: Engångsanskäffning av inventarier m. m.

Kriminalvårdsstyrelsen och fångvårdens byggnadskommitté

Kriminalvårdsstyrelsen föreslår en uppräknig av den totala kostnadsramen från 8 458 000 kr. till 9 935 000 kr. för de anstalter som styrelsen skall utrusta. Fångvårdens byggnadskommitté föreslår en uppräknig från 15 045 000 kr. till 16 990 000 kr. för de anstalter som utrustas av kommittén.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för budgetåren 1968/69 och 1969/70 beräknas av styrelsen och kommittén till (3 438 000 + 2 512 000 + 1 879 000 + 2 270 000) 10 099 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar den erforderliga medelsanvisningen under anslaget för budgetåret 1969/70 till 3 milj. kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Engångsanskäffning av inventarier m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

F 6. Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.

1967/68 Utgift	11 400 220	Reservation	13 655 062
1968/69 Anslag	11 000		
1969/70 Förslag	1 000		

¹ Anslaget Fångvårdsanstalterna: Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.

Från anslaget bestrids utgifter för anskaffning av baracker för förläggnings-, expeditions-, verkstads- och förrådsutrymmen m. m.

Kriminalvårdsstyrelsen

För uppräknning av kostnadsramarna för arbeten som redan har beslutats begär styrelsen 37 000 kr.

För om- och nybyggnader av ytterligare vissa öppna anstalter yrkas sammanlagt 7 439 000 kr.

Departementschefen

Jag kan inte biträda styrelsens förslag till nya byggnadsarbeten. Med hänsyn till storleken av reservationen under anslaget bör detta föras upp med ett endast formellt belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

F 7. Utbildning av personal m. fl.

1967/68 Utgift	1836 976	Reservation	2 083
1968/69 Anslag	11 250 000		
1969/70 Förslag	1 395 000		

¹ Anslagen Kurser för övervakare och personundersökare samt Utbildning av personal.

Från anslaget bestrids kostnaderna för den personalutbildning som kriminalvårdsstyrelsen svarar för samt utgifter för kurs- och konferensverksamhet för övervakare och personundersökare.

Kriminalvårdsstyrelsen

1. Styrelsen föreslår att en högre vårdadministrativ utbildning anordnas för främst assistentpersonal. Medel begärs för två kurser (+ 430 000 kr.).

2. För utbildning av personal för omläggning av kriminalvårdens administrativa rutiner begärs ytterligare 35 000 kr.

3. På grund av prishöjningar beräknas kostnaderna för den nuvarande utbildningsverksamheten öka med 110 000 kr.

Styrelsen beräknar det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till 1 825 000 kr.

Departementschefen

De nuvarande anslagen Kurser för övervakare och personundersökare samt Utbildning av personal bör föras samman till ett anslag, benämnt Utbildning av personal m. fl. Den reservation som kan komma att finnas på anslagen vid utgången av budgetåret 1968/69 bör tillföras det nya anslaget.

Jag förordar att anslaget räknas upp med 145 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utbildning av personal m. fl.* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 1 395 000 kr.

F 8. Kriminologisk forskning

1968/69 Anslag	300 000
1969/70 Förslag	300 000

Av de medel som har anvisats för budgetåret 1968/69 har 80 000 kr. ställts till förfogande för kommittén för anstaltsbehandling inom kriminalvården för en statistisk undersökning av anstaltsklienteletts sammansättning, bakgrund och attityder. Undersökningsresultaten kan väntas bli av grundläggande betydelse för kommitténs fortsatta utredningsarbete men kommer att ge värdefull information även åt andra organ som arbetar på att utforma den moderna kriminalvården. Inom justitiedepartementet pågår planering för en rationell behandlingsforskning. Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kriminologisk forskning* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

G. Diverse**G 1. Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.**

1967/68 Utgift	55 168	Reservation	55 809
1968/69 Anslag	1 000		
1969/70 Förslag	20 000		

Nämnden för utgivande av förvaltningsrättsliga publikationer skall främja tillkomsten av vägledande litteratur på förvaltningsrättens område enligt instruktionen den 28 juni 1946 (nr 412) för nämnden för utgivande av förvaltningsrättsliga publikationer (ändrad senast 1948: 664). Statsverkets inkomster av verk, som har utarbetats eller utgetts med bidrag från detta anslag, avräknas från anslaget.

Nämnden för utgivande av förvaltningsrättsliga publikationer föreslår att anslaget tas upp med 20 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder nämndens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kr.

G 2. Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område

1967/68 Utgift	65 345
1968/69 Anslag	70 000
1969/70 Förslag	80 000

Från anslaget utgår bidrag till Bernunionens internationella byrå för skydd av litterära och konstnärliga verk, till Internationella institutet i Rom för unifiering av privaträtten och till Haagkonferensens permanenta byrå för internationell rätt.

Anslaget bör räknas upp med 10 000 kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kr.

G 3. Bidrag till Nordisk Domssamling

1967/68 Utgift	11 517	Reservation	23 294
1968/69 Anslag	23 000		
1969/70 Förslag	24 000		

Anslaget belastas med Sveriges andel i kostnaderna för den i Norge utgivna rättsfallssamlingen Nordisk Domssamling.

Anslaget bör räknas upp med 1 000 kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Nordisk Domssamling* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 24 000 kr.

G 4. Bidrag till politiska partier

1967/68 Utgift	22 987 000
1968/69 Anslag	23 000 000
1969/70 Förslag	23 000 000

Medelsfördelningen sker i enlighet med de riktlinjer som angavs i prop. 1965: 174 angående statsbidrag till politiska partier och godtogs av riksdagen (KU 44 och SU 192, rskr 452 och 453).

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till politiska partier* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 23 000 000 kr.

G 5. Presstö

Nytt anslag (förslag)	35 000 000
---------------------------------	------------

1967 års pressutredning har den 6 november 1968 avgett betänkandet Dagspressens situation (SOU 1968: 48). Utredningens förslag remissbehandlas f. n. I avvidan på förslag till proposition i ämnet bör preliminärt beräknas 35 milj. kr. för stöd åt pressen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Presstö*d för budgetåret 1969/70 beräkna ett förslagsanslag av 35 000 000 kr.

G 6. Hyresnämnderna

1968/69 Anslag	15 335 000
1969/70 Förslag	13 265 000

¹ Anslagen Hyresnämnderna: Avlöningar och Hyresnämnderna: Omkostnader

Fr. o. m. den 1 januari 1969 finns statliga hyresnämnder i samtliga län i landet. Kansli för hyresnämnd är i vissa fall gemensamt för två eller flera län. Hyresnämndskansli finns på tolv orter i landet. Hyresnämnds uppgifter m. m. framgår av lagen den 28 maj 1968 (nr 349) om hyresnämnder och hyresnämndsinstruktionen den 4 oktober 1968 (nr 507).

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70 Dep.chefen
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	44	
Övrig personal	79	
	123	
<i>Anslag</i>		
Avlöningar till tjänstemän	2 844 000	+ 3 110 000
Lönekostnadspålägg		
a) Beräknat belopp för befintlig organisation	—	+ 655 000
b) Beräknad ändring till budgetåret 1969/70		+ 715 000
Arvoden till intresserepresentanter	1 416 000	+ 1 600 000
Sjukvård m. m.	10 000	+ 5 000
Reseersättningar	230 000	+ 230 000
<i>Expenser</i>		
a) Beräknade lokalhyror för nuvarande lokaler	—	+ 1 000 000
b) Beräknad ändring av lokalhyror till budget- året 1969/70		—
c) Bränsle, lyse, vatten	35 000	+ 2 000
d) Övriga expenser	800 000	+ 613 000
Därav engångsutgifter	225 000	+ 100 000
	5 335 000	+ 7 930 000

Anslaget för budgetåret 1968/69 avser endast kostnaderna under första halvåret 1969. Jag beräknar medel för ökning av anslaget för att täcka ett helt budgetår och för löne- och prisomräkning m. m. med 7 830 000 kr., varav för lönekostnadspålägg och lokalhyror 2 370 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 13 265 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Hyresnämnderna* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 13 265 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

I. Statens affärsverksfonder

G. Domänverket

Ju: 1. Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminalvården

1967/68 Utgift	—	Reservation	4 023
1968/69 Anslag	1 000		
1969/70 Förslag	100 000		

Från anslaget bestrids utgifter för köp av jordbruksfastigheter, lämpliga att nyttjas som anstalter för kriminalvårdsklientelet.

Kriminalvårdsstyrelsen

	Kostnad i kr.
Markförvärv för Västergården	100 000
Byggnadsarbeten för Sörbyn	290 000
	390 000

Departementschefen

Med utgångspunkt i kriminalvårdsstyrelsens förslag till markförvärv förordar jag att anslaget räknas upp med 99 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminalvården* för budgetåret 1969/70 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kr.

II. Statens allmänna fastighetsfond

Ju: 1. Polishus m. m.

1967/68 Utgift	33 092 766	Reservation . . .	25 300 606
1968/69 Anslag	40 000 000		
1969/70 Förslag . . .	40 000 000		

Anslaget är avsett att användas för inlösen av polishus och för nybyggnad i statlig regi.

Byggnadsstyrelsen

Under budgetåren 1965/66—1967/68 har sammanlagt 90 milj. kr. anvisats under detta anslag. Av dessa medel har intill utgången av budgetåret 1967/68 disponerats 64,7 milj. kr. för inköp av polishus i Karlstad, Norrköping, Piteå, Borås och Solna samt av tomtmark för polishus i Kristinehamn, Gävle och Ängelholm.

Förhandlingar pågår om förvärv av ytterligare polishus och av tomtmark för polishus på ett antal orter.

Under nästa budgetår räknar styrelsen med att kunna påbörja byggnation av polishus i statlig regi i bl. a. Gävle, Härnösand, Skövde, Solna och Ängelholm.

Styrelsen har beräknat medelsbehovet för budgetåret 1969/70 till 40 milj. kr., varav 15 milj. kr. för inköp av polishus och 25 milj. kr. för statliga byggen.

Departementschefen

Under de senaste åren har ett relativt stort antal polishus kunnat färdigställas. De flesta av dessa hus har uppförts i kommunal regi och i några fall av enskilda byggnadsföretag. Behovet av nya polislokaler är emellertid fortfarande mycket stort. Några polishus är under uppförande i kommunal regi och på andra orter planeras sådana byggen.

Som byggnadsstyrelsen har framhållit har staten inköpt ett antal polishus med anlitande av medel från detta anslag. Staten bör fortsätta att köpa vissa polishus. Förvärven bör i första hand avse nybyggda hus. Medel bör beräknas för detta ändamål.

Genom beslut av riksdagen (prop. 1967: 1 bil. 4 s. 93, SU 2, rskr 2) har Kungl. Maj:t bemyndigats att godkänna köpekontrakt avseende förvärv av polishus enligt vilka betalningen av köpeskillingen får fördelas på tre budgetår. Köpekontrakt som godkänns under innevarande budgetår får medföra kostnader om högst 20 milj. kr. för år under de två följande budgetåren 1969/70 och 1970/71. Godkännande av köpekontrakt under nästa budgetår får därutöver medföra kostnader om högst 20 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

I 1968 års statsverksproposition (prop. 1968: 1 bil. 4 s. 91, SU 2, rskr 2) framhöll jag att det i vissa fall kunde vara lämpligt att tillgodose behovet av nya lokaler genom nybyggnad i statlig regi. Kungl. Maj:t har uppdragit åt byggnadsstyrelsen att fram t. o. m. huvudhandlingar projektera polishus i Gävle, Ängelholm och Skövde. Ytterligare projekteringsuppdrag kan väntas. Beträffande polishuset i Gävle har styrelsen redovisat huvudhandlingar. Jag avser att inom kort föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt styrelsen att fullfölja projekteringen fram t. o. m. färdiga bygghandlingar. Byggnaden skall inrymma lokaler för polisen, läns- och distriktsåklagarmyndigheterna m. fl. samt för häkte. Kostnaden för byggnaden beräknar

styrelsen till 14,9 milj. kr. enligt prisläget den 1 april 1968. Byggnaden omfattar enligt handlingarna en rumsyta av ca 8 040 m².

Det är angeläget att de övriga polishus som planeras i statlig regi kan påbörjas utan dröjsmål. För att möjliggöra igångsättning under nästa budgetår av vissa nybyggnadsobjekt, bl. a. i Härnösand, Skövde, Solna och Ängelholm, har jag i följande investeringsplan tagit upp en kostnadsram av ca 22 milj. kr. Denna ram bör stå till Kungl. Maj:ts disposition. Medelsbehovet för statliga nybyggnader under nästa budgetår har jag beräknat till 10 milj. kr.

Medelsbehovet för budgetåret 1969/70 utgör totalt 40 milj. kr. enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsföretag m. m.	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställe mån/år
	1.4.67	1.4.68	Faktisk t. o. m. 1967/68	Beräknad för			
				1968/69	1969/70		
Polishus i Gävle.....	—	14 900	—	—	7 300	8.69	5.71
Tillkommande objekt	—	22 100	—	—	10 000		
Inköp av polishus och av tomtmark för polishus ..	—	—	64 699	65 300	22 700		
Summa	—	37 000	64 699	65 300	40 000		

Anslagsberäkning

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Medelsreservation			
30/6 1968	25 300 000	1968/69	65 300 000
Anslag för 1968/69 ..	40 000 000	1969/70	40 000 000
Anslag för 1969/70 (förslag)	40 000 000		
	105 300 000		105 300 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Polishus m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisa ett
investeringsanslag av 40 000 000 kr.

Ju: 2. Renovering av byggnad för regeringsrätten

Nytt anslag (förslag) 1 500 000

Genom beslut den 15 december 1967 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att projektera ombyggnad av Stenbockska palatset på Riddarholmen för regeringsrätten fram t. o. m. färdiga bygghandlingar och att därefter underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Byggnadsstyrelsen

Projekteringen har påbörjats och så snart riksarkivet har flyttat ur huset kommer den antikvariska undersökningen av den kulturhistoriskt intressanta byggnaden att intensifieras och projekteringsarbetet bedrivs så att byggnadsarbeten skall kunna påbörjas i maj 1969. Byggnadstiden har beräknats till ett år och kostnaderna har uppskattats till 2 350 000 kr. i prisläget den 1 april 1968. Några kostnader för mer omfattande konserveringsåtgärder än vad som hittills har kunnat förutses ingår ej i denna summa. Byggnadsstyrelsen föreslår att 650 000 kr. ställs till förfogande för ändamålet på tilläggsstat under budgetåret 1968/69 och att 1,5 milj. kr. anvisas på riksstaten för budgetåret 1969/70.

Departementschefen

Ombyggnaden av Stenbockska palatset avser att iordningställa arbetsrum för regeringsråden, som hittills i stor utsträckning saknat egna tjänsterum. Dessutom kommer två sessionssalar, partsrum, vittnesrum och övriga utrymmen som anses erforderliga för regeringsrättens verksamhet att iordningställas. Byggnadsstyrelsen har uppskattat kostnaderna för ombyggnadsarbetena till 2 350 000 kr. Innan projekteringen har förts fram längre, torde denna kostnadsram på grund av arbetenas komplicerade art inom en äldre byggnad böra betraktas som preliminär. Medel bör dock redan nu ställas till förfogande, så att arbetena kan påbörjas vid den avsedda tidpunkten. Jag förordar att ett särskilt investeringsanslag förs upp i riksstaten för ifrågavarande ombyggnad. I samband med behandlingen senare denna dag av frågan om utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1968/69 ämnar jag hemställa att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att 650 000 kr. anvisas för innevarande budgetår under ett investeringsanslag till renovering av byggnad för regeringsrätten. Anslaget för budgetåret 1969/70 bör föras upp med 1,5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Renovering av byggnad för regeringsrätten* för budgetåret 1969/70 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kr.

Ju: 3. Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården

1967/68 Utgift	22 676 644	Reservation . .	25 708 554
1968/69 Anslag . .	10 000 000		
1969/70 Förslag . .	5 000 000		

Från anslaget bestrids utgifter för större byggnadsföretag inom kriminalvården.

Investeringsplan

Byggnadsföretag m. m.	Kostnadsram		Medelsförbrukning faktisk t.o.m. 1967/68	beräknad för		
	Gällande	Förslag		1968/69	1969/70	
		Myndig- heten	Dep.- chefen			
	tusental kronor					
<i>Kriminalvårdsstyrelsen</i>						
Bergsåker (mark)	25	25	25	—	25	—
Frivårdshotell (mark)	644	900	644	—	644	—
Frivårdshotell (byggnader) ..	3 905	6 033	4 022	11	2 500	1 511
Frivårdsverkstäder (mark) ..	400	400	400	—	400	—
Herrljunga (mark)	170	170	170	91	79	—
Lerbäck (ombyggnad)	186	186	186	168	18	—
Lärbro (mark)	79	79	79	66	13	—
Personalbostäder	850	850	850	847	3	—
Rönås (verkstad)	194	194	194	184	10	—
Singeshult (verkstad)	246	246	246	229	17	—
Sjöboda (verkstad)	428	428	428	381	47	—
Skenäs (gymn.sal)	563	563	563	516	47	—
Skenäs (verkstad)	1 450	1 488	1 488	300	1 150	38
Skyddstillsynsanstalt för kvinnor (mark)	90	90	90	—	90	—
Skyddstillsynsanstalter för män (mark)	600	600	600	599	1	—
Skyddstillsynsanstalter för män (byggnader)	9 655	9 655	9 655	9 437	218	—
Tillberga (mark)	125	125	125	—	125	—
Ystad (mark)	220	220	220	—	220	—
Djupvik (mark)	547	567	567	544	3	20
Leksand (mark)						
Valla (mark)						
Viskan (mark)						
Öppen anstalt 60 platser nor- ra räjongen (mark)	600	600	600	—	600	—
Öppen anstalt 60 platser ungdomsräjongen (mark) .						
Terapianstalt, internerings- räjongen (mark)						
Frigångshem, inlandsräjongen (mark)						
Inackorderingshem för fri- vårdsklientel	—	800	—	—	—	—

Byggnadsföretag m. m.	Kostnadsram		Dep- chefen	Medelsförbrukning		
	Gällande	Förslag		faktisk t.o.m. 1967/68	beräknad för 1968/69	beräknad för 1969/70
	Myndig- heten					
	tusental kronor					
<i>Fångvårdens byggnads-</i>						
<i>kommitté</i>						
Slutredovisade företag t.o.m.						
30.6.1968	—	—	—	53 749	—	—
Övriga företag						
Hall	19 104	19 579	19 224	12 697	3 710	715
Herrljunga	—	12 000	—	—	—	—
Hinseberg	600	601	601	545	56	—
Kumla	36 420	36 585	36 585	35 705	780	84
Mariefred	382	346	346	319	23	4
Norrköping	—	4 650	—	—	—	—
Norrtälje	4 185	4 155	4 155	4 071	79	5
Skenäs	—	1 180	—	—	—	—
Skogome	13 130	13 495	13 495	4 159	8 000	1 250
Skogome (anslutningsväg)...	—	115	115	—	100	15
Skänninge	8 200	8 200	8 200	7 752	400	48
Tidaholm	11 097	10 900	10 900	10 783	117	—
Tillberga	6 190	6 200	6 200	5 868	290	30
Ulriksfors	2 695	2 695	2 695	2 654	41	—
Uppsala (skyddsplantering) .	200	205	205	—	150	50
Viskan (etapp I)	—	6 800	6 800	—	—	5 000
Österåker	28 744	55 175	29 275	20 225	7 061	1 000
Fastighetsförvärv	9 000	8 885	8 885	836	4 200	—
Kommitténs förvaltnings- kostnader	—	—	—	3 051	400	450
Summa	160 924	215 985	168 833	175 787	31 617	10 220
Erfarenhetsgrundad redu- cering av medelsbehovet	—	—	—	—	853	276
Beräknat medelsbehov ..	—	—	—	—	30 764	9 944

Departementschefen

Den beräknade medelsförbrukningen för budgetåret 1969/70 avser, förutom fortsatta arbeten med redan påbörjade projekt, även ett nytt anstaltsbygge. Jag förordar sålunda att en öppen anstalt med 120 platser förs upp i Viskan, Torps kommun, Västernorrlands län. Anstalten bör byggas i etapper. Byggnadsstyrelsen har uppskattat kostnaderna för den första etappen, som omfattar förlägningsbyggnader samt administrations- och matsalsbyggnader m. m., till 6,8 milj. kr. Jag räknar med en medels-

förbrukning av 5 milj. kr. för budgetåret 1969/70. Kostnaderna för den andra byggnadsetappen, som omfattar bl. a. verkstadsbyggnad med lager, torde få redovisas senare.

Jag beräknar anslaget på följande sätt

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Medelsreservation			
30.6.1968	25 708 000	1968/69	30 764 000
Anslag för 1968/69	10 000 000	1969/70	9 944 000
Anslag för 1969/70	5 000 000		
Summa 40 708 000		Summa 40 708 000	

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården* för budgetåret 1969/70 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Gunnel Anderson

Register

Sid.

1 ÖVERSIKT

DRIFTBUDGETEN

A. Justitiedepartementet m. m.

	Kr.
4 Statsrådsberedningen	2 417 000
5 Justitiedepartementet	10 047 000
6 Svensk författningssamling	600 000
7 Justitiekanslern	794 000
8 Lagberedningen	722 000
8 Fideikommissnämnden	131 000
9 Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter	50 000
9 Kommittéer m. m.	8 200 000
10 Centralnämnden för fastighetsdata	5 000 000
11 Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde	500 000
11 Extra utgifter	495 000
	28 956 000

B. Polisväsendet

14 Rikspolisstyrelsen	37 850 000
18 Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.	30 600 000
21 Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m.	40 500 000
24 Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m.	29 225 000
25 Polisverket: Diverse utgifter	1 500 000
25 Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader	757 100 000
30 Lokala polisorganisationen: Utrustning	13 700 000
32 Statens kriminaltekniska laboratorium	3 800 000
	914 275 000

C. Åklagarväsendet

35 Riksåklagaren	2 420 000
36 Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna	60 937 000
	63 357 000

D. Domstolarna

Sid.	Kr.
41 Högsta domstolen m. m.	9 158 000
42 Regeringsrätten	3 284 000
43 Regeringsrättens årsbok	150 000
44 Hovrätterna	31 832 000
46 Underrätterna	147 921 000
50 Ersättningar till nämndemän m. m.	12 500 000
50 Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet	440 000
51 Anskaffande av blanketter och fastighetsböcker m. m. för domstolsväsendet	750 000
	206 035 000

E. Rättegångsväsendet i allmänhet

52 Ersättning åt domare, vittnen och parter	21 600 000
52 Kostnader enligt lagen om fri rättegång	10 500 000
53 Understöd för utomprocessuell rättshjälp	3 000 000
53 Tornedalens rättshjälpsanstalt	467 000
	35 567 000

F. Kriminalvården

57 Kriminalvårdsstyrelsen	14 542 000
66 Fångvårdsanstalterna	207 115 000
70 Frivården	31 434 000
73 Maskin- och verktygsutrustning m. m.	2 450 000
74 Engångsanskaffning av inventarier m. m.	3 000 000
74 Anskaffning, montering och transport av baracker m. m. ..	1 000
75 Utbildning av personal m. fl.	1 395 000
76 Kriminologisk forskning	300 000
	260 237 000

G. Diverse

77 Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.	20 000
77 Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område	80 000
78 Bidrag till Nordisk Domssamling	24 000
78 Bidrag till politiska partier	23 000 000
78 Prestöd	*35 000 000
79 Hyresnämnderna	13 265 000
	71 389 000

Summa för driftbudgeten **1 579 816 000**

* Beräknat belopp.

KAPITALBUDGETEN

I. Statens affärsverksfonder: G. Domänverket

Sid.	Kr.
80 Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminalvården	100 000
	100 000

II. Statens allmänna fastighetsfond

80 Polishus m. m.	40 000 000
82 Renovering av byggnad för regeringsrätten	1 500 000
83 Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården	5 000 000
	46 500 000
Summa för kapitalbudgeten	46 600 000
Totalt för justitiedepartementet	1 626 416 000

UTRIKESDEPARTEMENTET

ÖVERSIKT

Till utrikesdepartementets verksamhetsområde hör — förutom ärenden rörande rikets förhållande till och överenskommelser med främmande makter, Sveriges representation i utlandet, utländska beskickningar och konsulat i Sverige samt utrikesnämnden — ärenden som rör dels svenska medborgares rätt och bästa i främmande länder, dels information om Sverige i utlandet, dels bistånd till främmande lands utveckling, i den mån sådana ärenden inte ankommer på annat departement.

Utrikesförbindelserna omfattar en mångfald skiftande ämnesområden av exempelvis politisk, handelspolitisk, rättslig, social, kommersiell, humanitär och kulturell natur. Utrikesdepartementet är i samverkan med övriga departement aktivt inom hela detta fält. Aktuella frågor redovisas bl. a. i den av utrikesdepartementet utgivna publikationen Utrikesfrågor och i månatliga meddelanden angående vissa utrikesärenden.

Till utrikesdepartementet hör utrikesrepresentationen med 86 lönade utlandsmyndigheter och mer än 500 olönade konsulat samt styrelsen för internationell utveckling (SIDA). Till verksamhetsområdet hör vidare ett antal statsunderstödda organ såsom Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet, Internationella institutet för freds- och konfliktforskning och Utrikespolitiska institutet.

Utgifterna inom utrikesdepartementets område beräknas komma att öka med drygt 79 milj. kr. under budgetåret 1969/70. Därmed omsluter verksamheten omkring 508 milj. kr.

Utrikesförvaltningen

De organisatoriska förändringar som tas upp i årets statsverksproposition avser bl. a. upprättande av ambassader i Havana och Kuala Lumpur under ledning av chargé d'affaires, indragning av ambassaden i Khartoum samt inrättande av en konsulär avdelning vid ambassaden i Paris.

Utvecklingsbiståndet

Som ett led i förverkligandet av den s. k. 1 %-planen för det svenska utvecklingsbiståndets utbyggnad, som antogs av 1968 års riksdag, föreslås för budgetåret 1969/70 en ökning av de sammanlagda biståndsanslagen med 130 milj. kr. till ca 634 milj. kr. I förhållande till biståndsanslagen under innevarande budgetår, ca 504 milj. kr., innebär förslaget en ökning med drygt 25 %, såsom också förutsatts i planen.

Drygt 344 milj. kr. av nästa budgetårs anslag förutsätts falla på tredje huvudtiteln biståndsanslag, som avser årsbidrag till vissa FN-organs biståndsprogram samt kostnader för SIDA:s förvaltning, för dess utbildnings-, rekryterings- och informationsverksamhet och för dess fältverksamhet i olika länder. En betydande förstärkning av informationsverksamheten kring u-ländernas problem föreslås.

Anslagen till det finansiella utvecklingsbiståndet, som avser bidrag till multilaterala institutioner för utvecklingsfinansiering och till internationella livsmedelsprogram samt svenska utvecklingskrediter, redovisas under sjunde huvudtiteln och beräknas till 289 milj. kr. för nästa budgetår.

I enlighet med den metodik för en mera konkret framtidsplanering av biståndsverksamhetens expansion, som antogs av fjolårets riksdag, föreslås vidare att en ram för bidragsutfästelser, anslag och allmän planering fastställs för en ny treårsperiod t. o. m. budgetåret 1971/72. Inom denna ram, som föreslås bli ca 2 300 milj. kr. och är att betrakta som en minimiram för de sammanlagda anslagen under de närmaste tre budgetåren, har anslagens huvudsakliga fördelning på ändamål och verksamhetsformer så långt som möjligt angetts men utrymme lämnats för framtida omdispositioner eller eventuella nya insatser inom ramen.

Biståndsanslagens utveckling och fördelning på verksamhetsformer under senare budgetår framgår av följande schematiska uppställning (beloppen i milj. kr.):

	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70 (förslag)
1. Årsbidrag till internationella biståndsprogram:					
FN:s utvecklingsprogram (UNDP)	59,8	70,2	80,9	80,9	96,2
FN:s barnfond (UNICEF)	5,2	7,8	8,8	9,0	15,0
FN:s flyktingverksamhet	1,8	2,0	2,3	2,6	3,1
Intern. utv. fonden (IDA)	41,4	51,8	51,8	72,4	87,9
Regionala banker	—	—	2,6	2,6	18,2
Intern. livsmedelsprogram	—	10,4	15,6	37,7	42,9
2. Fältverksamhet m. m.	77,1	75,9	107,2	180,0	210,0
3. Utvecklingskrediter m. m.	90,0	110,0	125,0	105,0	140,0
4. SIDA:s förvalt., rekr., utbildn. och information	8,0	9,3	10,1	13,5	20,3
Summa	283,3	337,4	404,3	503,7	633,6

Information om Sverige i utlandet

Medel till information i utlandet föreslås anvisade under tre huvudtitlar, nämligen tredje huvudtiteln för utrikesförvaltningens informationsverksamhet, en del av verksamheten vid kollegiet för Sverige-information i utlandet och större delen av Svenska institutets och Svensk-internationella pressbyråns verksamhet, åttonde huvudtiteln för Sveriges radios utlandsprogram, Svenska institutets stipendie-, kurs- och gästföreläsarverksamhet och lektorat i utlandet, allmänt kulturutbyte m. m. samt tionde huvudtiteln för kommersiell information och turistinformation.

Sammanlagt uppgår de föreslagna anslagen till informationsverksamhet i utlandet till omkring 29,6 milj. kr., vilket innebär en höjning med 2,4 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetårs anslag.

Sammanställning

Förändringarna inom utrikesdepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten 1968/69 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

	Anvisat 1968/69	Förslag 1969/70	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
<i>Tredje huvudtiteln</i>			
A. Utrikesdepartementet m. m.	86,6	122,3	+ 35,7
B. Bidrag till vissa internationella organisationer	17,0	18,9	+ 1,9
C. Utvecklingsbistånd	286,0	344,6	+ 58,6
D. Information om Sverige i utlandet	8,4	9,6	+ 1,2
E. Diverse	23,4	3,7	— 19,7
Summa för driftbudgeten	421,4	499,1	+ 77,7
KAPITALBUDGETEN			
Statens allmänna fastighetsfond	7,8	9,0	+ 1,2
Utrikesförvaltningens lånefond	0,1	0,1	—
Biståndsförvaltningens lånefond	0,1	0,2	+ 0,1
Summa för kapitalbudgeten	8,0	9,3	+ 1,3
Totalt för utrikesdepartementet	429,4	508,4	+ 79,0

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 3 januari 1969.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Ministern för utrikes ärendena anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1969/70 inom utrikesdepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN

Tredje huvudtiteln

A. Utrikesdepartementet m. m.

A 1. Utrikesförvaltningen

1967/68 Utgift	166 232 365
1968/69 Anslag	169 735 000
1969/70 Förslag	108 256 000

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70 Dep.chefen
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	483	+ 2
Övrig personal	520	+ 1
	1 003	+ 3

¹ Anslagen Utrikesförvaltningen: Avlöningar och Utrikesförvaltningen: Omkostnader

	1968/69	Beräknad ändring 1969/70 Dep.chefen
Anslag		
Avlöning till ministern för utrikes ärendena	110 000	+ 14 000
Avlöningar till tjänstemän	36 391 000	+ 1 679 000
Arvoden bestämda av Kungl. Maj:t	20 000	—
Exspektansarvoden bestämda av Kungl. Maj:t ..	300 000	— 56 000
Särskilda löneförmåner till tjänstemän		
a) Representationsbidrag till ministern för utri-		
kes ärendena	30 000	—
b) Representations- och hyresbidrag till vissa		
tjänstemän i utrikesdepartementet	77 000	—
c) Utlandstillägg	6 000 000	—
d) Särskilda förmåner i övrigt	3 570 000	+ 325 000
Av vederbörande utlandsmyndigheter anställd per-		
sonal	5 750 000	+ 100 000
Skatter, avgångsvederlag m. m. för av vederbörande		
utlandsmyndigheter anställd personal	900 000	—
Ersättning till expertis och tillfällig arbetskraft ..	125 000	—
Lönekostnadspålägg		
a) Beräknat belopp för befintlig organisation ..	—	+ 10 381 000
b) Beräknad ändring till budgetåret 1969/70 ..		+ 39 000
Sjukvård m. m.	550 000	+ 100 000
Reseersättningar	2 400 000	+ 250 000
Flyttningersättningar	3 200 000	+ 100 000
Fraktkostnader	1 400 000	—
Expenser		
a) Lokalhyror	—	+ 25 060 000
b) Bränsle, lyse och vatten	100 000	—
c) Telegram, telefon och annonsering	3 250 000	+ 200 000
d) Administrativ databehandling	309 000	— 97 000
e) Bevakning	240 000	+ 25 000
f) Renhållning och städning	330 000	—
g) Övriga expenser för utrikesförvaltningen . . .	4 223 000	+ 366 000
Publikationstryck	300 000	+ 20 000
Utbildningsverksamhet	160 000	+ 25 000
	69 735 000	+ 38 521 000

¹ Löneomräkning.² Därav löneomräkning 1 511 000 kr.³ Motsvarar anslagen A 4. Vissa bostadskostnadsersättningar och E 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Beskickningsfastigheternas delfond samt E 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond enligt 1968/69 års riksstat.

Sveriges lönade utlandsmyndigheter och olönade konsulat med utsänd lönad tjänsteman redovisas i en förteckning, vilken som bilaga 5.1 torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende. Som bilaga 5.2 torde få fogas till protokollet en uppställning över utrikesförvaltningens diplomatiska och konsulära tjänster.

Utrikesdepartementet har f. n. 30 aspiranter under utbildning enligt en tvåårig utbildningsplan, fastställd av Kungl. Maj:t.

Drygt ett tjugofemtal länder har upprättat permanenta representationer i *Havana*, medan Sverige där ackrediterat sin i Mexico bosatte ambassadör. Vid det olönade konsulatet i *Havana* tjänstgör f. n. en utsänd kanslist med övervägande kommersiella uppgifter. Omfattningen av Sveriges intressen samt den ekonomiska och politiska utvecklingen på Cuba motiverar en förstärkning av den svenska representationen i *Havana* i form av upprättande av en ambassad.

Jag förordar således att en ambassad upprättas i *Havana* under ledning av en t. f. chargé d'affaires, underställd sändebudet i Mexico, och beräknar dessutom medel för en förste ambassadsekreterare och ett biträde. En tjänst som kanslist kan dras in.

Malaysia genomgår sedan flera år tillbaka en period av intensiv ekonomisk utveckling och det pågående utvecklingsarbetet erbjuder intresse för svensk industri och svensk export. Drygt tjugo länder har redan upprättat permanenta representationer i *Kuala Lumpur*, medan Sverige där ackrediterat sin i Bangkok bosatte ambassadör. Det har visat sig svårt för denne, som förutom i Thailand och Malaysia även är anställd i Burma, Laos och Singapore, att på ett tillfredsställande sätt tillvarata de svenska intressena i Malaysia. Härför krävs fortlöpande kontakt på hög nivå med regering och förvaltning, och tiden förefaller nu mogen att upprätta en fast svensk representation på platsen.

Jag förordar således att en ambassad upprättas i *Kuala Lumpur* under ledning av en förste ambassadsekreterare som t. f. chargé d'affaires, underställd sändebudet i Bangkok. Ambassaden och motsvarande tjänst i *Khartoum* (Sudan), där behovet av en fast representation inte visat sig vara lika stort, bör samtidigt dras in. Då ambassaden i *Khartoum* f. n. är underställd sändebudet i Kairo bör bevakningen av de svenska intressena i Sudan därvid övertas av ambassaden i Kairo.

För ambassaden i *Kuala Lumpur* beräknar jag därför endast medel för ytterligare en kanslist.

Huvuddelen av den konsulära verksamheten i *Paris* sköts sedan åtskilliga år tillbaka av det olönade konsulatet i Paris under ledning av en olönad generalkonsul.

Generalkonsuln har förklarat att han av åldersskäl inte är beredd att förestå konsulatet efter utgången av innevarande budgetår. Den nuvarande verksamheten vid konsulatet måste därför övertas av den lönade represen-

tationen i Paris. Önskvärdheten att ge de underställda honorärkonsulaten i Frankrike en fastare ledning samt möjligheterna att utnyttja de olönade konsulerna inte bara i direkt konsulära ärenden utan även i informations- och handelsfrämjande verksamhet talar för att en konsulär avdelning inrättas vid ambassaden i Paris med ett ambassadråd som chef. Jag beräknar därför medel för ytterligare ett ambassadråd.

Konsulatet i *Narvik*, vilket fördes upp som lönad myndighet fr. o. m. budgetåret 1965/66, bör med hänsyn till dess numera minskade betydelse för de svenska intressena åter omvandlas till olönat konsulat. Förändringen är av formell natur.

Fr. o. m. budgetåret 1969/70 kommer medel för en ekonomisk attaché vid OECD-delegationen i *Paris* att beräknas under sjunde huvudtiteln i stället för som hittills under tredje huvudtiteln.

Arbetsuppgifternas art vid rättsavdelningens juridiska byrå har medfört behov där av ytterligare en assistent. En biträdestjänst kan därvid dras in.

Utbyggnaden av det svenska utvecklingsbiståndet ställer växande krav på utrikesförvaltningens medverkan. Departementets avdelning för internationella biståndsärenden behöver förstärkning med en departementssekreterare.

Sammanfattningsvis beräknar jag således medel för ytterligare ett ambassadråd, en förste ambassadsekreterare, en departementssekreterare samt en assistent. Samtidigt minskar jag anslaget med kostnaderna för en ekonomisk attaché.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 108 256 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att
till *Utrikesförvaltningen* för budgetåret 1969/70 anvisa
ett förslagsanslag av 108 256 000 kr.

A 2. Representationsbidrag till utlandstjänstemän

1967/68 Utgift	3 198 901
1968/69 Anslag	3 650 000
1969/70 Förslag	3 650 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för representation som utövas av utomlands stationerade tjänstemän i utrikesförvaltningen och tjänstemän i utrikesdepartementet som, utan att omstationeras, tas i anspråk för tjänstgöring utomlands. Bidragen fastställs av ministern för utrikes ärendena på förslag av utrikesförvaltningens lönenämnd.

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Representationsbidrag till utlandstjänstemän* för
budgetåret 1969/70 anvisa ett anslag av 3 650 000 kr.

A 3. Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat

1967/68 Utgift	2 715 874	Reservation	320 829
1968/69 Anslag	3 100 000		
1969/70 Förslag	3 760 000		

Under detta anslag anvisade medel används för ersättning, underhåll och nyanskaffning av kansli- och bostadsinventarier för utrikesrepresentationen. Jag förordar för nästa budgetår ett med 660 000 kr. ökat anslag bl. a. för att delvis genomföra möbleringen av ambassadanläggningen i Moskva, vilken nu är under uppförande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 3 760 000 kr.

A 4. Kursdifferenser

1967/68 Inkomst	121 724
1968/69 Anslag	1 000
1969/70 Förslag	1 000

I samband med utlandsmyndigheternas valutaförsörjning uppkommer kursförluster och kursvinster som redovisas under detta anslag. Anslaget bör föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kursdifferenser* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

A 5. Ersättningar åt olönade konsuler

1967/68 Utgift	1 284 668
1968/69 Anslag	1 550 000
1969/70 Förslag	1 600 000

Anslaget används för att betala s. k. kontorskostnadsbidrag till vissa olönade konsuler samt utrustning som enligt författningar och praxis skall finnas på svenska olönade konsulat.

Det finns f. n. över 500 svenska olönade konsulat. De olönade konsulerna gör en värdefull insats för Sverige antingen det gäller bistånd till sjöfolk och andra svenska medborgare, informationsverksamhet eller andra aktiviteter. De erhåller ingen ersättning för sitt arbete. Till blott ett mindre antal lämnas kontorskostnadsbidrag, bland dem de konsulat där utsända kanslistar är stationerade. Anslaget bör höjas med 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Ersättningar åt olönade konsuler* för budgetåret
1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kr.

A 6. Särskilda förhandlingar med främmande makter

1967/68 Utgift	3 432 126
1968/69 Anslag	3 700 000
1969/70 Förslag	3 700 000

Anslaget, som används för att bestrida kostnader för förhandlingar och överläggningar med främmande stater och svenskt deltagande i internationella konferenser och möten, bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Särskilda förhandlingar med främmande makter*
för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 3 700 000
kr.

A 7. Kostnader för vissa nämnder m. m.

1967/68 Utgift	79 519
1968/69 Anslag	80 000
1969/70 Förslag	80 000

Från anslaget bestrids utgifterna för utrikesdepartementets nämnder. Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budget-
året 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kr.

A 8. Kommittéer m. m.

1967/68 Utgift	155 019	Reservation	52 486
1968/69 Anslag	175 000		
1969/70 Förslag	125 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för kommittéer och utredningar som faller inom utrikesdepartementets verksamhetsområde. Anslaget kan minskas med 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisa
ett reservationsanslag av 125 000 kr.

A 9. Extra utgifter

1967/68 Utgift	261 343	Reservation	497 840
1968/69 Anslag	195 000		
1969/70 Förslag	195 000		

Från detta anslag bestrids bl. a. vissa kostnader för utomnordiska resor som företas av utrikesdepartementets kommittéer och nämnder. Av reservationen från budgetåret 1967/68 kommer 334 000 kr. att tas i anspråk för en gåva till Kennedy Center, för vilken medel beräknats under anslaget (prop. 1966: 1 bil. 5 s. 15, SU 3, rskr 3). Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 195 000 kr.

A 10. Tillfälliga representationskostnader

1967/68 Utgift	561 307
1968/69 Anslag	900 000
1969/70 Förslag	900 000

Delta anslag utnyttjas huvudsakligen för att bestrida vissa kostnader av representationskaraktär, som uppstår i samband med besök i Sverige av utländska statschefer, regeringsmedlemmar och andra personer, som bör visas uppmärksamhet och gästfrihet från officiellt svenskt håll. Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tillfälliga representationskostnader* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kr.

B. Bidrag till vissa internationella organisationer**B 1. Permanenta skiljedomstolens internationella byrå i Haag**

1967/68 ^a Utgift	3 504
1968/69 Anslag	4 000
1969/70 Förslag	5 000

Då Sveriges bidrag till Permanenta skiljedomstolens internationella byrå för kalenderåret 1969, vilket utbetalas under det svenska budgetåret 1969/70, beräknas komma att överstiga 4 000 kr., bör anslaget höjas med 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Permanent skiljedomstolens internationella byrå i Haag* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kr.

B 2. Förenta Nationerna

1967/68 Utgift	9 319 433
1968/69 Anslag	10 000 000
1969/70 Förslag	11 000 000

Sveriges ordinarie medlemsbidrag till FN för kalenderåret 1968 uppgick till i runt tal 7,4 milj. kr.

Det ordinarie bidraget till FN för kalenderåret 1969 har ännu ej fastställts men torde komma att uppgå till något över 8 milj. kr.

För budgetåret 1969/70 — FN:s räkenskapsår 1970 — synes det motiverat att räkna med en ökning på omkring 800 000 kr.

Vaktstyrkan i Främre Orienten (UNEF) har visserligen avvecklats, men så länge Mellersta Östern-krisen ej lösts kan någon form av FN-närvaro i området på nytt bli aktuell. Något belopp för kostnader med anledning av tänkbara svenska insatser i sådant sammanhang kan inte nu beräknas.

Vad beträffar FN:s verksamhet på Cypern (UNFICYP) är det omöjligt ställa några säkra prognoser. Under hösten 1968 har styrkan minskats med omkring 25 % och det är tänkbart att förhållandena på Cypern kommer att möjliggöra ytterligare reduceringar inom en relativt snar framtid. Emellertid är finansieringen av styrkan otillfredsställande, och trots frivilliga bidrag från Sverige och andra länder tvingas FN år från år kumulera ett underskott, som nu uppgår till ca 55 milj. kr. Man måste därför räkna med att

det trots reduceringarna blir påkallat för de länder som genom sina frivilliga bidrag möjliggjort operationens genomförande att fortsätta att ge oförminskade bidrag. För Cypern bör därför under detta anslag beräknas ett oförändrat belopp om 2 milj. kr.

Totalt bör anslaget således föras upp med $(9 + 2)$ 11 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förenta Nationerna* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 11 000 000 kr.

B 3. Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)

1967/68 Utgift	3 707 369
1968/69 Anslag	3 700 000
1969/70 Förslag	4 500 000

I OECD:s budget redovisas utgifter under två huvudavdelningar. Del I tar upp kostnader för organisationens sekretariat och personal samt för tekniskt bistånd till vissa medlemsländer och del II kostnader för verksamheten inom vissa till OECD anslutna organ, nämligen Europeiska atomenergiorganet (ENEA) samt dess programbibliotek (ISPRA) och centrum för sammanställningen av neutrondata (SACLAY), Europeiska bolaget för kemisk behandling av bestrålat atombränsle (Eurochemic), Europeiska transportministerkonferensen (ECMT) och OECD:s utvecklingsinstitut (Development Centre).

Med ledning av de siffror som lagts fram i organisationens budget kan Sveriges bidrag till OECD för år 1969 — vilket utbetalas under innevarande budgetår — uppskattas till omkring 4,3 milj. kr.

Några beräkningar för år 1970 väntas inte föreligga innan riksdagen har att ta ställning till bidragets storlek. Med ledning av bidragsberäkningarna för innevarande budgetår förordar jag att anslaget höjs med 800 000 kr. i förhållande till nu utgående anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 4 500 000 kr.

B 4. Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)

1967/68 Utgift	1 556 106
1968/69 Anslag	2 100 000
1969/70 Förslag	2 100 000

Sveriges bidrag till EFTA för budgetåret 1968/69 uppgår till i runt tal 1 950 000 kr. För 1969/70 har förutskickats en höjning med omkring 85 000 kr. Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)*
för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 2 100 000
kr.

B 5. Europarådet

1967/68 Utgift	1 020 092
1968/69 Anslag	1 200 000
1969/70 Förslag	1 350 000

Storleken av Sveriges bidrag till Europarådet budgetåret 1969/70 kan bestämmas först då Europarådets budget för kalenderåret 1970 fastställs, vilket beräknas ske på senhösten 1969. Det svenska bidraget till Europarådet för kalenderåret 1969, vilket utbetalas under det svenska budgetåret 1968/69, uppgår till drygt 1,1 milj. kr.

För budgetåret 1969/70 synes det befogat att räkna upp anslaget med 150 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Europarådet* för budgetåret 1969/70 anvisa ett
förslagsanslag av 1 350 000 kr.

C. Utvecklingsbistånd

Statsmakterna har våren 1968 fattat ett principbeslut om det s. k. 1 %-målet för utbyggnaden av det statliga utvecklingsbiståndet (prop. 1968: 101, SU 128, rskr 302). Detta innebär att budgetåret 1974/75 skall statsmedel tillhandahållna genom anslag m. m. för internationellt utvecklingssamarbete uppgå till ett sammanlagt belopp, som motsvarar 1 % av bruttonationalprodukten (BNP).

Principbeslutet innebär vidare att målet skall nås genom successiva anslagshöjningar fram t. o. m. budgetåret 1974/75. För att ge stadga åt den långsiktiga planeringen för den expanderande biståndsverksamheten har statsmakterna från början angett en viss lägsta takt i anslagshöjningarna. Sålunda skall man i planeringen för nya biståndsinsatser kunna utgå från att anslagshöjningen varje budgetår i kronor räknat blir minst lika stor som höjningen under det närmast föregående budgetåret. I övrigt innehåller beslutet om 1 %-målets uppnående inte något definitivt ställningstagande till storleken av de årliga anslagshöjningarna. I propositionen framhölls att dessa får bli beroende av den ekonomiska utvecklingen. Det angavs emellertid vidare att en årlig anslagsökning på i genomsnitt 25 % framstår som behövlig för att målet skall nås budgetåret 1974/75. I konsekvens härmed ökades biståndsanslagen för innevarande budgetår med 100 milj. kr. eller ca 25 %.

Enligt yrkanden i motioner till vårriksdagen 1968 (I: 213 och II: 271) borde de årliga anslagsökningarna på vägen till 1 %-målet bestämmas sålunda, att ökningen varje budgetår motsvarar en viss procentuell andel av BNP i stället för att sättas i relation till föregående års anslag. Statsutskottet, som påpekade att den ifrågasatta metoden avvek från en hävdvunnen linje i budgetbehandlingssammanhang, fann att metoden var i behov av närmare belysning (SU 128 s. 23). Utskottet uttryckte därför önskemålet att Kungl. Maj:t tog upp frågeställningen till prövning i samband med budgetbehandling och redovisade resultatet av sina överväganden i årets statsverksproposition. Riksdagen biträdde utskottets hemställan (rskr 302).

Den i motionerna rekommenderade metoden innebär att anslagsstegringen i kronor räknat mot slutet av perioden fram t. o. m. 1974/75 blir mindre brant än vid en kumulativ ökning av anslagen med ca 25 % från år till år. Emellertid blir förhållandet det motsatta under de närmaste åren. Ökningen av anslagen i kronor räknat blir då betydligt större än vid en tillämpning av de riktlinjer som antagits på grundval av prop. 1968: 101.

Med hänsyn till att de samlade ekonomiska resurserna kan förväntas växa kontinuerligt, bör en anslagsstegring med 25 % om året bli mindre tungt att bära än den som följer av motionärernas förslag. Detta förslag skulle nämligen innebära en betydande merbelastning under de närmaste åren, när våra resurser redan är hårt ansträngda. Motionärernas förslag innebär vidare en låsning av den årliga anslagsökningen fram till budgetåret 1974/75. Enligt nu gällande av statsmakterna fastställda riktlinjer kan, som redan nämnts, förändringar ske av den årliga ökningstakten, såvitt angår förändring nedåt med den begränsningen att anslagsökningen i kronor räknat skall vara minst lika stor som föregående budgetårs ökning. Detta möjliggör en viss statsfinansiell flexibilitet som det är angeläget att bevara. Även stabiliseringspolitiska skäl talar för att man också på detta område bibehåller en viss om än begränsad rörelsefrihet.

Jämför man de sammanlagda anslagsanspråken enligt de två metoderna under hela den aktuella perioden, finner man att dessa blir avsevärt större enligt motionärernas metod. Skillnaden torde vara i storleksordningen en halv miljard kr. Statsmakternas principbeslut om utvecklingsbiståndets expansion fram till budgetåret 1974/75 utgör i föreliggande skick enligt internationell bedömning en mycket ambitiös plan för 1 %-målets förverkligande. Med hänsyn härtill och mot bakgrund av de allmänna ekonomiskt-politiska förutsättningarna är jag inte beredd att förorda den betydande merbelastning, som en övergång till den av motionärerna föreslagna metoden skulle innebära.

Motionärerna framhåller också att den förordade ökningsmetoden skulle skapa förutsättningar för en god långtidsplanering. Genom riksdagens sedermera fattade beslut på grundval av förslag i prop. 1968: 101 har önskemålen om bättre förutsättningar för långtidsplaneringen väl tillgodosetts. Minimihöjningen av anslagen, den fastställda tidpunkten för 1 %-målets uppnående och den angivna riktpunkten, 25 %, för den genomsnittliga anslagsökningen begränsar utrymmet för variationer i anslagens tillväxt och ger bistandsplaneringen goda kvantitativa hållpunkter. Utvecklingsbiståndets planmässighet förstärks för övrigt ytterligare av den »rullande» treårsplanering som tillämpas.

Av skäl som framgår av det föregående förordar jag en fortsatt tillämpning av de tidigare antagna riktlinjerna på ifrågavarande område, vilka enligt min mening förenar målmedveten, planmässig expansion med ett rimligt mått av flexibilitet. I överensstämmelse med denna slutsats förordar jag för budgetåret 1969/70 en total ökning av bistandsanslagen med 130 milj. kr. eller i jämförelse med bistandsanslagen för innevarande budgetår, 504 milj. kr., drygt 25 %.

Beträffande fördelningen av den föreslagna samlade ökningen av bistandsanslagen vill jag förorda, att under tredje huvudtiteln för budgetåret 1969/70 tas upp ett belopp av 345 milj. kr., vilket innebär en ökning

med 59 milj. kr. Chefen för finansdepartementet kommer att senare denna dag förordna att anslagen för finansiellt bistånd under sjunde huvudtiteln förs upp med ett belopp av 289 milj. kr., vilket innebär en ökning med 71 milj. kr.

Överläggningar har förekommit i den interdepartementala biståndsberedningen om fördelningen av det förordade totala anslagsbeloppet på olika biståndsändamål under tredje och sjunde huvudtitlarna. Därvid har även diskuterats planeringsramar för budgetåren 1970/71 och 1971/72, som utgår från den av statsmakterna förra året beslutade beräkningsmetoden. Enligt denna metod skall planeringsramen för budgetåret 1970/71 ökas med samma belopp som anslagsökningen för budgetåret 1969/70, dvs. med 130 milj. kr., samt för budgetåret 1971/72 med ytterligare 130 milj. kr.

I samråd med chefen för finansdepartementet förordar jag följande planeringsramar för budgetåren 1970/71 och 1971/72. Som jämförelse anges biståndsanslagen för budgetåret 1968/69 och föreslagna anslag för budgetåret 1969/70.

	1968/69 Anslag	Budgetår, milj. kr.			
		1969/70 Förslag	1970/71 Planeringsramar	1971/72	1969-1972 Summa
Allmänna bidrag till internationella					
utvecklingsprogram	205	263	305	352	920
Fältverksamhet	180	210	240	270	720
Utvecklingskrediter	105	140	170	210	520
Förvaltning, utbildning, rekrytering och information samt planerings- reserv	14	21	49	62	132
Totalt	504	634	764	894	2 292

Som framgår av det nyss anförda bibehålls relationerna mellan allmänna bidrag till internationella program och direkta insatser (vanligen länderdestinerade) i stort sett oförändrade. I sammanhanget bör framhållas att de direkta biståndsinsatserna även i fortsättningen i stor utsträckning förutses ske i nära samverkan med internationella program och andra biståndsgivare. Som exempel kan nämnas de s. k. multi-bi-projekten i samverkan med olika FN-organ, samfinansieringsoperationerna med IDA och Världsbanken samt de samnordiska biståndsprojekten. Även deltagandet i de av Världsbanken ledda konsortierna och konsultativa grupperna har karaktären av liknande multinationell samverkan.

Av de nära 2 300 milj. kr. som utgör den totala planeringsramen för de tre budgetåren förutsätts 920 milj. kr. genom anslag och omedelbara flerårsutfästelser ställas till internationella organs förfogande, medan 1 240 milj. kr. skulle utgöra minimibeloppet för planeringen av de egna direkta biståndsinsatserna. För förvaltning, utbildning och information beräknas

21 milj. kr. för 1969/70, medan beloppet för dessa ändamål jämte specificerad planeringsreserv för budgetåren 1970/71 och 1971/72 beräknats till sammanlagt 111 milj. kr.

Med anledning av att riksdagen vid behandlingen av prop. 1968: 101 (SU 128 s. 16, rskr 302) även uttryckt önskemål om förtydligande av innebörden av begreppet huvudmottagarland för det svenska biståndet får jag anföra följande.

Fördelningen av de biståndsinsatser, som beräknas bli genomförda under nästa budgetår — liksom åtaganden och planering i övrigt för de närmast följande åren — följer i huvudsak det mönster, som beskrevs i prop. 1968: 101, under hänsynstagande till statsutskottets av riksdagen godkända uttalanden i anslutning härtill. SIDA har med hänsyn till kravet på största möjliga effektivitet i biståndsgivningen förordat, att det direkta biståndet tills vidare allttjämt koncentreras till den krets av länder, som i prop. 1968: 101 betecknades såsom huvudmottagarländer, med de modifikationer som bedöms befogade av statsmakterna.

De insatser som görs direkt av SIDA eller med anlitande av olika förvaltningsorgan inom FN-kretsen och bland icke-statliga organisationer kommer ett betydande antal länder därutöver till godo. Principen om länderkoncentration tillämpas inte heller beträffande familjeplanering och humanitär hjälp. Av kända skäl är insatserna för Botswana, Lesotho, Swaziland och Zambia i tillväxt. Zambia mottar i stigande grad svensk biståndspersonal, och landet kommer att ha betydande fördel av den för svenskt bistånd osedvanligt stora kredit, som i samverkan med IDA och Världsbanken lämnas Tanzania för byggande av en del av vägen mellan de båda ländernas huvudstäder. Däremot övervägs inga svenska krediter direkt till Zambia. Vad angår Sudan har hittills endast förekommit bistånd i form av utvecklingskrediter till landets vattenförsörjningsprogram. Fortsatt kreditgivning torde få bli beroende av de resultat som pågående konsultstudier ger och av andra överväganden rörande ändamålsenligheten av fortsatt svenskt bistånd.

Beteckningen huvudmottagarland har sedan några år använts om en grupp av länder som ansetts böra komma i fråga för flera slag av insatser — krediter, varugåvor, bistånd i form av personal bekostad av Sverige — och därjämte ett par länder till vilka huvudsakligen kreditbistånd varit aktuellt. Ordet huvudmottagarland har inte getts någon klar definition. Avsikten har inte varit att med detta urval göra en politisk värdering av olika länder, och ordet används i stort sett enbart i syfte att ange i vilka länder — inom ramen för koncentrationsprincipen — det direkta svenska biståndet uttryckt i personal och kostnader faktiskt är eller håller på att bli av jämförelsevis betydande omfattning. Nya insatser av större omfattning eller principiell betydelse anmäls normalt i propositioner till riksdagen, som därmed följer och kan påverka biståndsprogrammets utveckling och inriktning.

I detta sammanhang vill jag anmäla, att biståndsinsatser för Vietnam efter fientligheternas upphörande bör kunna komma i fråga på olika områden. Kungl. Maj:t bör inom ramen för tillgängliga medel bedöma omfattningen och inriktningen av svenska insatser på grundval av de omständigheter som råder då aktiva återuppbyggnadsinsatser kan komma i fråga och i sedvanlig ordning redovisa åtgärder och framlägga förslag i ämnet för riksdagen.

Under hänvisning till vad jag tidigare anfört om planeringsramar för budgetåren 1970/71 och 1971/72 hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att fastställa den totala planeringsramen för utvecklingsbiståndet för budgetåret 1970/71 till 764 milj. kr. och för budgetåret 1971/72 till 894 milj. kr.

C 1. Vissa FN-organs biståndsprogram

1967/68 Utgift	191 368 250
1968/69 Anslag	92 460 000
1969/70 Förslag	114 280 000

¹ Därav 80 018 750 kr. under anslaget C 1. Förenta Nationernas utvecklingsprogram (UNDP), 8 800 000 kr. under anslaget C 2. Förenta Nationernas barnfond (UNICEF) och 2 549 500 kr. till FN:s flyktingprogram UNHCR och UNRWA under anslaget C 4. Humanitärt bistånd till flyktingar m. fl.

Anslaget utnyttjas under innevarande budgetår för bidrag till FN:s utvecklingsprogram (UNDP; 80,9 milj. kr.), FN:s barnfond (UNICEF; 9 milj. kr.), FN:s flyktingkommissariat (UNHCR; 1,56 milj. kr.) och FN:s hjälporganisation för Palestina-flyktingar (UNRWA; 1 milj. kr.).

I den långtidsplan för utvecklingsbiståndet som antogs av 1968 års riksdag ingick en minimiram för anslag och planering under treårsperioden 1968/69—1970/71, som belöpte sig till sammanlagt drygt 1 800 milj. kr. Av detta belopp förutsattes minst 710 milj. kr. utgöra allmänna bidrag till internationella utvecklingsprogram (fördelade på de tre nämnda budgetåren med resp. 205, 238 och 267 milj. kr.). Det förutsattes samtidigt att successivt stigande anslagshöjningar för utvecklingsbiståndet som helhet från år till år skulle vidga dispositionsramarna utöver de nämnda minimibeloppen.

Samtidigt som riksdagen fattade beslut om allmänna bidrag för budgetåret 1968/69 till vissa FN-organs biståndsprogram och därvid anvisade sammanlagt 92 460 000 kr. till UNDP, UNICEF, UNHCR och UNRWA, medgav riksdagen att förhandsutfästelser om fortsatta och stigande bidrag avgavs för budgetåren 1969/70 och 1970/71 gentemot UNDP (med 91 milj. resp. 104 milj. kr.), UNICEF (med 15 milj. kr. för vart och ett av budgetåren) och UNHCR (med 2 080 000 resp. 2 340 000 kr.).

Departementschefen

I enlighet med 1968 års riksdagsbeslut om utvecklingsbiståndet har Sverige vid den senaste s. k. bidragskonferensen för FN:s utvecklingsprogram (UNDP) i oktober kunnat avge konkreta utfästelser — återigen som enda land för mer än ett år framåt i tiden — om stigande bidrag till UNDP:s verksamhet, nämligen med 17,5 milj. dollar (91 milj. kr.) för verksamhetsåret 1969 och med 20 milj. dollar (104 milj. kr.) för verksamhetsåret 1970. Med hänsyn till det anslagsutrymme som finns utöver den förra året fastställda planeringsramen vill jag förorda att det bidragsbelopp som avsetts för UNDP under 1969 och som faller på budgetåret 1969/70 räknas upp med 1 milj. dollar (5,2 milj. kr.), dvs. nu beräknas till motsvärdet av 18,5 milj. dollar eller till 96,2 milj. kr. Detta skulle innebära en höjning av det svenska UNDP-bidraget med 3 milj. dollar i förhållande till 1968 års bidrag. Av det sistnämnda gick större delen, nämligen 12,5 milj. dollar, till UNDP-programmets s. k. Särskilda Fond-komponent, medan 3 milj. dollar tillföll den s. k. EPTA- eller TA-komponenten. För budgetåren 1970/71 och 1971/72, beträffande vilka en ny anslags-, utfästelse- och planeringsram bör fastställas i enlighet med vad jag förut anfört, förordar jag att bidragsbelopp med 21 resp. 22 milj. dollar (109,2 resp. 114,4 milj. kr.) beräknas och att riksdagens bemyndigande begärs för att avge fasta utfästelser till UNDP härom.

Vid den senaste bidragskonferensen för UNDP, som i första hand avsåg verksamhetsåret 1969, gjorde de deltagande länderna, till vilka FN:s alla medlemsstater räknas plus ett antal utanförstående länder såsom Förbundsrepubliken Tyskland och Schweiz, konkreta utfästelser om bidrag för år 1969 med ett sammanlagt belopp av ca 115 milj. dollar. De totala bidragen till UNDP under år 1968 uppgick till omkring 182 milj. dollar. Att utfästelserna för år 1969 tills vidare stannat vid ett så mycket lägre belopp får ses mot bakgrunden att Förenta staterna, som traditionellt svarat för 40 % av UNDP:s finansiering, vid detta tillfälle av politiskt-administrativa skäl inte var i stånd att lämna något bestämt löfte om bidragsbelopp eller -relation för år 1969. Av liknande anledning kunde heller inte Frankrike och ett antal smärre bidragsgivarländer avge någon förhandsutfästelse om sina bidrag för år 1969. Inom UNDP-ledningen anser man sig dock våga räkna med att bidragssumman för år 1969 i verkligheten skall komma att för första gången överstiga 200 milj. dollar. Sveriges bidrag skulle i så fall uppgå till drygt 9 %. Vid beslutet om UNDP:s upprättande hösten 1965 hoppades man att nivån vid 200 milj. dollar skulle vara uppnådd redan under år 1967. Det synes nu sannolikt att den förhoppning om bidragstillskott med 240 milj. dollar under år 1969, som UNDP-chefen förra året gav uttryck åt, kommer att bli sviken. Inte heller vågar man räkna med att det bidragsmål för år 1970 på 350 milj. dollar, som FN:s generalsekreterare vid upprepade tillfäl-

len under de båda senaste åren förespråkade, skall bli realiserat ens tillnärmelsevis, såvida inte de stora industriländerna, som hittills endast låtit en mindre del av sitt offentliga bistånd gå till UNDP och andra internationella eller multilaterala biståndsprogram, ger ett kraftigt ökat stöd åt denna biståndsform. En av flera förutsättningar för att en sådan allmän förskjutning till UNDP:s förmån skall ske synes vara att den förra året inledda, genomgripande s. k. Jackson-studien av UNDP:s och fackorganens förmåga att ta på sig en väsentligt ökad programvolym leder till positiva och snabba resultat. För UNDP:s relativa expansion under senare år har — vid sidan om Förenta staternas åtaganden att stå för en viss procentandel — framför allt ett antal mindre industriländer svarat, däribland främst de nordiska länderna, Nederländerna och Canada. Som ett led i genomförandet av den danska långtidsplanen för utvecklingsbistånd har Danmark vid den senaste bidragskonferensen utfäst sig att år 1969 höja sitt UNDP-bidrag med inte mindre än 50 % till 15,6 milj. dollar, dvs. ett belopp som motsvarar Sveriges UNDP-bidrag under år 1968. Danmark kommer därmed på tredje plats — efter Förenta staterna och Sverige — bland UNDP:s samtliga bidragsgivare. Också från norsk och nederländsk sida torde i takt med förverkligandet av dessa länders 1 %-planer betydande bidragsökningar vara att påräkna också framgent.

För FN:s barnfonds (UNICEF) vidkommande har i enlighet med fjolårets riksdagsbeslut ett bidrag med 15 milj. kr. för verksamhetsåret 1969 beräknats och utfästs. Detta innebär en höjning med två tredjedelar i förhållande till innevarande budgetårs bidrag till UNICEF (9 milj. kr.) och har motiverats inte minst av det växande engagemang på familjeplaneringens område — inom ramen för den traditionella mödra- och barnavård som utgör ett framträdande element i UNICEF:s verksamhet — som blivit möjlig genom beslut av UNICEF:s styrelse under åren 1967 och 1968 och för vilka Sverige i hög grad verkat som tillskyndare. För att möjliggöra ett par nu aktuella sådana UNICEF-projekt i Indien och Pakistan har Sverige nyligen också lämnat UNICEF ett extrabidrag om drygt 3 milj. kr. Vidare har Sverige för en tid sedan ingått ett avtal av innebörden att Sverige åtar sig att rekrytera och bekosta viss personal för UNICEF:s fältverksamhet. Inom den nya planeringsramen för budgetåren 1970/71 och 1971/72 vill jag förorda, att de allmänna årsbidragen till UNICEF i en stigande skala beräknas till 20 milj. kr. för verksamhetsåret 1970 och till 30 milj. kr. för verksamhetsåret 1971 samt att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att lämna fasta utfästelser om bidragsbelopp av angiven storlek.

För FN:s båda program för flyktingbistånd har inom fjolårets planeringsram beräknats allmänna årsbidrag fallande på budgetåret 1969/70 med sammanlagt ca 3,1 milj. kr., därav 2 080 000 kr. eller det beräknade motvärdet av 400 000 dollar till FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) samt 1 milj. kr. till FN:s hjälporganisation för Palestina-flyktingar (UNRWA). Jag föror-

dar anslag för dessa bidrag till angivna belopp och vill samtidigt erinra om de betydande extrabidrag för utbildnings- och andra speciella ändamål som lämnats till de båda flyktingprogrammen och som även under nästa budgetår förutsätts kunna lämnas till dessa från anslaget till fältverksamhet. På grundval av fjolårets riksdagsbeslut kunde då för första gången en förhandsutfästelse om allmänna bidrag avseende de tre verksamhetsåren 1969—1971 avges från svensk sida till UNHCR. Inom den nya planeringsram, vars förutsättningar förut presenterats, vill jag nu förorda att åtagandet förnyas på så sätt att riksdagens bemyndigande inhämtas för utfästelse att lämna UNHCR bidrag med det beräknade motvärdet av 1,6 milj. dollar eller 8 320 000 kr. för verksamhetsåren 1970—1972, fördelade med 2 080 000 kr. (400 000 dollar) på budgetåret 1969/70 och 3 120 000 kr. (600 000 dollar) på vart och ett av budgetåren 1970/71 och 1971/72.

Av skäl som sammanhänger med UNRWA:s speciella ställning och mandat samt dess beroende av den fortsatta politiska utvecklingen i Mellersta Östern är jag inte beredd förorda någon motsvarande flerårsutfästelse för denna organisation. Inom planeringsramen bör dock lägst 1 milj. kr. som allmänt årsbidrag preliminärt beräknas också för vart och ett av budgetåren 1970/71 och 1971/72.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge att Sverige utfäster sig att lämna allmänna bidrag till *Förenta Nationernas utvecklingsprogram (UNDP)* med det beräknade motvärdet av sammanlagt 61,5 milj. dollar eller 319 800 000 kr. under verksamhetsåren 1969—1971, fördelade med 96 200 000 kr. (18,5 milj. dollar) på budgetåret 1969/70, 109 200 000 kr. (21 milj. dollar) på budgetåret 1970/71 och 114 400 000 kr. (22 milj. dollar) på budgetåret 1971/72;

b) medge att Sverige utfäster sig att lämna allmänna bidrag till *Förenta Nationernas barnfond (UNICEF)* med sammanlagt 65 000 000 kr. under verksamhetsåren 1969—1971, fördelade med 15 000 000 kr. på budgetåret 1969/70, 20 000 000 kr. på budgetåret 1970/71 och 30 000 000 kr. på budgetåret 1971/72;

c) medge att Sverige utfäster sig att lämna allmänna bidrag till *Förenta Nationernas flyktingkommissariat (UNHCR)* med det beräknade motvärdet av sammanlagt 1,6 milj. dollar eller 8 320 000 kr. under verksamhetsåren 1970—1972, fördelade med 2 080 000 kr. (400 000 dollar) på budgetåret 1969/70 och 3 120 000 kr. (600 000 dollar) på vart och ett av budgetåren 1970/71 och 1971/72;

d) medge att Sverige lämnar ett allmänt bidrag av

1 000 000 kr. till *Förenta Nationernas hjälporganisation för Palestina-flyktingar (UNRWA)* för verksamhetsåret 1970;
 e) till *Vissa FN-organs biståndsprogram* för budgetåret 1969/70 anvisa ett anslag av 114 280 000 kr.

C 2. Fältverksamhet

1967/68 Utgift . . .	195 255 375	Reservation	27 874 587
1968/69 Anslag ..	180 000 000		
1969/70 Förslag ..	210 000 000		

¹ Inklusive överföring från anslaget C 3. Övrigt multilateralt tekniskt bistånd, 4 milj. kr.

² Inkluderar behållningen på anslagen C 3. och C 4. Humanitärt bistånd till flyktingar m. fl. med 273 256 kr. resp. 432 kr. 4 476 000 kr. är hänförliga till medel ställda till byggnadsstyrelsens förfogande.

Från fältverksamhetsanslaget finansieras Sveriges direkta utvecklings-samarbete med u-länderna på gävbasis — såväl tekniskt bistånd som varu-bistånd. Dessutom utgår från anslaget medel för bestridande av humanitära biståndsinsatser utöver Sveriges ordinarie bidrag till FN:s båda flykting-program, Sveriges andelar i gemensamma nordiska projekt samt insatser administrerade av internationella biståndsorgan med särskild finansiering från Sverige (s. k. multi-bi-insatser).

SIDA

I det följande redovisas SIDA:s framställningar i ärendet i sammandrag.

Anslagsutnyttjande budgetåret 1968/69

För den på detta sätt definierade fältverksamheten står under budgetåret 1968/69 till förfogande, förutom anslaget på 180 milj. kr., reservationer från föregående budgetår på nära 8 milj. kr. varav ca 4,5 milj. kr. ställts till byggnadsstyrelsens förfogande. Totalt kommer därmed under budgetåret ca 183,5 milj. kr. att stå till förfogande från fältverksamhetsanslaget för det svenska direkta utvecklingssamarbetet med u-länderna förutom reservationen för byggnadsverksamhet. Härtill kommer reservationer från anslaget Bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd under sjunde huvudtiteln för avtalade varuleveranser som ännu inte slutförts.

Medel kommer härigenom att finnas för alla utbetalningar under innevarande budgetår inom SIDA:s nuvarande planeringsram. Därjämte finns möjlighet att täcka ytterligare behov som kan väntas uppkomma under budgetåret, såsom katastrofhjälp med anledning av händelserna i Nigeria-Biafra och Vietnam, intensivare familjeplaneringsaktivitet m. m. Om inte några stora oväntade utgiftsändamål anmäler sig för utbetalning under budgetåret är det realistiskt att räkna med att de tidsförskjutningar o. d., som normalt uppstår i verksamheten, kommer att medföra att ett visst outnyttjat betalningsutrymme kvarstår vid budgetårets utgång. SIDA:s planering för nya eller vidgade biståndsuppgifter bör därför i möjlig mån påskyndas så att tillgängliga medel utnyttjas.

Anslagsbehov för budgetåret 1969/70

Utgångspunkten för SIDA:s planering för nästa och följande budgetår är dels den inriktning av det svenska utvecklingssamarbetet på ämnesområden, mottagarländer och organisationer samt på biståndsmetoder, som anges i prop. 1968: 101, dels den volym i pengar som statsmakterna beslutat om respektive förutskickat. Som närmare framgår av det följande har SIDA på fältverksamhetens område under planering — på olika stadier — en volym av insatser, vars årskostnad för budgetåret 1969/70 nu grovt beräknas till ca 260 milj. kr. Normala förskjutningar under arbetets gång medför med stor sannolikhet, att behovet av medel för utbetalningar för den angivna insatsvolymen ligger ca 20 % lägre, dvs. vid omkring 210 milj. kr.

Emellertid finns det utanför det program för fältverksamheten som här presenteras, biståndsbehov som kan komma att påkalla utbetalningar av ytterligare medel under budgetåret. Vad beträffar efterkrigsbistånd till Vietnam kan redan under ett inledningsskede stora belopp komma att behövas för leveranser av förnödenheter. Andra varor, t. ex. gödningsämnen eller andra produktionsmedel för livsmedelsförsörjning, kan visa sig tillgängliga och lämpliga för leverans. Plötsliga nödsituationer av det slag, som krigen i Mellersta Östern år 1967 och i Nigeria-Biafra år 1968 framkallar, kan påkalla humanitär hjälp av avsevärd omfattning. Olika internationella organisationer är i färd med att utarbeta biståndsprogram som redan i ett inledningsskede kan föranleda särskilda insatser från svensk sida för att stimulera fram bidrag från andra länder.

Då fältverksamheten får den omfattning i utbetalningar, som den beräknas uppnå under budgetåret 1969/70, kan det anses inte bara naturligt utan nödvändigt att vissa reserver står till förfogande. En reservation på något eller några tiotal miljoner kr. blir behövlig som en buffert vid slutet av budgetåret, då betalningsutfallet är osäkert och då i avvaktan på riksdagsbeslut och regleringsbrev för följande budgetår ovisshet kan råda om statsmakternas ställningstaganden. Det är inte ändamålsenligt att biståndsverksamheten då under en tid hämmas av sådana osäkerhetsfaktorer.

SIDA utgår ifrån att anslaget till fältverksamhet under budgetåret 1969/70 kommer att bli minst 200 milj. kr. dvs. motsvarande den planeringsram som i prop. 1968: 101 angivits som ett minimum. Redan med nu förutsebara behov kan därutöver ett belopp av 10 milj. kr. anses välmotiverat. Ett anslag av 210 milj. kr. till fältverksamhet synes därför böra beräknas.

Fältverksamhetsanslagets fördelning

Av de beräknade kostnaderna för fältverksamheten kommer under budgetåret 1969/70, enligt de kalkyler som ligger till grund för SIDA:s anslagsframställning, drygt hälften att användas i de s. k. huvudmottagarländerna dvs. Etiopien (15 %), Kenya (8 %), Tanzania (9 %), Tunisien (6 %) samt Indien (9 %) och Pakistan (8 %). En relativ ökning av utbetalningarna från fältverksamhetsanslaget beräknas under budgetåret 1969/70 komma Kenya, Tanzania och Tunisien till del.

För de insatser på fältverksamhetens område som är under planering beräknas totala kostnaden budgetåret 1969/70 fördela sig på familjeplanering och livsmedelsförsörjning med 23 % vardera, utbildning 31 %, förvaltningsbistånd o. d. 12 % samt humanitära insatser m. m. 11 %.

*Översikt över Sveriges utvecklingsbistånd under fältverksamhetsanslaget
(milj. kr.)*

	Medels- förbr. t. o. m. 1967/68	Ber. me- delsför- brukning 1968/69	SIDA:s beräkning avseende 1969/70
<i>Länderfördelade insatser</i>			
E t i o p i e n			
Byggnadstekniska institutet	20,8	3,1	3,2
Medicinska fakulteten i Addis Abeba	9,5	1,3	1,4
Hälsocentralprojekt	3,5	1,3	1,5
Nutritionsprojekt	10,2	4,4	5,3
Fredskår	9,8	1,9	3,7
Regionalt jordbruksutvecklingsprojekt (CADU)	8,3	8,3	5,0
Skolbyggnadsprojekt	3,4	9,9	11,8
Förvaltningsbistånd ¹	0,5	0,9	3,8
Vattenförsörjning i Asella stad	—	0,6	0,3
Vattenförsörjningsprojekt	—	—	2,0
Massmedia för undervisning	—	—	0,5
Biståndskontor	1,3	1,3	1,5
Totalt Etiopien	67,3	33,0	40,0
Indien			
Papperstekniska institutet i Saharanpur	4,8	0,7	0,6
Familjeplanering	0,1	10,2	10,0
²Totalt Indien	4,9	10,9	10,6
Kenya			
Lärarhögskola	23,3	3,8	5,8
Seminavelsprojekt	4,6	3,0	2,7
Nordiskt kooperationsprojekt (svensk andel) .	1,7	2,9	3,2
Förvaltningsbistånd	—	0,5	3,1
Fredskår	0,2	0,2	2,2
FAO-jordbrukskredit- och kooperationspro- jekt	—	—	2,0
Biståndskontor	—	0,4	0,4
³Totalt Kenya	29,8	10,8	19,4
Pakistan			
Familjeplanering	23,8	11,0	11,9
Yrkesskola i Gujrat	6,7	2,4	2,3
Yrkesskola i Kaptai	14,0	1,4	1,0
Telekommunikation	1,2	0,9	1,0
Lärarytutbildning	—	—	0,3
Personalutbildning i samband med bussgåva	—	0,6	—
Biståndskontor	0,9	0,5	0,6
²Totalt Pakistan	46,6	16,8	17,1
Tanzania			
Nordiska Tanganyikaprojektet (svensk andel)	22,8	4,0	7,5
Förvaltningsbistånd	1,5	3,4	7,1
Fredskår	0,9	1,6	2,7
Nordiska kooperationsprojektet	—	1,0	1,3
Korrespondensundervisningsinstitutet	—	—	0,6
Biståndskontor	0,4	0,6	0,7
³Totalt Tanzania	25,6	10,6	19,9

¹ Inkluderar den tidigare särredovisade insatsen Experter för sekundärskoleprogram.² Inkluderar ej gåvobistånd i form av varor från Sverige, som redovisas separat.³ Inkluderar ej bistånd till projekt inom FN:s utbildningsprogram för afrikanska kvinnor, vilket redovisas separat under Svenska insatser i samverkan med mellanstatliga organisationer.

	Medels- förbr. t. o. m. 1967/68	Ber. me- delsför- brukning 1968/69	SIDA:s beräkning avseende 1969/70
Tunisien			
Fiskeskola, Kelibia	7,6	0,7	0,7
Familjeplanering inkl. mödra- och barnavårds- central	8,4	0,8	0,9
Vatten- och avloppsprojekt	1,7	—	—
Förvaltningsbistånd	—	0,3	1,0
Biståndskontor	0,5	0,5	0,6
¹Totalt Tunisien	18,2	2,3	3,2

Övriga länderfördelade insatser

Afghanistan			
FAO-jordbrukskreditprojekt	1,0	2,9	3,5
Ceylon			
Familjeplanering	0,9	0,2	—
Liberia			
Yrkesskola	8,4	0,8	0,7
Malaysia			
Familjeplanering	0,6	1,5	2,0
Sydkorea			
Familjeplanering	1,8	3,5	3,5
Södra Afrika			
Utbildningsverksamhet	4,5	4,1	4,0
Zambia			
Fredskår	2,2	1,2	1,5
FAO-jordbrukskreditprojekt	—	1,0	1,0
Biståndskontor	—	0,6	0,7
Östafrikanska gemenskapen			
Förvaltningsbistånd	—	0,3	1,1
Östafrikauniversitetet (University of East Africa)	—	—	1,1
Totalt övriga länderfördelade insatser	19,4	16,1	19,1

<i>Gåvobistånd i form av varor från Sverige</i>	88,8	7,0	25,0
---	-------------	------------	-------------

Svenska insatser i samverkan med mellanstatliga organisationer

Biträdande experter till FN-organ	17,6	7,0	9,8
Utbildning av afrikanska kvinnor	16,1	7,2	15,7
FN:s brottsbekämpningsinstitut, Rom	—	0,3	—
ILO:s institut för yrkesutbildning, Turin	—	0,1	0,1
Internationella sekretariatet för fredskårs- tjänst (ISVS)	—	0,1	0,1
FN:s utbildnings- och forskningsinstitut (UNITAR)	—	—	0,6
FN:s institut för socialforskning (UNRISD)	—	—	0,6
FN:s befolkningsfond (familjeplanering)	0,3	0,8	1,1
Världshälsoorganisationen (WHO)	—	1,1	1,1
FN:s barnfond (UNICEF)	—	3,1	4,1
FN:s organisation för undervisning, vetenskap och kultur (UNESCO)	—	0,3	0,5
FN:s ekonomiska kommission för Asien och Fjärran Östern(ECAFE)	—	0,5	0,5
Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)	—	0,2	0,4
Totalt bistånd från fältverksamhetsanslaget för samverkan med mellanstatliga organisationer	34,0	20,7	34,6

¹ Inkluderar ej bistånd till projekt inom FN:s utbildningsprogram för afrikanska kvinnor, vilket redovisas separat under Svenska insatser i samverkan med mellanstatliga organisationer.

	Medels- förbr. t. o. m. 1967/68	Ber. me- delsför- brukning 1968/69	SIDA:s beräkning avseende 1969/70
<i>Insatser genom svenska enskilda organisationer</i>	13,1	7,0	7,0
<i>Stipendiat- och kursverksamhet</i>	28,5	9,9	11,4
<i>Humanitärt bistånd</i>			
UNRWA — yrkesutbildning	33,9 ¹	10,4	12,5
FN:s flyktingkommissarie (UNHCR)	—	1,5	2,0
Hjälp till offer för rasåtskillnadspolitikerna i			
Södra Afrika	3,0	2,0	2,0
Afrikansk flyktingutbildning	5,0	3,0	4,0
Katastrofhjälp	0,1	1,5	1,5
Totalt humanitärt bistånd från fältverksam- hetsanslaget	42,0	18,4	22,0
<i>Övriga insatser</i>			
Mindre fältprojekt	1,4	3,0	3,0
Projektförberedelser, kontroll och resultat- bedömning	—	1,0	1,0
Exportfrämjande insatser	—	2,3	2,6
Regionalt SIDA-kontor för familjeplanering i			
Asien	—	—	0,6
Internationella familjeplaneringsfederationen, (IPPF)	2,0	3,0	3,0
Familjeplanering, forskning	—	0,2	0,6
Familjeplanering: forsknings- och utbildnings- grupp	—	0,2	0,5
Informationsmaterial	—	0,1	0,1
Kurser, konferenser, studiebesök	—	0,8	0,9
Övrig familjeplanering	9,5 ²	5,2	14,7
Totalt övriga insatser	12,9	15,8	27,0
Totalt fältverksamhetsanslaget	431,1	179,3	256,3

¹ Avser till en del även UNHCR.² Avser familjeplanering förutom vad som upptagits under Pakistan och Tunisien.

Länderfördelade insatser

I fråga om fältverksamhetens inriktning på länder följer SIDA principen om koncentration av direkta biståndsinsatser till de s. k. huvudmottagarländerna. Sålunda åtgår över hälften av det för budgetåret 1969/70 föreslagna fältverksamhetsanslaget (55 %) till att bestrida kostnaderna för insatser i Etiopien, Indien, Kenya, Pakistan, Tanzania och Tunisien. Den resterande delen utgår dels i form av familjeplaneringsbistånd och katastrofhjälp — som är undantagna från länderkoncentrationsprincipen — dels i form av bidrag till speciella program i de internationella organens verksamhet och till svenska enskilda organisationer.

Etiopien

Etiopien blir även under budgetåret 1969/70 det enskilda land som erhåller den största andelen av fältverksamhetsanslaget. De pågående och planerade svenska insatserna är inriktade på livsmedels-, utbildnings- och hälsovårdssektorerna samt — i form av förvaltningsbistånd — på den administrativa infrastrukturen.

Under år 1967 uppgick det svenska biståndet till Etiopien till 15,5 milj. kr. Hela beloppet utgjorde bistånd från fältverksamhetsanslaget. För innevarande budgetår beräknas utbetalningarna för fältverksamheten i Etiopien i

SIDA:s underlag till regleringsbrev till 33 milj. kr. För budgetåret 1969/70 förutser SIDA utgifter på 40 milj. kr. för nu pågående och planerade insatser som finansieras från fältverksamhetsanslaget.

Den svenska fältverksamheten i Etiopien omfattar inom *livsmedelssektorn* samarbete i ett nutritionsprojekt i Addis Abeba (Ethiopian Nutrition Institute, ENI), som syftar till förbättrat näringstillstånd hos befolkningen, och i ett regionalt jordbruksutvecklingsprojekt i Chilalo (Chilalo Agricultural Development Unit, CADU) vars mål är att genom en integrerad och geografiskt begränsad verksamhet finna metoder ägnade att främja jordbruksutvecklingen i Etiopien. Inom denna sektor utreds dessutom för närvarande ett svensk-etiopiskt samarbete i två vattenprojekt. Ett projekt avser förbättring av Asella stads vattenförsörjning och har anknytning till CADU-projektet. Det andra projektets mål är att utforska grundvattenförekomster samt utarbeta en generalplan för vattenförsörjningen i vissa områden.

Inom *utbildningssektorn* lämnas stöd genom den svenska fredskåren, som till ca 80 % avses arbeta på utbildningsområdet inom programmen för grundskolebyggnad, landsbygdens utveckling (community development) och undervisning. Inom denna sektor sker dessutom ett svensk-etiopiskt samarbete inom den pediatrika avdelningen vid medicinska fakulteten vid Haile Selassie I-universitetet i Addis Abeba (Faculty of Medicine, Pediatric Department, FMPD), som förutom att lämna medicinsk vård skall vara centrum för utbildning i pediatrik och förebyggande hälsovård samt bedriva forskning i barnsjukdomar. Ett byggnadstekniskt institut i Addis Abeba (Ethio-Swedish Institute of Building Technology, ESIBT) erhåller fortsatt svenskt stöd. Projektets mål är att genom forskning, utbildning och information stimulera framväxten av en etiopisk byggnadsindustri. Den mest kostnadskrävande svenska insatsen inom utbildningssektorn avser ett skolbyggnadsprojekt vars mål är att bygga det antal klassrum, som ingår i den etiopiska planeringen för utbyggnad av grundskoleväsendet. Utöver de nu nämnda insatserna övervägs svenskt stöd till ett projekt vars mål är att utnyttja radions möjligheter att förbättra undervisningen på grundskolenivå samt vuxenundervisningen.

Den svenska fältverksamheten i Etiopien omfattar jämväl insatser inom *hälsovårdssektorn*. Av fredskårspersonalen är 20 % sysselsatta inom sjukvården. Härutöver samarbetar Sverige och Etiopien i ett hälsocentralprojekt (Ethio-Swedish Health Centre Project, ESHCP) vars mål är att främja och bedriva hälsovård i provinserna Wollega och Illubabor genom utbildning av sjuksköterskor och sjukvårdare, hälsouppllysning och upprättande av lokala hälsocentraler.

Under 1968 års ramavtal mellan Sverige och Etiopien förbereds nu såsom *förvaltningsbistånd* svenska insatser som syftar till att förbättra Etiopiens administrativa infrastruktur och öka dess förmåga att tillgodogöra sig bistånd.

Indien

Indien är ett av de länder med vilka Sverige har det mest omfattande biståndssamarbetet. Detta har till övervägande delen avsett finansiellt samarbete i form av krediter på mjuka villkor. Genom ett treårsavtal om konstgödningsleveranser och planering för en omfattande familjeplaneringsinsats har emellertid biståndet över fältverksamhetsanslaget ökat kraftigt trots att den svenska insatsen i det papperstekniska institutet i Saharanpur (School of Paper Technology) avslutas under innevarande budgetår då avtalet löpt ut.

För innevarande budgetår beräknas i SIDA:s underlag till regleringsbrev 12,9 milj. kr., inklusive varubiståndet, utgå till Indien från fältverksamhetsanslaget. I form av gåvor kan ytterligare en del utbetalningar beräknas komma att ske på grund av tidigare ingångna men ännu ej fullgjorda varubiståndsavtal. För budgetåret 1969/70 beräknas utgifterna för nu pågående och planerade insatser, inklusive varubiståndet, till 22,6 milj. kr. Härtill kan komma ytterligare ett par miljoner till familjeplaneringsprogrammet.

Det svenska stödet till det indiska *familjeplaneringsprogrammet*, vars mål är att reducera födelsetalet från 41 till 25 promille, lämnas under innevarande budgetår i form av kondomer, tidningspapper, tryckeri- samt fotografisk och audiovisuell utrustning samt forskningsbidrag.

Inom *livsmedelssektorn* lämnar Sverige under tre år framåt stöd i form av leveranser av konstgödsel till en beräknad kostnad av 12 milj. kr. per år. Härutöver stöder Sverige det indiska skogsbruket genom en mindre gåva av skogsbruksredskap.

Kenya

Den svenska biståndsverksamheten i Kenya är inriktad på livsmedels- och utbildningssektorerna.

Under år 1967 uppgick det svenska biståndsflödet till Kenya till 13,9 milj. kr. Hela beloppet utgjorde bistånd över fältverksamhetsanslaget. För innevarande budgetår beräknas i SIDA:s underlag till regleringsbrev 10,8 milj. kr. utgå till Kenya från motsvarande anslag. Den beräknade nedgången i utbetalningar förklaras av att lärarhögskolan (KSTC), som medförde stora byggkostnader under år 1967, nu är färdigställd. Under budgetåret 1969/70 kommer utgifterna från fältverksamhetsanslaget enligt SIDA:s planering att stiga till 20,6 milj. kr. inklusive medel till det afrikanska kvinnoutbildningsprogrammet, kanaliserade via UNESCO.

Den största av de pågående och planerade insatserna avser lärarhögskolan i Nairobi (Kenya Science Teachers College, KSTC) vars mål är att utbilda sekundärskollärare i naturvetenskapliga ämnen. En utvidgning av skolan med en utbildningslinje för slöjdlärare övervägs. På *utbildningsområdet* planeras även en svensk insats i ett UNESCO-projekt inom det afrikanska kvinnoutbildningsprogrammet. Den avses utgå i form av finansiellt stöd till utbildning på akademisk nivå av hushållskonsulenter. Under planering är även en fredskårsinsats i ett projekt vars syfte är att medverka till en mera praktisk inriktning av sekundärskoleutbildningen.

Inom *livsmedelssektorn* lämnar Sverige stöd främst genom seminavelsprojektet i Kabete, vars mål är att genom bl. a. drift av en seminstation i Kabete, fältundersökningar, informationsverksamhet, artificiell insemination, modelljordbruk och mjölkkontroll öka Kenyas mjölkproduktion. Projektets planering och administration från svensk sida har anförtratts Svensk Husdjursskötsel, Hållsta. En fredskårsinsats i anslutning till seminavelsprojektet planeras. Sverige stöder vidare utvecklingen av den kooperativa rörelsen genom sin andel (45 %) i ett nordiskt kooperationsprojekt, som administreras av den danska biståndsmyndigheten. I samarbete med FAO undersöker Sverige f. n. möjligheterna att finansiellt stödja kooperativ kreditgivning för jordbruksutvecklingen.

Svenskt *förvaltningsbistånd* syftande till att förbättra Kenyas administrativa infrastruktur och att öka dess förmåga att tillgodogöra sig bistånd är under förberedelse.

Pakistan

Den svenska biståndsverksamheten i Pakistan inriktas på familjeplanering, utbildning och livsmedelsförsörjning.

För innevarande budgetår beräknas i SIDA:s underlag till regleringsbrev 16,8 milj. kr. utgå till Pakistan från fältverksamhetsanslaget. I form av gåvor kan ytterligare en del utbetalningar beräknas komma att ske på grund av tidigare ingångna, ännu inte fullgjorda varubiståndsavtal. För budgetåret 1969/70 förutser SIDA, på grundval av sin planering av fältverksamheten i Pakistan, utgifter på 21,1 milj. kr. inklusive varubiståndet.

Det svenska bidraget till det pakistanska *familjeplaneringsprogrammet*, vars mål är att reducera födelselalet från 50 till 40 promille, utgörs av personellt bistånd till utbildning i familjeplanering av medicinsk och paramedicinsk personal, medicinsk verksamhet vid fem utbildningscentra, medicinsk, sociologisk och statistisk forskning samt framställning av propaganda- och upplysningsmaterial jämte läroböcker. Vidare levereras stora kvantiteter kondomer.

Inom *utbildningssektorn* har det svenska biståndet främst koncentrerats till yrkesutbildningen. Svenskt stöd lämnas f. n. till två yrkesskolor (Swedish-Pakistani Institutes of Technology) belägna i Kaptai (Östpakistan) och Gujrat (Västpakistan) vars mål är att utbilda instruktörer, förmän och småföretagare. En utvidgning av dessa yrkesskolors verksamhetsområden till att omfatta jämväl yrkeslärarutbildning är under utredning. Svenskt stöd till en dylik utbildning övervägs. I samband med en svensk gåva av vänstertrafikbussar under innevarande budgetår samarbetar Sverige och Pakistan vid utbildningen av personal för underhåll, skötsel och körning av de 530 bussar som ingår i gåvan. Genom årliga leveranser av skolbokspapper har Sverige fr. o. m. år 1963 bistått den pakistanska skolboksproduktionen. En fortsättning av dessa leveranser övervägs.

Svenskt stöd till den pakistanska *livsmedelsförsörjningen* väntas ske i form av årliga konstgödningsleveranser. Avtal härom är under förberedelse.

En insats som har karaktär av *förvaltningsbistånd* är det stöd som lämnas åt den pakistanska telestyrelsen vid utarbetande av generalplaner för utbyggnaden av den regionala planeringsorganisationen för lokala telefonnät. Denna verksamhet samordnas med en 20-års-planering för utvecklingen av telekommunikationerna, vilken utförs i Världsbankens regi med anslag från UNDP.

En biståndsattaché har knutits till ambassaden i Rawalpindi.

Tanzania

Den från fältverksamhetsanslaget finansierade svenska biståndsverksamheten i Tanzania har inriktats på livsmedelssektorn — genom stöd åt det högprioriterade programmet för landsbygdens utveckling (community development) — på utbildningssektorn och genom förvaltningsbistånd på den administrativa sektorn.

Under innevarande budgetår beräknas i SIDA:s underlag till regleringsbrev 11,7 milj. kr. utgå till Tanzania från fältverksamhetsanslaget, inklusive medel för stöd åt det afrikanska kvinnoutbildningsprogrammet, kanaliserade via UNESCO och FAO. För budgetåret 1969/70 beräknas utgifterna för nu pågående och planerade insatser uppgå till 21,9 milj. kr.

Svenskt stöd till *livsmedelsförsörjningen* lämnas i ett fall i anslutning till svenskt finansiellt bistånd till ett projekt avseende landsbygdens vatten-

försörjning i form av tillhandahållande av fredskårspersonal till projektet. En utvidgning av verksamheten planeras med inriktning på personalbistånd av fredskårskaraktär bl. a. till programmet för landsbygdens vattenförsörjning och för uppförande av lokala silobyggnader. Nordiska Tanganyika-projektet i Kibaha, vars nordiska inslag administreras av SIDA, främjar utvecklingen på jordbrukets, utbildningens och hälsovårdens områden. Det innefattar en jordbruksskola, ett läroverk och en hälsovårdscentral med utbildningsfunktioner. Det nordiska kooperationsprojektet, som administreras av den danska biståndsmyndigheten, syftar till att genom finansiellt och personellt bistånd samt operativ verksamhet främja utvecklingen av den kooperativa rörelsen.

Inom *utbildningssektorn* bidrar Sverige med, förutom utbildningsdelen av Nordiska Tanganyika-projektet, en fredskårsinsats för ungdoms- och bibliotekarietutbildning. Vidare stöder Sverige finansiellt FAO:s projekt inom det afrikanska kvinnoutbildningsprogrammets ram avseende utbildning av lantushållsinstruktörer och UNESCO:s projekt inom samma program avseende allmän sekundärskoleutbildning av tanzaniska flickor (gymnasium i Korogwe). En utvidgning av stödet till kvinnoutbildningsprogrammet planeras avseende sekreterarutbildning i UNESCO:s regi. Under planering är vidare en svensk insats för upprättande av ett korrespondensinstitut varigenom vuxenutbildningen främjas.

Sverige lämnar ett omfattande *förvaltningsbistånd* till Tanzania för förbättring av landets administrativa infrastruktur. Biståndet är fördelat på följande fackområden: väg- och vattenbyggnad 40 %, vuxenundervisning 20 %, statistik 15 %, ekonomi 10 % och övrigt 15 %. En utökning av antalet befattningar från ca 40 till 80 planeras liksom viss stipendiering i anslutning till projektet.

Tunisien

Den från fältverksamhetsanslaget finansierade svenska biståndsverksamheten i Tunisien är koncentrerad till utbildningssektorn. Familjeplanering lämnas i viss utsträckning.

För innevarande budgetår beräknas i SIDA:s underlag till regleringsbrev 6,8 milj. kr. utgå till Tunisien från fältverksamhetsanslaget inklusive medel för stöd åt det afrikanska kvinnoutbildningsprogrammet, kanaliserat via UNESCO och ILO. För budgetåret 1969/70 kan pågående och planerade insatser beräknas ge upphov till utgifter på 15,2 milj. kr. inklusive medel för stöd åt det afrikanska kvinnoutbildningsprogrammet.

Det svenska *familjeplaneringsbiståndet* är knutet till mödra- och barnavårdscentralen i Kelibia (Centre de Protection Maternelle et Infantile, PMI). Vid centralen, som även har en förlossningsavdelning, bedrivs jämväl nutritionsforskning och utbildning av tunisisk personal.

Det svenska stödet till *utbildningssektorn* har tidigare koncentrerats till yrkesutbildning vid fiskeskolan i Kelibia. Stödet har nu utbyggt till att omfatta jämväl projekt inom det afrikanska kvinnoutbildningsprogrammet: dels lämnas finansiellt stöd till de genom UNESCO upprättade flickskolorna i Sfax, Nabeul och Béja (sekundärutbildning), dels förbereds en finansiell insats till ett yrkesutbildningsinstitut i ILO:s regi.

Förberedelser pågår för en svensk *förvaltningsbiståndsinsats*.

En biståndsattaché har knutits till ambassaden i Tunis.